

1910-11-20

Journal of the [illegible] [illegible]

First [illegible]

le meilleur et de rigueur in 4° gra
latin

V

28

0

ex libris petri Dumolin.

30. octobre 1879, Complet —

5.289

32558

ARTEMIDORI DAL

DIANI PHILOSOPHI EXCEL-
lentissimi, De somniorum interpretatione,

Libri Quinq; à Iano Cornario medico
physico Francofordensi, latina
lingua conscripti.

ex libris star genovese Panpienti

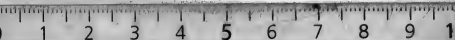

FRO BEN

32,558

BASILEAE ANNO M. D.
XLIIII.

ALL INFORMATION CONTAINED

HEREIN IS UNCLASSIFIED

DATE 10/10/01 BY 60322

SP-10/10/01

REASON: 25X

DATE 10/10/01 BY 60322

SP-10/10/01

REASON: 25X

DATE 10/10/01 BY 60322

SP-10/10/01

REASON: 25X

DATE 10/10/01 BY 60322

SP-10/10/01

REASON: 25X

DATE 10/10/01 BY 60322

SP-10/10/01

REASON: 25X

DATE 10/10/01 BY 60322

SP-10/10/01

REASON: 25X

DATE 10/10/01 BY 60322

SP-10/10/01

CLARISSIMO MEDICI

CIS D. PHILIPPO PUCHEYMERO. & D. Ioanni Megobaccho, Reuerendissimorum illustriss. q̃ principum Alberti Cardinalis ac Archiepiscopi Maguntinensis ac Magdeburgensis Marchionisq̃ Brandenburg. &c. & Philippi Hessorū, Cattorum, Dicensiū, ac Nidensium principis nobiliss. medicis ac cōsiliarijs primarijs Ianus Cornarius medicus physicus Francoforden. Salutem dicit.

TAM ET SI non eram nescius quàm nulla esset hoc turbulentissimo seculo huius argumenti expectatio, & quàm inique à plerisque excipietur, quod ex græco autore Artemidoro, uiro, ut apparet, multæ in philosophia indaganda studiij sedulitatis ac prudentiæ, latine cōscripsi. Huius, inquit, Somnia nobis, in tanta optimorum quorunq̃ uiro-
rum contentione, ut sincera tandem pietas ac euangelica ueritas mundo inclarescat. Quid minus oportuit quàm somnia, falla-

cia, inania, mentes ludificantia, & explosas
ab omnibus nugas, nūc tandem latinis ho-
minibus cōmunicare, & ex autore qui ne
suo quidem tempore gentium philosophis
tolerabilis erat? Siue autē hęc, siue alia his
grauiora, superciliosi illi iudices dixerint,
tamen non est uisum nobis, opus præcla-
rissimū diutius supprimere, Sed in studio-
rum, & eorum qui sanis iudicijs præditi
sunt gratiam, citra longiorem dilationē pu-
blicare, Atq; id uestris uiri doctissimi nomi-
nibus inscriptum ac uobis dedicatū. Nam
quū insignis doctrinæ nomine, & medican-
di gloria, celeberrima fama uestra per om-
nem Germaniam sit diuulgata, futurū spe-
ro ut quorūdam temeraria iudicia retūdan-
tur, & ut quidā uel obmutescāt, uel rebus
clarius cognitis sincerius pronunciare di-
scant, quum non sit demētia alia maior aut
nocentior, quā uana scientiæ persuasio,
& non ineptū solum, sed etiā malignum
de rebus ignotis iudicium. Huic enim de-
bemus quod leuissimī quicq; homines, neq;
ratione neq; usu rerum satis ualentes, ac pe-
nitus ἀπειροκαλοι, de maximis rebus, studijs
ac religione, falsas opiniones inuexerunt.

Quare

Quare non est dubium mihi quin uel nomina uestra tantum, impudentibus illis bonorum studiorum lauernis terrorem incutient. Et alias si etiam apud bonos uiros facti mei ratio reddenda sit, scio me non alios potiores deligere potuisse, qui maiorem gratia, tum autoritate id præstare queant. Scio etiam fidem erga me uestram, quod ut dexterrime potestis sic libenter & candide amicum me uestrum defenditis. Sed ne tamen nimium hac parte uos degraue, alias maximorum negotiorum moribus ac medicandi opera ferè obrutos, Te quidē doctissime Philippe, in Reuerendissimi ac illustrissimi principis Cardinalis ac Archiepiscopi Maguntini, te uero clarissime Megobacche in nobilissimi Hessorum ac Cattorum principis aula, aliqua de somniorum ratione hic præmittam, quibus non nimium contentiosis ingenijs satisfactorum me confido, & bonis ac lenibus persuasurum scio, Somniorum interpretacionem artem esse utilem apprime in uita, & non ut gentilem ac uanā contemnendam, sed ut piam Christianis etiam suspiciendam ac expetendam. Atq; primum omnium ne

300 a 3 permitti

permittimus quidē ut de somnijs iudicent, nisi uiris ualde grauibz prudentibusq; ac sobrijs, quum temerarium sit iudicare de ignotis & his quæ nō intelligas. At quomodo somnia nota esse possint ei cui nūquam ipsi uerū somnium contigit, quæ solum his contingunt quorum anima nullis irrationalibus imaginationibus est occupata, neque ciborum aut potus aut humorum superfluatorum onere aggrauata, neq; corporis uoluptatibus alijs dedita. Nā quæ huic generi in somnis obuersantur, somnia non sunt, sed insomnia, non futurorum significatiua, sed præsentis corporis affectionum ac cupiditatū indicatiua, quorum neq; brutorum animantium genera expertia existunt. Somnia uero grauibz ac serijs sobrijsq; uidentur uiris, significantq; futura, anima nimirum ipsis præfagiente, quæ natura sua uaticinatrix existit. eiusmodiq; motus ac figmenta obijcit, quo corpus domum ac habitaculum suum, uel ab instantibus malis ac periculis tueatur, uel ad futura bona apprehēdenda impellat, magna sedulitate id agens, ut tanquā in specula corporis collocata, omnia imminētia prospiciat.

ciat ac denunciēt . Atq; hanc differentiam
somnia ab insomnijs obseruare diligē-
ter oportet . Nam magni uiri & uocum &
rerum ipsarum usum inter se confuderunt,
& inde adeo tam sinistrae de utrisq; opinio-
nes ortae sunt . At uero quum hæc ita habe-
ant, palàm est somnia eorumq; interpretan-
di artem ad diuinationē pertinere, & ex his
graues utros futura præscire . Insomnia ue-
ro quia præsentem corporis affectum ac
statum indicant , proprie & priuatim medi-
corum iudicio subiacere , ut qui inde affe-
ctionum causarumq; ac morborum cogni-
tionem assequantur . Hippocrates certe do-
ctissimus uir & medicinæ parēs, de hoc ge-
nere diligentissime scripsit, & quomodo in
singulis corpus tractari ac curari oporteat
tum commodæ dietæ , tum medicamento-
rum usu, dexterrime explicauit . Et in eodē
libro somniorum certitudinē splēdidum te-
stimonium præbuit . Quum, inquit, corpus
quiescit, anima in motu est, & corporis par-
tes perreptans domum suam gubernat , &
omnes corporis actiones ipsa perficit, Nam
corpus dormiens non sentit . Ipsa uero ui-
gilans cognoscit ac uisibilia uidet, & audi-

bilis audit, uadit, tangit, tristatur, animadu-
uertit. In summa, quaecumq; corporis aut
animæ munia, ea omnia anima ipsa in som-
no obit. Quicumq; igitur hæc recte iudica-
re nouit, magnam sapientiæ partem nouit,
& qui de huiusmodi iudicant certā artem
habent. Sic Hippocrates, sic doctiss. quisq;
de somnijs sensit, ut merito suo inter artifi-
ciosas diuinationis species ars interpretan-
di somnia à ueteribus sit recepta, maiore
certe quàm Aruspiciū siue Hepatispiciū
& Augurium, non minore autem q̃ Astro-
logia. Has enim quatuor species diuinationis
siue uaticinationis, etiam hic noster Ar-
temidorus agnoscit, reliquis omnibus ex-
plosis uelut uanis & ad fraudē ac impostu-
rā excogitatis, quod etiā M. Cicero libro
primo de diuinatione fecit. Quare non ui-
deo quomodo uel ignorantiæ, uel temerarij
iudicij notam effugere possint qui de lauda-
tissima arte aliter quàm res est, & quàm sa-
pientissimi homines senserint, pronūciant,
Maxime quum non gentium tantum testi-
monijs, sed sacrarum etiam literarum elo-
gio commendetur, & ut ingens quoddam
ac diuinum bonum p̃ijs promittatur. Sic
enim

enim Iohelis 11 dicit deus: effundam de spiritu meo super omnem terram, & prophetabunt filij uestri & filia uestre, & seniores uestri somnia somniabunt, & iuuenes uestri uisiones uidebunt. Neque uero enumerare libet, quoties in Euangelicis literis monitus per somnia nobis proponuntur. Quid autem quod uir dei Ioseph filius Iacob, hanc artem primus reperisse traditur Trogo autore, quanquam Philo ad Abraamum proauum illius hanc inuentionem referat. Certe somniorum interpretamenta solertissima in ipso Ioseph diuina scriptura nobis proponit, & Iosephus scriptor magnam eius hac parte peritiam libro Antiquitatum secundo astruit. Et dubium adhuc certamen est Iudæis cum gentibus, utrisque hanc artem sibi ut inuictoribus uindicantibus, quum illi ad Ioseph, hi ad Amphictyonem suum hanc laudem referant. Porro ars ipsa interpretandi somnia, prudentia & coniectura maxime constat, iuxta uulgatum uersum, Qui bene coniectat uates hic optimus extat.

Nam & somniorum interpretes coniectores appellari Quintilianus testatur. Quin & obseruationibus euentuum ueterum ma-

xime somniorum constat, ut sic ex multis apprehensis meditationibus ac sententijs collectis ad finem præscientiæ utilem, ars sit cōstituta. In qua haud dubie maximum artificem Artemidorus præstitit, uelut ex his quinque eius libris perspicere est. Neque uero scio alium de his scriptorē qui ad nos extet, ut etiam hoc nomine maius operæ precium me facturū putarim, si hos libros latine conscriberem. Ridiculi autem maxime sunt hi qui longius trahendi sermonis cum aulicis uirginibus ac matronis gratia horum librorum lectionem nobis cōmendant, alias pro nostra religione ac ueritate ipsa non curandā. quum certū sit uera somnia futurorum significationem afferre, neque eorum monitus falsos esse, neque superstitiosum sed pium esse, his fidem habere. Verum quum pauci omnino sint qui uera somnia uideant, pauciores qui intelligant aut obseruent, paucissimi qui interpretari possint, hinc adeo certissime artis uilitatem ac contemptum obortum esse. Atque hic longissime sermonem extendere possem, si exempla quorundam præstantium uiro-
rum mihi familiariter notorum producere
libeat

libeat, qui de grauissimis reip. tum politicae tum literariae causis anxij, per somnia admoniti sunt quid facere aut fugere conduceret, aut quid omnino successurum esset. Possem etiam medicos proferre de ægrorum suæ fidei concreditorum salute sollicitos, quibus contigit somniorum uisis quid agendum, aut uitandū, aut omnino sperandum esset edoceri. Cuius rei nō dubito quin uos fide dignissimos testes habiturus sim. Sed & Hippocrates noster, itemq; Galenus testantur aliquoties se per somnia de faciendis cognouisse. Verum non est splendidior locus quàm in epistola quadam Hippocratis ad Philopœmenem, ubi somnium enarrat quod sibi meditati & sollicito de Democriti ad quem ad Abderitis curadum uocatus erat, uale tudine sub auroram obuenisse dicit: Videbar, inquit, mihi uidere Aesculapium coram, & iam ad ipsas Abderitarum portas aderamus. Aesculapius autem non ut imagines eum alias ostendunt, mitis ac blandus apparebat, sed habitu concitato & aspectu horrēdo. Sequebantur autē ipsum dracones reptilium generis immanes, longum tractū ducētes, & horribile quiddam
uelut

uelut in desertis ac saltib. subsibilantes. Sequebantur & focij pyxides medicamentarias probe obsignatas gestantes, Deinde porrexit mihi manum deus, quam ubi libentissime apprehēdissem, rogabā ut mihi simul pergere liceret, & ne me in medendo destitueret, Verū is nihil inquit, in pręsentia me opus habes. Sed hæc immortalium ac mortalium communis dea te peregrinum deducet. Et ego conuersus uideo mulierem pulchram & magnā, simpliciter ornatā, splendīdā, cuius oculorum circuli puro lumine micabant, ut stellarū fulgorem putares. Et deus quidem disparuit. Mulier uero illa apprehensum me manu, lento gradu benigniter per urbem ducebat. & ubi prope domum essemus, in qua hospitium mihi paratum esse putabam, uelut spectrū disparuit, hoc saltem dicens: Cras te apud Democritum deprehendam. Quum uero iam se illa conuerteret, Rogo, inquam optima foemina, quæ nam es, & quo nomine uocari debes? Veritas, inquit illa, Ceterum quam accedentem uides: & derepente altera quædam mihi apparuit: neq; ipsa mala uidetur, audacior autē aspectu & concitator, Opinio

nio inquit appellatur, & habitat apud Abderitanos. Ego igitur ubi de somno surrexissem, mihi ipsi somniū interpretatus sum Quod non indigeret medico Democritus, quando sanè ipse medendi deus discessisset uelut qui medendi occasionē & materiam non haberet. Sed ipsa quidē Veritas quod Democritus sanus sit, apud Democritum manet. Opinio uero quod Democritus ægrotet, reuera apud Abderitas habitat. At que hæc uera esse mi Philopœmen credo, & sunt sane, & non contemno somnia maxime ubi etiam ordinem conseruant. Medicina autem & uaticinatio ualde cognatæ sunt, quandoquidem et pater ambarum artium unus est, Apollo progenitor noster, & præsentēs et futuros morbos prædicens, & ægrōtos & ægrotaturos sanans. Vale. Hæc Hippocrates. Ex quibus apparet & somniorum & insomniorum obseruationem ac interpretationem, non solū utilem sed etiam necessariam, Medicis imprimis esse, utpote ex quibus & causas & morbos cognoscere possint, ac cōsequēter curare. Ut & hic calūniam non formidauerim, eorum qui ex medico somnifatorē me faciunt pro

proclamabūt, aut eorum etiā qui hos de
 somniorum interpretatione libros me uo-
 bis praeſtantiffimis medicis inepte adſcrip-
 fiſſe iactabunt. Sed difficilimum & à nemi-
 ne uſq; in hunc diem tentatum autorem a-
 lacriter aggreſſus latinis hominibus com-
 municandum duxi, καὶ οὐ φροντίς ἰπποκλέ-
 ας, quid male feriat in literis homines de
 hac opera mea ſentiant, modo uobis do-
 ctiſſimi uiri hoc meum ſtudium probetur,
 per quorum autoritatem ſcio fore, ut nulli
 boni & ſincere docti uiri non candidiſſime
 hanc meam bona ſtudia iuuandi ac augen-
 di uoluntatem amplexentur. Poſſem hic
 luxatos aliquot & ſauciatos locos propone-
 re, quos & reſoſui & perſanaui. Sed nolo
 hinc aliquam laudem mihi uendicare, niſi
 doctiſſimi quiq; uiri iudicabunt, non mi-
 norem laborem noſtrum fuiſſe in luxatis
 huius operis partibus reponendis, quā
 ipſi Artemidoro fuit in iſdem partibus ab
 initio conformandis. Et iam ſatis diu uos
 celeberrimi uiri detinui, iam itaque ad Ar-
 temidorum noſtrum, aut potius dedica-
 tionis proprietate ueſtrū, uos dimitto, Cu-
 ius ac ſimul meiſpius patrociniū uobis
 diligenter

diligenter commendo. Opt. Valet. Fran-
cofordæ ad Moenum, calend. Sept. Anno
Christi M. D. XXXVIII

Quæ in primo libro Artemidori de
somniau interpretatione
contineantur.

De differentia inter insomnium & somni-
um I

De speculatiuis et allegoricis, siue significa-
tiuis II

De speciebus somniorum III

De sex elementis IIII

De modo generali V

De modo speciali VI

De curiosis & diuinis somnijs VII

De temporibus & qualia sunt iudicanda VIIII

De moribus IX

Quæ à somniorum interprete sint expen-
denda X

Propositio eorum quæ in his libris tradun-
tur XI

Quomodo interpretationes sunt aggredi-
endæ XII

Qualem esse oportet somniorum interpre-
tem XIII

De

De natiuitate	XIII
De uteri gestatione	XV
De pueris & filijs	XVI
De pueris fascijs iuolutis, et de lacte	XVII
De capite	XVIII
De capillis	XIX
De capillis inornatis	XX
De pilo suillo	XXI
Habere lanas pro capillo	XXII
De eo quod quis uidetur sibi capite radi	XXIII
De fronte	XXIII
De auribus	XXV
De formicis	XXVI
De supercilijs	XXVII
De oculis	XXVIII
De naso	XXIX
De genis	XXX
De maxillis & labijs	XXXI
De barba	XXXII
De dentibus	XXXIII
De lingua	XXXIII
De uomitu sanguinis, aut bilis, aut pituitæ aut cibi	XXXV
De collo	XXXVI
De decollatione	XXXVII
	De ob-

De obtorto capite	XXXVIII
De eo quod quis putat se feræ alicuius caput habere	XXXIX
Habere caput in manibus	XL
Habere cornua	XLI
De humeris	XLII
De pectore & mammis	XLIII
De manibus	XLIII
De lumbis & partibus circa umbilicum	XLV
De internarum partiũ respectione	XLVI
De pudendis	XLVII
De inguinibus & fœmoribus	XLVIII
De genibus	XLIX
De pedibus, suris, & talis	L
De tergo	LI
De alteratione	LII
De doctrina artium, opificiorum & studiorum	LIII
Artem fabrilem ferrariam exercere	LIII
De literis	LV
De pubertate, siue tirocinio	LVI
De gymnasiis secundum species	LVII
De certaminibus	LVIII
De pentathlo, siue quinquertio	LIX
b De cursu	

De cursu	LX
De reprobatione	LXI
De luctu	LXII
De pugillatu	LXIII
De pancratis	LXIII
De scuto	LXV
De balneo & lauacro omnis generis	LXVI
De cibo & potu	LXVII
De potu	LXVIII
De oleribus	LXIX
De leguminibus	LXX
De panibus	LXXI
De carnibus	LXXII
De fassamentis & falsis carnibus	LXXIII
De placentis	LXXIII
De fructibus	LXXV
De uasis & reliqua supellectile	LXXVI
De unguentis	LXXVII
De saltatione, pyrrhicha, & cantilenis	LXXVIII
De coronis omnis generis	LXXIX
De coitu & rebus uenereis	LXXX
De coitu præter legem	LXXXI
De coitu præter naturam	LXXXII
	De so-

De somno & dormitione LXXXIII

De uale & ſalue LXXXIII

ARTEMIDORVS CASSIO

Maximo gaudium.

Aepe iam ad huius operis tractationem indubitanter ſuſcipiendam impuſus ſum, uerum haecenus diſtuli, Nō ob ſegnitiē ceſſans animi aut leuitatē, uelut ait Poeta. Sed ob magnitudinem in ea ſpeculationum, & rei multitudinem maxime deterritus, cui acceſſit contradic-
 tionis hominum formido, eorum præſertim qui ſiue quod diuinationem eſſe non cre-
 dant, neq; deorum prouidentiam eſſe aſſe-
 runt, ſiue etiam alia exercitia & ſtudia ſibi
 ipsis exquirunt. Nunc uero præſens rei ne-
 ceſſitas, quæ non ſolum in noſtram, ſed e-
 tiam eorum qui poſt uicturi ſunt homines
 utilitatem ſe extendit, me adeo impulit, ut
 neq; cunctandū, neq; ulterius differendum
 opus cenſeam, ſed ea de quibus per experi-
 entiam compertum habeo, cōſcribam. Spe-
 ro aut facultatem mihi ad utrunq; præſtan-
 dū, abunde ſuperfuturam, tum ut eos qui
 uaticinationem ſiue diuinationem ē medio
 b 2 tollere

tollere conantur, speciesq; eius non uulgaris sed splendida acie instructa opprimere tentant, effectuum ac euētuum testimonijs in medium productis, retundam: talia nanque ea sunt, ut omnibus hominibus se opponere, eisq; sufficienter resistere queant. Tum ut eos qui uaticinatione quidē utuntur, uerum quòd non certam de ea doctrinam contigerunt, seducti sunt, & periculū est, ne eam contemnant & relinquant, salutarī medela pro errore ostensa, in rectam uiam reuocatos confirmem. ferè enim oēs paulò ante ætatem nostram, laudem ex scribendo ferre cupidi, & per hoc solum se celebres fore sperantes, si de somniorum interpretatione scripta relinquerēt, exemplaria inter se contulerunt, aut ea quæ à ueteribus recte dicta sunt exponentes, aut etiam paucis ex ueteribus acceptis multa non uera apponentes. Neq; enim ex experientia, sed impræmeditati, ut cuiq; quicquam in mentem ueniebat, sic conscripserunt, atq; ex his aliqui omnes, aliqui non omnes ueterum libros indepti legerunt, aliqua uero eos ob uetustatem rara & corrupta, penitus latuerunt. Ego uero partim quidē magna ani

gna animi contentione, nullum nō mihi li-
 brum de somniorū interpretatione conscri-
 ptum cōparaui : partim uero quum omnes
 uates ex foro profligati essent, utpote quos
 mendicos, præstigiatores, ac scurras appel-
 lant hi qui graui simulato uultu supercilia
 contrahunt, cum eis tamen, omni spreta ca-
 lūnia, per multos annos in grēcīa tū per ur-
 bes, tū per conuētus cōuersatus sum, insu-
 perq; & in Asia & in Italia, insulisq; maxi-
 mis & populosisimis, quo scilicet uetera
 somnia, eorumq; euentus audiendo cogno-
 scerem : neq; enim poteram aliter circa hæc
 exerceri. Ex quo contigit ut abunde mihi
 super sit, quod de singulis dicā, & plura for-
 tassis q̃ quis expectauerit, sic adeo ut in ue-
 ritatis narratione minime nugax deprehen-
 dar, & quorū mentionem fecero, etiam de
 mōstrationes euidentēs, & quæ ab omnib.
 facile comprehendī queant, ex simplicib. fa-
 ciam, nisi sanè quid adeo manifestū sit, ut su-
 perfluum existimē eius apponere interpre-
 tationem. Cæterum aggrediamur iam insti-
 tutum, ne longiorem q̃ ex decoro sit præfa-
 tionē faciamus. quid enim uerbis opus est,
 citra rerum ipsarum testificationē, ad te præ-

sertim adeò dicendi peritū & præstātem artificē: qualis nemo hætenus ad græcos homines accessit, adeò aut prudētē et intelligētē, ut non expectes dicendi finē, sed anteq̃ ad finem perducāt, argumenti summā deprehendas. Porro necessariū est de elemētis quibusdam primū regulariter dicere.

De differentia insomniij & somnij Ca. I

E insomniorū & somniorum inter
D se differentia, non paruam etiam in
alijs meis libris distinctionem cōscripsi. Quandoquidem aut indecorū (scio) uidebitur tibi hoc opus, tanq̃ quod non iustum principium habeat, etiam nūc ab illis ipsis initium mihi rite faciurus uideor: hac ratioe enim somnium ab insomnio differt, quod illud quidem futura significat, hoc uero præsentia. Clarius aut didiceris hoc modo. Quales affectiōes sursum recurrere solent, & seipsas animæ offerre, atq̃ somnia efficere, uelut exempli gratia, quod amans uideatur sibi circa delicias suas uersari, & quod formidolosus uideat ea quæ timet, & rursus quod esuriens comedat, & sitiens bibat. Insuperq̃ quod cibo expletus uomat, aut suffocetur, ob factam uidelicet obturationem

tionem, alimento ægre uaporē exhalare potente. Tales sanè uidere est iam præ existentibus affectibus, nō ut habeant futurorum prædictionē, sed præsentīū admonitionem. His autē sic habentibus, cernis utiq; alias corporis proprias esse affectiones, alias animæ proprias, alias utrisq; cōmunes, uelut quòd amans uidetur sibi apud rem amatā esse, & quod ægrotus uidetur sibi curari, & cum medicis conuersari, cōmunes corporum ac animæ affectiones existūt. Vomere autem & dormire, & rursus bibere & edere, propriæ corporis sunt existimandæ. quemadmodum propriæ animæ sunt, gaudere, & tristari. Ex his porrò manifestum est, quod corporalium affectionum aliæ ob inopiam, aliæ ob redundantīā fiunt. Animalium autem alię ob timorem, alię ob spem. Et de insomnijs quidem tantum dixisse satis sit. Cæterum appellatio ipsorum non est propria: non enim qui in somno sunt & dormiunt, ipsum insomnium solum uident, quū etiam somnium opus sit dormientium. Verum insomnium in somnis quidem efficax est, cessante autē somno dissipatur. Somnium autem in somnis obueniens semper efficax

est, intendens curæ prædictionis futurorū,
 & post somniū efficaces inducens aggref-
 siones, excitare & concitare animam solet,
 atq; ea gratia nomen ab ipsa re compromis-
 sa impositum habet. Siquidem ὄνειδος græ-
 cis, ab ὄν id est uerum, & εἶπειν quod est lo-
 quor componitur. Vnde & illud poetæ est,
 τὰ δέ τι νηυδοπτεῖα εἶπω id est.

Hæc tibi uera loquor.

Quin & mendicum Ithacenses Irum appel-
 labant, propterea quòd iusserat ut quisquā
 iam certus nuncius ibat.

De speculatiuis & significatiuis somnijs. Cap. II

Omniū alia sunt speculatiua, alia
 s allegorica, hoc est aliorū significatiua,
 Speculatiua sunt quæ suæ ipsorum ui-
 sioni correspondent. Velut, nauigans quis-
 piam naufragiū facere sibi uisus est, & dum
 sic affectus esset, ita cōtigat: postquàm enim
 somnus ipsum reliquit, nauis penitus peri-
 bat, ipse uero cū paucis uix seruatus est. Et
 rursus. Visus est sibi quispiā sauciatus esse
 à uiro cum quo postridie uenatū exire pro-
 posuerat, & sanè egressus ab ipso sauciatus
 est iu

est iuxta humerum, quo loco & per somnium fauciari sibi uidebatur. Amplius uisus est sibi quispiam argentum ab amico accipere, et mane accepit ab ipso minas decem, & depositum insuper seruauit, & multa alia huiusmodi. Allegorica autem somnia sunt, quæ alia per alia significant, anima ipsa naturaliter quippiam in ipsis obscure indicante. Ego uero simul & causam ipsorum ob quam sic uidentur & eueniunt, & nominis originationem, pro uirum mearum facultate recensebo. Primum omnium igitur dicam, quæ sit diffinitio somni uniuersalis, contra quam nihil opponi potest, nisi aduersus contentiosos proferatur. Somnium est motus aut figmentum animæ multiforme, significatiuum futurorum bonorum aut malorum. Hoc autem sic habente, quæcunque quidem eueniunt medio tempore multo, aut modico interueniente, ea omnia per imagines proprias naturales, quæ etiam elementa appellantur, anima ipsa medio tempore prænunciat, ut quæ existimet nos ratione edoctos posse futura discere. Quæcunque uero fiunt nulla mora temporis intercedente, utpote nihil differ-

rente eo quisquís tandem is est qui nos ad inductionem ipsorum gubernat, in his nullam prædictionis utilitatem nobis esse putans, quo tamen intelligamus ipsa antequam experientia discamus, ipsa per seipsa ostendit, nihil extraneorum expectans ad demonstrationem eorum quæ imminere significantur, inclamans quodam modo ueniciuq; nostrum: respice hoc & animaduerte, ex me doctus maxime quatenus tibi possibile est. Atq; hoc ita habere confitentur omnes. Neq; enim quisquã dicit quod non post uisum ipsum talia eueniunt, ne modica quidem mora interposita, Imò quædam ipsorum simul ut sunt intellecta, ut ita dixerim, uiso adhuc detinente nos, perficiuntur. Vnde & appellationem sortita sunt non præter rationem, simul uisorum & euenientium. Sequitur porrò ad ipsa, ad insomnium quidem non significatiuum, spectrum, de quo tum alij multi, tũ Artemon Milesius, & Phœbus Antiochenus disseruerunt. Ad somnium uero uisum & oraculum. Nos autem libenter prætermittimus expositionem, quã quidam nimis subtiliter & anxie sunt rimati, quandoquidem
quæcunq;

quæcunq; non sunt manifesta qualia sunt, ea neq; expositorẽ aliquem intellectu assequi posse opinor. At uero Allegoricorum somniorum quinque species quidã definiũt. Alia etenim propria dicunt, in quibus facere aut pati quis se existimat. Tunc enim ipsi soli qui uidit euenient, siue bona fuerint, siue mala. Alia autem aliena, in quibus alius nobis uidetur agere aut pati, Illi enim soli euenient, siue bona fuerint, siue contraria. siquidem nouerit ipsum, & aliquo modo extiterit familiaris. Quæ uero communia appellantur, ea etiam nomen ipsum declarat, quod sint quæ cum quocunq; tandem noto ac familiari in somnis fiunt. Quæcunque autẽ in portus, & muros, forumq; ac gymnasia, & communia urbis donaria se extendunt, ea publica uocant. Solis postremum & Lunæ, & aliarum stellarum dissipationem, aut perfectum deliquium, terræq; ac maris indecenter subuersiones, affectus appellant mundanos, proprie autem somnia mundana uocantur. Sed tamẽ non habet se hoc modo simpliciter uniuersalis somniorum ratio; quãdoquidem neq; propria perpetuo his qui uiderunt ea solis euenire

euenire contingit, Noui enim multa quæ patribus ac filijs euenerunt. Velut uisus est sibi quispiam mori, & contigit patrem ipsius uita decedere, qui erat alius, unà cum hoc quod & corpore & anima eadem participaret. Et rursus. Visus est sibi quis decollari, contigitq; & huius patrem mori, qui & uitæ & lucis autor ipsi erat, quem admodū caput totius corporis. Tale quid est & excœcari, filijs enim interitū, & non ipsi qui uidit portendit. Multaq; insuper alia huiuscemodī quis recensere possit. Neque uero aliena non etiam ipsis uidentibus euenire quispiam adstruere & explanare potest, qui experientia est edoctus. Velut: Existimauit se quispiam uidere patrem cōburi, contigitq; mori ipsum qui uisum hoc uidit, ut ob tristitiam ob ipsum cōceptam, instar ignis, ut ita dicam, ab effectu exustus pater consumeretur. Et rursus, Existimauit quis amicam suam uita defunctam esse, & non ita multo post ipse uitam finiuit, iucundissimo sibi usu priuatus. Tale quid est & uidere matrem aut uxorem ægrotare, inualida & indecentia exhibēs ac designans artium lucella, Neque enim dissonum

sonum est hoc, sed concorditer omnes asserunt, artem similem esse matri quidem quoniam nutrit, uxori uero, quoniam propriissima res est. Insuper & amicos uidere tale quid est, & si quidem tristantur, tristitiam facere, si uero gaudeant, uoluptatem. Ab ipsis uero & communia somnia redargui possunt, Nimirum quod etiam ipsorum, pro communibus, proprios aliqui iam habuerunt euentus. At uero prima quidem ut plurimum sic habent, quemadmodum ueteres distinxerunt. Sequentia uero, raro quidem. Attamen quum aliquando sic ut nos diximus euenientia, in errorem etiam eos qui magni hac parte habentur, inducant: distinguendum est sanè de ipsis hoc modo. Ex somnijs quæcunq; non extendunt se ad uicinos, in solis uidentibus & ad solos existentia, & non ad quosdam & per quosdam effecta, ea uidentibus eueniunt, uelut sunt, dicere, canere, saltare, & deinceps pugilem esse, decertare, seipsum suspendere, mori, crucifigi, natare, thesaurum inuenire, uenerea exercere, uomere, desiderare exoneraudæ alui gratia, sedere, dormire, ridere, plorare, cum dijs loqui, & similia

similia . Quæ uero circa corpus sunt , aut corporis partem , & circa externa , uelut lectulos , aut arculas , aut cistas , & aliam suppellectilem uestitumq; & similia , quamuis propria sint , sæpe tamen solent etiam uicinis euenire , iuxta necessitatis & usus proprietatem . Sic caput refertur ad patrem , pes ad seruum , Dextra manus ad matrem , ad filiũ , amicum , fratrem . Sinistra manus ad uxorem , & matrem , & amicam , & filiam ac sororem . Pudendum ad parentes , uxorem , & liberos . Sura ad uxorem & amicã . Reliqua uero singula , ut ne longius sermo producat , eodem modo sunt considerata . Ex communibus autem & alienis somnijs , quæcunq; per nos , & ad nos solos fiunt , nobis ipsis propria putentur . Quæ uero non ad nos , aut per nos fiunt , ea omnia alijs euenient . Verum si fuerint amici , & ea quæ significantur fuerint bona , illis contingent , nobiscq; ex parte gaudium & uoluptas . Si uero mala fuerint , hæc quidem itidem illis euenient , nobis uero tristitia , & non omnino propter illorum mala , sed iam quædam propria tristitia nos uexabit . Quod si contra hostes fuerint ,
etiam

etiam his contraria coniectare oportet. At vero de publicis somnijs itemq; mundanis sic sentio. De his sanè de quibus aliquis nō fuit curiosus, nemini somnium occurret, quandoquidem neq; de proprijs quorum quis curam non habuit, ullus aliquis somnium uidit. Cæterum præter uirium facultatem paruum aliquem suscipere magnarum rerum speculationem impossibile est. Ratione enim conuinci potest, & hæc somnia priuata esse & uidentibus euenire. Nisi si sanè rex, aut princeps, aut magnatum aliquis uiderit, his enim & communium cura incumbit, & speculationem de ipsis suscipere possunt, nō ut idiotæ & priuati homines, quibus pauca cōcredita sunt, uerum ut domini, & qui pro quarundam rerum successu prospero curā gerūt, quod ipsum etiam poeta de ipsis testatur, ubi senibus in concione de somnio Agamemnonis disceptantibus sic ait:

Si quis enim ex uulgo uidisset somnium Achiuus,
Mendax argueremus
& auersaremur id omnes,

Nunc uidit princeps qui cunctos uicerit unus.

Vult

Vult enim dicere, Si quidē ex priuatis aliquis Achiuorum somnium dixisset, non quidem ipsum narrantem mentiri putaremus, sed somnium ipsum falsum esse duceremus, & nobis non euenturum, & propterea auerteremus Achiuos omnes, ut ne huic animum aduerterent. Nunc uero impossibile est, ut non eueniat nobis, quandoquidem id ipsum rex uidit. Alij porro aiunt, quod iam quidam priuati & pauperes publica somnia uiderint, quibus annuntiatas aut scriptas & propositas fides habita sit, propterea quod euentus ipsis somnijs responderint, atq; illi interim non uident, ac ne cogitant quidem de decoro. Neq; enim unquam euenit somnium in commune, quod ab uno priuato uisum est, sed quod a multis, & simul, quorum alij publice & ex officio annunciant, alij singuli priuatim, & fit hoc modo is qui uidit non priuatus, sed & duce exercitus & principe nihilo minor. Attamen ubi bonum aliquod affuturum est commune multis, infinita quis somnia recenserī audire potest, quæ sanè futurum significant, alia alia & diuersa uisione. Atq; hoc modo etiam in contrarijs contingere

contingere potest. Si uero non multi, sed unus aliquis uideat, non æquū fuerit unum solum spondere ac compromittere euentum, si non fuerit dux exercitus aliquis, aut alias principatum aliquem obtinuerit, aut fuerit sacerdos, aut ciuitatis uates. Atque hæc etiam Nicostrato Ephesio placent, & Panyasi Halicarnasseo, uiris celeberrimis & omnino eximijs. *Ex libris J. genovesæ parisi.*

1696

De somniorū speciebus Cap. III

Vi circa somnia interpretandi artem
 Q præcipui habentur hoc amplius tradunt, quod iudicare oportet pro prosperis, quæ conueniunt naturæ, legi, consuetudini, arti, nominibus, & tempori, non præmeditantes quod ea quæ naturæ conuenienter uidentur, grauiora sunt uidētibus, quàm ea quæ non uidentur naturæ congruenter, nisi commodent propter subiectas rebus substantias. Contingunt enim uelut egenis prodigalitas, & his qui arcana faciunt, puri & clari dies, & noctu conspicuus stellarum chorus, solisq; ac lunæ exortus, & consimilia. Quin ea quæ iuxta consuetudinem fiunt, non omnino cōueniunt
 c temporum

temporum mixturis appropriata. Atq; his similia sunt quæ de alijs sentio. Oportet autem & æquabilitatis atq; symmetriæ coniecturam facere.

De sex elementis. Cap. IIII

Vum sint sanè sex prædicta elementa non omnino uniuersalia, multo rursus excepti sunt quidã ab hominibus, Nam alij hæc sex, octo & decem, alij centum, alij ducenta & quinquaginta fecerunt, & merito sanè ridentur, quando tot recensentes, uitare non possunt, quin ea ipsa ex sex prædictis existant, aut ad aliquod ipsorum referantur. Hæc quidem igitur ad complementum eorum quæ à ueteribus defectuose dicta sunt, abunde dicta sunt. Duos porro modos uniuersales simul suscipere oportet, alterum generalem, primum, alterum specialem, secundum, & priorem quidem in hunc modum.

De modo generali. Cap. v

Omniõrũ alia multa per multa prædicunt, alia pauca per pauca, alia multa per pauca, alia pauca per multa. Multa

ta itaque per multa sic. Visus est sibi quispiam uolare, ac deferri ex animi sui sententia ad propositum scopum, ad quem peruenire destinarat. Deinde ubi isthic esset, pennas habere se existimauit, & unâ cum auibus commigrare, & postea rursus ad domum suam reductus esse. Huic ipsi euenit ut à domo discederet, ob uolatum nimirum & propositum: & ut ea quæ magno studio destinarat, perficeret, propterea quod à proposito scopo non aberrasset. & sanè quum abunde ditatus esset, quandoquidem diuites pennas habere dicimus, & in peregrina regione uersatus, propterea quod aues non eiusdem generis essent, ita domum suam rediuit. Pauca uero per pauca sic. Visus est quispiam sibi, aureos oculos habere, is excacatus est, propterea quod aurum oculis minime proprium existat. Multum autem per pauca, uelut uerbi gratia, Existimauit quis se proprium suum nomē perdidisse. Huic euenit ut tum filium perderet, non quod sic rem preciosissimam solum perderet, sed quod etiam eodem nomine filius uocaretur: tum uero etiam omnem possessionem.

Quum enim litibus ei intentis in ius uocatus esset, reus peractus & damnatus est, postulatus ob publica delicta, ignominiæque affectus, & fugitiuus factus, seipsum suspendens uitã finiuit, ut neq; mortuus nomen haberet. Hos enim solos in mortuorum cœnis cognati & affines non nominant. Ex quo omnibus conspicuum fit, quod omnia hæc ab eodem somnio euenerunt, propterea quod eandem rationem obtinerent. Pauca postremum ex multis sic, Existimauit quis Charonem tesseris ludere cum uiro quodam, & se uiri partibus fauere, atque ea gratia Charonem superatum irasci & persequi ipsum, se uero auersum fugere, peruenireq; in hospitium, à camelo denominatum, & ingressum in ædes fores occludere. Dæmonem quidem igitur abire, alterum uero suum fœmur herbam producere. Horũ omniũ unus quispiam est iudicatus euentus. Collapsa enim domo in qua habitabat, & collisis in ipsum lignis attriuit fœmur, ac confregit. Etenim Charon tesseris ludens, rationem mortis prænuñciauit: quum uero non prehereret, non moriturum quidem significabat

bat, pede autem periclitaturū, propter persequutionem. Et hospitium camelus appellatum, fœmur ipsum fracturum esse portendit, quandoquidem etiam animal camelus appellatum media fœmora curuat, utpote iuxta crurum altitudinem concisum ac decurtatum, unde & etymon ac originatione eius appellationis græcis est κάμμος quasi κάμμησθαι, hoc est, curuans fœmora, quem admodū ait Euenus in amatorijs ad Eunomum. At uero herba enascens, non amplius ualidum et actuosum fœmur habiturum indicauit, ut quæ ex terra immota nasci solet. Atque horum si quis diligens extiterit æstimator, enumerationem in omnibus sic habentem reperiet.

De modo speciali. Cap. VI

Omniū speciale itidem quadrifarium diuiditur, suntq; alia & intus & extra bona, alia utrinque mala alia intus bona, extra mala, alia intus mala, extra bona. Accipienda sunt autem somnia, intus quidem iuxta uisionem, extra uero iuxta euentum, uelut uerbi causa, utrinque bona sunt talia. Deos olympios

uidere hilares, ridentes, dantes aliquid boni aut dicentes, ipsosque aut statuas ipsorum ex materia imputrescibili factos. Similiter parentes, amicos, famulos domum augentes, & preciosiorem possessionem, & corporis iucundum adspectum roburque ac similia. Horum enim quum iucundissima sit uisio, multo magis iucundus ipsorum fit euentus. Contra utrinque mala sunt huiusmodi, putare de loco prærupto cadere, aut in prædones incidere, aut cyclopem uidere, aut antrum ipsius resolutum esse, aut ægrota-
re, aut perdere quid eorum quorum magno studio tenemur. Qualiter enim affecta est anima circa uisionem ipsorum, tales etiam euentus contingere solent. At uero intus bona, extra mala huiusmodi sunt. Visus est sibi quispiam cum Saturno cœnare, & postridie in carcerem coniectus est. Cœnæ etenim cum deo, uerisimile est iucundam esse uisionem, uinculorum autem & carceris non ita. Amplius existimauit quis se à sole panes duos accipere, & tot sanè dies superuixit. In tantum enim præfinitum tempus, uictus ipsi
à deo

à deo datus sufficebat. Insuper & aureum esse sibi uideri, & thesauros reperire, & à mortuo accipere unguentum, aut rosam, aut similitum quiddam, ad eandem partem referendum est. Porro intus mala, extra bona talia habentur, uelut fulmine feriri sibi uideri, pauperem, & seruum, aut eum qui instituit navigationem, aut qui singulari certamine congressurus duellumq; commissurus est, bonum est. Ex his enim primus diuitias, alter libertatem assequetur, tertius uentum secundum habebit. Quarto autem nuptiæ portenduntur: Suntq; talium somniorum uisiones quidem ipsæ malæ, euentus uero boni.

De curiosis & diuinis somnijs

Cap.

VII

M Editari oportet quod ea quæ curiosis de re aliqua, & qui somnium à dijs petiuerunt, apparent curis dissimilia, ea ipsa significat

aliquid eorum quæ proposita habent: quandoquidem ea quæ cogitationibus similia apparent nihil significant, & infomniorum generis existunt, uelut superiori sermone

est ostensum. appellantur autem à quibusdam talia curiosa & petitoria. Quæ uero de nulla re curiosis instant, & futura bona siue mala prænunciant diuina appello, quemadmodum etiam Aristoteles dubitabat, utrum extra nos sit somniandi causa à Deo immissa, an causa quædam intra nos sit, quæ animam afficit, & facit ex natura accidens ipsi. Cæterum diuina, ut nunc consuetudo obtinet, omnia inexpectata appellât.

De temporibus, & qualia sint iudicanda.

Cap. VIII

I   **N**omnibus somnijs quæ manifestâ causam non habent, animaduertere oportet, siue noctu siue interdium uisa sint, ita ut ne putemus differre ad prænotionem noctem à die, aut crepusculum uespertinum à crepusculo matutino, si modo moderato cibo accepto quis somnum petierit. Immoderati enim cibi neque ad ipsam auroram uerum cernere permittunt.

De moribus

De moribus. Cap. IX

Q Vandoquidem communes mores à proprijs longe distant, si quis hoc ipsum non didicerit, ab ipsis decipietur. Cōmunes itaq; mores sunt hi. Deos colere & uenerari, nulla enim gēs sine dīs est, sicut neque sine regibus & magistratu. Verū alij alios colunt deos, in idem tamen omnes relationem habent: liberos nutrire, uinci à mulieribus & ipsarum consuetudine, uigilare interdū, dormire noctu, cibis uti, quiescere à labore, degere in umbra, & non sub dīo. Hi itaq; communes sunt mores. Proprios autem etiam gentiles uocamus. Apud Thracas generosi pueri flagris cæsi signantur, apud Getas uero serui, quorum hi ad septentrionem, illi ad meridiem habitant. Mossynes in pontica regione publice coeūt, & mulieribus permiscentur, quemadmodum canes, quod inhonestum ac ignominiosum est apud alios homines facere. Pisces edūt omnes, exceptis Syris quibusdam qui Astarten colunt. Animalia & uolucrum omne genus, uelut deorū simulachra, Aegyptij soli colunt ac uenerantur, nō tamen omnes. Didici autem &

in Italia legitimum quiddam antiquū. Vultures non occidunt, & eos qui ipsis infidias struūt impios censent. In Ionia Ephesii uoluntarie contra tauros certamen ineunt, & in Attica circa spectula in Eleusine, adollescentes Athenienses singulis uertentibus annis, & in Larissa ciuitate Thessaliæ qui ex inhabitatoribus generosis, censentur. quam rem in reliquo terrarum orbe ad mortem damnati obire solent. Eodem autē modo etiā de alijs omnibus moribus distinguere oportet, si quid apud quosdam solos obseruatur. Vernaculi enim mores, bonorum sunt signa, peregrini autem malorum præterquā si ex præsentibus aliquid euentum aliorsum uertat.

Quæ à somniorum interprete sint expendenda.

Cap. x

Tile fuerit, & non solum utile, sed
 v etiam necessarium, tum ei qui uidit
 somniū, tum interpreti, ut sciat ipse
 somnii interpretes, quis sit qui somnium uidit, & quid rerum agat, & quomodo natus sit, & quam habeat possessionem, & quomodo circa corpus habeat, & qua ætate sit. Sed & ipsum somnium exacte expendendum

dum est, uelut est: nam parua additione aut ablatione euentus alteratur, quod sequenti sermone ostendetur. Quod si quis his non inhæserit & deceptus fuerit aberraueritq̃, is se ipsum magis q̃ nos reprehendat.

Propositio eorum quæ in his libris traduntur.

Cap XI

Consequenter subdemus quomodo
 c somnia iudicare oportet, habebit autem tractatio ipsa huiuscemodi ordinem. Nos non uelut ueteres à dijs initium faciemus, etiã si impium id alicui uideatur. Verum respectu ad consequentiæ necessitatem habito, ordiemur primum à natiuitate, deinde educatione, consequenter de corpore agemus, eiusq̃ partibus, tum quæ accesserunt, tum quæ corruptæ sunt, & auctæ in formam aliam, siue materiam. Deinde de doctrina artium omnigenarum, operūq̃ ac studiōrū. Deinde de pubertate, de gymnasijs iuxta speciem, de certaminibus, de balneis ac lauacris omnigenis, de alimento omni arido ac liquido. De ungentis & coronis. De coitu uenereo. De somno. Atq̃ hæc quidē primus liber cōtinet. Secundus aut De uigiliis, salutationibus, mūdo omni uirili

uirili ac muliebri, de aere & his quæ circa aerem sunt, de uenatione, de piscatu, de nauigatione, de agricultura, de iudicio, de magistratu publico, de militia, de cultu deorum, & de ipsis dijs, de morte, & si quid aliud est in progressu sermonis commemorabitur.

Quomodo interpretationes sint agrediendæ. Cap. XII

Portet somnia iudicare, quandoq; à principio ad finem respectum habente interprete, ubi uidelicet dissolutæ fuerint inter se speculationes, quandoque etiam à fine ad principium. Aliquândo enim principium finem monstrat inconspicuum existentem, & imperceptibilem. Aliquando uero finis principium declarat. Oportet autem & aridis somnijs, & quæ uelut anfas quibus prehendantur non habent, ex se ipso aliquid artificiose affingere, præsertim infinitis, in quibus literæ quædam uidentur sententiam perfectam non habentes. ita ut aliquando nomen transponamus, aliquando alteremus, aliquando uero literas aut syllabas apponamus. Interdum etiam quædam eundem calculum habentia, eundemq;

demq; numerum referencia excogitemus,
per quæ manifestior sermo reddi queat.

Qualem esse oporteat somniorum
interpretem. Cap. XIII

Vare censeo domi instructum esse
oportere interpretem, & domestica
prudentiâ uti, & non solû libris præ
stare utcunq; diligenter uersatis, quando-
quidem quisquis artem citra naturâ perfe-
ctam fore putat, imperfectus est & incom-
pletus. Tanto enim plus quisque efficiet,
quanto ampliorem habitû fuerit adeptus.
Etenim ab initio errare, errorem amplius
extendit. Insuper uero & ea somnia, quo-
rum memoria non ex integro retinetur, iu-
dicari non posse putandum est, siue quis me-
dij siue finis sit oblitus. Ad sanam nanque
rationem expendere oportet totum quod
euenire uidetur, id uero solum apprehen-
di potest, quod integrum nobis memoria
suggerit. Quemadmodum igitur sacerdo-
tes uictimarij ambigua signa non negant
esse uera, sed ex uictimis se deprehendere
posse negant. Sic somniorum interpretē de
his quæ exacte deprehendere non potest,
pronunciare non oportet, neq; ex tempo-
re &

re & incōsiderate respondere. Nam & ipsi dedecus, & ei qui somniū uidit damnum inde consequitur. Amplius autem & quæcunq; somnia malum quippiā significant, si anima uidentis per somnium nō iniucunde fuerit affecta, minora mala euenient, & ferè euētus nō succedet. Rursus uero quæcunque somnia bonum quid significant, si non animæ affectio fuerit iucunda, bona imperfecta contingent, aut inutilia, aut omnino minora. Quare singulatim interrogare oportet, num iniucūdum aut iucundum somnī fuerit uisum.

De natiuitate.

Cap. XIII

I quis nasci sibi uideatur ē fœmina
 s quacunque tandem, sic somnium
 iudicare conuenit. Pauperi etenim
 est bonum, habebit enim unde aletur, et curatorem suum uelut infantes, nisi artifex manuarius fuerit. huic enim ocium prædicat, ociosi enim sunt infantes, & manus inuolutas habēt. Manus autē actiones appellātur. Diuiti aut significat, eum dominium domus suæ non obtenturū esse, sed quosdam ipsi imperaturos præter suam uoluntatem. Infantes enim ab alijs reguntur. Vi
 ro au

ro autem uxorem habenti non pręgnantē, uxoris priuationem portendit. Neq; enim infantes uxores ducunt, neq; ipsis commiscuntur. Ei uero qui pręgnantē habet uxorem, significat filium natum iri, ipsi per omnia similem. Sic enim rursus ipse nasci sibi uidetur. Seruo autem significat amorem herilem, adeo ut etiam si quid delinquat, ueniam mereatur, sed tamen ut nondum manumittatur. Nam neq; infantes sibi ipsis imperant, etiam si liberi existāt. Athletis uero malum hoc somniū censendum est. Neq; em̄ ambulant infantes, neq; currūt, neq; in quenquā impetum facere possunt, quum neq; ipsi pedibus inniti queāt. Ei uero qui in peregrina regione est reditum ad domū significat, quo uidelicet ad principium ueniat, quemadmodum & quod regeneratur necesse habet ut in terram ueniat, hoc est in patriam. communis enim omnibus ex æquo patria est terra. Aegrotanti porro mortem pręnunciat hoc somnium, quandoquidē & mortui laceris inuoluuntur panniculis & linteolis, quemadmodum etiam infantes, & humi deponuntur.

De uteri

De uteri gestatione Cap. xv

Vod si quis seipsum pręgnantē existimet esse, si quidem pauper fuerit, multa possidebit, pecuniasq; colliget ac coaceruabit magnę molis. Si uero diues, in tormentis ac curis erit. Et qui uxorem habuerit, ipsa priuabitur, non amplius necesse habens ut ipsa pręgnans uterū gestet. Qui uero non habuerit, ualde benignā ducet, ut sibi uideatur eadem quę uxor pati. Reliquis morbum portendit. Vterū autem ferre insuperq; parere, peius est, & ægrotantem cito moriturū denūciat. Nam omne corpus pariens, spiritum emittit. & quemadmodum infans à continente ipsum corpore liberatur & abscedit, ita etiam anima. Pauperi autem & obarato, & seruo, omniq; qui in calamitate aliqua uersatur, pręsentium malorum depositionem significat, causā uero ipsa est manifesta. Arcana insuper reuelat hoc somnium quando hactenus occultus infans in conspicium prodijt. Diuites uero & fœneratores, & negociatores, & omnes qui autoritate ac potentia præcellunt, lædit. Quę enim ante habebant, deponent. Mercatoribus autem & nauium

navium gubernatoribus ac dominis bonū est. Multis uero euenit ut etiā cognatos per hoc somnium amitterent, propterea quod à sanguine infans est reiectus.

De filijs ac pueris Cap. XVI

Veros sibi uideri habere, aut infantes omnino uidere, si quidem proprij liberi fuerint, & uiro & mulieri malum. curas enim ac tristitias significat, ac sollicitudines rerum quarundam necessariarum gratia, quandoquidem infantes citra hæc educari non possunt. Quin & uetus sermo hoc ipsum commonstrat, qui hoc modo habet.

Tristitia ex nato est tēpus in omne patri. At uero masculi in bonum finem desinūt, foemellæ finem principio deteriorem inducunt, & damnum denunciant. Nam masculi educati nihil à parentibus accipiunt. foemellæ uero dote data elocantur. Noui autē quendam qui existimauit filiulam sibi natam esse, & mutuo accepit pecuniā ad usuram. Et rursus, noui alium qui uisus est sibi filiam suam uita defunctam defodere. contigitq; ei ut mutuum ac debitum reddere cogeretur. Sic igitur eandem cum mutuo rationem

tionem filia habet. Cæterum alienos pueros uidere, bonum est, ubi fuerint formosi & gratiosi, & gratiæ ipsis affluant. Bona enim tempora instare indicant, ex quibus spes est adhuc amplius peragere quiddam ac perficere iucundū. Nam & pueri in præsens ab operis ociosi, postquam educati fuerint, agere ac operari quid poterint.

De pueris fasciis inuolutis, & de lacte. Cap. XVII

I quis puerorum modo in fasciis sibi esse uideatur, & lac accipere à muliercula sibi nota, longum morbum portendit, nisi uxorē habeat prægnantem. Tunc enim nascetur ipsi similis filius, qui eo modo educabitur. Si uero mulier hoc somnium uiderit, filiam natum iri ipsi prædicat. Quod si quis in uinculis detentus somnium uiderit, dæmonium ipsi etiam alia super accumulatur, ad hoc ut non liber euadat. Nec præter rationē est idem fieri circa morbum. Debiles enim sunt pueri ex lacte uiuentes, & sanè perfecti etiam, quum ægrotares cibo uti non possunt, lacte nutriuntur. At uero uideri sibi aliquem in proprijs mamillis lac habere, iuenculæ quidem foeminae

minæ conceptum spondet, & fructum perfectum, itemq; partum. Aniculæ uero pauperi existenti, opulentiam. diuiti aut sumptus. Virgini uero maturæ nuptias prædicat. Neque enim citra uenereū coitum lac unquam haberi poterit. Si uero ualde parua sit uirguncula & procul à nuptiarū tempore absit, mortem præfagit. Omnia enim præter ætatem contingētia mala sunt, paucis exceptis. Virō autem pauperi & uictus indigo, opulentiam & pecuniarum & possessionum prædicat, ut etiā alios alere possit. Et insuper qui sine uxore est, nuptias, & ei qui liberis caret, liberos prædicere hoc somnium sæpe obseruauī. Alter enim adeo beneuolam habuit uxorem, ut eadem quæ illa pati sibi uideretur. Alter uero liberos educauit. Athletæ autē, & operario, & singulari pugna congressuro, omniq; corpora exercenti, morbum denunciat. Nam effœminata corpora lac habent. Quin & huiusmodi euentus à me obseruatus est. Quispiam & uxorem & filios habens, in hoc somnio uxore priuatus est, & suos filios ipse educauit, æqualem usum ipsis exhibens patris simul ac matris, Et hæc quidem de edu-

catione . Nunc uero de corporis tum quæ accedunt, tum quæ decedunt, siue alterantur in aliam formam aut materiã, partibus sermonem faciam. Leuiter autẽ perstrictos inhi-bebo eos qui subtiliter ac minutim explanantibus rem indignantẽ . Nos enim nõ solum contrahentibus hæc & dissolute tractantibus indignamur, sed cõmunem quandam cladem esse iudicamus, nõ de singulis exacte & ad unguẽ tradere . Proinde à capite principalissima corporis parte initium explicandi faciam.

De capite.

XVIII

Agnum caput se putare habere, bonum est uiro opulento, qui nõdum magistratũ gessit, et pauperi & athletæ, & fœneratori, & nummulario, & symbolo conuiuali colligendo præfecto. Primo enim principatum prædicat, in quo corona, aut fasciã, aut diademate opus habebit. Alteri autem opulentiam & magnarum diuitiarum possessionem, atq; ea gratia maius ipsi caput futurum . Nam & pecunias κεφαλαια græci, hoc est capita appellant, quẽ admodum à Latinis summe uocant. Athletis autem inde uictoriam significari manifestum

festum est. tunc enim caput maius ipsis accedit. Nummulario autem & fœneratori & symbolo conuiuali colligendo præfecto, plurium pecuniarum collectionem præstigit. At uero diuiti qui iam in principatu cōstitutus est, & rhetori, & tribuno plebis, aggrauationes & contumelias ex populo denunciat. Et ægrotanti capitis grauitatem, & militi labores, & seruo nō citam manumissionem, & ei qui uitam quietā elegit, labores & contumelias portendit. Cæterum caput minus q̃ pro natura contraria pro ratione uniuscuiusq̃ euentus præscripti capitis significat.

De capillis.

Cap. XIX

Apillos habere magnos & pulchros, & ob ipsos superbire, bonum est maxime mulierī. Etenim pulchritudinis gratia quandoque etiam alienis capillis mulieres utuntur. Bonum est & uiro sapienti, & sacrifico, & uati, & regi, et principi, & Dionysiacis artificibus. Ex his enim quibus mos est comam nutrire, bonū est, quandoquidem professio comam alere permittit. Bonum est & reliquis, uerū minus, ipsis enim opulentiam solum significat, non iur-

cundā sed laborioſā, ppter ea q̄ multo labore opus ſit ad pducēdos magnos capillos.

De capillis inornatis. Cap. xx

A T uero magni quidē capilli, uerū inornati, ut non coma, ſed potius pilofitas & hiſpiditas quēdam eſſe uideatur, omnibus hominibus luctus & triftitias annunciant. Comere enim curare & ornare eſt. Neglectus autē capillus in calamitatibus auget. Ego autē aliquando quendam celebrem uirum in principatu conſtitutū, & aliās ſucceſſu rerū felicē, qui per ſomniū ſibi uiſus erat in urbe præmitti ab ordine & acie, cui præfectus erat, ita ut capillos capitis habet arentes & incompſtos, edocui & interpretatus ſum trifticiam ipſi ſignificare hoc ſomnium. Non multis autē progreſſis diebus magiſtratu abdicatus eſt, quod ipſi & damnoſum ualde erat & luctuoſum.

De pilo ſuillo. Cap. xxi

S Villos pilos habere ſibi uideri, pericula inducit uiolēta, & om̄ino talia, quolibet animal expoſitū eſt, ipſe uidelicet porcus. At uero equinos habere pilos, ſeruitutes & erumnas ſignificat, & ſeruis legitimis & domi noſtræ natis uincula addit, ut plu

ut plurimum enim facta equina ligamenti
usum præbet.

Habere lanas pro capillis. Cap. XXII

Anas pro capillis habere, morbos
longos & phthisin ac tabem præ-
dicat, ut ea gratia sæpe in capite la-
nas gestans, uideat sibi ipsas agnatas habere.
Si uero in aliam quandam materiã capil-
li transmutentur, à similibus coniecturã fa-
cere oportet, hoc est à transmutatione. At
uero circa faciem uideri sibi omnem partẽ
nudatam esse, in præsens ludibrium & in-
felicem successum præfigit. Si uero poste-
riorem partem talem habere quis sibi uisus
fuerit, in senectã paupertatem & infortu-
nium non uulgare habebit. Posterior enim
pars econtrà futuri temporis significatiua
est. Nuditates autem pilorum nemini con-
ferunt, aut propterea quod per defectum ca-
loris fiunt, aut quod apprehendendĩ ansam
nemini præbent. Si uero dextram partẽ ca-
pitis nudam quis habeat, omnes sibi sangui-
ne iunctos masculos perdet. Si aut nullum
habuerit, ipse damnum patietur. Si contrà si-
nistram, foeminas amittet, si sanè aliquas ha-
buerit, si minus, etiam sic ipse damnum in-

curret. Cognatorum enim significationem caput habet, atq; eius dextræ quidem partes, masculorum, sinistrae foëminarũ. Quam distinctionem etiã per totũ corpus dextræ ac sinistrae partes habent. Vtram autẽ capitis partem quis nudam habet, ut nõ probe cognosci queat, damnabitur in opus publicum adiudicatus. Hoc enim etiam isthic insigne est damnatis. Totum postremum caput habere nudum, bonum est in iudicium postulato, & timẽti, & qui à quibusdam uidetur. Hæc enim effugerit & uitare poterit quum incõprehensibilis existat. Alijs autem perditionem annunciat omnium ad uitæ ornatum pertinentium.

De eo quod quis uidetur sibi capite radi.

Cap. XXIII

Adi autem sibi uideri totũ caput, exceptis deorũ Aegyptiorum sacerdotibus, & risus mouendi studiosis, & his quibus mos est radi, quibus bonũ est, omnibus alijs malũ est. eadem enim quæ nuditas significat, uerũ uehementiora & cita mala inducit. Nauigantibus aut palàm naufragium portendit, & ægrotantibus in extremũ periculũ collapsionẽ, sed non mortẽ. Naufragi

fragi enim aut ex magno morbo seruati homines raduntur, minime uero mortui. Verum prædictis bonū est ob consuetudinem radendi. Tonderi autē à tonsore, bonum ex æquo omnibus prædicat. Est enim tondēdi uerbum græcis *λείπειν* à uerbo *λεπύναι* ut ita dicā, quod permutatione elemēti unius *χαρύναι* est, & gaudiij ac exceptionis significationem habet. & sanè nullus in casu quopiam malo aut calamitate aliqua cōstitutus tondetur, sed qui maxime decoris studio tenentur, & qui tristitia carent, ac minime indigi existunt: At uero à tonsore, adiectum est, quādoquidem si quis seipsum tondeat, luctum subitaneum, aut calamitatem magnis malis refertam significat. Qui enim in talibus uersantur, necessario seipsos circumtondent. Cæterum unguibus conscalpi debitori quidem redhibitionem usuræ significat, uerum reliquis damnum ab his à quibus conscalpti sunt, siquidem uiderint seipsos ab alijs quibusdam conscalpi. Nam conscalpi unguibus dicimus, eum qui damnum passus, & ab aliquo deceptus est. Porro de pectinatione, & implicatione capitis capillorum, & de speculi contuitu, &

alijs ad hæc consequentibus in secundo libro mentionē facimus, ubi de omni mundo uirili ac muliebri ago.

De fronte.

Cap. XXIIII

Frons sana & carnosâ omnibus bona est, & dicendi libertatem & fortitudinem significat. Verum æream, aut ferream, aut lapideam frontem habere sibi uideri, publicanis, & cauponibus, & qui uitam cum impudentia transigunt foris confert, reliquis uero odium parit.

De auribus

Cap. XXV

Aures habere plures, bonum est uolenti acquirere aliquē sibi obedientem futurū, uelut uxorem, liberos, famulum. Diuiti uero magnum nomen significat, bonū quidem, si formosæ fuerint aures, malum uero, si deformes & inconcinnae. Malum autem somnium est seruo, & causam in iudicio habēti, siue ipse aliū actione conueniat, siue ab alio in iudicium uocetur. Illi enim obedientiā multi temporis significat. Huic uero siquidē ipse actionem instituat, etiam uicissim actione conuentum iri. Si uero in ius uocet, plura crimina quàm quæ manifesta sunt obijci sibi audiet

audiet, ut quodam modo pluribus auribus opus habeat. Bonū porrò est manuario arti fici, multos enim audiet qui eius operā requirunt. At uero perdere aures etiā quas iā habes, cōtraria singulorū prädicatorū significat. Aures purgare à sordibus aut sanie, aliunde nunciū bonum nos audituros esse significat. Verberibus aut impeti aures, alicū de malī nunciū auditionem prädicit.

De formicis. Cap. XXVI

Ormicas in aures ingredi putare, solis Sophistis bonū est. Similes enim sunt formicæ adolescentibus sophistas audiendi gratia adeuntibus. Reliquis mortē denunciat hoc somniū. Terræ enim sunt filiæ, & in terrā subeūt. Igitur uelut in subterraneū locū, hoc est demortuū ingrediuntur. Noui aut quendā qui existimauit sibi ex auribus suis tritici spicas excreuisse, & ipsum triticū dilabēs manibus excipiēs colligebat: is absentis fratris hæredem se appellari audiuit, ob spicas quidem hæres, fratris autē quod aures etiā inter se fratres existant. Videri sibi aures asini habere, philosophis solis bonū est. Nā nō cito mouet aures asinus. Alijs seruitutē & erūnas significat.

Aures

Aures leonis aut lupi aut pardalis habere, aut alicuius alterius feri animalis, insidias ex calumnia habere significat, & ea quę auditus sunt per uisum excepturum esse. De reliquis porrò animalibus cōsequenter proprio loco distinguam & edocebo. Cæterū in auribus oculos habere sibi uideri, cœcū futurum esse significat, & ea quę uisus sunt per auditum suscepturum esse.

De supercilijs. Cap. XXVII

Vpercilia densa & florida, omnibus
 s bona sunt, maxime mulieribus: hæ enim formę gratia etiam atramento illinunt supercilia: Talibus itaque uoluptates & felicitatem portendūt. Nuda aut non solum rerum improspērū successum, sed & futurum luctum prædicunt. Vetus enim mos est in luctu supercilia nudari.

De oculis. Cap. XXVIII

Culorum aciem acutam habere, bonum ex æquo omnibus est, cæcutire uero inopiam argēti indicat, quandoquidem etiam oculi calculos habent.

Actionem aut impeditam, quoniam cæcutientes minus ea quę ante pedes sunt uident. Ei uero qui filios habet, significat filios

hos ægrotaturos esse. Similes enim oculi
 sunt liberis. Nam & amabiles sunt, & cor
 poris præiū ac duces, quemadmodum pue
 ri parentum in senectā. At uero putare u-
 trisq; oculis excoecatū esse, pueris eius qui
 somnium uidit perniciem significat, & fra-
 tribus, & parentibus. Pueris quidem ob
 prædictam rationem. Fratribus uero pro-
 pterea quod etiam oculi inter se fratres exi-
 stunt. Parentibus autem, propterea quod
 oculi causa sunt ut lucem uideamus, uelut
 etiam ipsi parētes. Quare etiam oculorum
 perditio, similitum perditionem significat.
 Cæterum ei qui uinculis tenetur, bonum
 est si excoecari sibi uideatur, item ei qui ui
 ab aliquibus detinetur, similiter uehemen-
 ter egeno. Primi enim duo non uidebunt
 circa se mala. Tertius autem habebit qui
 ei ministrent ac subsidium ferant. Nam cœ-
 cum non pauci accedunt, ut ipsi obsequiū
 præstent, & ipse à laboribus quietus de-
 git. Verum somnium hoc prohibet pere-
 grinari, & eum qui peregre profectus est
 ad suas ædes non rediturum esse prædicit:
 neq; enim exteros, neq; domū suam, absq;
 oculis uidere potest. Graue est & militi so-
 mnium

mnium hoc, non enim procedit ei res, & omni in aula regia uiuenti. Athletas uero qui grauiā certamina obeunt, in conflictu inferiores futuros esse denunciat, cursorib. uero uictoriam præsagit. Noui ego quendam stadij cursorem, qui decertaturus in Italia ludis Eusebjs ab Antonino in honorem patris Adriani actis, uisus est sibi cœcus factus esse, & uictor euasit. Aequē enim ut cœcus, is qui in cursu reliquos præit, certantes uidere nequit. Graue est somnium etiā gubernatoribus nauium, & qui cœlestium rerum cōtemplatione tenentur, & uatibus, quod sæpe à nobis est obseruatum. Et si quis rem aliquam perditam quærens, hoc somniū uiderit, illam ipsam nunquam amplius uidebit, neq; fugitiuum persequens prehēdet. Poetis aut optimū somnium est, Multa enim quiete opus habent ubi poemata facere uolunt. In hac aut quiete uel maxime fuerint, qui ppter ea quod oculos non habeant, non distrahantur, neq; per figurarū neq; per colorū obiectū. Inualuit aut & sermo quidā, quod & poeta Homerus fuerit cœc⁹. Aegrotantib. porrò semper mortē hoc somniū portendit, propter

lucis

lucis priuationē. Noui autem aliquem qui uisus est sibi dicere quendam fide dignum, (Qui uero fide digni sint, in secundo libro commemorabo) pater tuus non est mortuus, sed dormit. huius pater cœcus iam factus erat, & non longe post ipsi de hac renuncius ueniebat. Si quis autē altero oculo cœcus esse sibi uidebit, ex parte ea quæ significantur ipsi euenient, & ut ita dicam ex dimidio. Quin & hoc cōsiderare oportet, quod dexter oculus significat filiū & fratrem, & patrem. Sinister uero filiam, & sororem, & matrem. Quod si cui duo sint filij, aut filia duæ, aut duo fratres aut sorores, dexter oculus seniore filium, aut fratrem, aut patrem, aut filiam seniore significat. Sinister uero filiam iuniorem, aut fratrem, aut filium itidem iuniores. Ceterum tres aut quatuor oculos habere, ei qui uxorem ducere proposuit, itemq; ei qui liberis caret, bonū est. Illi em̄ uxor cōtinget, huic liberi, atq; sic circa unū corpus plures erūt oculi. Bonū est & fœneratori, plures enim calculos habebit, debitori autē & obærato malum similiter ob calculos existit. Diuiti autē præfagit, ut & se, & possessiones suas in multa

multa custodia ac cura habeat, quarundam insidiarum gratia. Ait enim somnium, ipsi pluribus oculis opus esse. Si quis uero peregre proficisci uelit, errorem ipsi inducit, & nauiganti recursum, propterea quod oculi lucem ac splendorem circumtrahant. Notus autem est mihi quidam qui uisus est sibi, tres oculos habere, & cœcus factus est, non ob fabulam cyclopis, sed propter tertium oculum, qui alterius luminis indigentiam significabat, quia proprium non sufficiebat. Viro insuper malefico, & mulieri formosæ, multi oculi malum significant. Illum enim plures oculi obseruabunt, circa hanc uero plures adulteri cōspicui fient & deprehendentur. Insuper autem si quis oculos in aliquo alio loco habere sibi uideatur, si in manibus aut pedibus, cœcus erit. Si in alia aliqua corporis ipsius parte, illa ipsa pars ægrotabit aut uapulabit, quo manibus & pedibus ipsam ueluti quæ uideat, leuiter cōtrectet, aut ut, uelut illa pars oculum unū habeat, nullam omnino materiam medicam adhibere possit. Noui autē quendam qui elapsos sibi oculos ad pedes procidisse putauit, & cœcus quidem non est

est factus, uerum filias suas famulis elocauit, atq; sic inferiora melioribus permixta sunt. Oculos autem habere alienos, cæcitatæ præfagium est, & manuductionis alienæ. Si uero quis nouit eū cuius oculos habere sibi uisus est, filiā illius, aut aliam quādam magnam beneficentiā traditam sibi ab illo accipiet. Narrauit porro mihi quidam, quod cuidā qui uiderat in somnis, oculos circa singulos digitos manus suæ se habere, prædixerit cæcitatem, & sanè sic euenit. Propterea quod oculis orbatæ manus studiose præferre, easq; subsequi solent.

De naso.

Cap. XXIIX.

Asum habere pulchrū & magnum
 N & formosum, omnibus bonum est.
 Multam enim sensus subtilitatem,
 & in rebus agendis prouidentiam significat, & cum præstantioribus conspirationem. Per nasum enim homines aerem meliorem adtrahentes reuera iuuantur. Verum nasum non habere, omnibus sensus stupiditatem præfagit, & aduersus præminentes inimicitiam, & ægrotati mortem. Nam & caluæ mortuorum absq; naso reperiuntur. Duos habere nases, dissidiū aduersus præminentes

minentes domesticos significat, dissidium quidem, quia dupla præter naturam seditio nem significant, aduersus domesticos autē, quia nasus non est res aliena.

De genis. Cap. XXX

Enas habere crassas, omnibus bonum est, maxime mulieribus. Verū graciles aut ulceratas, tristiā aut luctum significat, graciles quidem tristiā, ulceratas uero luctū. Nam in luctibus homines genas dilaniare solent.

De maxillis & labijs. Cap. XXXI

Axillæ ad apothecas & cellas repositorias referendæ sunt, & labia ad frequenter osculantes & nos accedentes. Sunt autem hi, uxor, filij, cognati. Proinde utrum tandē horū affectū esse uisum fuerit, res eorum qui nobis charissimi sunt, non in tuto, neq; illæsas esse significat.

De barba Cap. XXXII

Arbā habere magnā, & densam, & hirsutam, uiro sermonis studioso & philosophāti bonū est. Item his qui ad aliquid agendū animū intenderūt, illos decoros, hos uerēdos facit. Mulier aut si barbā habere sibi uideatur, siquidē fuerit uidua

uidua maritū reperiet, & uirū habebit ualde benignū, ut persone mixtę esse uideant. Si uero nupta fuerit, uiro spoliabit, aut ab ipso recedet, & domū suā gubernabit, uelut simul uir atq; mulier existat, nisi sanē uterum ferat, aut causam habeat iudiciariā. Illa enim masculum pariet, quē factum perfectū intuita, seipsam habere barbā putabit. Hęc uero incontēptibilis, uelut uirago manebit. P uero aut ualde iuūculo mortē præfigit, propterea q̃ ætatē barba præuertat. Ei uero qui iam adolescentiā attigit, & nō ita dudū barbam gestauit, à se ipso ornatū affuturū significat, & solum diuersaturum esse, siue seruus, siue liber existat, ut sit perfectus & sibi ipsi prospiciat. Defluens autē barba, aut derafa, aut uiolenter euulsa à quibusdā, supra hoc quod sanguine iunctos disperdit, damnum simul ac turpem confusio nem prædicat.

De dentibus Cap. XXXIII

Vdicatio de dentibus multam sustinens distinctionē, à paucis omnino nostri seculi somniorū interpretibus recte tractata est, Aristādro sanē Telmisensi documēta plurima & optima pro-

ponente. Res aut̃ sic se habet. Ex dentibus superiores, eos qui in domo eius qui somnium uidit potiores & prestatiores sunt homines significant. Inferiores uero, uiliores. Domum enim putare cōuenit os ipsum, dentes uero, homines qui intra domum degūt, & ex his dextri uiros significāt, Sinistri mulieres, praterq̃ si quādā raro accidant, uelut si quis Leno existens, in domo sua omnes fœminas habeat, aut Agricola omnes uiros. In his enim dextri dentes, seniores significant, sinistri uero iuniores. Insuper et ualde iuuenes, dētes sectores appellati, hoc est anteriores, significant. Mediæ ætatis, canini. Senes, Molares: quos etiā gomphios hoc est, clauares quidā appellant. Qualemcunq; igitur quis amiserit dentem, talem hominem amittet. Quando uero nō homines modo, sed etiā possessiones perdentes significantur, cēsendum est Molares quidē thesauros repositos significare. Caninos uero ea quę non magni momenti sunt. Sectores uero supellectilē uasorū. Verisimile est igitur aliquos ipsorū excidentes, pecuniarū ac facultatum perditionē significare. Insuper aut̃ dentes etiā res uitę necessarias significant

cant, & ex his Molares, secretas & arcanas. Canini uero eas quæ non multis manifestæ sunt, Sectores autem manifestissimas, & quæ per sermonē & uocē comparant. Excidentes igitur dentes, similiū rerum impedimentum sunt. Verum age de ipsis amplius quiddam distinguamus. Obæratīs quicūq; dentes exciderint, æris alieni redditionē significant, atq; hoc in communi & copulativum dictum est. Dicitur tamen etiam quemnam dentes significant. Et si quidē unum quis amiserit dentē, uni reddet, aut multis una uice: sin multos, multis, aut uni sepe. & si quassatos ac fissos amiserit, paulatim & particulatim reddet, & si quidē citra dolorem abiecerit, quæstu facto & ditatus. Si uero in amissione dolere se putauerit, reddet addens aliquid de suo. Dentes anteriores electi qui sectores appellantur, nihil per sermonem conficere sinunt. Et si quidē sequatur ad ipsos dolor, aut sanguis, aut caruncule, in totū obliterant ac tollūt proposita. Sin absq; molestia excident, præsens tantū differunt ac transmittunt. Dētes simul oēs excidentes, desertā domum significāt, omnibus simul discedentibus destitutā. Habēt

præterea dentes excidentes & in non sanis, & nō liberis, & exercētibus mercaturā aliquid. Ipsīs enim ægrotātibus longū quidē morbū & tabē prædicunt, uerū nō morituros esse cōfirmant. Cītra enim dētes sanorū cibo uti non datur, sed sorbitionibus & succo. Ex demortuis aut nullus dētem amittit. Quapropter quicquid mortuis nō contingit, ægrotantibus signū salutis existit. Præstat tamen ægrotos oēs dentes perdere. Cītius enim sic conualescunt. Seruo uero nullum dentē habere, libertatē denūciat. Aut enim non exhibēt ministeriū, uelut dentibus alimentū, aut ab alio alimentū non accipiens, uelut qui neq; à dentibus nutriatur, penitus liber erit. Mercatoribus aut citam onerū ac bonorū curationem ac dispositionem hoc somnium significat, & præsertim si in motu fuerint ipsa. Augescētes aut quidam ex dētibus, ita ut alter alterum magnitudine superet, seditionē in domo eius qui somniū uidit significant, quandoquidē harmonia nō amplius utuntur, quæ significatio est & mobiliū etiā si nō elabantur. Quicunq; uero nigros, & putrefactos. ac corroso, aut mutilos dentes habentes, uisi sibi fuerint

fuerint eos amifisse, hi omni molestia, omniq; malo liberabuntur, & aliqui sanè saepe seniores homines ex hoc somnio amiserunt. Porro dentes habere eburneos, bonū est omnibus. Philologis enim qui sermonis studio tenetur, suauiloquentiā, alijs uero sumptuositatē circa domū significat. Verū aureos habere dentes, bonū quidē est philologis, uelut ab aureis dentibus sermonem prolaturis. Reliquis aut incendia futura in domo significat, quibusdam uero morbum ex bilis multitudine consistētem, qui etiam Icterus & arquatus nominatur. Cereos dentes habere celerē mortē affert, Tales enim cibū conficere non possunt: plūbeos habere aut stāneos, ignominiā & pudefactionē; Vitreos uero aut ligneos, uiolentā mortē inducit. Argenteos aut habere dentes, pecuniā parare per sermones & eloquētiā significat. Diuitibus uero pecuniarū sumptum in alimentū ac cibos prædicat. Si uero quis eiectionis prioribus dentibus, alios enasci sibi putet, somniū hoc immutationē totius uitæ sibi præfagit, in melius sanè, si fuerint secundi dentes prioribus meliores, in peius aut, si fuerint deteriores. Carunculas

aut spinulas, aut aliud quid sibi uideri in dentibus habere, de quibusdam necessarijs loqui prohibet, quando quidē etiam actio- num impedimentum prænunciat. Si quis uero talia in dentib. habens, ea eximere sibi uidetur, actio- num impedimentum cessabit, & per eloquentiam opes parabit.

De lingua. Cap. XXXIII

Inguam commodatam & ori con- uenientem habere, & clare loqui, om- nibus bonū est. Verum non posse loqui, aut linguam ligatā habere, actio- num impedimentū simulq; paupertatem signifi- cat. Nam & paupertas sermonis ac dicen- di libertatē adimīt, ut hic Theognidis sen- tentiam usurpare liceat.

Vir paupertatis pedicis uinctus, neq; di- cto Nec facto præstat, linguaq; uincta sibi est. Lingua tumefacta, uxori eius qui somnium uidit morbū præfagit, siqui- dem uxorem habet; si nō, ipsi. Lingua quę supra os cadens ipsi incumbit, à petulan- tia sermonis damnū significat. Sæpe uero etiam uxorem eius qui uidit adulteram esse criminata est. At uero existimare pilos ha- bere ē lingua enatos, siue albos, siue nigrōs, nequa-

nequaquam fuerit bonum; quamuis dicāt
his qui ē sermone ac eloquētia sibi rem pa-
rāt, bonū huiusmodi somniū esse. Nos autē
obseruauimus, omnibus nō bene tale som-
niū celsisse. Nihil enim quod non ociosum
est & indetritū pilos producit: oportet autē
linguam minime ociosam habere. & nigri
quidē pili citius, albi uero tardius ipsos euē-
tus inducunt. Quaecunq; autem observa-
ui de hoc somnio, ea ipsa scribo. Qui equi-
dem per uocem operantur, his ocium & ua-
cationē ad sermonem faciendū lingua ha-
buit. Reliquis ad cibum capiendum: aut e-
nim ægrotauerunt multo tempore & non
fuerunt usi solitis cibis, aut ab egrotatione
mortui sunt. Testimoniū autem contulerit
utiq; huic obseruationi Apollonius Ata-
lenis in secundo libro, multa de hoc som-
nio dicens. Nihil differt autem siue ex lin-
gua ipsa, siue ex palato pilos enasci, aut eti-
am ex gingiuis, aut dētibus, aut labris, ean-
dem enim significationem habent.

De uomitu sanguinis, aut bilis, aut pi-
tuitæ, aut cibi. Cap. XXXVIII

Anguinem uomere multū, & boni
coloris, & non corruptum, bonum

e 5 est

est pauperi, acquisitionem enim significat, & abundantiam pecuniarum. eadem enim ratio sanguinis & argenti est, uelut etiā ueteres prodiderūt. Bonum est & ei qui liberis caret, & qui cognatum apud exteros habet. alter enim filium sibi natum, alter cognatum reducem, utrosq; eiusdē sanguinis existentes, uidebit. Verum si in uas profluxerit sanguis, filius quidem educabitur. Viuet autem cognatus apud exteros degens, qui etiā post reditum morietur. Si uero in terram defluat, ambo cito moriētur. & qui apud exteros degit, in suam ipsius concedet, propter sanguinem, hoc est in suam terrā, quæ uidelicet patria existit. Sanguinem gestare uidere, absurdum & minime cōueniens est ei qui latere uult, manifestabitur enim. Corruptus autem sanguis omnibus ex æquo morbum annunciat. Modicum sanguinem, adeò ut neq; uomitu, sed spuendo reijci uideatur, obseruauit seditio- nem portēdere. Bilem porrò aut pituitam uomere, ei qui in calamitate, aut angustia aliqua, aut morbo est, cessationem instantium malorū significat. Omnia enim eiusmodi excreta, amplius non molestant. Et
uero

uero qui pro uoluntate diuersatur, prius aliquid molestiarum inducit, à quibus postea ipsum liberat. Cibus uomere quencunq; tādē, damnum significat, ex eo quod corpus alimentum non sentit. Sua ipsius intestina aut uiscera per os reijcere, filiorū perniciem & uiro & uxori prædicat. Verum his qui liberis carent, optimæ rei quam in bonis suis habent perditionem denunciat. Aegrotanti autem mortem prælagit hoc somnium. Horum causas, sequens sermo exhibebit.

De collo.

Cap. XXXVI.

Quodcunq; ulcus, aut morbum, aut affectum, circa collum, siue cervicē, siue barbā, habere quis existima-uerit, omnibus ex æquo morbū prædicat. Dependet enim aliquo modo ex capite ac collo uniuersum corpus, & his quidem sanis, sanum est. ægrotantibus uero ægrotat, & firmum non est. Duo habere capita aut tria, bonum est athletæ, plurima sacra certamina decertaturo. Tot enim sacris certaminibus coronabitur. Bonum est & pauperi, supra hoc enim quod multa capita possidebit, & multam bonorū substantiam colliget.

get, etiam liberi ipsi boni, & uxor ex animi sententia contingent. Diuiti porrò aduersitatem significat ex cognatis. Et si quidem prius caput superemineat, non deiciant ipsum aduersarij. Si uero à reliquis præminentibus excellatur, periculum ipsi & mortem significat.

De decollatione. Cap. XXXVII

Aput decollatū esse sibi uideri, siue iudicio damnatum, siue à prædonibus, siue in singulari certamine, aut quocunq; alio modo, nihil enim refert: malum est parentes habenti, & habenti liberos. parentibus enim simile est caput, propterea quod uitæ autores existant. filijs uero ob faciem & imaginē. Iam uero & uxore, & amico, & uillico bono, quidā ex hoc somnio priuati sunt, & non habuerunt faciem possessiones ipsorum inspicientem. Quidam etiam domum habens, eam perdidit. Nam caput domus est, ut ita dicam, sensuum. Si uero quis hæc omnia simul habeat, manifestū est non in omnia euenturū esse somnium, sed uelut ego obseruaui, magis in fauorabilem ac dilectum ac necessarium existentem ei qui somnium uidit. Bonum

num est autē hoc somniū in capitis causa reo. Quæcunq; enim semel circa aliquem fiunt, & impossibile est bis eadē fieri, hæc facta non amplius contingent. iam enim facta sunt. Nummulariis autem & fœneratoribus, & symbolo conuiuali colligendo præfectis, & naucleris, mercatoribusq; & omnibus pecunias colligentibus, perditionem summarum pecuniariarum significat, ob æquiuationem uocis κεφαλαία, quæ de capitibus, & summis pecuniariis dicitur. Bonum est autē obæratīs, propter eandem causam. Qui uero apud exteros degit, in suam patriam redibit. & qui de terra litem habet, causam uincet. Ablatū enim caput in terram cadit, & in ipsa manet, & reliquo corpori nō amplius molestias exhibet. Seruo autem in cuius fidem domus tradita est, fide exolutum esse significat. Nemo enim ante damnationem capite plectitur. aut quod caput non habens, fidem & autoritatem nō habet. Acephalum enim & sine capite esse dicimus ignominiosum. Reliquis omnibus libertatem significat. Dominus enim corporis existens caput ubi fuerit ablatum, separatim ab hero seruum liberum fore

fore significat. Multi aut per hoc somnium solum uenditi sunt. Cæterum in causis famæ & nominis, aut pecuniaria damnationem præfagit hoc somnium, & causa sanè est manifesta. Si uero quis nauigans hoc somnium uideat, apicis mali perditionem significat, nisi nautarum aliquis sit qui uidit. In his enim obseruaui, principibus mortē significare. Imperat autē perineo tœcharchus qui lateribus nauis præest, tœcharcho proreta, proretæ gubernator, gubernatori nauclerus. Verum in mercatoribus & nauigantibus, qui tantum ut uehantur nauem cōscendunt, & ob id Epibatæ dicuntur, toto corpore in nauem diuiso, caput dixeris apicem mali. Noui quendam qui uisus est sibi decollatus esse, & græcus existens Romanam adeptus est ciuitatem, & sic priori nomine ac dignitate priuatus est.

De capite obtorto. Cap. XXXVIII

Aput suum obtortū & auersum uidere, ita ut posteriora respiciat, prohibet quidem à sua patria discedere, poenitentiam profectionis denunciāns.

Prohibet autem etiā omnia quæcunque tandem facere. Non enim ea quæ nunc gratia &

ta & iucunda apparent, sed futura respice-
re prædicat. Ceterū his qui apud externos po-
pulos degūt, reditū ad domum, sero & præ-
ter expectationē præfagit. Visionem enim
domus etiā præter facultatē significat.

De eo quod quis putat se feræ alicu-
ius caput habere. Cap. XXXIX

Canis & lupi, & pantheræ, & ele-
phātis caput habere putare, pro suo
ipsius, bonū est. Maiores enim quā
pro uiribus suis res aggressus is qui somniū
uidit, in his uictoriā adipiscitur, & supe-
rior euadens plurimum iuuabitur, terribi-
lis quidem cōtrarijs & aduersarijs, suis autē
onerofus & grauis redditus. Multi uero
qui ad principatus & magistratus animum
adiecerūt, successum in hoc somnio sēse-
runt Canis, aut equi, aut asini, aut alicuius
aliorū quadrupedum, aut uolucriū caput,
pro suo habere sibi uideri, si quidē quadru-
pedis fuerit, seruitutem & erumnas signifi-
cat. Si uero alicuius ex uolucriū genere, in
propria regione non mansurū esse præsa-
git, aut propter uolatum, aut quod auium
gentes in proprijs regionibus non perma-
nent, immo neq; apud parentes.

Habere

Habere caput in manibus. Cap. XL

Aput suū in manibus habere sibi uideri, bonum est non habēti liberos, & non habenti uxorē, & expectanti aliquem apud exteros degētem. Si uero quis adhuc capitis ornandi curam habeat, recte disponet quippiam eorum quæ circa ipsum male habent, & ex uitæ malis ac erumnis se extricabit. Idem significat etiam, si quis simul tenens in manibus caput suum, aliud habere se putet secundum naturam.

Habere cornua. Cap. XLI

Ornua habere adnata, bouis aut alterius cuiusdam animalis uiolenti, uiolentas mortes inducit. Vt plurimum uero decollationem ei qui somnium uidit significat. Hæc enim & animalib. cornigeris euenire solet.

De humeris. Cap. XLII

Vmeri crassi & carnosi, omnib. boni sunt. præterquam his qui in uinculis aut carceribus detinentur. fortitudinem enim & felicitatē significantes, his solum mali sunt. Lōgiori enim tempore mala sustinebunt, uelut in humeris resistere uolentibus. Si uero quid patiātur humeri

meri, prædictis contraria significant. Sæpe autem & fratribus mortem aut morbum prædicunt. Nam & humeri ipsi inter se fratres existunt.

De pectore & mammis. Cap. XLIII

Ectus sanum & illæsum, bonum est.

P Hirsutum uero etiam si pilis densum fuerit, uiris quidem bonum & lucrum est. Mulieribus autem uiduitatem significat, negligentius enim degunt, & pilis densæ fiunt, quum non adest ob quem corpora exerceant. Mammæ autem extra omnem querelam & inculpate habentes, bonæ sunt. Si uero maiores appareant, concinnitatem & gratiam seruantes, liberorum simul ac possessionum acquisitionem significant. At uero si quid patiantur, & uelut ulceratæ uideantur, morbum portendunt. Decidentes uero mortem pueris, ac liberis eius qui somnium uidit. Si liberi non sint, indigentiam præfagiunt. Sæpe etiam luctum præsertim mulieribus significant. Hæ enim in luctu etiam mammæ dilaniant. Nutrici autem si filium habuerit, somnium in eum quem nutrit eueniet. Multas habere mammæ, idem significat quod solito maiores factas esse.

f Mulieri

Mulieri uero & adulteriorum consuetudinem. Vulnerari in pectus à quodam familiari & noto, tristis nunciū auditionem aliunde significat senibus. Iuuenibus & uiris & foeminis amorem prædicit.

De manibus.

Cap. XLIII

Anus robustæ & pulchræ, felicitatē
M significant, maxime artificibus manuarijs, & qui per dationem & accptionem uictum ac rem comparāt. Timenti autem ligationem & uincula, nō absq; timore somniū hoc est. Verum iam particula tīm etiam de manibus dicā. Quicquid tandem patiantur brachia, luctum significant. Quicquid uero cubiti, negotia quæ in manibus sunt dissoluūt, & ministrantibus spoliānt. Audiui porrò quendam circa hanc artem excellentem, qui sanè mihi ualde placētia ac probata retulit, quandoquidem etiā euentibus ea cognouisse ipsum prehendi. Si uero alicui nō uerisimilia, nec credibilia dicere uideor, placitis sibi utatur. Ille itaq; dixit, dextram manum significare ea quæ parantur bona, sinistram uero ea quæ iam parta sunt. altera enim ad accipiendum parata

parata est, altera idonea ad seruandum. Est autem antiqua diuisione uera iam. Et dextera quidem manus significat filium, patrem, amicum. Sinistra uero uxorem, matrem sororem, filiam, seruam, seruum. Vtram igitur quis ablatam esse, per somnium uiderit, priuabitur aliquo ex his qui per ipsam significantur. In communi autem utraque manus significant artes, chirographa, sermones. Artes quidem, quoniam per manus fiunt artes. Chirographa autem, quoniam etiam ipsa manus appellantur. Sermones uero, quoniam simul cum sermone manus mouentur. Cæterum quod nauis, & saltatoribus, & miraculorum editoribus, manus non habere, bonum non sit, quandoquidem impossibile est absque his operari, manifestum sanè existimo. Rursum digiti manuū amissi omnes aut ex parte, damnum significant, & ministrorū perditionem. Scriptoribus autem & philologis ocium & ferias portendunt. Debitoribus uero plurimum quàm debent persolutionem, & foeneratoribus usuræ interceptio- nem. Noui autem quendam qui putauit se digitos non habere, huic foenerator etiam

citra scriptum credidit. Plures habere digitos, contraria significat ei somnio quo pauciores habere se quis uidet. Morbi enim accedunt ex digitis non secundum naturam habentibus, ipsisque simul sunt ociosi, simulque his quibus enati sunt ferias pariunt. Verum quidam errore decepti, bonum esse eiusmodi somnium suspicati sunt. Pilos habere ex manibus enatos, ex articulo quidem manus; uincula significat: ex lata autem palme interna parte, ocium & ferias omnibus praedicat, maxime uero agricolis, & artificibus manuarijs. Quando enim non amplius circa opera teruntur manus, neque superficies ipsarum densatur, uerisimile est etiam pilos enasci. Multas porro habere manus, bonum est artificis manuario. Neque enim ab operis interquiescet. Somniumque ipsi quodam modo dicit: Opus est tibi pluribus manibus, propter operarum multitudinem. Bonum etiam est iuste agentibus: acquisitionem enim & liberorum & famulorum, itemque pecuniarum significat hoc somnium, quemadmodum saepe obseruaui. Maleficis autem uincula praesagit, atque hoc modo circa unum corpus plures manus futuras esse.

De ilijs & partibus circa umbilicum. Cap. XLV

Lia & imus uēter, & omnia usq; ad inguina mēbra, corporis robur, & substantiā bonorū ac opum significare, putandum est. Proinde ubi hæ partes fuerint affectæ, corpori quidē morbum, uictus uero inopiā denunciant. Ipse aut umbilicus si cui sint parentes, eos ipsos significat, si nō sint, patriam. ex qua quis natus est & prodijt, uelut ex umbilico. Si itaq; quid circa umbilicum molesti fuerit, aut parentū aut patriæ priuationē præfagit. Et eum qui apud exteros est non reducit.

De internis partibus Cap. XLVI

Efectū esse sibi uideri, & cernere in eternas sui partes secundum naturam & singulas decēter sitas, bonum est non habenti liberos, & pauperi. alter enim liberos proprios uidebit, alter uero possessiones. Nam & liberi uiscera appellantur, uelut etiam interanea. Et quemadmodum in domo possessiones, sic intra ilia uiscera insunt. Diuiti autē & omni qui latere uult, pudefactionem & deprehensionem significant. Graue est aut omnibus, uiscera a quo

piam considerari, negotiorum enim mole-
storum & litium inductionem designat, &
occulta reuelat. At uero resectum aliquem
sibi uideri uacuum esse, nullo uiscere intus
existente, desertam fore domum eius qui so-
mnium uidit significat, & filiorum perni-
ciem, & ægrotanti mortem. Bonum uero
fuerit ei tantum qui in malis & anxietati-
bus uersatur, malorum enim ante pedes
existentium cessationem prædicit. Qui e-
nim partes curarum contentrices perdidit,
merito à tristitia liber existit. Quin & illud
supra prædicta considerare oportet. Cor
uxorem significat uiri qui somnium uidit,
& maritum mulieris quæ uidit. propterea
quod totus corporis habitus uideatur, &
animus, & spiritus, eius qui uidit. Hæc e-
nim comprehendit, & in se habet. Et pul-
mo similiter. Hepar uero filium, & uictum
& curas. Fel autem biliosum humorem, &
pecunias, & mulieres. Splen uoluptates,
& risum, & uasorum supellectilem. Ven-
ter autem & intestina, liberos primum, de
inde fœneratores. quoniam multa uiolen-
tia alimentum expostulant. Renes fratres
& cognatos, reliquos autem liberos signi-
ficant

ficant. Proinde ubi hæ partes permāserint, meliora etiam ea quæ portendunt ab ipsis significant. & sanæ quidem omnes, aut singulæ per se, eandem significationē habent. Duplicatæ autē omnes aut unaquæq; seorsim, duplicata futura esse ea quæ significantur indicant. deperditæ uero perditionem.

De pudendis. Cap. XLVII

Vdendum simile est parentibus, ob
 P seminariam rationem in ipso conten-
 tam. liberis uero quod etiam ipsum
 liberorū causa existit. uxori & amicæ, quia
 ad res uenereas aptum est. fratribus & om-
 nibus sanguine nos attingentibus, quo-
 niam totius domus & familiæ ratio ex pu-
 dendo dependet. Robori autem & corpo-
 ris uirilitati, quia & ipsum horum causa exi-
 stit. quapropter etiam uirilitas à quibusdam
 appellat. Orationi & disciplinæ, uelut prin-
 cipaliss. omnium pudendorum. Est autem
 fœcundum uelut item oratio & sermo. Et
 sanè quū aliquando in Cyllene essem Mer-
 curij statuā uidī, nihil aliud q̃ pudendum
 naturali quadā ratione fabrefactū. Insuper
 simile est opulentiæ & possessionib. p̃pterea
 quòd aliquando intēdi, aliquādo remitti, &

præbere & excernere potest. Consilijs autem & arcanis, quoniam & consilia, & pudenda, *μύσται* græcis appellantur. Paupertati etiã & seruituti ac uinculis, quia & necessariũ uocatur, & necessitatis symbolum existit. Insuper & dignitatis ac nominis autoramẽto. Verendum enim & autoramentum appellatur. Proinde præsens quidem, & in propria sede permanens pudendum, permansurum esse quod unicuiq; adest eorum quæcunque tandem pudendo similia sunt, significat. Augescens uero etiam auget, ablatum, priuat. Duplicatum autẽ apparens, omnia quæ adsunt dupla futura significat, præter uxorem aut amicam. his enim spoliât. Neq; enim duobus pudendis simul uti datur. Noui autem quendam qui uisus est sibi tria pudenda habere, & quum esset seruus, liber factus est. & pro uno nomine tria accepit, duobus nominibus à manumittẽte assumptis. Verum hoc semel contigit. Oportet autem non à raris, sed ab his quæ ut plurimum eueniunt, omniũ iudicationes facere.

De inguini

De inguinibus & fœmoribus

Cap. XLVIII

I Nguina nō procul à pudendis sita,
neq; diuersum significāt. Quare ean-
dem utrorumq; rationem habere o-
portet, Cæterū fœmora, alia omnia puden-
dis similiter significant, solum autem super
tepefacta diuitibus iniucunda ut plurimum
obseruata sunt. Et circa rem Venereā sum-
ptus significant, & fermè non sumptus, sed
damna ac detrimenta.

De genibus. Cap. XLIX

G enua ad robur & fortitudinem refe-
renda sunt, & ad motus & ad actio-
nes, Quare robusta et sana existētia,
peregrinationem & alium quemcunq; mo-
tum moueri permittunt, & actiones prædi-
cunt, & sanitatem, ei qui de ipsis somnium
uidit. Si uero fuerint affecta & læsa, con-
traria. Quæcunq; autem planta ex genibus
enata cuiuspiam uidebitur, tardum & impe-
ditum genuum usum ipsi portendit. Si ue-
ro agrotus hoc somnium uiderit morietur.
ex terra enim nascuntur plantæ. In terram
uero resoluuntur corporum concremen-
ta. Noui ego quendam qui existimauit se
f 5 uidere

uidere ex genu dextero harundinem sibi excretam, & contigit ipsi fistulam in genu illo generari. Nam & harūdo genu habet, & in fistulam cauatur. Sæpe uero & ad fratres, & ad familiares ac socios pertinent genua, quoniā & ipsa inter se fratres sunt, & in ambulando socij ac communicantes. Insuper & ad liberos pertinent. Aequaliter enim cum pedibus deseruiunt, & rursus ad ipsos pedes existentes pertinet, Merito igitur seruos & liberos significant.

De pedibus, furis, & talis
Cap. L

Vræ & posteriore & anteriore sui
s parte, eadem genibus significant.
Tali uero & pedes summi, reliqua quidem æqualiter genibus significant, Verum in eo quod non liberos, sed seruos significant, differunt. Plures pedes habere, bonum est mercatoribus, & nauclero. pluribus enim seruis imperabunt. bonum est & omni qui mercede seruos alit. Nauis autem gubernatori quietem & tranquillitatem significat, pluribus enim pedibus utetur

tur, nauem remis impellendo. Bonum est
& pauperi. seruos enim acquirit. Diuiti
autem morbum præfagit, ut non solum sui
ipsius pedibus, sed & baiulantium ipsum
utens, plures habere uideatur. Multos ue-
ro hoc somnium cæcos fecit, ut præuio du-
ce uterentur, & maleficos in uincula conie-
cit, quo uidelicet cum custodibus, & non
solí procederent. Noui aut quendam qui ui-
sus est sibi, reliquo toto corpore quieto ma-
nente, pedes suos solos baiulare ac porta-
re, & ne minimum quidem progredi, & ta-
men moueri. Contigit ipsi in exhauriendâ
sentinam damnari. Nam haurientibus con-
tingit, ut transigant opus tanquam ambu-
lent, semper autē in eodem loco maneant.
Sed & alius quidā putauit de pedibus suis
profluere aquā, & contigit ut in sentinam
damnaretur quum maleficus esset, atq; hoc
modo de pedibus ipsius aqua profluxit.
Quandoquidem alius non maleficus ho-
mo, eodem somnio uiso, aquam inter cu-
tem incidit. At uero pedes ardentes uide-
re, omnibus ex æquo malum est, & amis-
sionem & pessundationem bonorum si-
gnificans, imò etiam filiorum & seruorum.

Filij

Filij enim æque ut serui, parentibus famulantur, curantq; ipsos ueluti famuli, quæ res multos somniorum interpretes fefellit, qui existimauerunt solos seruos per pedes significari. Cursoribus porrò conducit somnium, ubi decertaturi ipsum uiderint. Cito enim & ut ita dicam, ex igne rapiunt crura.

De tergo Cap. LI

Ergum & omnia posteriora, senectæ
 T significationem habere iudicamus.
 unde aliqui & recte Plutonis ppria ipsa appellant. Proinde quales se quis habere putauerit posteriores partes, talis eueniet ipsi senectæ.

De alteratione. Cap. LII

N somnijs de alteratione, primum
 I oportet quantitatem, quæ circa magnitudinem consistit, considerare. Deinde qualitatem, quæ circa materiam attenditur. Tertio qualitatem quæ circa ideam consistit, quæ propria formæ existit. Et in somnijs quidem iuxta quantitatem, siue ex paruo magnum factum esse, siue ex priore magnitudine maiorem, bonum est, si non ultra humanum modum quis magnus factus
 sibi

sibi uideatur. Non enim corporis, sed actionum augmentum somnium significat, & rei familiaris eius qui somnium uidit. At uero supra humanum modum magnum factum esse sibi uideri, mortem ei qui uidit portendit. Et si quis filiolum suum paruum existentem, in uirum euasisse putabit, morietur filiulus. Graue est & somnium seni, in adolescentem transmutari, & adolescenti in puerum. Vterque enim ipsorum in peius & ignobilius transijt. Cæterum bonum est puero in adolescentem, & uiro in senem permutari, uterque enim ipsorum in meliorem & honoratiorem statum transijt. Si uero adolescens in senem permutetur, non quidem morietur uelut puer, uerum ægrotabit. & si uir in puerum permutetur, imprudenter in rebus agendis se gerens, damnum perpetietur, & in ipsum poeticum illud recte dicetur: Sunt semper suspensa uirorum corda minorum. Porro qualitas permutationis sic habet. Si quis in mulierem transmutetur qui antea uir fuit, pauperi quidē bonum est & seruo. alter enim habebit qui ipsum enutriet, uelut mulier: alter uero minore labore seruiet. Minores enim

enim sunt mulieris labores. Diuiti uero malum, & maxime rempublicam administranti. Vt plurimum enim domus custodes & intra tectum uersantes sunt mulieres. quapropter somnium omni magistratu exiit eum qui id uidit. Corporum autem exercitatoribus morbum significat. foeminosiores enim sunt mulieres uiris. Si uero mulier in uirum mutetur, si quidem innupta fuerit, uirum reperiet, & si liberis caruerit, masculum pariet, atque sic in uirilem naturam transibit. Si uero uirum habeat & filium, uiridua uitam traducet. Non enim uiro opus est uiro sed muliere. Seruæ autem & ancillæ somnium maiorem seruitutem inducit. Bonum est & meretrici. Illa enim ut uir, amplius labores sustinebit. Hæc uero à quæstu meretricio cessabit. Si porro quis uir aut mulier, argenteus aut aureus esse sibi uideatur, si quidem seruus est, uendetur: quo uidelicet argentum & aurum fiat. Si uero pauper, ditabitur, ut sit circa ipsum talis materia. Diues autem in insidijs erit, omnia enim aurea & argentea, multos insidiantes habent. Aegrotantia autem omni mortem prædicat hoc somnium, uelut etiam æreum se factum

factum putare, præterquam athletæ & ser-
 uo. Ille enim statuas assequetur, hic uero li-
 bertatem nanciscetur. Aereæ enim imagi-
 nes & statuæ liberorum eriguntur. Idem
 significat etiam, si quis imaginem suam aut
 statuam, æream in foro positam uideat. At
 uero in ferrum permutari, calamitates into-
 lerabiles significat, quibus tolerandis ad
 senectam perueniet is qui somnium uidit.
 Ferreos enim appellamus qui multa mala
 sustinent. Cæterum luteum aut testaceum
 factum esse sibi uideri, omnibus mortem
 denunciât, exceptis his qui per terram aut
 lutum quæstum faciunt. Lapideum factum
 esse, uulnera & concisiones significat. Ne-
 que enim possibile est absq; ferro aliquem
 lapideum fieri, Eodem modo & de alia ma-
 teria iudicare oportet: si uero in animal
 quis permutetur, ab animalis natura iudi-
 cationum coniecturam facere oportet. de
 qua re in sermone de uenatione secundus
 liber edocebit. Omnibus ex æquo bonam
 esse obseruauit pulchritudinem, & corpo-
 ris bonam habitudinem, ac robur ubi non
 supra humanum modum excesserint ista.
 Quoniam superexcellenter pulchrum esse,
 & nimis

& nimis decorum sibi uideri, aut robustū, similem euentum habent, uelut esse turpē, aut resolutum esse, aut uiribus destitutum, quæ sanè ægrotantibus quidem mortem, amantibus autem rem infectam, & prodictionem significant.

De doctrina artiū, opificiorumq; ac studiorum

Cap. LIII

i N uniuerſum autem in omnibus in fallibile hoc est. Quæcunq; quis didicit & edoctus est, & exercuit, & facit opera siue artes, ea per somnium operari & exercere, & propositum assequi, omnibus bonum est. Quæ enim quis mente uoluit perficiet, & pro animi uoto consummabit. Verum successu fraudari, malum est. Contraria enim uoluntati significat. Quæcunq; uero quis neq; didicit, neq; exercuit, si per somnium facere sibi uideatur, si quidem ei res succedit, bonum est. Si uero uix assequitur, operosum, & ad irritum laborem omnis propositi, etiam ludibriū consequitur. Cæterum particulatim hoc ferè modo habet. Agriculturā exercere, aut seminare, aut arare, aut plantare, bonum est uxorem

uxorem quærentibus, & non habentibus
liberos. Aruū em̄ nihil aliud est, quàm mu-
lier. Semina autem & plantæ, liberi, triticū
quidem filij, ordeum uero filia & abortus.
Reliquis morbos & malas affectiones si-
gnificat. Et si quis ægrotet in domo eius qui
somnia uidit morietur. Nam semina &
plantæ, uelut etiam ægri defodiuntur. Me-
tere autem & uindemiare ac putare, quæ-
cunq; tandem tempore huiusmodi quis fa-
cere sibi uideatur, actiones & aggressus o-
mnēs in illud ipsum tempus ac horam dif-
ferunt, quo ea ipsa fieri solent. Gubernare
nauem omnibus bonum est, siquidem pro-
be succedat, & citra periculum perducantur,
non tamen ut sine timore & labore sit
successurum. Si uero tempestatibus diue-
xentur aut naufragium faciāt, ingens malo-
rum excessus denunciatur, quam rem ego
sæpe obseruauī. Coriariam artem exercere
omnibus iuxta legem uiuentibus bonū est,
ob mensuras: bonum est & nuptias aut so-
dalitatem instituire uolentibus, propter su-
turas & iuncturas. Verum coria tingere o-
mnibus malum est. Nam mortua corpora
tractat corarius tinctor, & ab urbe semo-

tus habitat. Quin & occulta reuelat, propter odorem. At uero medicos uidere pessimum omnium est. Aurifusorem esse, maleficia circa eum qui uidit significat, ob uenena quę sub manibus habet, & monilium implicationes. Plasticen exercere, & buxum tornare, & sculperere, & statuas facere, bonum est mœchis, & rhetoribus, & falsarijs, & omnibus fraudulentis hominibus. Propterea quod hæ artes ea quę non sunt, uelut uera & existentia ostentēt. Reliquis celebritatem nominis, & turbarum cōcurfus significat, propterea quod hæc opera multis ostendātur.

Artem fabrilem ferrariam exercere. Cap. LIIII

Artem fabrilem ferrariam exercere,
 A & incudi adstare, turbas & lites ei qui uidit portendit. Verum si quis nuptias celebrare uelit, ei benignam uxorem præfagit, atq; id propter folles. Ipsi em̃ conspirāt: sed & pugnantem habebit, propter malleos, sonum enim hi ædunt. Porro circa alias artes iuxta hæc exempla, similiter coniectationem facere oportet, ita ut ad utriusq; substantias respectus habeamus

mus, tum ipsarum artium, tum eius qui uīdit. Sed & illud obseruare oportet, Quod quęcunque significant artes si quis ipsas operari uideatur, eadem significant etiam artifices uisi, & ipsorum officinæ, ac instrumenta, modica exceptione in instrumentis seruata. Quęcunque enim secant & diuidunt, ea omnia discordiam, & seditionē, ac damnum significant. Quę uero unīunt aut colligant, ea utilitates & nuptias, & sodalitates prædicunt, uerum peregre proficisci prohibent. Quę autem leuigant, inimicitias sedant. Quę dirigunt aut directiōnem indicant, occulta reuelant. Quapropter etiam Geometriam ad huiuscemodī aptam iudico, Itemq; geometras per somnium uisos.

De literis Cap. LV

Iteras discere eum qui ipsarū ignarus est, bonum est. prænunciat enim
L quiddam ei qui uidit affuturū, cum labore & timore. Nam & timent, & simul laborant, qui literas discunt, & tamen ob utilitatem discunt. Si uero quis literarum gnarus literas rursus discat, malum & absurdum censendum est. puerile enim est di
 : g 2 scere

scere, quapropter rerum ac actionum impro-
prosperum successum, cum timoribus &
laboribus significat. Soli uero ei qui filium
sibi nasci concupiscit, bonum hoc est som-
nium. Non enim ipse, sed filius qui ex ipso
nascetur, literas discet. Si uero quis græcas
litteras discat ex Romana gente, aut Ro-
manas generis græci, alter ad Romana, al-
ter ad Græca exercitia & conuersationes
perueniet. Et sanè multi Romani græcas
uxores, & uicissim Græci Romanas duxe-
runt ab hoc somnio uiso. Noui quendam
qui existimauit se Romanas litteras disce-
re, & in seruitutem damnatus est. Nullus
enim græcus in seruitute docendus eman-
datur. Cæterum barbaras literas legere be-
ne ac disposite, in barbaras nationes trans-
gressum, in eisq; conuersationem signifi-
cat. atque isthuc splendidum quiddam desi-
gnare. Verum male legere litteras barba-
rorum, etiam male inter barbaros conuer-
satum esse significat, aut ægrotum delira-
turum esse, atque hoc ob uocis peregrinita-
tem. Qualescunq; aut litteras quis neq; scri-
bere neq; legere posse sibi uidetur, rerū &
actionū successu carebit, siquidē paucae fue-
rint

rint, ad aliquot dies, sin multæ, ad menses.

De pubertate siue tirocinio

Cap. LVI

P Vbescere id est puberum ac tyro-
num habitū gestare, si seruus sibi
videatur, liber erit, quādoquidem
solis liberis id lege permissum est. Omni-
bus autē artificibus manuarijs, & rhetori-
bus ocium & cessationem in annum signi-
ficat. Oportet enim Ephebum siue Tiro-
nem in chlamide manum dexteram inuo-
lutam habere. propterea quod minime sit
ociosa, tum ad opera, tum ad sermones, hæc
manus. Dixi autē in annum, propter puber-
tatis tempus, quod iuxta locum expen-
dere oportet. Cæterū à peregrinando pro-
hibet hoc somnium, & eum qui apud exte-
ros degit, in patriam reducit. Nam Ephe-
bus in populo sit oportet. Et à nuptijs libe-
ro, nuptias portendit. Nam ex legis sanc-
to chlamys circumdatur. Et ex lege etiam
uxor ducitur. Et si quidem chlamys fueris
alba, liberam ducet is qui somnium uidit.
Sin nigra, libertam. Si purpurea, sese gene-
rosiorem. Nequaquam aut seruam. Si uero
quis liberorum gignendorum desiderio ca-

ptus, aut etiā iam natum filiū habens, hoc somnium uideat, non ipse sed filiū ipsius pubescet, & pubertatis habitum geret. Viro senī & supra ætatē existenti, mortem præſagit somniū, & eos qui præter leges agunt prodit. Iuste aut agentibus prodest. Nā ipsa pubertas fermē regula est rectæ ac sanæ uitæ. Athletę aut anteq̃ in ordinem lectus sit, malum est, quandoquidem emotionem ex ordine uelut supra ætatem prædicat. Neq̃ enim longe postea ephebus uir erit. Luctatori uero & certatori significat, quod ad certamen nō sit peruenturus: si uero perueniat, quod non sit decertaturus. Non enim decertant Ephebi, extra patriæ terminos egressi.

De gymnaliis secundum species.

Cap. LVII

T Rochum agitare, laboribus implicatū iri significat, ex quibus tamen fructus ad eū qui somniū uidit perueniat. Harpastū et pila cōtentiones nunq̃ finiendas significāt. Plerunq̃ etiā amorem erga meretrices. Similis est enim pila, itemq̃ Harpastū meretrici, propterea quod nullibi maneant, & ad multos perueniant.

Arteres

Arteres aut siue halteres & gymnasia ipso-
rum propria, in praesens quidē improsperū
actionū successum & labores, rursus autē
actiones cū quiete predicūt. Est enim huius-
modi exercitiū nihil aliud q̄ manuū prapa-
ratio. Vtriculi uero, & scyphi, & transla-
tiones, & quaecunq; alia eius generis exer-
citamenta puerilia, cōtentiones praefagiūt.
At uero de lucta in tractatu de certamini-
bus dicemus, ut ne eadem bis scribamus.

De certaminibus. Cap. LVIII

B Vccinare sibi uideri tuba sacra, bo-
num est uolentibus quibusdam con-
gredi, et eis qui mancipia perdiderūt
aut aliquos famulos, Nam in bello congre-
gat hoc organū dispersos. Verum occulta
reuelat, ob soni magnitudinem, & aegrotos
tollit, Cōpositū est enim ex osse & aere, per
quā prodit quidem spiritus, non autem re-
uertitur. Seruos & ministerijs addictos, ser-
uitute liberat. propriū enim liberorum est
instrumentum. At uero rotunda tuba buc-
cinare, malum est. Neq; enim sacrum est or-
ganum, sed bellicū, et alia omnia quaecunq;
per os dicit is qui hoc organo utit, in caput
ipsius recurrunt, quare nemini litem inten-

dere permittit. Qualecunq; autem instrumentum quis inflari audiuerit, turbabitur. Si uero ipsam solum uiderit tubam, uanum incurret timorem. Cæterum præconem agere, eadem quæ buccinare significat. præterquam quod seruos inuitis dominis liberat, & præconio publico liberatum iri dicit. Tibia canere tibijs præsertim pythiæ, luctum significat, aut similem luctui tristitiam. Idem ægrotos occidit. Calamos inflare omnibus bonum est, item in libationibus ac sacrificijs canere, & psallere, & citharam pulsare, bonum est ad nuptias & sodalitatem, propter harmoniam. Verum ad alias aggressiones & conatus malum, & seditionum causa, propter intensionem. In plerisque etiam podagram innuit, propter neruos. Ipsum etiam cithara canere ad eandem rationem referendum est. Tragœdiam agere, aut tragica habere dramata aut fragmenta, aut tragœdos audire, aut Iambica dicere aut facere, reminiscenti quidem dictorum, euentus omnes iuxta argumentum contentum fient. non reminiscenti autem erumnæ, pugnae, iniuriæ, & pericula euenient, & si quid etiam his grauius aut crudelius

lius existit. Talibus enim Tragoediae sunt refertae. At uero comoedos audire, aut comicos habere lusus siue libros, si quidem ueteris comoediae fuerit, cauillos, & turbas, & seditiones & uituperia significat. Si uero nostrae aetatis comoediae erunt, reliqua quidem tragoediae similia significat, fines uero commodos & bonos praedicat. Eiusmodi enim sunt argumenta comicorum dramatum. Chori autem & hymni, simulationes & deceptiones significant. Quae enim non adsunt alicui, proprii lucris gratia, poetae laudibus uerere solent. Poetas uero & encomiorum scriptores, & dicendi artifices, in eundem cum choris locum referre oportet. Neque quicquam interesse arbitror, siue quis seipsum aliquid horum facere putet, siue ipsi dum fiunt adsint. At uero de pyrricha saltatione, & reliquo tripudij genere, ubi de coronis agemus, tractabimus, quo loco & de cantilenis agere commodum fuerit. Nunc uero de equestribus & gymniciis certaminibus consequenter dicemus. Equum desultorium, celetem graecis appellatum, agitare, tum habenae, tum agitatori probe obedientem, ex aequo omnibus bonum est. Equus enim

eandem cū uxore & amica rationē habet. Nam & ob pulchritudinē superbit, & agitatore[m] gestat. Similis autem & nauibus equus est. Nam & poeta naues equos dixit. Et nos Neptunū Hippion, id est equestrem uocamus, & sanē quam rationem in terra equus habet, eandem habet nauis in mari. Similis item existit hero & operarum imperatori, & amico nutriendi, & omni baiulanti. Quomodo igitur equus eum qui somnium uidet fert, sic etiam uxor, & amica, & herus, & amicus, & nauis, eundem tractabunt. Bigæ similiter nihil à desultorio equo differūt, exceptis ægrotis, quibus mortem prædicunt, quemadmodum etiam currus quadrigarius siue quadriga, quæ & ipse alia quidē æqualiter equo desultorio significant, uerum Athletis qui grauib[us] & magnis exercitijs exercentur, bonæ sunt, & uictoriam prædicunt. agitatione enim & impulsu utuntur. Cursoribus uero uictoriæ amissionem significant. Ait enim quodam modo somnium, ipsos non sufficientes esse quo proprijs pedibus utantur. Cæterum liberis mulieribus, simulq[ue] uirginibus opulentis, currum per urbem agitare, bonum esse

esse assero, bona enim sacerdotia ipsis acquirit. uerum pauperculis scortationem prænunciat, si sibi per urbem equis uectari uideantur. Seruis autem libertatē, proprium enim liberis hominibus est per urbem equitare. In urbem equos agitare bonū est athletæ & ægrotanti. ille enim sacrorum certaminum uictor erit, hic uero non morietur. At uero ex urbe agitare equos, utrisq; malum est. hic enim effertur, ille uero uictor nō erit. Currum aut per desertum agitare, omnib. quicunq; hoc somniū uiderint, mortem annunciat non ita longe insecuturam.

De pentathlo siue quinquertio.

Cap. LIX

Vinquertium siue pentathlos, hoc
 Q est quinq; gymnicorū certaminum generibus exerceri, obseruaui in omnibus primum quidem peregrinationem, aut motum ex loco in locum significare, atque id ob cursum. Deinde damnum aliquod, aut intempestiuos sumptus, aut expensas quasdam præter animi sententiam, propter discum, qui æreus existens è manibus abiicitur. Sæpe uero & anxietates & curas supra prædicta, ob saltus qui aliterum adminiculo

nículo fiunt. Exilire enim dicimus etiā eos qui in accidētibus derepente anguntur. Insuper uero & pugnas & contentiones aduersus aliquos significat, propter iacula, & strepitum, & celeritatē, quæ uerbis contentiosis similia existūt. Postremū etiam de locis aut terra cōtra quosdā litem, opulentis præsertim significat: egenis aut morbum, propter luctam. Horum causa sequenti sermone explicabitur.

De cursu

Cap. LX

Vrrere cursum simpliciter, omnib.
C bonum est, exceptis ægrotis ubi uincere se putauerint: omnes enim ad terminum propositum peruenient. Quapropter etiam serui liberantur ex hoc somnio. Aegroti uero uita decedentes hoc modo ad metam uitæ peruenient. Diaulus autem cursus, qui duorū stadiorum circuitionem habet, hoc est stadium permensum repetit, ac recurrit, eadem quæ stadium significat, quorum singula ex dilatione & prolongatione inducere consueuit, quēadmodum Dolichus hoc est longus appellatus cursus, ex multis dilationibus excellēter eadem facere solet. Solis autem mulieribus
 dolichus

dolichus scortationem, & uitam meretricariam præfagit.

Dereprobatione. Cap. LXI

Eprobari et ordine moueri sibi uide
 R ri, omnibus malum est. Athletis autem omnibus minime gloriosum est, propter reprobationis astatē. Viris uero improsperum rerum ac actionum successum significat, puerilis est enim ipsa reprobatio. Atqui quum reprobari sibi uideri omnibus damnosum sit, insuper etiam ægrotātes occidit. Noui aut quendam qui sibi uisus est in olympijs ordine moueri, & in metallum damnatus est, propterea quod sacri certaminis iura non haberet.

Delucta. Cap. LXII

Uctari cum aliquo sanguine iuncto
 L aut amico, seditionem aduersus ipsum aut contentionem significat. In his uero qui iam seditionem agunt, utrius luctantis per somnium uictoria fuerit, huius etiam robur postridie præcellet, nisi de terra pugnent. in eiusmodi enim cōtrouersis & disceptationibus, melius est cadere, nisi quis sit qui ex infernis detrahat. eius enim qui terram tenet, etiam terra ipsa futura est

ra est. Noui quendā qui sibi uisus est luctari, & ex digitis, duo alternatim, quod dici solet, faciēdo, aduersariū deijcere. huic contigit uictoria, acceptis literis ab aduersario scriptis. At uero cum aliquo ignoto luctari, pericula ob morbū inducit. Quomodo em̄ luctator aduersariū tractare cupit, sic etiam morbus ægrotū, nimirum ad terram demittere. Lapso itaq; mors imminet, deijcienti uero salus. Insuper & uirum luctari cū puero, nequaquā bonū est. Si enim prostrauerit puerū, sepeliet aliquem. Si uero à puero fuerit prostratus, supra irritū laborē, etiam ludibriū & morbum sustinebit. & ludibriū quidem propter consequens. Morbum autem propterea quod à teneriore corpore est superatus. Verum puero bonum est cū uiro luctari, res enim magnas præter expectationem assequetur. Sed tamen Athletæ puerū colluctari, non est bonum. Significat enim pueris reprobationem, & ex ordine emotionem. Cum mortuo luctari, ægritudinem significat, aut contentionem cum aliquo filiorum aut hæredum ipsius mortui. Porro in luctando semper melius est hoste deiecto, uictorem sibi uideri.

De pugillatu Cap. LXIII

Vgillatu decertare omnibus nocivum est, supra turpitudinem enim etiam damnum significat. Nam & facies indecora inde fit, & sanguis effunditur, qui argentum esse iudicatur. Bonum autem est somnium hoc solis his qui ex sanguine victum quaerunt, nimirum medicis, laniis, cocis, & victimariis.

De pancratio. Cap. LXIII

Ancratium eadem quae pugillatus significat, damno excepto. Validiores enim seditiones inducit, ob pugnam. praestat autem semper in utrisque vincere. Quocumque porro certauerit servus in certamine sacro, & uicerit, & coronatus fuerit, praconis uoce proclamatus libertatem assequitur. Sunt enim haec propria liberorum. Verum meminisse oportet, quod in sacro certamine solum hoc contingit, nam in alijs non similiter habet. Sed & alijs hominibus certaminum praemia, tum bona, tum mala ad finem perducunt quum quis usque ad coronam peruenerit.

De scu

De scuto. Cap. LXV

Vod scutum appellatur, moras ac dilationes significat, est enim ultimū, & in omnibus præmium. Aegrotantibus idem hoc mortem portendit.

De balneo, & lauacro omnis generis. Cap. LXVI

Alde ueteres lauari non malum esse iudicabant. Balnea enim non nouerunt, quandoquidem in labris domesticis, Asaminthis græcis appellatis, lauebantur. Posteriores iam balneis existentibus lauari malum iudicabant, itemq; balneum uidere, etiamsi quis non lauaretur. & censuerunt sanè balneum significare quidam turbationem, propter tumultū qui in ipso fieri solet. damnū uero, propter sudorem qui isthic excerni solet. Insuperq; animæ sollicitudinem ac cōtentionem, propterea quod color & superficies corporis in balneo mutatur in alium colorē. Et certè quidam nostræ ætatis horum placita sequentes, eandem iudicationem faciunt, errantes & experiētiā nō animaduertentes. Quondam enim uerisimile est balnea mala fuisse, quum non assidue homines lauantur, neq;

neq; tot balnea essent, sed aut à bello reuer-
 si, aut magno labore transactio digressi laua-
 rentur. Erat igitur ipsis balneū laboris aut
 belli monumentum, sicut etiā ipsum laua-
 ri. Nunc uero alij non prius edunt, quā la-
 uerint, alij uero etiā accepto cibo lauan-
 tur, inde uidelicet sumpturi cœnam. Et est
 nunc balneum nihil aliud quā uia ad ci-
 bum. Proinde lauari in balneis pulchris &
 lucidis, & aerem temperatum habentibus,
 opulentiam & prosperitatem simul, sanis
 & ualentibus significat, ipsisq; ægris sani-
 tatem. Sanorum enim est lauari, & eorum
 qui eo opus habēt. Si uero quis lauatur fre-
 quenter, & debita hora, non tamen conue-
 nienti modo, non est bonum ipsi, uelut si
 quis unā cum uestimentis in calidam ingre-
 diatur, morbum & magnas sollicitudines
 somnium ipsi præfagit. Aegrotantes enim
 induti ingrediuntur. & de rebus magnis so-
 liciti, etiā in uestibus exsudant. Malum
 est & pauperi, si cum multa curatione, &
 multis ipsum tractantibus lauatur. Mor-
 bum enim longum ipsi annunciat. Neq; e-
 nim aliās pauper multis ipsi ministrantibus
 lauatur. Similiter autē & diuiti malum est,
 h si solus

si solus lauetur. In cōmuni uero omnibus absurdum est non posse exudare, aut balneum sub diuo paratū uidere, aut ueterem formam perdidisse, aut aquam in solijs non reperire. hoc enim omnino absurdum est. Et quæ quis sperat, non perficiet, & præsertim si in turba, aut ex turba speret. Noui autem quendā citharæcedum qui Smyrnæ certamen Adriani decertaturus erat, & uisus est sibi dum lauaret aquam in balneo non reperire, & contigit ipsi ut deprehenderetur, uelut qui certamen corrupisset, & mulctaretur, & à certamine eiiceretur: atq; hoc erat quod somnium ipsi significabat, nō inuenturū uidelicet esse quod quærebat, balneo theatrum significante. Aquis calidis: naturalibus inquam: lauari ægrotis quidem sanitatem, Sanis uero actionū impedimentum & ocium significat. Aut enim se recolligentes à morbo, aut ociosi, ad calida lauacra proficiscuntur. Bonum autem est & in fontibus, & in stagnis, & in salientibus, & in fluminibus, puram ac perspicuam aquam habentibus lauari, sed non natare. Nam natare omnibus malum est, & periculi & morbi signum. Causam refert Panyasis Halicarnassæus

carnasseus diligenter in hac parte uersatus. Strigiles & instrumenta destringendi ac de tergendi, seruos significant. Quare si quis ex his aliquod per somniū perdiderit, mancipium perdet ministerio commodum. Priuatis aut strigiles damnum prælagiunt, propterea quod sudorē deradunt, & corpori nihil apponunt. Aliquando etiam amicam in sinuauerunt. Idem enim amica corpori ad-mota facit. Lecythus autem in quo oleum, & xystrophylax in quo strigilis seruatur, alijs uxorem domum seruantē, aut fidelem, aut etiam famulam significat, alijs uero etiā famulum frugi & commodum.

De cibo & potu Cap. LXVII

E cibo & potu tractaturi, necessariō distinguimus claræ doctrinæ gratiā, ut ne arida cum humidis & liquidis confundamus, sed & liquidorū simulq; aridorum qualitatem seorsim singulorum explicabimus, & primum de liquido alimento dicemus.

De potu Cap. LXVIII

Quam bibere frigidā omnib. bonū est, aqua uero calida morbos & impeditas actiones significat,

h a his qui

his qui in cōsuetudine habēt aquā potare.
Nō enim secūdū naturā habet calida aqua.
Vinū bibere modicū, nō in magnis pocu-
lis, & nō inebriari, bonum est. Videtur autē
mihī oportune usurpari posse illud Xeno-
phontis Socratici. Vinum tristitias, uelut
Mandragoras dolores sopit: beneuolentias
autem, uelut oleum flammam excitat.
Atq; ea gratia additum est, modicum bibe-
re sibi uideri, quandoquidē multum & im-
moderate bibere, multorum malorū causā
est omnibus ex æquo. Hic uero recte quis
Theognid. illud dixerit. Vinum potatū
multum, malum: at hauriat ipsum. Si quis
prudenter, non malum, at hinc bonū erit.
Ego uero non solum multum uinum bibe-
re, malum esse dico, sed etiam inter multos
potores uersari. Sequitur enim semper ad
ebrietatem contumelia, ex qua seditio bel-
li mater generatur. Vinum mulsum & me-
limelum & hydromelum, & uinum Myr-
tites, omneq; aliud præparatum uinum bi-
bere diuitib. quidem bonū est, ob delicias.
Pauperibus uero malum. Non enim prius
appetunt huiusmodi potiones, q̃ à morbo
cogantur. Acetū bibere sibi uideri, seditio-
nem ad-

nē aduersus domesticos significat, & hoc ob corporis contractionem. Garum bibere phthifim significat. Est enim garum nihil aliud quàm putredo. Oleum bibere, uenenum quoddam aut morbum significat. Semper autem bonum est sitientem bibere. Verum non reperire quod quis bibat, & ad fluuium, aut fontem, aut puteum uenire, & non inuenire aquam, nihil pro uoto & cupiditate efficere significat: sitire enim nihil aliud est, quàm concupiscere, bibere autem, quietem & sedationem concupiscentiæ habet, quod est nancisci. Quin & hoc considerare oportet, quod ex poculis aurea & argentea & testacea, omnibus bona sunt, & multæ securitatis significatiua existunt. partim ut ex materia solida, partim ut ex familiari & consueta. Insuper & cornea, tū propter antiquitatē, cum quod infracta sint, bona sunt. Vitrea uero mala, propter materiam existunt, quandoq; uero & pericula annunciāt, propterea quod facile franguntur, & occulta reuelant, propter perspicuitatem. Est autem & alia quedam ratio nō male etiā ipsa habens. Quod uidelicet pocula significant eos quos labijs

admouemus . quum itaq; franguntur , aliquem ex his moriturum esse indicant: si uero quis solitarius sit , illi ipsi mortem præfagiunt. At uero hoc ego ipse in nauigantib. obseruaui, q; uidere poculum frangi, naufragium significat. Atq; hæc quidem igitur uetus est discriminatio, nūc uero sæpe eueniens, etiam ad nos eiusmodi somniū peruenit . Sunt quædam pocula angustii oris, non ita dudum ab hominibus inuenta. hæc si frangantur, omnis tribulationis & angustiae solutionem pollicentur.

De oleribus.

Cap. L X I X

Onsequenter de alimento sicco uerba facturi, initium ab oleribus sumemus. Quęcunque olent à comestione, occulta reuelant , & aduersus cohabitantes odium operantur. uelut est raphanus, seris, porri sectiui. Quę uero deraduntur, & cruda comeduntur, damnum significant, propter superfluitatum reiectionē. Lactucę autem & si quod aliud simile est olus , uelut etiam ea species quę picris appellatur, tum propter spinositatē, tum ob acumen, dolores significant, et rerum agendarum difficultatem, propterea quod ægre conco

concoquuntur: sunt enim minimi hæc ipsa
 alimenti. Betæ, malua, rumices, oxylapa-
 thum, atriplex, solis obgratis bona sunt, pro-
 pterea quod uentrem turbāt, & insidentia
 ipsi stercorea subducunt. proprie enim uen-
 ter & intestina creditoribus similia existūt.
 Capitata aut olera & pastinaca, & quæcūq;
 probe nutriunt, cōmoditatum significatiua
 sunt, solis uero his qui de terra litigant con-
 traria sunt. radicitus enim euelluntur. Bras-
 sicæ nullius utilitatis existunt. Maxime au-
 tem cauponibus, & uinitoribus, & omnib.
 dionysiæ artificibus, malæ sunt: quoniam
 uitis soli brasicæ non circumplicatur. Ex
 albis appellatis oleribus, rapum & napi, &
 cucurbita, uanas spes significant. Sunt
 enim hæc omnia magnæ molis, & nullum
 alimentum sufficiunt. Aegrotis autem &
 uiatoribus concisiones & dissectiones per
 ferrum imminere significant, propterea
 quod talia concidantur. Cucumeres atuem
 etiam circumcisi ægrotis boni sunt, pro-
 pter humiditatum excretionem. Pepones
 ad amicitias quidem & concordias boni
 sunt. Pepon enim dilectum & amabile poe-
 tæ uocant. Verum ad alias actiones ineffi-

caces existunt. Nam & exolutum pepon appellatur. Cepas & allia edere malum est, habere autem bonum. Solis uero ægrotis cepæ diuersos euentus habent. Tametsi Alexander Myndius, ualidis quæstionibus de ipsiis motis, finem minime attigit. Verū ego sic sentio. Si quis multas cepas edere sibi uideatur, & forte ægrotet, cōualescet. Si uero paucas, morietur. Qui enim moriuntur parum lachrymantur. Qui uero lugent, multum itemq; diu.

De leguminibus. Cap. LXX

Egumina omnia mala sunt, præter

L pisum: propter nomen est enim persuasionis quæ peitho græcis appellatur, significatiuum, nauium præsertim gubernatoribus & rhetoribus: illis enim gubernacula, his iudices obediēt. Faba fresa & ipsa integra faba, seditionem significant: illa propterea quod fracta sit, hæc quod flatum absurdum gignit. Nec solum ea gratia, sed quod etiam ab omni festiuitate ac sacrificio exclusa sit. Lenticula luctum præsentat, & ptisana laborem. propterea quod difficulter conteratur, & ægre concoquatur. Milium & panicum, & zea, paupertates & egestates

egestates significant, Solisq; his qui ex turba rem & uictum sibi comparant bona sunt. Alica uero & Tragus quoniam probe nutriunt, ob id etiam lucrosi sunt, quandoquidem uero cum labore fiunt, labores excellentes significant, pauperi uero morbum. Sesamum & lini semen & sinapi, solis medicis bona sunt. Reliquis acres labores inducunt, & occulta reuelant.

De panibus Cap. LXXI

Anes consuetos edere sibi uideri, bonum est. Conuenientes autem sunt pauperi quidem panes sordidi, Diuiti autem omnino puri. Quod si uice uersa uidere contingat, non modo non boni sunt, sed etiam mali, puri enim pauperibus morbum, Sordidi opulentis desperationem significant, aut certe ea quae nunc sperantur non perficiunt. Panes ordeacei omnibus boni sunt. Primum enim cibum hunc hominibus à dijs datum esse proditur. Farinae autem & polentae eadem quae panes significant, uerum minora & tardiora.

De Carnibus. Cap. LXXII

Arnes quas quis edit & parat, bonae obseruatæ sunt, paucis exceptis. Ouil
h 5 lae enim

læ enim omnibus absurdæ sunt, & luctum domesticum portendunt. Sunt enim oves nihil aliud q̃ homines, ex his aut uiuentib. carnes nō fiūt. Quin & bubulæ malæ sunt, propterea quod ægre cōteri possunt, & paruum quæstū, ob uilitatē significant. Seruis uero tormenta, propter lorū & flagrū taurinū. Eis uero qui in tēpestate uersant bonæ obseruatae sunt, Verū alijs lucri quidem priuationē significāt, pericula aut dissoluunt, p̃pterea quod animalia tēpestatī apud græcos cognomina & æquiūoca, sublata & occisa sunt, quādo sanē alias nō comederent. Quibusdā uero propter ossa, paruū lucrum exhibent. Optimæ omnib. sunt carnes porcinae, atq; id uerisimiliter. Porcus em̃ uiuus nullius utilitatis hominibus existit, maclatus uero magis alijs animalibus nutrit. Reliqua animalia meliora sunt uiuētia q̃ maclata. Sed suillas carnes assatas edere, omnino bonū est. accedit aut & celeritas utilitatib. propter ignem. Quæ uero simpliciter coctæ sunt, tardius easdem utilitates præfagiunt. Conditæ aut probe à cocis, cū molestia aut unā cū sumptibus utilitates ferūt. Nequaquæ uero crudæ comestæ carnes bonæ sunt, perditionem

ditionē enim cuiusdam ex rebus nostris significat. Nā nostra natura crudas carnes superare nō potest. At uero maximū et excellerter bonū est, uelut ego obseruauī, humanas carnes edere, hominis non familiaris, neq; domestici. Nā qui cuiusdam domestici carnes edit, eū de quo edit defodiet, & ipse nulli⁹ magnæ rei gratia iisdē uesci sustinet, uerisimileq; est eum id præ magna inopia facere, quēadmodum in bello & fame fieri solet, ut ad tales cibos peruenianus. Inauspicatissimum aut omnium fuerit, proprii filij carnes edere, cōpendiarium enim interitū præfagit. Nisi sanè quis se de his filij partib. edere putet, è quibus uictū ac rem filius parat. uelut si cursoris, pedes, aut artificis manuarij, man⁹, aut luctatoris, humeros comedat. Tunc enim filio quidē opulentia, patri uero fructū & utilitatē ex filio somniū prædicat. Si porro aliorū hominum carnes edantur, bonum est. Quum enim mutuo iuuant homines, quodā modo se inuicē comedūt. Præstat aut semper uirorū q̃ mulierum carnem edere, & puerorū q̃ seniorū. At uero auicularū et anserū carnes edere, omnib. bonū est. Afferūt aut auiculæ utilitates ex fœminis

minis, aut litibus, propterea q̄ ex foeminis sunt transmutatæ, aut quod blandæ sint alites. Anserinæ uero à uiris petulantibus & superbis. Bonum est etiã omnis feræ carnes edere, multam enim ex inimicorū substantia & opibus utilitatē significat. Qualium autem inimicorum, ostenderit ipsa comeli species ac forma, de quibus in sermone de uenatione mentionem faciam. Bonū est & pisces edere, maxime assatos, neq̄ minus alios legitime præparatos omnes, exceptis paruis: hi enim multum spinarū habentes, esu suo nequaquam utilitates significant, uerum inimicitias aduersus familiarissimos, & spes uanas. Cæterum particulatim de piscibus in sermone de piscatura exacte explicabo.

De falsamentis, & falsis carnibus

Cap. LXXIII

Alfamenta, & oēs carnes, itemq̄ pisces falsi, in propositis quidē moras ac dilationes significāt. Sale enim diutius hæ carnes adseruant. In alijs uero tabem ac tristitiã, sæpe uero etiã morbū significant, propterea quod à sale tales colliquefactæ sunt, & aliquo modo consumptæ.

De

De placentis Cap. LXXIII

Lacentæ quibus caseus non est ad-
 P mīxtus, bonæ sunt. Quæ uero ca-
 seum receperunt, dolum & insidias
 significant. hæc enim & ipse caseus porten-
 dit. Placentæ autem coptæ dictæ tum ex
 sesamo, tum ex tritico coactæ, sesamides &
 pyrami græcis appellatæ, omnibus bonæ
 sunt, maxime his qui litē habēt. Erat enim
 apud ueteres pyramos uictorialis. In reli-
 quis placētis quæ in festiuitatibus ac sacrifi-
 cijs confici solent, iudicationes ex ratione
 festorum faciendæ sunt. Ceterum de cappa-
 ribus, & oliuis, & omnibus oleribus reposi-
 titijs, item de intritis quæ hypotrimata græ-
 cis appellantur, deq; omnibus cōsimilibus,
 ultro hic dicere præteriui, ut de quibus cō-
 stet, quod bona non existant.

De fructibus. Cap. LXXV

Ala uerna dulcia & matura, & uide-
 M re & comedere bonum est. Multam
 enim uenerem & iucunditatem si-
 gnificant, his præsertim qui de uxore aut
 amica curiosi sunt. Hæc enim in ueneris tu-
 tela existunt. Acida autem mala seditiones
 & contentiones significāt. Sunt enim Liti
 dicata

dicata. Hyemalia uero cydonia appellata, tristitiam inducunt, ob adstringendi facultatem. Amygdalæ, & nuces, & auellanae, tenues siue paruae nuces græcis dictæ, & quæcunque confringuntur, turbationes ob strepitum significant, & tristitias, propterea quod ex natura amara existant. Noui autem quendam præminentis loci æ sumptuosi uestitus uirum in græcia, qui sibi uisus est per somnium ab aliquo nucem accipere, & ubi iam expergefactus esset, contigit ut nucem manu teneret, quam per somnium uiderat. huic euenerunt multa quidē alia mala, ad finem uero infamis ac ignominiosus factus est. uerum huic ob scelera & impietatem, huiusmodi somnium, uelut monstrum, in tam magnos euentus euasit. Ficus circa propriū tempus bonæ sunt, & ex his albæ nigris iucundiores. Verū extra tempus oportunū apparentes, calumnias & detractiōes prædicūt. συκιάζειν enim quasi dicas ficare, ueteres græci calumniari dicebant. Solis uero his qui sub dio operantur, albæ serenitatē, nigræ tempestatem & hymbrem significant. quandoquidem per has aliud nihil denunciatur animæ, quàm qualis

qualis constitutio aeris sit futura. Vua autē
& extra tempus opportunum bona est, &
tempore proprio conspecta, Vt plurimum
uero utilitates per mulieres, aut ex mulieri-
bus significat, apertas quidem alba, occul-
tas uero nigra. Mala punica uulnerum sunt
significatiua, propter colorem, et tormento-
rum, propter spinas, & seruitutis & subie-
ctionis, propter sermonem qui fertur Eleu-
sine. Persica, & præcocia, & cerasa, omniaq;
similia, exceptis moris, temporaria uolu-
ptates & deceptiones significant: Extra
tempus opportunum, uanos labores. Mo-
ra autem eadem quæ mala punica porten-
dunt, de fructu sanè loquor. Nam arbor
progeniem eius qui somnium uidit signi-
ficat. Vnde si florida existat, bonum quid
futurum prædicit. si uero radicitus euerta-
tur, progeniem eiusdem pessundat. Pira sa-
tiua bona sunt. horum enim fructus etiam
reconditus & adseruatus, integer & nō pu-
trescens permanet, & si etiā statim edatur,
supra alimentum etiam uinosum quiddam
habet. Scioq; ex ipsis aliquas gentes etiam
potum præparare. Pyra syluestria & pira-
stra solis agricolis conferunt, alijs iniucūda
exsunt

exiſtunt. Porro de pauonibus & gallis, in ſermone de animalibus dicemus. Oportet autem exempla eorum de quibus dictum eſt, ſic propoſita habere, ut ex iſſis de eis quæ non ſunt ſcripta coniecturam faciamus, ratione iuxta ſimilitudinem translata.

De uafis ac reliqua ſupellectile

Cap. LXXVI

Vandoquidem ad ſermonem de cibo & alimēto, ſequitur ſermo de uafis domeſticis ac reliqua ſupellectile, iuſtum arbitror & de his dicere. Habet aut hoc modo. Pocula quidem quemadmodum antea dictum eſt, uitam ſignificant. Patinæ uero & paropſides ipſum uitæ actum ac ductum, qualis ſanè focus eſt, ſignificant. Accipere autem eiſmodi oportet à ſumptuoſitate, aut ab eo quod maiora facta ſunt ex minoribus, aut minora ex maioribus, aut ex integris fracta, aut ex fractis integra. Ita ut permutationem in melius, bonam iudicemus, in peius uero, contrariam & malam. Eadem ratio & in alijs uafis ſeruetur. Candelabrum uxorem ſignificat. Lucerna domus principem, & ſpiritum eius qui ſomnium uidit. Aut quod ea quæ intus ſunt inſpiciat

inspiciat, aut propter facilem extinctionē. Significat etiam amorem, propter splendorem. Tripes & focus uitam significant, & totam constitutionē, & uxorem. Quicquid igitur patietur tripes, & focus, ad illa damnum referendum est. Mensa autem à tripode nihil differt, sicut neq; aliud quodcunq; uas, in quo quis cœnat. Puluinus & lectus, omniacq; ad cubile pertinentia, uxorem eius qui somnium uidit significant & totam uitam, Idem etiam grabatum & scabellum significat. horum autē pedes famulos designant. Clauiculorum uero externa pars proprie uxorem, Interna uirum significat, pars ad caput liberos masculos. pars ad pedes, fœmellas Eodem modo cum clauiculis & parietes lectorum distinguantur. Sextarij, seruos. Amphoræ, ministros, fulcra mensæ, Trapezophori græcis dicti, œconomos ac uillicos. Vasa frumentaria, custodes penus in domo significant. Similiter etiam ipsum promptuarium. Ancones & cubiti siue angulorum flexus, omniacq; que applicantur, ornatū uitæ significāt. Cistæ & turriculæ, et thesaurariæ, uxorem eius qui somniauit designant, propterea quod res

i   preciosissi

preciosissimæ eis cōcredantur. Stragulorū fasciculi & inuolucra, pellices aut libertas significant. At uero de alijs uasculis ac suppellectile longum esset dicere. Quare petimus ab his quibus libri hi obueniēt, ut non citra experimentum legāt, & ex seipsis aliquid studiose affingere conentur.

De unguentis. Cap. LXXVII

Nguētis illini, mulieribus omnibus
v bonum est, præterquam adulteris.

Viris uero pudefactionem portendit, exceptis his quibus consuetudo est ungento delibutis esse.

De saltatione, & pyrricha, & cantilenis. Cap. LXXVIII

Altare sibi uideri intus apud seipsum, domesticis solis præsentibus,
s nullo externo adsiſtēte & spectāte, omnibus ex æquo bonū est. Sed & uxore suam, & filios, & aliquē ex cognatis uidere saltantē, bonū est. Lætitiā enim multam & rerū abundantiam significat, Quū nō saltēt prius homines, quā principī parti, uelut domino se uero ac crudeli, pensionē persoluerint. Tunc autē saltant, & corpora expandunt, At uero ægrotanti homini, tum uiro

uīro, tū mulieri, malū est. Propter multam enim motiōnē saltationis, desipientiā & delīrium significat. Malū est & ei qui ægrotū aliquē habet. Eadē enim quæ anxius solet, & patitur & facit is qui saltat. Cæterum peregrinis & alienis hominibus præsentibus, multis siue paucis, saltare sibi uideri, aut quendā ex proprijs saltantē uidere, nemini bonum est, neq; sano, neq; ægroto. alteri enim quispiam intra domū morietur. alter in saltando magnopere turpiter se geret. Puerulū aut saltantē uidere, surdum simul ac mutū puerulum fore significat, quo uidelicet nutibus indicet quæ significare uelit. In theatro sibi uideri saltare, cōpositum ad hoc, & alio apparatu instructū, probariq; ac laudari, pauperi quidem opulentiam significat, sed nō usq; ad senectam. Regias enim personas exprimit ac imitatur, et multos ministros habet saltator, Verum post actum & finitū drama, solus relinquit. Diuiti uīro turbas quasdā, aut lites plurimas prædicat, ppter uarias dramatū implicaciones. Mulieri aut neq; diuiti neq; pauperi, bonū hoc somniū obseruatū est. Magnas enī & famosas turpitudines committent. Quæ

modocunq; autē saltauerit seruus, & quocunq; loco, multas plagas accipiet, & nauigans aut naufragium faciet, aut etiam solus elapsus natabit, atq; ille quidem uapulans, hic uero natans, toto corpore mouebitur. Atqui uiro captiuo bonum est saltare, liberabitur enim propter motus facilitatem & corporis laxitatem. Si uero quis in alto aliquo loco saltet, in timorem, & terriculamentum incidet. Quod si is malefactor sit, crucifigetur, propter altitudinē, & manuum extensionem. Pyrricha saltatio eadem quæ saltatio aliās significat. Trocho ludere, aut gladijs circumuolui, aut in caput deuolui, manibus ac pedibus adductis, his qui hæc in cōsuetudine habent non malum est. Reliquis ad extremum periculum progressum præfagit. Idem adhuc magis hos ludos exercentem uidere denunciât. Mimologi qui hominum sermones ac mores ridicule exprimere conantur, omnesquē qui risum hominum captant, deceptiones & insidias significant. Verum idē facere, risum concitare, homines ridicule imitari, personam agere, decipere aliquos significat. Canticas sibi uideri canere, atq; id bene & cōcinne

ne, tum cantoribus, tū musicis, omnibusq;
alijs bonū est. Verū male & nō consonan-
ter canere, improsp̄ri rerū ac actionū suc-
cessus ac paupertatis signū est. Quando ue-
ro cantilenas ipsas quis memoria tenuerit,
ab ipsis cantilenis iudicationē facere opor-
tet. Canere in uia bonū est, p̄sertim si quis
iugū sequatur. Verū in balneo canere, bo-
num non est. Illud enim decenter & hilari-
ter uitā transacturū esse significat. Hoc ue-
ro, nō clara uoce usurū esse: multi uero etiā
in uincula ex hoc somniō dānati sunt. At
uero in foro aut plateis cantiones modula-
ri, diuitibus quidē turpitudinem & derisio-
nes p̄sagit. Pauperi uero insaniam.

De coronis omnis generis. Ca. LXXIX

Orona cinctū esse ex floribus facta,
C in uniuersum quidē & summatim si
tēpestiui sunt flores, bonū est. Si in-
tēpestiui, malū. Quando uero maioris cla-
ritatis gratia necessariū est de singulis dice-
re, hīc inītiū sumam. Coronæ ex narcisso
factæ, omnibus malæ sunt, etiā si tēpestiue
uideantur, atq; hoc maxime propter histo-
riam, quæ de Narcisso fertur, p̄sertim his
qui ex aqua, aut per aquam uictum sibi pa-

rant, & nauigaturis. Quæ uero ex uiolis factæ sunt, iuxta oportuni tēpus bonæ sunt, præter tēpus uero malæ. Et ex his sanè quæ albis uiolis constant, manifestas & insignes incōmoditates significant, quæ ex croceis, minus insignes, quæ ex purpureis, etiam mortē portēdunt. Habet enim purpureus color consensum quendā ad mortē. Coronæ ex rosis iuxta tēpus opportunum, omnibus bonæ sunt: exceptis ægrotis, & his qui latere conantur. Illos enim occidunt, propterea quod facile marcescunt. hos uero manifestant, propter odorē. Vbi uero etiā hyeme rosis uti datur, ibi semper ut de bonis iudicare oportet. Quæ ex Amarāto factæ sunt, omnibus bonæ existunt, & maxime lites agentibus, quoniā immarcescibilem penitus propter nomen suum, colorē seruant. Aegrotantibus aut hæ ipsæ malæ sunt. Nam aut tēplis aut dijs dicatæ suspenduntur, hominibus uero raro. Coronæ ex lilijs concinnatæ res in spes differūt ac prolatant. Ex Sisymbrio autē & amaraco, & rumice, & Phrygio, et Helenio, et Fremio, & Samfucho, coronas circundatas habere, omnibus malum est. Vt plurimū enim morbum

morbum significant. At uero Maluæ flos, itemq; rhododaphnes, hortulanis & agricolis solis bonus est. Reliquis labores & peregrinationes significat. Eadem significatio & thymi, & epithymi, & meliloti est, exceptis medicis, quibus bona existunt. Aprij corona ægros occidit, & ferè eos qui aqua inter cutē laborāt, propter frigiditatem & humiditatē, & quod certamini sepulchrali hæc corona dicata sit. Athletis autē bona est, reliquis absurda. Palmę & oleę coronę, mulierum liberarū nuptias conciliant, propter nexum. liberos etiam præfagiūt diuturnos & longæuos, propter perpetuā floriditatem: & filiū quidem palma, filiā uero olea. Conferūt etiam principatū appetentibus et athleticis, et pauperibus: hos enim opulētos, illos uero confidētes, et intrepidus faciūt. Seruos etiā liberāt, propriæ enim liberorum sunt coronæ, & præsertim quum à certamine ipsas accepisse sibi uidētur. Occulta autē reuelāt, propter coronarū celebritatē. Eadē significatio coronæ quernę existit, itēq; laureæ. Myrtea uero eadē quæ oleacea significat. Verū agricolis magis commodat, propter Cererē, et mulieribus, pro-

pter Venerem . Est autem cōmunis utriq;
deæ hæc planta . Coronæ cereæ omnibus
malæ sunt, maxime uero ægris . Quoniam
& mortem poetæ *κῆρα* uocant. Quæ uero
ex lanis factæ sunt, propter uarietatē, uene
na ac uīcula significāt. Ex sale autem aut
sulphure aggrauationē ex aliquibus super
eminentibus significant. Sunt enim natu
ra graues, & nihil iucundi habentes. Coro
nam auream habere sibi uideri, malum est
seruo, nisi etiam simul ea quæ ad coronam
pertinent habeat, purpuram dico & comi
tatum . Malum est & pauperi, propterea
quod est præter dignitatem . Proinde ille
quidem torquebitur, uerisimile est autem
& hunc tormenta subiturum esse. Aegro
tanti uero compendiarīam mortem præsa
git. Pallidum enim est aurum, & graue, &
frigidum, & propterea morti simile existit.
Reuelat etiam occulta, penitus enim con
spicuum esse oportet eum qui coronam au
ream gestat. Cæterum opulenti, & tribu
nis plebis, & his qui principatum assequi
meditantur, hanc coronam cōmodam esse
obseruaui per somnium oblatam. Corona
uītis & hederæ, solis Dionysiacis artificibus
confert

cōfert. Reliquis uíncula significat, propter pāpīnos retortos, & hederę amplexus, aut morbū, eadem gratia. Malefactoribus autē decollationem portendit, propterea quod eiusmodi ferro resecantur. Cepīs coronatū esse uideri, ei qui somniū uidit prodest, uerum his qui circum ipsum sunt, obest.

De coitu & rebus uenerēis. Cap.

L X X X

N traćtatu de coitu uenereo si quis
I optimam distinctionem facere uelit,
primum sanē de coitu secundum naturam, & legem, & consuetudinem dixerit. Deinde de eo qui prāter legem est, & tertio loco de eo qui est prāter naturam. Et primum quidem de coitu secundum legem hoc modo res habet. Vxori suę misceri uolenti, & appetenti, & non repugnanti, omnibus ex æquo bonum est. Est enim uxor, aut ars eius qui somniū uidit, aut negociatio, ex qua uoluptates comparat, aut cui præest & imperat, uelut etiam uxori. Si significat igitur somnium utilitatem ex talibus, delectantur enim homines rebus uenerēis. delectanturq; etiam utilitatibus. Si uero repugnet uxor, aut se non exhibeat,
i 5 contraria

contraria significat. Eadem ratio & amicæ est. At uero meretriculis in lupanari prostantibus misceri, paruam pudefactionem, et modicū sumptum significat. Nam & pudescunt simulq; sumptus faciunt homines has accedentes. Verum ad omnem aggressionem commodæ sunt, etiam à quibusdam quæstuariæ dicuntur, & nihil negantes seipsas exhibent. Bonum autem fuerit ingredi lupanaria & exire. Quoniam exire non posse malum est. Noui ego quendam, qui uisus est sibi ingredi in lupanar, & egredi non posse, & non ita post multos dies mortuus est, rationabiliter hoc ipsi eueniens. Communis enim locus ille uocatur, ueluti etiam is qui mortuos suscipit, & sanè multorum seminum humanorū isthic contingit corruptio. Merito igitur locus ille morti similis est, ipsæ tamen mulierculæ nihil cum loco cōmune habent. Ipsæ enim bona significant, locus autem non est bonus. Quare uagabundæ meretrices commodiores sunt, si per somnium uideantur. Bonæ sunt etiā in officinis desidentes, uendentesq; aliquid & mercimonia suscipientes, tum si uideantur, tum si misceantur. Si

uero

uero quis mulierem ignotam se inire existimet, si quidem formosa fuerit & gratiosa, supellectilemq; habuerit uestium preciosarum & mollium, & monilium aureorum, & seipsam exhibuerit, bonum est ei qui somnium uidit, neq; paruum actionum euentum promittit. Si uero anicula fuerit, aut turpis, aut etiam deformis, & malis uestib, induta, in tristitia uitam deget. Et si non exhibuerit seipsam, contraria prioribus significat. Oportet enim opinari mulieres ignotas imagines esse actionum obuenientium ei qui somnium uidit. Qualis igitur fuerit mulier, & quomodo affecta, taliter etiam actio afficiet ipsum somniatorē. Seruæ propriæ & seruo proprio misceri, bonum est. Sunt enim serui possessiones eius qui somniauit, quapropter significāt ipsum ex proprijs possessionibus uoluptatem percepturum esse, ut uerisimile sit ipsas ampliores & preciosiores euasuras esse. Iniri a seruo bonum non est, cōtemptū enim significat, & damnum ab ipso famulo. quæ significatio item fratris existit, siue iunior sit qui subagitat, siue senior. Nec aliud iudiciū de inimico ferendum est. Mulieri notæ & familiari

liari misceri, si quidem amanter erga ipsam affectus fuerit, eamq; appetiuerit qui somniū uidit, nihil prædicat, propter intentam concupiscentiā. Si uero mulierem nō concupierit, bonum est ipsi, si mulier opulenta fuerit. Omnino enim aliquid commodi sibi ab ipsa comparabit, aut per ipsam mulierem, quā uir uidit. Quæ enim corpus suum alicui exhibet, merito etiam ea quæ circum corpus sunt exhibuerit. Sepe uero huiusce modi somnium oblatum, etiam in arcanis mulieris, eum qui uidit iuuat. Exhibet enim se eiusmodi mulier hoc modo, ut etiam secreta reuelet. Ceterum maritatum & iuxta leges nuptam inire, nō est bonum, propter legem. Qualibus enim pœnis lex subiicit deprehensum in adulterio, iisdem etiam somnium obijcit. Iniri autem à quopiam familiari, mulieri quidem iucundum & utile est, quicumque tandem initor ipse fuerit. Verum uiro ab opulentiore & seniore iniri, bonum est. Ab huiusmodi enim mos est accipere. A iuniore autē & inope iniri, malum est. huiusmodi enim mos est dare. Eadem significatio est etiā, si senior fuerit initor, & mendicus. Masturbari si quis sibi uideatur

deatur, seruum aut seruam inibit. propterea quod manus pudendo admotæ ministerio funguntur. Si uero non habeat seruos, damnum sustinebit, propterea quod inutiliter semen excernit. Noui quendam seruum qui sibi uisus est, heri sui uirilia tractare, & factus est filiorum ipsius pædagogus & nutritor, habuit enim in manib. domini pudendum, priorum eius liberorū existens significatiuum. Et rursus noui qui sibi uisus est, uirilia sua ab hero tractari, & alligatus columnæ, multas plagas accepit, atq; sic ab hero intentus, & ad tentiginem excitatus est.

De coitu præter legem. Cap. LXXXI

E coitu præter legem sic iudicare
 D oportet. filium inire nondum quinque annos natum, puero mortem præfagit, quemadmodum sæpe obseruaui. Verisimile est autem hoc significare, propter pueri corruptionem, corruptionē autem interitum uocamus. Si uero quintum annum puer fuerit transgressus, & adhuc intra decimum cōsistat, ægrotabit quidem puer, qui uero somnium uidit, insipienter se in aliqua re gerens, damnū perpetietur.
 atq;

atq; ille quidem ob puerilem ætatem intempestiue initus, ex dolore ægrotabit. hic uero ob insipientiam damnum incurret. Non est enim uiri sana mente præditi, non dico filium, sed ne alium quidem tantillum puerulum inire. Si uero reluctetur filius, si quidem pauper fuerit pater, ad magistros mittens filium, mercedemq; ipsi suppeditans, in ipsum excretiones & expensas faciet. Si uero diues somnium hoc uiderit, multa filio largiens, & bona sua ipsi adscribēs, hoc modo excretiones faciet. At uero si uir perfectæ iam ætatis filio misceat, peregrinanti quidem bonum est. conuentionem enim & cōuersionem somnium significat, propter ipsum coitus nomen. præsentem uero & simul degētī, malū. Necesse est enim ipsos inuicem separari, propterea quod uirorum inter se coitus ut plurimum ex auersione fiunt. Iniri autem à filio per uim, damnum per filium accessurum significat, ex quo damno etiam filius plorabit. Si uero quis patrem suum sibi uideat inire, fugitiuus à patria sua erit, aut à patre in regionē aliquam relegabitur. Aut enim ipse pater eum auersabitur, aut populus, qui cum patre eādem

rationem

rationem habet. Filiola parua omnino, & nondum quinq; annos nata, item quæ intra decimum annum consistit, eadem quæ filius significat. Quum autem circa nubiles annos puella fuerit, in uiri domũ transibit, & qui somniũ uidit dotem ei dabit, atq; sic in filiam substantiã suam disperget. No- uĩ autem quendam qui ob hoc somnium uxore priuatus est, recte & pro ratione: reliqua enim ipsi filia erat, quæ per custodiam domus & uxoris & filia opera exhibuit ac subiuit. Si uero quis filia suæ iam uirum habenti se coire existimet, separata à uiro filia ad ipsum perueniet, quo cum ipso sit & conuersetur. Bonum est pauperi diuitem filiam habenti, ipsi commisceri. Multum enim emolumentĩ à filia capiens, uoluptate proinde fruetur ex ipsa. Sæpe uero opulenti etiam citra uolũtatem filiabus aliquid dederunt, hoc somnio uiso. Et ægrotantes mortui sunt, filiabus hæredibus relictis. Porrò de sorore superuacaneum est dicere. Eadem enim quæ filia significat. Fratrem autem inire, tum iuniorem, tum senio- rem, bonum est ei qui hoc somnium uidit. Superior enim fratre erit, ipsumq; cõtemnet.

Qui

Qui uero amicū inierit, inimicus eius fiet, læsus prius ab ipso. Cæterum de matre, quod ad rem ueneream attinet, ratio uaria & in multas partes distracta, multamq; diuisionem admittens, multos somniorū interpretes latuit & fefellit. Habet autē hoc modo. Ipsa mixtura per se nō est sufficiens ad ea quæ per ipsam significantur demonstranda, sed & complexus, qui diuersæ corporū figuræ sunt, diuersos euentus faciunt. Primum igitur de ea quæ iuxta consuetam hominibus corporū figurā initur, simulq; uiuit, dicendū est. quandoquidem etiā uiua non eadem quæ mortua significāt. Si quis igitur matrē suam, iuxta consuetam hominibus corporum figuram, quod etiam iuxta naturam quidam appellant, uiuentem ineat, siquidem pater adhuc fuerit sanus, inimicitia ipsi aduersus patrē orietur. propter zelotypiam, quæ etiam in alijs hominibus oboriri solet, & sanè magis in his continget. Si uero ægrotus fuerit pater, morietur. præficietur enim matri filius simul & uir. Bonum est autem hoc somnium omni opifici manuario & operario. Nam matrē appellare mos est ipsam artem, Matri autem

tem misceri quid tandem aliud sit, q̃ nō uacare & non ociosum esse, sed ab arte remparare? Bonū est etiā omni tribuno plebis, & rempublicam administrāti. Significat enim patriā mater. Quemadmodum igitur is qui iuxta legem Veneris miscetur, toti coeuntis corpori imperat, ea quam in obediēte & uoluntarie se exhibente: sic is qui somnium uidit omnibus urbis rebus ac negocijs præficietur: & si inimicus fuerit matri, in amicitiam redigetur, propter mixturā, nam hæc amicitia uocatur. Sæpe uero & segregatos habitatiōe, in idem reduxit hoc somnium, & cohabitare ac simul esse fecit. quapropter etiam peregrinum ad domum reducit, ubi sanē mater in patria uixerit. Si uero non, ubicunq; mater ipsa uitam degerit, eo profecturum somniantem significat. Et si quis pauper & inops rei familiaris, diuitem habuerit matrē, accipiet ab ipsa quæcunq; uolet, aut nō ita multo post defunctæ hæres erit, atq; sic ex matre uoluptatem capiet. Multi uero etiā uice uersa matres exceperunt ac nutrierūt, ita ut illæ ex ipsis uoluptatem ferrent. At uero ægrotantem erigit hoc somnium, significatq; ipsum secundum

dum naturam habiturum esse. Mater enim communis omniū est natura. Dicimus autē sanos, & non ægros, secundum naturam habere. Meminit eius & Apollodorus Thelmissensis, uir doctrina & eloquentia clarus. Cæterum non similis significatio contigerit in ægris, si mortua fuerit mater. Nam statim omnino morietur qui somnium uidit. Mortuæ enim corpus resolutum est in materiam, ex qua conflatum est & concretū, & plurima eius pars terrea existens, in propriam materiā transmutatur, & sanè ipsam terrā nihilominus matrem uocamus. Quare misceri matri mortuæ, quid aliud ægro significet, quàm terræ misceri? Bonum est autem somniū ei qui de terra litigat, & terram emere uolenti, & agriculturā exercere uolenti, mortuæ matri misceri. Quanquam alij dicant q̃ agricolæ non conferat. Nam tanquā in mortuam terrā coniiciet semina, hoc est fructū non feret. Verū mihi hoc nequaquā uerum esse uideť, nisi quis utiq; in coitu poenitere aut tristari se putet. Quin & peregrinus apud exteros degens ad domum reuertetur, & qui de substantia & bonis matris litigat, ex hoc somnio uincet, atq; sic

sic ille domum reuersus, hic uero non ex corpore, sed ex rerum substantia ipsius matris uoluptatē capiet. Si uero quis in patria sua uiuens hoc somnium uiderit, patria exhibit. Non enī licet in tanto crimine ad maternum focum diutius manere. & si quidē tristetur in coitu, aut poeniteat, patria exulabit, sin minus, ultro peregrinabitur. Matrem auersam inire, nō est bonū. Aut enim ipsa mater auersabitur eum qui somniū uidit, aut patria, aut ars, aut quaecunq; tandem propositum habuerit. Malum est etiā recte adstare matri iuxta coitionem. penuria enī eubilis & stragulorum huiusmodi figura homines utuntur. quapropter tribulationes & angustias significat. Sed et in genua innixæ matri misceri, malum est. insuperq; indecorum est etiā supinæ prostratæ misceri. Multā enim rerum difficultatē & penuriā significat, propter matris immobilitatē. Natiuitatē enim aut fortunā, aut dæmonem aliquem, eius qui somniū uidit res dispensantē, & uniuersorū causā existentem, matrē esse putamus. At uero superne incumbētē & inequitantē matrem inire, aiunt aliqui mortē ei qui uidit portendere.

Terræ enim similis est mater, quandoquidem nutritrix omnium & generatrix terra existit. atque hæc mater super mortuos, non super uiuos incubere solet. Ego uero obseruaui, ægrotos quidē semper ex hoc somnio defunctos uita esse. Verū sanos in multa quiete, & ex animi sententia, reliquā uitā transigisse, recte & rationabiliter hoc sic eueniente. In alijs enim figuris & labor, & anhelatio, circa marem ferè consistit. foemina uero nullo labore defatigatur. In hac autē figura, labor circa foeminā est, mari uero citra negotiū & extento cōtingit iucunditas & uoluptas, sed & minores labores exhibet hæc figura, propterea quod citra concussionem fiat: & eos etiā qui prope sunt latet, si non in luce fiat, propterea quod plurimum anhelationis aufert. Multis porrò & alijs figuris non expedit uti in matre, neque enim iustum est contumeliā afficere matrem. Quod uero alias quidem omnes figuras ob contumeliā, & lasciuiā, & petulantiam ex ebrietate, repperint homines, eā uero solā quæ iuxta consuetā hominibus corporum figurā fit, ex natura edocti sint, ex alijs animalibus manifestū fit. Omnia enim ipsorum genera

nera, cōsueta quadam utunt̃ figura, & eam non transmutāt, propterea quod rationem quæ secūdum naturā est sequantur. Velut exempli gratia. Alia quidē pone coeunt, uelut camelus, & canes. Alia uero superne inscendunt, uelut equus, asinus, taurus, hircus, uerres, aries, ceruus, & reliqua quadrupedia. Alia ora prius conserūt, uelut uiperæ, & columbæ, & feles. Alia paulatim conueniunt, uelut passer. Alia inscendentia grauitate sua foeminas confidere cogunt, uelut omne auisū genus. Alia inuicē non coeunt, sed expressum à masculis semen foeminæ colligūt, uelut pisces. Eodem modo uerisimile est etiam homines propriam figurā naturalē, corpori uidelicet aptam & congruā habere, reliquas aut̃ excogitasse, contumelia proteruitateq; ac libidine persuasos & inductos. Cæterum quod omnium grauissimum & absurdissimū obseruauī, est fellari sibi uideri à matre. Nā & liberorū interitū, & possessionū amissionē significat, & morbum magnum ipsi qui somniū uidit. Noui etiam quendā qui ex hoc somnio pudendo priuatus est. Verisimile enim erat eum ea parte corporis plecti, qua peccabat. Si ue-

ro quis à propria uxore aut amica sibi uideatur fellari, inimicitia & nuptiarū aut amicitiae solutio ipsi cōtinget. Non enim honestum est cum eiusmodi, neq; mensa, neque osculis cōmunicare, nisi sanè uterū gestet uxor: tunc enim perdet foetum, propterea quod præter naturam semina suscepit. Insuper uero si locupletior uiro fuerit, multum æs alienū uiri persoluet. Et si seruo cohabitauerit, de suo pecunias conferens, uirum liberabit. atq; sic cōtinget uiri necessariū, (sic enim etiā ipsum pudendum appellat) hoc est ipsam necessitatem puram & mundam esse. Qui uero ab amico, aut cognato, aut filio non amplius infante fellatus est, in inimicitiam cum fellatore ueniet. Verū à puero infante fellatus, infantē defodiet. Neq; enim possibile est ut talē infantē amplius osculetur. Qui uero à quopiam ignoto fellatus est, damnū aliquod quaecumq; tandē incurret (neq; em̃ exacte id dici potest) propter inutilem seminis excretionē. Quod si quis uideatur sibi aliquē aliū fellare, atq; is notus sibi sit et familiaris, siue uir, siue mulier, inimicitiam cum ipso suscipiet, propterea quod per ora cōmunionem amplius habere non

re nō possunt. Si uero ignotus fuerit quem quis fellat, omnibus nocuū est, exceptis his qui per ora quæstū faciunt, uelut sunt tibicines, & tubicines, & rhetores, & sophistæ, & si qui alij his similes existunt.

De coitu præter naturā. Cap. LXXXII

E coitu præter naturā hæc sanè dici possunt. Sibi ipsi misceri sibi uideri, diuiti quidem amissionem bonorū, & multam inopiam, & pestem præfigit, tanquam uidelicet non sit aliud corpus. pauperi autem morbum magnum, aut tormenta superexcellētia portendit. Citra magnam enim torturā, nemo sibi ipsi misceri potest. Si uero quis existimet se pudendum suum osculari, si quidem liberis careat, filij ipsi nascuntur. Si autē apud exteros habuerit, reuersos uidebit, eosq; osculabitur. Multi autē & uxores duxerunt ob hoc somnium, qui prius non habuerunt. Si uero quis sese fellare putet, pauperi quidem, & seruo, & obærato conducit, etenim ex sua ipsorū necessitate sese excitabunt. Malum est autem filios habenti, & liberos generare meditantī: quos enim iam habet amittet, & nulli amplius generabuntur. Nam pudendum si-

mile est pueris, os uero sepulchro. Quæ enim acceperit os, ea corrumpit, & non seruat. Insuper & uxore & amico spoliatur hoc somnium. Qui enim sibi ipsi rem ueneream exhibere potest, itemq; fellationem, uxore non habet opus. Reliquis grauem indigentiam ac inopiam portendit, & pestem, aut morbum, ut ad pudenda alimēti gratia perueniant, hoc est ad ea quæ dare nō possunt. Aut ut corpore per morbum consumpto, præ gracilitate queant os pudendo adhibere. Porro si mulier mulierem inire sibi uideatur, sua arcana inita communicabit. Si uero non noscat initam, uana negocia aggredietur. Si uero mulier à muliere ineatur, separabitur à uiro, aut uidua reddetur, & tamen arcana eius cum qua mixta fuit, nihilo minus discet. Deo aut deę misceri, aut à deo iniri, ægrotanti quidem mortem præfagit. Tunc enim anima deorum congressus ac mixturas uaticinatur, quū prope iam adest tempus ut corpus relinquat, cui inhabitat. Reliquis uero si quidem delectentur in coitu, à præstantioribus utilitates significat. Si uero non delectentur, timores & turbationes. Verum Dianæ & Mineruæ, Vestæq; ac Rheæ

ac Rheæ, Iunoni etiam atq; Hecatæ, solis his misceri, non conducit, etiam si quis inde uoluptatem capere sibi uideatur. Interitum enim non ita longe abesse somniati somnium præfagit. Castæ enim sunt hæ deæ, & eos qui ipsas tentarunt, non bonas aggressiones tentasse deprehendimus. Lunæ misceri, naucleris & nauium gubernatoribus, mercatoribusq; & his qui cœlestium rerum speculationi intenti sunt, itemq; peregrinationis studiosis, & uagabundis hominibus ualde prodest. reliquis aquam inter cutem portendit, atq; illis quidem propter motū, & quod Theoremata ac speculationes absq; ipsa non consistunt, conducit. hos uero humida existens corrumpit. Mortuo misceri & uiro, & fœminæ, excepta matre, & sorore, & uxore, & amica; Item à mortuo iniri, ualde absurdum est. Mortui enim in terram transmutati sunt. Inire igitur ipsos, nihil aliud est, quàm in terram impelli: & iniri ab iisdem, nihil aliud est, quàm terram in corpus suscipere: quæ ambo mortem significant, exceptis his qui in aliena regiõe sunt, & nō ubi mortui sepulti existunt: his enim reuersionem in illam terram significat. Sed

& eos qui ex sua terra abitionem moluntur, retinet somnium hoc. Qualicumq; autē feræ seu bestię mixtus esse sibi quis uideatur, si quidem ipse ineat, utilitates aliquas capiet à tali quopiam, qualis sanè fuerit fera. Demonstrabimus aut singulatim has ipsas in tractatu de uenatione, & de animalibus. Si uero ipse ineatur, uiolenta & grauia negotia sustinebit. Multi autem & in huiusmodi mortui sunt. Et de coitu quidem ha-
ctenus,

De somno & dormitione.

Cap. LXX XIII

Ipsum quidem dormire sibi uideri,
I actiones impedit. Et parare ut dormias, etiam ipsum actionibus obstat, & omnibus malum est, exceptis his qui timeant, & tormēta expectant. Ab omni em̄ cura & timore liberat somnus. At uero exurgere à somno, actiones & operas prædicat. Solis uero timētibus malum est. In templo dormire sibi uideri, ægrotanti quidem sanitatem, sano uero morbū aut magnas curas præfigit. Ille enim quietem à morbo habebit, propterea quod dormientes non capessunt

peffunt labores. hic uero ad deorū cultum perueniet, ut eos roget pro impetranda fanatione. In monumentis autē & ſepulchris & in uia dormire, ægrotantibus quidē mortem prædicat. Sanis uero actiōnum impedimentum. Ocioſæ enim ſunt eiufmodi conuerſationes ac regiones.

De Vale & Salue. Cap. L X X X I I I I

Ale & ſalue, neq; dicere, neq; audire
 V bonum eſt. Non enim accedētes ſe, neq; aliquid facere parātes homines talia dicunt, ſed inuicem diſcedentes, & ad ſomnum ſe conuertentes. Quapropter etiam nuptias & ſocietates dirimunt, & ægro- tantes occidunt. Primus quidē igitur liber huius tractatiōis Caſſi Maxime, pertinentem ad ſe & debitum ſermonem ſufficienter, & ut neq; neceſſarium quid deſit, neq; eorundem quid ſuperfluat, accepit.

In ſecundo autem libro eum quem in principio huius libri promiſimus, ſermonem ex equemur.

Quæ in secundo libro Artemidori de
somniaorum interpretatione
contineantur.

De uigilia	Cap. I
De progressu & salutationibus	II
De uestitu, & mundo omni uirili ac mulie bri	III
Videri sibi sua uestimenta lauare	IIII
De mundo exteriori	V
De pectinando & complicatione capillo- rum	VI
De usu speculi	VII
De aere & his quæ circa aerē fiunt	VIII
De igne usuali	IX
De partibus domus ardentibus	X
De uenatione & canibus	XI
De animalibus omnis generis	XII
De reptilibus	XIII
De piscatura	XIIII
De ranis	XV
De feris marinis	XVI
De laris & mergis	XVII
De piscibus mortuis	XVIII
De aucupio	XIX
De animalibus uolatilibus	XX
	De auibus

De auibus palustribus	XXI
De apibus	XXII
De nauigatione	XXIII
De agricultura	XXIII
De arboribus omnis generis	XXV
De stercore omnis generis	XXVI
De fluminibus, stagno, fonte, ac puteo	XXVII
De paludibus, montibus, uis, saltibusq; ac conuallibus	XXVIII
De foro iudiciario, & litibus	XXIX
De medicis	XXX
De omni principatu	XXXI
De bello, exercitu, ac militum delectu	XXXII
De pugna solitaria	XXXIII
De cultu deorum	XXXIII
De dijs coelestibus ac terrestribus	XXXV
De sole	XXXVI
De luna	XXXVII
De stellis	XXXVIII
De iride siue arcu coelesti	XXXIX
De nebulis	XL
De uentis	XLI
De dijs terrenis	XLII
De dijs marinis	XLIII
	De dijs

De dijs inferis	XLIIII
De heroibus & dæmonibus	XLV
De terræ motibus ac hiatibus	XLVI
De scala, sartagine, mola, pila, & gallo	XLVII
De ouis	XLVIII
De hippocentauro, & scylla, & dijs humana specie	XLIX
De tabula & libris	L
De perdicibus	LI
De uinculis ac pedicis	LII
De plagis	LIII
De morte	LIIII
De strangulatione	LV
De mactatione, siue cæde	LVI
De uiuentis combustione	LVII
De cruce	LVIII
De pugna cum feris	LIX
De descensu ad inferos	LX
Portare aut portari	LXI
De mortuis	LXII
De numismatis	LXIII
De thesauro	LXIIII
De lachrymis	LXV
De monumento	LXVI
Si mortui reuiuiscant	LXVII
	Simor-

Si mortui denuo moriantur	LXVIII
De medicamento letali	LXIX
De nuptiis	LXX
De hirundine & lasciuiâ	LXXI
De dentibus	LXXII
De uolatu	LXXIII
De fide dignis	LXXIIII
De temporibus uitæ	LXXV

ARTEMEDORI DALDIANI
de somniorū interpretatione
liber secundus,
Iano Cornario Medico Phy-
sico interprete.

P R A E F A T I O

I N primo libro Calsi Maxime,
de artis documentis, & de do-
ctrina quomodo somnia iudica-
re oportet, & de his de quibus
in utroq; libro à me scribetur, &
de omnibus circa hominem communibus,
& in usu existentibus, sermonem feci, sem-
per hoc obseruans, ut nisi magna urgente
necessitate, ueteres non cōtingerem, nihil
relinquens eorum quæ ad rem spectare ui-
dentur

dentur, nisi si quid ueteres nos anticipantes erudite exposuerunt, de quo me uerba facere non erat necesse, ut ne contradicere aggre-
diens, mentiri cogerer, aut eadem dicēs, laborem ueterū ab accessu in medium ex-
cluderem. Verum in hoc libro promissam diuisionem ex debito persoluam. Peto autē à te ut rerum consequentiā, etiam ad iudi-
cationum certitudinem, in qua magnopere mihi placeo, recte habere ac sequi iudices,
& ut ipsam dictionem cum tua eloquentia non conferas, sed quantum noctis tempore lucerna solis usum exhibet, his qui eo opus habent, tantam putes me habere facultatē, ad ea quæ intelligo & mente concepi pro-
denda. Cæterum tempus iam uocat, ut ad iudicationem conuertar.

De uigilia Cap. i

E eo quod quis sibi uideatur ex som-
no excitari, in sermone de somno
prædiximus. Verum uigilare sibi ui-
deri aliquem noctu reclinatum in cubili,
curas quasdam superexcellentes opulentis
prælagit. Pauperibus uero, & his qui ali-
quibus insidias struunt, bonū est. Illi enim
uacationem non habebunt. Hi uero cum
multa

multa prouidentia struentes insidias, à proposito scopo non aberrabunt. Huic simile est somnium, quum quis se noctu acute cer nere oculis putat, & in nocte ac tenebris, luminis repentinum splendorem uidere.

De progressu & salutationibus

Cap. II

Rogredi mane facile, & neq; prohi-
 P beri, neq; includi, ab aliquo eorum
 qui intus sunt, bonum est. Iuxta uo-
 luntatem enim & ex animi sententia ac-
 nes processuras significat. At uero progre-
 di non posse, & domus propriae aut cuius-
 cunq; in qua quis se esse putat, exitus non
 reperire, Detentiones quidem peregrina-
 ri uolentibus, Impedimenta autem agere
 quid destinantibus, longum uero morbum
 ægrotanti, & ei qui diu ægrotauit, mortem
 præfagit. Salutare autem familiares & com-
 pellare, & osculari, bonum est. Iucundos e-
 nim sermones tum dicturum, tum auditurum
 esse significat. Verum non familiares, alias
 autem notos alloqui, minus bonum est. Ho-
 stes uero & inimicos compellare & oscula-
 ri sibi uideri, inimicitiae solutionem facit.
 Mortuos osculari, ægrotanti quidem inte-
 l ritum

ritum præſagit. ſano aut ſermonibus ſerijs in præſens uti interdicit, propterea quod mortuo ori labra coniunxit. Eos uero qui in uita amiciffimi & iucundiſſimi nobis fuerunt, mortuos oſculari, nõ impedit neq; ſermonibus uti, neq; aliud quid facere.

De uestitu & mundo omnis generis
uirili ac muliebri Cap. III

D E uestitu, & ornatu omnigeno uerba facturus, primum de uirili ſupellectile, tum uernaculo, tum peregrino, opinor tractare oportere. Veſtitus, conſuetus, omnibus bonuſ eſt, & qui iuxta anni tempus cõmodus exiſtit. Aeſtatis enim tempore lintea, & ueſtimenta detrita geſtare ſibi uideri, bonũ utiq; fuerit, & ſanitatis ſignum. hyeme uero lanea, eaq; noua. Soli uero litem habenti, & ex ſeruitute manumitti cupienti, nouæ ueſtes malæ ſunt, etiã ſi hyeme uideantur, propterea quod ope-roſum ſit ipſas deterere, & plurimum reluctentur. Alba ueſtimenta ſolis ſacrificis conferunt, & ſeruis græcorũ, reliquis turbationes ſignificãt. propterea quod hi qui in turba uerſant albo ueſtitu utantur. Opificibus autem manuarijs ceſſationem & otium portendunt

tendunt, & quanto preciosiora fuerint uestimenta, tanto plus ocij prædicunt. Neque enim operas obeuntes homines, & maxime qui mechanicas artes exercent, albis uestibus utuntur. Seruis autem Romanorum solis his qui recte agunt conferunt, reliquis mala sunt. Manifestos enim faciunt male facientes, & propterea quod eundem cum dominis ut plurimum uestitum habent, ob hoc somnium liberi non fiunt, quemadmodum serui Græcorum. Viro ægrotanti alba uestimenta habere, mortem prædicit. propterea quod mortui in albis efferantur. Niger uestitus salutem prænunciat. Non enim mortui, sed mortuos lugentes eiusmodi utuntur. Noui autem ego multos & pauperes, & seruos, & uinctos ægrotantes, qui etiam quum uiderentur sibi nigra habere uestimenta, mortui sunt. Verisimile enim erat hos non in albis propter inopiam efferendos esse. Est autem alias niger uestitus omnibus malus, exceptis his qui clancularia operantur. Variam autem habere uestem aut purpuream, Halurgidem Græcis appellatam, sacrificis quidē & Thymelicis, histriionibusque & scenicis, & Dionysiis artificibus

bus confert. Alijs turbationes & pericula sola inducit, & occulta reuelat, Aegrotos uero ab acribus humoribus & multa bile infestari significat. Purpurea uestis, seruis bona est, & diuitibus. Illis enim propterea quod aliàs ius gestandi non habent, libertatem & manumissionem significat. his uero propterea quod alias imperiũ & iubedi potestatem non habent, & quod dignitati purpura cõueniẽs existat, honorẽ & celebritatem præfagit. Aegrotatẽ aut occidit, & pauperi damnosum est somniũ. Multis etiam uincula annunciauit. Oportet enim eum qui purpurã gerit, omnino diadema aut coronam habere, & multos comites ac custodes. Verum Dionysiacis artificibus eadem quæ Halurgis significat. Coccina et omnis uestis huiusmodi, aut purpurei tinctus, alijs quidẽ uulnera, alijs uero febrẽ inducit. Fœminea uestis solis his qui uxores non habent cõducit, & his qui in orchestrã cõscendunt. Illi enim uxores ducent adeo ex animi sententia, ut iisdem utantur ornatibus. hi uero ex consuetudine agendi personas, magnos quæstus ac lucrũ facient. Reliquos aut uxoribus spoliatur, aut morbo magno obijcit, propter

propter molliciē & debilitatē eorum qui tā
līa gestant. Et tamen in festiuitatibus & cō
uentibus, neq; uariā, neque muliebris uestis
quenq; lādīt. Barbaricā uestem habere eo
quo Barbari solent modo præparatam, ei
quidem qui ad eos abire constituit, qui talī
uestitu utuntur, bonas cōuersationes isthic
futuras significat. Sæpe uero & uitā isthic
finiturum & transacturū esse prænunciat.
Reliquis morbū aut actionum impedimen
tum indicat. Eadē significat & uestis Rho
mana, toga uidelicet, quam nunc Tibenū
uocant, à Tímeno Arcade, qui primus suā
chlamydem hoc modo circumdedit, quum
per sinum Ionium nauigasset, & ab his qui
isthic habitant susceptus esset, à quo indige
næ edocti eodem modo præparauerunt, &
uestitum Tímeniū uocauerunt, cognomi
nem Tímeno inuentori. Verū posteriori
bus tēporib. corrupto nomie Tíbenus ap
pellatus est. Molli & sumptuosa ueste uti,
diuitibus & pauperibus bonū est. Illis enim
præsentes deliciæ perseuerabunt, his uero
res luculentiores erūt. Seruis aut & egenis
morbū prædicunt. Mutilæ & indecoræ ue
stes, damnū & improspērū rerū agēdarum

successum significant. Chlamys quam alij
qui Mandyan, alij Ephesridē, alij Bereon
uocant, tribulationem & angustias, & liti-
gantibus damnationē significat, propterea
quod corpus circūamplectatur. Idē etiam
penula, & si quod aliud uestimentī genus
his simile sit significat. quare tales uestes
perdere melius est q̃ habere. Verum nulli-
us alterius uestimentī perditio confert, prae-
terquam pauperibus, & seruis, & uinctis,
& obaeratis, & omnibus in captiuitate de-
tentis. Deperdita enim haec, malorum cor-
pus occupantium perditionem significāt.
Alijs uero neq; nudari, neq; uestimēta per-
dere bonum est. Quicquid enim ad ornatū
alicuius spectat perituum esse praedicat.
Mulieri autē florida et uaria uestis conducit,
maxime meretrici & opulentæ. Illa enim
ob quæstum, haec ob delicias, floridis uesti-
bus utitur. Vestimenta coloris natiui, om-
nibus bonum significāt, maxime uerecun-
dis. Hic enim color manifestari non sinīt.
Præstat autē semper munda & splendida ue-
stimenta habere, itemq; probe lota, quàm
sordida & illota, exceptis his qui sordida o-
pificia exercent.

Videri

Videri sibi sua uestimenta lauare

Cap. IIII

V Ideri sibi sua ipsius uestimenta lauare, aut etiam alterius, incōmodi alicuius circa uitam depositionem significat. propterea quod etiam uestimenta sordes abijciunt. Occulta etiam deprehendere ac condiscere facit. Lauare enim abusiue etiam redarguere ueteres dicebant, uelut alicubi etiam Menander.

Sī tu meæ uxori male inde dixeris, Patrem tuum, teq̃ & tuos ego lauero, hoc est, redarguam. unde etiā his qui deprehendi ac redargui timent, terribile est uestimenta lota gestare ac uidere.

De mundo externo Cap. V

A Nuli extra ferrei, bonū quidem, sed non citra laborem ipsa bona significant. Poeta enim πολύκμητον, hoc est multo labore factū, ferrum uocat. Boni sunt etiam aurei qui lapillos habent, Nam qui lapillis carent, minime lucrosas aggressiones significant, propterea quod calculos non habent. Calculū enim uocamus tum lapillū in anulo, tum etiā pecuniarū numerū. Semper aut meliores sunt anuli ex toto fa-

brefacti, nulla inanitate & completi. Vacui enim cauiq; & qui diuinũ ac sacrũ quippiã intra se habent, dolos & infidias significãt, ob id quod in se continent occultatum. Vacui uero ac caui etiã maiores expectationes quã commoditates præfagiunt, propterea quòd maiorem molem quã grauitatem habent. Anuli Succinei & Eburnei, & quicunq; aliĩ fieri solẽt, solis mulieribus conferunt. Monilia uero & catenulæ, & in aures, & lapides pretiosi, omnisq; ornatus muliebris circũcollaris, mulieribus bonus est. Nam & innuptis nuptias portẽdit, & liberos eis quæ liberis carẽt, & his quæ utraq; habent, possessionũ acquisitionem & opulentiam magnam. Quemadmodum enim ab illis ornant mulieres, sic à uiris, & liberis, & diuitijs. Etenim à natura diuitias amant mulieres, uelut etiã ornatus sunt studiofæ. Insuper collo illa circumdantur, uelut etiã uir ac liberi solent. At uero uiro dolos, & infidias, & pecuniarum implicationem significant, non ob materiam, sed ob figuram & structuram. Est enim aurum nõ ut quidam prodiderunt, malum ob materiam, sed omnino uice uersa bonũ, uelut sæpe obser-

pe obseruaui : sed tamen non immodicum, neq; multum, neq; inconueniēs propter figuram, quemadmodum uiris monilia, neq; supra dignitatē, uelut pauperibus coronæ, & magna uasa, & multa numismata. Nam quum tale quid aliquis uiderit, nō amplius ob materiā, sed ob structurę & opificij qualitatem, aurum malum existit. Porro si frangantur aut perdantur aut dissoluantur ornamenta collaria, perditionē mulieri ut prius dixi significant. Viro autem ornāmēta manualia, non solum perditionem eorum quibus rem familiarem potissimum concredidit, uxoris inquam & uillici, sed etiam ipsarum possessionum ac rerum corruptionem portendūt, & quod his quibus iam aliquid credidit, de cætero non amplius sit concrediturus. Non enim amplius tales anulis opus habent. Multis uero etiam oculorum cæcitatem somnium annunciauit. Habent enim consensum quendam oculi ad anulos, propter lapillos. At uero calciamenta eadem quę uestitus præfagiunt.

De pectinando & cōplicatione capillorum. Cap. VI

Pectinari & uiro & mulieri conductibile est, est enim tempus quoddam dura omnia dissoluens ac corrigens.

Complere capillos solis mulieribus confert, & uiris qui hunc morem habent. Reliquis artis alieni implicatiōes, & debita multa prædicat. Aliquando etiam uincula & seditiones præfagit.

De usu speculi Cap. VII

Ad speculum stare, & suam imaginem similem uidere in speculo, bonum est & uiro & mulieri nuptias celebrare uolentibus. significat enim speculum uiro quidem uxorem, Mulieri uero maritum, quoniam facies ostendit, quemadmodum hi uicissim liberos alter alteri ostendunt. Bonum est & tristitia affectis, tristitiæ enim expers res est speculo uti. Verum ægrotos tollit. terreum est enim speculum ex qualicuncq; materia fuerit factum. Alios autem in alienam regionē transfert, quo in alia terra suas facies contemplantur. Cæterū dissimilem sibi ipsi in speculo se uidere, spuriorū aut alienorū puerorum patrem

trem aliquem uocandum esse præfagit. At uero turpiorem aut deformiorem uidere seipsum, non confert. Morbos enim & tristitias significat. Quemadmodum etiam in aqua se contemplari, mortem ipsi qui somnium uidit prædicit, aut alicui familiarissimo ipsi.

De aere, & his quæ circa aerem fiunt.

Cap. VIII

Er purus & clarus omnibus bonus est, maxime aut his qui perditam quærunt, & qui peregrinari uolunt. Omnia enim in puro aere conspicua fiunt. Verum aer caliginosus, aut tenebri-
 A cosus, aut nebulosus, supra actionum impedimentum, etiã tristitias significat. In qualemcunq; aut materiam transmutatus fuerit aer, bonus est his qui eandem materiam tractant. Reliquis malus obseruatus est. Humilis factus aer, solis coelestia contemplantibus & uatibus bonus est. Reliquorum uitam humilem reddit. Pluuia citra tempestatem ac multum uetum, omnibus bona est. exceptis his qui ad externos homines dimittuntur, & his qui sub dio opificia sua exercent. His enim impedimento est. Minus
 tæ plu

tæ pluuiæ guttæ & pruinae, agricolis quidem ualde bonæ sunt. reliquis paruū quæstum prædicūt. Hymbres & nimbi, & tempestates, omnibus turbationes & pericula ac damna inducūt. Solis uero seruis, & egenis, & qui aliqua incōmoditate uexantur, alterationes ac liberationem à malis quæ pedibus subiacent prædicunt. Nam post magnas tempestates, statim serenitas sequitur. Nix & glacies si suo tempore uideantur, nihil significant. Meminit enim diurni frigoris etiam dormiente corpore anima ipsa. Verum si extra tempus uideantur, agricolis quidem conferunt, reliquis frigidas aggressiones & propositas actiones futuras significant, & iter facere prohibent. Grando turbationes & tristitias indicat, & occulta reuelat propter colorem. Tonitruum citra fulgur, seruis turbationes & insidias, propter inexpectatum, fulgur uero citra tonitruum, uanum timorem significat. Nam post fulgur rursus expectare tonitruum timorem indicat. Nihil enim aliud est quàm minæ inanes, quando igitur non succedit tonitruum, inutilem timorem facit. Sequitur autem hanc tractationem etiam de igne sermo, de quo
dupli

duplicem iudicationē facere ex re est, par-
 tim quidem ut de cœlesti & diuino, partim
 uero ut terrestri & usuali. Primum quidem
 igitur de cœlesti hoc modo iudicationes fa-
 cere oportet. Ignem in cœlo uidere, splen-
 didum, purum, & modicum, minas ex qui-
 busdam præminentibus significat. Multus
 autem & hostium incursum, & egestatem,
 & famem præfagit. Vbicunque uero fuerit
 ignis, aut ubi sursum fertur, uelut à septen-
 trione, aut meridie, aut occidēte, aut orien-
 te, inde sanè hostes ueniunt, aut iuxta illas
 regiones sterilitas erit. Verum peius omni-
 no fuerit ignem deferri uidere. Idem signi-
 ficant etiam ex cœlo descendentes faces,
 item ligna & arbores ardentes uidere, quæ
 omnia periculum circum caput eius qui so-
 mnium uidit constituunt. Quemadmodū
 enim cœlum, omnem mundum superemi-
 net, sic caput corpus. Fulmen citra tempe-
 statem propè allapsū, & non contingens
 corpus, eum qui uidit extra locos efficit, in
 quibus degit. Neq; enim propinquum ful-
 men quisquam sustinere potest. Si uero an-
 te aliquem ceciderit, prorsum progredi pro-
 hibet. At uero extremis partibus à fulmi-
 ne pe

ne percuti, ualde quidem ueteres bifariam distinguunt, pauperibus quidem bonum esse pronuntiātes, diuitibus uero malum, atq; hoc hac ratione. Similes etenim sunt pauperes locis uilibus & ignobilibus, in quos sterquilinia abiiciuntur, aut aliud quid uitiosum. Diuites uero nemoribus deorū aut hominum, aut ædibus templorum, aut templis deorum, aut saltibus aut alijs cuiuspiam loco luculento. Quemadmodum igitur fulmen ignobiles locos nobiles facit, propter aras quæ in ipsis extruuntur, & ob sacrificia quæ in ipsis fiunt. & contra sumptuosos locos, desertos & inaccessos reddit. nemo enim in ipsis deinceps conuersari ac degere expetit. Sic somnium pauperi quidem prodest, diuiti autem obest. Præterea fulmē nihil aliud est quàm ignis, proprium autem ignis est omnem materiā corrumpere. habet autem pauper paupertatem, diues diuitias. proinde ille quidem paupertatem, hic uero diuitias corrumpet. quoniam aut & fulmine ictus statim insignior redditur, similiter etiam pauper repente ditatus, & diues repente amissa rerum substantia, insigniores fiunt. His igitur rationibus
primi

primi persuasi sunt. Verum posteriores etiam quædam de seruis dixerunt, & pronuntiauerunt fulmine feriri seruis bonum esse, propterea quod fulmine icti neque dominos amplius habent, neque laborant. Splendida autem uestimenta eis circumdantur, uelut honore à Ioue affectis. Multa etiam Alexander Myndius & Phœbus Antiochen-
 sis, de eo quod quis fulmine icitur, ex propria experientia exposuerunt. ueruntamen non omnia exacte potuerunt inuenire. Habet autem res hoc modo. Seruos quidem non magna autoritate præditos, liberos facit. uerum eos qui alicuius precij sunt apud dominos, aut multas possessiones habent, priuat & fide, & autoritate, & possessionibus. Ex liberis autem pauperes quidem, non uolentes latere infelicitatem & peccata sua, iuuat. eos uero qui ea celant & latere uolunt, redarguit & manifestat. Neque enim occulte cadit fulmen, propterea quod cum magno tonitru, & multa tempestate defera-
 tur. Neque etiam fulmine ictus latere potest. Diuites autem qui aurum gestaturi sunt, propter principatum aut sacerdotium, non lædit, sed magis insigniter principatum aut sa-
 cerdo-

cerdotiũ administraturos esse præfagit. Simile enim aurum igni, iuxta colorem sanè, uelut etiã Pindarus dixit.

Candentis aurum ignis modo. reliquis bonorum substantia spoliatur, propter superiorem rationem. nisi quid aliud impediatur. Ceterum his qui uxore carent nuptias prædicit, tum pauperibus, tum diuitibus. Nihil enim à deo corpora calefacit, uelut ignis & mulier. At uero iam contracta matrimonia dissociat, & sodales, & fratres, & amicos, inimicos facit. fulmen enim non unit, sed etiã unita separat. Insuper & liberos habentem, liberis priuat, ita ut moriantur, si doleat ad hoc ut fulmine sit ictus. aut aliàs discedant, si non doleat. Nam & arbores ubi fulmine ictæ sunt exarescunt, & germina perdunt. Quemadmodum autem arborũ filij sunt germina, sic uirorũ germina sunt filij. Athletas porrò celebres fulmen facit, omnesq; philologos, & in medium prodire uolentes. Confert etiã in libris de fama & nomine, si quis sibi uideatur fulmine feriri. Nullus enim fulmine ictus infamis & ignominiosus existit. unde etiã uelut deus colitur. Qui uero de possessioni

sessionibus omnis generis litigant, his damnationem prælagit, excepta terra, & his quæ in terra existunt. Etenim damnatos consueto more fulmine ictos dicimus. Cæterum in litibus de terra, possidentes quidem terram, & timentes expulsionem, periculosos esse significat. Non enim transferuntur fulmine icti, sed ubicunq; ab igne deprehensi & tacti sunt, isthic sepeliuntur. Qui uero alienæ terræ adhærent, eamq; sibi uendicare student, eos non peruenturos esse in ipsam prædicat, sed ubicunq; fuerint, isthic mansuros esse, hoc est extra. nisi sane quis non se putet fulmine ictum esse, sed in terram, alicubi fulmen uiderit dilapsum. Nam huiusmodi somnium semper inhabitantibus inaccessam terram facit. Insuper uero fulmen etiam apud externos degentes ad domum reducit. & qui domi uiuunt, eos domi retinet. Verum meminisse oportet, eandem significationem esse, si quis sibi uideatur fulmine ictus esse, & si quis se à fulmine exultū esse putet, aut in caput uel pectus fulmen cecidisse. Quoniam quā aliam quandam corporis partem fulmen cōbuserit (modo non sit totum corpus, ex quo

m uerifi-

uerisimile est mortem fulmine icto sequi. tunc sanè minores euentus fiunt. atq; sic iudicationes facere oportet, uelut partibus læsis, & non de toto corpore pronunciare, de quibus exacte & ut nihil desit, in sermone de corpore, in primo libro particulatim tractaui. Sed & eius meminisse cōuenit. Quod neq; nauigantem, neq; in cubili decumbentem, neq; in terra supinū aut prouum à fulmine comburi cōfert. Reliquum est igitur solum bonum esse, erectū stare, aut in throno, aut alio quopiam sedili sedentem, fulmine feriri. Noui aut quendam qui per somnum existimauit, externum clauiculum lecti à fulmine tactum esse ac consumptum, & sanè uxor ipsius mortua est.

De igne usuali.

Cap. IX

Gnem usualement modicum, & purum, ac submissum uidere, bonū esse dico. Multum uero & immodicum, malum est. Est igitur optimus ignis qui in foco clarus ac purus conspicitur. Multam enim opulentiam significat. Nam citra ciborum præparationem, non temere ignem in foco uidere dat. Idem extinctus, inopiam

inopiā portendit, & si quis in domo aegrotat, mortem ipsi prædicat. Bonum est & facces noctu ardētes habere sibi uideri, maxime iuuenibus. Vt plurimum enim amores non iniueundos significat, & actiones prædicat, propterea quod possint pedib. subiecta uidere, Verum alium facem habentem uidere, malum est latere cupientibus. Lucerna ardens in domo splendida, bona est. acquisitionem enim & opulentiam omnibus significat, & innuptis nuptias, & egrotis sanitatē. Verum non splendida sed obscura, tristitiā significat. & aegrotos non longe post occidit, extincta autē conseruat. Nam postea accendetur. Lucerna ærea, & bona firmiora, & mala fortiora præfagit. Testacea uero minus. Vtraq; autē occulta reuelat. Lucerna in nauigio conspecta ingentē tranquillitatem à uentis portendit.

De partibus domus ardentib. Cap. x

Omnes ardentes puro igne, & non collabentes, & corruptionem non sentientes, pauperibus opulentiam, diuitibus principatus comparant. Quæ uero ardent puro igni, & cōburuntur, & concidunt, & ab igne corrumpuntur, omnibus

male sunt, & talium interitum hominum significant, quales fuerint domus, aut parietes. Velut uerbi gratia. Thalamus uxorem significat si extet, sin minus, dominum domus. Andrones uero in quibus uiri uersantur homines qui in domo sunt significant, tum cognatos, tum seruos. Gynæciū uero seruas. Vestibulum domus, dominos significat. promptuaria & apothecæ, possessiones & opes, aut etiam promos siue uillicos significant. Atque hæc quidem in totis domibus. Ex parietibus uero, is qui ianuā habet, dominum designat, qui fenestrā, dominam. Vbi aut nō est fenestra, medius paries, dominum, dexter, liberos, sinister uxorem. Quum uero domus multas habuerit fenestras, & fratribus et socijs mortem præfagit, seniores quidem partes domus ad orientem, iunioribus partes ad occidentem. partes septentrionales similiter orienti, meridionales similiter occidēti iudicandæ sunt. Qui uero magnum ignem augent parietes, & splendidiore apparēt, sumptuosiorē uitam in melius transferunt. Ianuæ ardentes, uxoris interitū significant, & uitā eius qui somniū uidit non in tuto positam esse.

ex his

Ex his autē ea quæ seram ac uectem habet, liberam uxorem significat, quæ uero facile aperiri potest & admittit, uxorē. columnæ puro igne ardentes & non pereuntes, liberos significāt somniātis ad meliorē & splendidiorē fortunam transgressuros esse. Si uero corumpantur, filiorum interitum portēdunt. Etenim uelut Euripides alicubi ait:

Domus columnæ liberi sunt masculi. Alta domus partes, & superior ianuę pars, & cancelli cōbusti, filiorum interitū, & bonorum perditionē præfagiunt. Fundamenta uero dominorū, murorū ambitus ac sepium munimēta, cognatorum & amicorum. Arbores ante ædes enatæ, dominorū. Quæ uero intra domū sunt, magnæ quidem ardentes similiter dominorum, & masculæ sanè uirorū. foeminae uero foeminarū, paruæ autē amicorū & cognatorum. Quæ uero penitus humiles sunt, uelut buxi, & myrti, tamulorū. Si quis sibi uideatur ignē accendere, isq; cito ardeat, tum in foco, tum in clibano, bonū est & filiorū generationem promittit. Similis est enim & focus & clibanus mulieri, propterea quod suscipiant ea quæ ad uitā cōmoda existunt. Ignis autē in ipsis,

prægnantē fore mulierem uaticinatur, tūc enim etiā ipsa mulier callidior redditur. At uero immittere ignē his, deinde extinguere, sibi ipsi damni causam fore significat. Hæc quidem igitur ad ignis rationem consequentia abunde dicta sunt.

De uenatione & canibus. Cap. XI

Consequēter de uenatiōe & canib.

C agere, cōmodum mihi uidet. Lina & furcillæ, pedicæ, laquei, & totus plagarum ac indaginis ordo, & quæ nubecule siue plagulæ appellant, omniaq; quæ ad uenationē homines cōparare solēt, mala sunt, & solū his bona qui fugitiuos persequunt, & qui perditū aliquid quærūt. celerem em̄ horū inuentionē prædicunt. Reliquis impedimenta rerū necessariū propter cōplicationes, & pericula & insidias significant. In perniciē em̄ animalium homines hæc præparant. præstat aut talia habere, q̄ aliū habentem uidere, quanto etiā melius est ledere q̄ ledi. Canes uenatici ad uenationē exeūtes, omnib, boni sunt, & actionū prænūcij. Verum reis & in ius uocatis, mali. A uenatione aut redeūtes, intrepidi & ociosi obseruati sunt, hoc est paorē eximunt, & actiones impediunt

impediunt. Sequitur porro ad sermonem de uenatione, sermo de animalibus omnibus terrestribus bipedibusque & apodibus, ac quadrupedibus. Initium autem a quadrupedibus faciam. Canes alij sunt qui ad uenationem educantur, & ex his alij sunt uestigatores, alij feras persequuntur & capiunt. Alij ad possessionum custodiam habentur, quos domus custodes & uinctos appellamus. Alij ad delicias, qui Melitæi uocantur. Qui igitur ad uenationem aluntur, ea quæ foris comparant bona significant, itemque actiones. Quare bonum est ipsos uidere uenantes, & quid accipientes, aut iam accepisse, & ad uenationem exituros. Actionum enim significatiui sunt. Qui uero in urbem redeunt, actionum impeditionem significant. Ab operis enim cessant. Custodes domus canes, uxores & famulos, & quæsitæ possessiones significant. Quare ualentes & aduulantes bonam domus custodiam, tum circa uxorem, tum circa domesticos portendunt, & possessionum multam securitatem. Aegrotantes iidem, morbum denunciant, & damnum rei pecuniariæ. Asperi uero aut latrantes, iniurias ex huiusmodi personis præsagiunt, & dāna magna. Alieni canes blandientes quidem;

dolos & infidias ex malis uiris, aut mulierib. alienis significāt, mordētes uero aut latrantes, aduersitates et iniurias. & si albi fuerint, apertas. Sin nigri, clancularias. Si uero rufi, non omnino apertas. Si uarij, grauiores aduersitates significāt. Similes sunt aut nō penitus generosis, neq; liberis, sed ualde uolentis & impudentib. Tales em̄ sunt canū mores. Sæpe uero & febres portenderunt, ppter astrū, sirīū uidelicet ipsum, qui febris caussa existēs, à quibusdam canis appellat. Etenim uiolentū est & blandū aīal, & febrī simile. Porro Melitæi, quę iucundissima in uita sunt significāt, et quicqd inde uoluptatis emergit. Proinde quicquid perpessi fuerint mœroris ac tristitiæ significationē habent.

De animalib. omnis generis. Cap. XII

Ves uelut ueteres prodiderūt, albæ
 o quidem bonæ sunt, nigræ uero malæ. Verum ut ego obseruaui, oues hominibus similes sunt, propterea q̄ obediunt pastori, & in eadem caula cohabitant. Suntq; progressus & profectus in melius, ex ipso nomine quo græcis appellant πρὸβατα uidelicet, significatiuæ. Optimū igit est & multas proprias oues habere, & alie-
 nas

nas uidere ac pascere, maxime his qui tur-
 bæ præesse uolūt, & qui ad magistratus per-
 uenerūt, & sophistis, & doctoribus ac magi-
 stris. opera enim significant. Insuper autē &
 aries ad dominū referendus est, & ad princi-
 pem, & ad regem. *λεωνες* enim imperare ue-
 teres dicebant, & græci sanè arietem *λεων*
 appellant, & græcis dux aries existit. Bonū
 est etiam super ipsos uehi sibi uideri, secure
 & per planos locos, præsertim philologis,
 & his qui ad diuitias parandas animū adie-
 cerunt. Nam & uelox est animal, & Mercu-
 rii figuram referre creditur. Capræ neq; al-
 bæ neq; nigræ bonæ sunt, sed omnes malæ.
 albæ quidem minus, nigræ autem amplius,
 & maxime nauigantibus. Nam & magnos
 fluctus caprarū uocabulo, *αἶγας* uidelicet,
 græci appellare solēt, & sanè poeta inquit:
λάβρος ἐπαιγίζων, hoc est, fortis capris-
 fans, id est, Fortis & undosus, de ue-
 hementi uento loquens, & pelagus maxi-
 me omnium horrendum Aegæum uoca-
 tur. Nuptias autē, & amicitias, ac societates,
 neq; conciliant, neq; iam contractas conser-
 uant. Non enim gregatim pascuntur, sed
 seorsim in rupibus ac præcipiitijs pascentes,

& sibi ipsis & pastori negotia exhibēt. Vnde etiam poeta latos caprarum greges dixit, quum inquit.

οἶδ' ὥς τ' ἀπόλεια πλάτ' ἀγῶν, hoc est.

Hi uero caprarum grex uelut amplus. Et rursus:

ἀγυβοταρ αἰεί τ' ἀγαθὴν κροτοτρόφον, hoc est,

Capras pascentem, & natos pulchros generantem.

At uero de equis in sermone de certaminibus prædictum est. Fuit quispiam somniorum interpres, qui cuidam qui sibi uisus fuit desidere super ariete, & ex ipso ex anteriori parte cecidisse: erat autē is proculus, puellamq; desponsatam sibi habēs, in illis ipsis diebus nuptias celebrare statuerat: hoc somnium sic exposuit. Nimirū prædicere ipsi somnium, uxor tua scortabitur, & quod dici solet, cornua tibi faciet, atq; sic euenit. & sanè ob somnii præfagiū recusatis nuptiis, & tandem uix post multum tempus ab amicis persuasus, duxit quidem illam ipsam quæ antea ipsi erat desponsata, Verum præ somnii timore, uxorem custodiebat, & omnem diligentiam eius rutandæ gratia adhibebat: & illa quidem quum annum superuixisset, inculpata, uirga decessit. Quum autem aliam rursus duxisset

xisset uxore, & putaret somnii minas iam prætergressas esse, & impetum suum id per fecisse, in infortunium incidit. hæc enim ad ultimam scortationem progressa est. Asini onus quoddam ferentes, & agitatori obediētes, ualentes q̄ & uelociter ambulantes, boni sunt & ad amicitiam, & ad societatem. Ad hoc enim ut non sumptuosa sit uxor, & sodalis, ac amicus, etiam alacriter obedituros esse eosdem significant, itemq̄ beneuolos futuros. Sed & ad alias actiones commodant, propter nomen ὄνοι, quo græcis appellantur. ὄναδου enim, id est utilitatem, ex prædictis significant, & uoluptatem ex iisdem. Nam suauissimo dæmoni dicati sunt Sileno. Boni sunt etiam ad timores, propter historiam quæ de ipsis fert, & fabulam apud omnes diuulgatam. Ad peregrinationes autem multam securitatem prædicunt. Verum moras & tarditates operantur, ob ambulandi tarditatem. Muli ad omnia commodi sunt, propterea quod ad operas commonefaciunt, & maxime ad agriculturam. Nancq̄ bobus parte hac multum sunt anteferendi. Solis nuptiis resistunt & filiorum generationi

tioni, ob id quod semine gignituo hoc animal caret. Vbi uero efferati fuerint asini aut muli, insidias ex subditis significant. Muli uero etiam morbum, quẽadmodum sæpe obseruauĩ. Boues operarij omnibus boni sunt, Gregarij uero turbationes & diuulgationes significant, propter nomen, quo græcis βόες appellantur: sed neq; periculum minus. Taurus autem non uulgarẽ aliquem significat, maxime si minetur, aut persequatur. Item minas ex præminetibus, si pauper sit qui somnium uidit aut seruus. Nauigantibus autem tempestatem significat, & si percusserit, nanfragium, ex malĩ apice graue aliquid perpeſſo. Similis est enim malo nauis, & toti ipsius structurae, ob coria & cornua, atq; hoc ego ualde sæpe obseruauĩ, & semper concorditer in omnibus euenit. Hæc quidem de mansuetis & familiaribus nobis animalibus. Restat autem ut & de feris dicamus. Leonem uidere mansuetum, & blandientem, & innocue accedentem, bonũ est & utilitatem ferens, militĩ quidem à rege, Athletæ uero à bona corporis habitudine, plebeio ex principe, & seruo ex hero. His enim hoc
animal

animal simile est, ob potentiam & fortitudinem. Quum autem minatur, aut aliquo modo efferatur leo, timorē inducit, & morbum præfagit. Similis est enim morbus ipsi feræ, sed & minas ab huiusmodi uiris portendit, aut pericula ex igne. Catulus leonis & habere & uidere, ex æquo omnibus bonum est. Vt plurimum uero & filij generationem prædicit. Leæna eadem quæ leo significat, præterquam quod minores commoditates blandiens, & minora damna minans ac mordens portendit, eaque non ex uiris sed foeminis oritura. Obseruaui autē sæpe & uiros opulentos criminosos per ipsam significari. Est enim cinæda. Pardalis & uirum & foeminam significat, maleficosque & malis moribus præditos, propter uarietatem coloris. Sæpe uero & gentes externarum nationum, in quibus plurimi plagis insigniuntur. Sed & morbum, & aliquem alium timorem non uulgarem significat, & periculum circa oculos. Vrsa mulierem significat, Aiunt enim ex Calistone Arcadica transformatum esse animal ipsum, qui de transformationibus fabulati sunt. Significat & morbum, propter feritatem

feritatem & motum, & peregrinationem quoniam cognominis est syderi quod semper mouetur, & rursus ppter illud ipsum, reditum præsagit. Etenim sydus hoc semper in eodem mouetur, & nō occidit neq; mergitur. Elephas extra Italiam & Indiam per somnium uisus, periculum & timorem significat, propter colorem, & ob magnitudinem. Horrendum enim est animal, & maxime non asuetis. Verum in Italia dōminum significat & regem, & uirum praeminentem. Quare ubi portauerit intrepide, obediens ei qui in ipso uehitur, lucrum ab huiusmodi hominibus & beneficia præsagit. Vbi uero læserit, damnum ex iisdem portendit. Sæpe autē obseruaui, quod Elephas persequens & minans, morbum prædicat, & si apprehēderit ac interfecerit, mortem somnianti significat. Si uero non prehenderit, tum demum seruādum præsagit, ubi ad extremū periculum fuerit reductus. Aiunt enim Plutoni sacrū hoc animal esse, At uero mulierī nequaquā bonus est Elephas; neq; uisus, neq; accedens neq; portans. Noui autem quandam fœminam in Italia opulentam & non ægrotantem, quæ
sibi

sibi uisa erat super Elephante uehi, & non ita diu post uita decessit. Onagri inimicitiam aduersus aliquem beneuolum nō ualde generosum significant. Habent enim aliquam asinorum significationem. Meminisse porrò oportet, quod omnia syluestria animalia in communi ad inimicos referuntur. Semper igitur melius est superare ea, quàm ab ipsis superari. Inimicis enim superiorem fore significat, ita ut & uita illis superis. Lupus annum significat, atq; hoc propter Lycabantem, id est anni tempus, qui ei cognominis apud græcos existit, ueluti poetæ appellant. Contigit autem hoc ex eo quod circa hæc animalia accidere cōperimus. Semper enim in ordine quodam se mutuo sequentia flumen transmittunt. Quemadmodum anni horæ inuicem succedentes annum perficiunt. Significat etiā inimicum quendam uiolentum, rapacemq; ac maleficum, qui palàm aduersum insurgat. Vulpes eadem quæ lupus significat, uerum in hoc differt, quod inimicos nō palàm adorientes, sed clandestine insidiantes portendit. Vt plurimū uero mulieres insidiantes significat. Simia uirum maleficum & im-

& impostorem significat. Cynocephalus eadem quæ simia significat, apponit autem euentui etiam morbū, ut plurimum illum qui sacer appellatur. Est enim Lunæ dictus. Produnt autem ueteres etiam morbū hunc lunæ sacrum esse. Sphingas & lynces & cercopithecus, hoc est simias quæ caudas habent, & si quod aliud est huiuscemodi animal, ad eandem cum prædictis rationem referre oportet. Hyæna mulierem significat semiuīrum, androgynon græcis dictum aut ueneficam, aut uīrum cinædum non beneuolum. Syagros siue aper pluuiā & tempestatem uiolentā significat, his qui iter faciunt, aut nauigāt, & litigantibus aduersarium potentem simulq; uiolentum, ac perfidum, scelestā uoce sæpe utentem. agricolis aut sterilitatem, propterea quod plantas pessundet. & ducenti uxorem, neq; benignam, neq; mansuetam coniugem copulat. Nihil uero miri est, si etiam syagros mulierem significat: Nam si inepte æmulatur mulier, certe reperietur & aper exemplum sui edens, uelut sæpe obseruaui. Quin & prouocatur hoc animal. Et merito uxorem significat, sic enim dicuntur quæ ad libidinē sunt

sunt procliues. Sed & *ἀέπριος*, id est, aprium, infelix, Menander dixit. Certe in naui quidem gubernacula significat, & nauis celeritatem : in uia uero promptitudinē motus ad eundem, & profectiōem absoluendam, aut uice uersa difficultatem, prout ceruus fuerit dispositus. In cæteris uero locis, fugitiuos, & eos quibus lis in iudicio intenta est, eamq; fuga eustarunt : & quibus conuictus hominū relinquantur, perfidos quidem, uerū timidos & pusillānimos, reddit. Quod si quod est animal ex infrequentibus & raris, quod aut Africa, aut Oceanus, aut Occidens gignat, & in hoc sermonis censu non reperiatur, id ipsum iuxta dictorum rationem, semper ad simile, aut nō multū distans animal referre oportet, atq; sic de ipso iudicationes facere. Hæc igit de quadrupedibus tum mansuetis, tū feris, regulariter pronunciare oportet, præsertim eos qui pompā sermonis non ualde probāt aut expectant, sed ipsam rei ueritatē expendunt. Quin & illud considerare conuenit, quod animalia ex mansuetis quidē fera facta, mala existunt, ex feris autē mansuefacta, bona & utilia fiunt. Verū magnas omnino

n utilitates

utilitates significant ea quæ etiã uocem humanam edunt, & maxime ubi quid boni & iucundi dicere uideantur. Quicquid autem dixerint, omnino uera dicunt, fidemq; ipsis habere oportet. Et siquidem simplex fuerit quod dictum est, ipsi per se animum adhibere. Sin ænigmatis specie obscuratum fuerit, tentare ac eniti ut interpretemur. Cæterũ de apodibus deinceps agam.

De reptilibus Cap. XIII

Raco uisus regẽ significat, ob potentiam: dominũ item & magistratũ, & tempus, ppter longitudinẽ, & quod exuat senectam, & rursus iuuenescat. Idem enim etiam temporĩ contingit iuxta certas anni horas, ut uidelicet senescat, ac rursus adolescat. Diuitias item & pecunias, propterea quod thesauris incumbit, & deos omnes, quibus est sacratus. Sunt autẽ hi. Iupiter reuerẽdus, sol, ceres, proserpina, hecate, Aesculapius, Heroes. Quãdo aut accerserit, aut dederit aliquid, aut dixerit quippiam, ingentia bona significat, à relatis, aut per relatos deos aut dæmonas. Si uero contraria faciat, malus est. Circumplicatus autẽ & perterrefaciens aliquẽ, grauia portendit & uin-

& uincula, & ægrotantibus perniciem, ferre enim ad terram ducit. Nam & ipsæ terre filius est, & conuersationes suas in terra habet. Serpens morbum significat, & inimicitiam inducit. Quomodo autem affecerit aliquem, sic & morbus, & inimicus eum qui somnium uidit tractabunt ac excipiet.

Aspis & uipera, argentum significant, propter multam rubiginem, & opulentas mulieres, ob eandem rationem. Hæ uero etiam mordētes bonę à me obseruatæ sunt, item accedentes & circumplicatæ & circumuolutæ. Qualemcumq; autem feram mulier habēs in sinu occultauerit, & ex ipsa delectetur, stuprabitur ab amico eius qui somnium uidit. Si uero timeat aut tristetur, ægrotabit. Et si uterum gestauerit, corrumpet & non conseruabit foetum.

Hydri eadem quæ serpens significant, & morbum ex humoribus & liquidis, aut in aqua periculum inducunt. Prædicunt etiā inimicos ex aqua aut per aquam quæstus facere. Dryinæ & paræ, ac physali, mali omnes sunt, & iniurias ex aliquibus significant, non urbanis, neque in ciuitate degentibus.

Seps uero, & dipſas, & diphſas, & leo uocatus, & quæcunq; alia animalia, quæ multa adeò Nicander enumerauit, neq; uifa, neq; propè accedentia ac impetentia, bonum quicq; ſignificant, ſed & pericula non uulgaria inducūt. Phalangia autē, & ſcorpj, & ſcolopendræ, malos homines ſignificant.

De piſcatura Cap. XIII

Agena, & gripus, & rete, & quecunq; alia ex lino texuntur ad piſcaturam, eadem quæ retia uenatoria, de quibus antea mentionē feci, ſignificāt. Funiculī uero ſetacei, & hamulī, & uncini, & qui Dolones appellant, dolos & inſidias ſignificant. Semper autē melius eſt hæc habere ſibi uideri, q̃ alium habentem uidere. Capere, piſces ſimul multos ac magnos, bonū eſt, & utilitatem ac lucrum omnibus parit, exceptis his qui ſedentarium opificium exercent, & ſophiſtis. Illis enim ocium ſignificat ſomniū, propterea quod nō poſſint ſimul operas cōſuetas obire, ſimulq; piſcari, his uero ineptos auditores acceſſuros eſſe præſagit. Muti enim ſunt piſces. Parui piſces ſi prehendantur triſtitiā ſignificant, & nequaquā lucrum, horum autē mentionem
in

in primo libro, ubi de cibo egi, feci, uelut sunt, chalcides, mænulae, fardae, psæstophyæ, hoc est apuæ quæ in sartagine friguntur, & aliæ multæ pisciû species. Iam uero speciatim pisciû singulæ species diuersam significationē habent, quorū ratio hæc est. Quicunq; pisces uarij sunt, ægrotantibus uenena, sanis uero dolos & insidias significant, uelut turdus, phuca, hiatula, iulia, stromateus, & consimiles. Quicunque uero pisces rufi sunt, seruis quidem & malefactoribus tormenta significant, ægrotantibus uero, febrem uehementem, & inflammationes: his uero qui latere conantur, manifestationem portēdunt, uelut dentex, rubellus, cuculus, mullus, quæ trigla Græcis existit, & foeminis liberos non habentibus bona est. Ter enim parit, unde & nomen ipsi merito impositū esse, & Aristot. in libris De animalibus, & Aristophanes in commentarijs in Aristotelē tradunt. Quicūq; pisces exuuntur, boni sunt ægrotantibus, & in carcere detentis, & pauperibus, & omnib. in aliquo infortunij casu existētibus. Deponunt em̄ incubentia et circūlita mala. Exuunt aut̄ se nectā pisces crusta intecti, squilla, locusta

n 3 siue

siue carabus, cancer, gāmarus, pagurus, & quæ graus, id est anicula appellatur, & quicunq; similes existūt. Eadē aut genera etiā plagas sæpe portenderūt, propterea quod seipsa feriāt. & peregrinatiōes indicāt, quia amphibia sunt geminūq; uictū tū in terra, tū in aqua habent. Quicunq; pisces uentrē nostrū exturbāt, & sterquilinā educūt, eadem quæ olera significant, & eundē usum hominibus exhibēt, de quibus in sermone de alimento libro primo dixi. Soluūt aut aluū, omnia testa intacta, purpura, murex, cōchæ, rhombus, erinaceus, mitilus, peloris, chama, pectūculi, carcinades, & si q; aliud huiusmodi existit. Purpuræ aut & carcinades, piscatorib. & purpuratoribus sæpe cōferūt. Pīna aut & pinophylax, & cācer, etiam ad nuptias & societate boni sunt, propter mutuā societate ac beneuolentiā. Molles pisces solis his qui malefactū quoddā aggrediunt conducunt, Nam ipsi mutato colore, & locis in quibus fuerint assimilati, latent. reliquis impedimēta & detentiones significant, ob uim retinēdi & uiscositatē: sed & in actionibus multā imbecillitatem prædicunt, propterea quod ossa nō habēt.

Robur

Robur enim corporis sunt ossa. Sunt autē hi polypus, loligo, urtica, nauplius, porphyrio, sepia. Hæc uero sola, etiam fugam meditantēs iuuat, propter dolum, quo utens sæpe effugit. Meminit huius somnii etiam Antipho Atheniensis. Quicumq; uero pisces chartilaginei sunt, ex his longi omnes uanum laborem significant, & quæ speramus non perficiunt: quoniam manibus elabuntur, & squamas non habent, quæ corpori circumscriptæ sunt, uelut hominibus colores. Sunt autem hi, Muræna, anguilla, congrus. At uero plani pisces etiam pericula significant, propter feritatem, & insidias. uelut, pastinaca, torpedo, bos, & quæ Aquila dicitur, mustelus, squatina, & alia his similia genera. Quicumq; pisces squamosi quidē similes sunt, squamas aut non habēt, spes eius qui somniū de ipsis uidit dissoluūt, uelut Thunnus, & species ipsius, pelamis, simos, malleolus, monedula, & consimiles. Mormyri aut & melanuri, & scorpij, & gobij, morbum præsagiunt, maleficis & iniucundis hoibus. Coracini uero & blemij, malis & inutilib. Pisces stagnorū boni quidē sunt uerū minus. Nā & minus q̃ marini pretiosi

sumptuosiq; sunt, & nō similiter nutriunt.

De ranis Cap. xv.

Anæ homines impostores & scurras
 R significāt, uerū his qui ex turba rem
 parant, bonæ sunt. Noui aut̃ quendā
 famulū qui sibi uisus est ranis pugnos & di
 gitorū nodos incutere, & præfectus est do
 mui domini, ita ut imperaret hominib. qui
 in domo essent. Stagnū enim domū signifi
 cabat, ranæ uero homines in ipsa. Digitorū
 uero illisio, quā græci condylismum, Latini
 quidam Talitrum appellant, imperium.

De feris marinis Cap. xvi.

Erā marinā in mari existentē uidere,
 F nemini conducit, excepto delphino.

Hic em̃ in mari uisus bonus est, et quo
 abit, inde uentū spiraturū promittit. Extra
 mare aut̃ & liquidū, omnis fera marina bo
 na est conspecta, Non enim amplius læde
 re potest, quando neq; seipsum seruare ua
 let, utpote tremens & dolorose moriens,
 quapropter inimicos supra hoc quod nihil
 cōtra nos efficere possunt, etiā malos male
 perdendos esse significat. Cæterū delphin
 extra mare uisus non est bonus, ex charissi
 mis em̃ aliquem defunctū uidere significat.

De laris

De laris & mergis. Cap. XVII

L Ari & mergi, & quæcunq; eiusmodi marinæ aues, nauigantes in extremum periculum inducunt, sed non perdunt. Mergunt enim tales aues omnes, & in mari non suffocantur. Reliquis hominibus aut amicas aut scorta significant, aut uiros impostores, raptoresq; ac perfidos, ex aqua aut per aquam quæstum ad alimoniã habentes. Porro quæ perduntur, in hoc somnio non inuenientur, quicquid enim ceperint deglutunt.

De piscibus mortuis. Cap. XVIII

P Isces mortuos in mari uidere aut reperire, non est bonum. uanas enim spes significant, & quæ expectantur perfici nõ sinunt. Viuentes autem pisces accipere melius est, siue ipse ueneris, siue ab alijs emptos accipias. bonũ est etiã appositis uesci, cæterum de præparatione ipsorum, itemq; conditura, ex carniũ conditura iudicationes facere oportet. At uero putare piscem in cubili uidere, iudicandum est ut malum, & nauiganti, & ægrotanti. illi enim naufragiũ, huic periculum ex humoribus & liquidis, aut per liquida significat.

Quod si mulier pręgnans sepiscem parere somniet, iuxta ueterum sententiā, mutum pariet. Verum ut ego obseruauī, breuis uitę & nō diu superuicturum. Multę uero etiam mortuos pepererūt. Omnis enim piscis extra continens suum, ipsam uidelicet aquam, positus moritur.

De aucupio. Cap. XIX

Alamī aucupatoriū & uiscū, peregrinos cōgregant, & fugitiuos reperiūt, & perdita seruāt, & quę expectamus perficiunt, uerum non omnia. Quę enim longe distant ad utentem ducunt, hoc est ad aucupem. Quędam uero etiam calamos effugiunt. At uero quę nubeculę ac plagulę appellantur, & quęcunq; alia texta sunt, & ad auium uenationem cōparata, eandem cum fagenis & retibus rationē habēt. Consequenter autem promissus ordo exigit, ut de animalibus uolatilibus dicamus.

De animalibus uolatilibus. Cap. XX

Lites magnę diuitibus magis q̃ pauperibus cōducibiles sunt. Paruę autē & pingues pauperibus cōmodissimę. Etenim magnę propterea quōd simplicibus cibis non utant, & aliquādo magnos appeten

appetētes, & uulgarē auersantes, famescūt. Verū parua & seminale parabilē uictum habētes, nō ita indigentiā tolerant. Caterū iustum uidetur mihi esse etiā harum speciatim mētionē facere. Aquilā uidere in petra desidentē, aut in arbore, aut in altissimo loco, bonū est ad actionē progredientibus. timētib; uero, malū. peregrinū etiā reducit. Volantē aut uidere sensim & imperturbatā, similiter bonū est. tardius aut euenire solet, ut rationabile est. Aquila desidens in capite eius qui somniat, mortem ipsi praesagit. Quicquid em̄ unguibus apprehenderit mortificat. Vehi super aquila, regib; quidē & magnatib; ac opulentis uiris interitū praedicat. Vetus enim mos est hos mortuos, tū fingere, tum pingere aquilae insidentes, & per huiusmodi opificia colere. pauperibus aut bonū est, suscepti enim à quibusdam diuitibus nō parū cōmodi sentiēt, atq; id peregre proficiscētes ut plurimū, & in alienam regionē translati. Aquila minās, minas uiri potentis significat. Mansueta aut & accedens, aut dans aliquid, & uoce sua loquēs, bona obseruata est. Mulier si aquilā parere sibi uidebitur, filium gignet, qui si quidem fuerit pauper, militabit, & toti exercitui

imperabit, uelut aquila auibus. Nam & aquila omnem exercitum præcedit. Sin mediocris fortunæ fuerit, athleta euadet, & regi familiaris erit. Si uero diues, multis imperabit, aut etiam regnabit. Aquilam mortuam uidere soli seruo cōducit, & ei qui aliquem timet. Nam mināti & domino mortem portendit. Reliquis actionum impedimenta significat. Significat etiā aquila præsentem annum. Est enim nomen eius scriptū Græcis, uox uidelicet ἀεὶς, nihil aliud quàm primus annus. At uero iuxta aquilarum differentiam, etiā differentes ac diuersos euentus euenturos esse iudicādum est. Harpe mulierem significat regiam & opulentam, & quæ ob pulchritudinem ualde superbīt, sibiq; placet, & aliàs benignā, ac bonis moribus præditam.

Ægyptius eadem quæ aquila significat.

Vultures & figulis, & tinctoribus coriorum, boni sunt, propterea quod ab urbe seorsim habitāt, & quod mortua corpora cōtingant. Medicis aut & ægrotis malī, mortuis enim gaudent corporibus. significant etiā inimicos scelestos & execrabiles, non habitantes in urbe. Sed & ad alia omnia in cōmodi existunt.

Accipi

Accipiter & miluus, raptores & prædones significant. Accipiter manifestos & palam impetentes: miluus clandestine insidiantes. Coruus adultero & furi assimilari potest, & propter colorem, & quod sæpe uocem alteret.

Cornix, multum tempus & dilationem rerum agendarum significat. & aniculam propter annos, & hyemem, propterea quod hyemis nuncia existat.

Sturni turbam significant & uiros egenos, itemq; uanam turbationem. quam significationem etiam graculi habent.

Palumbes & columbæ mulieres significat. palumbes quidē omnino scortatrices. Columbæ uero aliquando etiam honestas & matres familiās. Licet autem & ex multis, de una muliere coniecturam facere, & ex una de multis. Significant etiam columbæ in rebus agendis delectationem, propterea quod Veneri sunt sacra. Sed & ad amicitias ac societates ac conciliationes omnes, bonæ sunt. propterea quod congregatim uiuant. Grues & ciconiæ, gregatim quidem & agminatim si uideantur, prædonum incursum ac hostium aduentum significat.

hyeme

hyeme uero conspectæ, tempestatem inducunt, æstate autē siccitatem. seorsim autem & singulatim tum ciconia, tum grus commodant, & ad peregrinandū, & ad reditū ab externis, propterea quod secūdum temporum circuitus uideantur & profectiōē, & reuersiōem siue transmigratiōē seruare. Cōmodant etiam ad nuptias, & liberorum generatiōē, propterea quod etiā ipsæ nubant ac filios generent. Maxime autē ad liberos gignēdos ciconia apta est, propter subsidium alimonix quod natī parentibus retribuere solent. Cygnus uirum significat musicū, atq; adeo ipsam musicam. & oculta reuelat propter colorem. Aegrotantibus autem cōspectus quidē, salutem præfagit. canens uero auditus interitū. Non enim canit prius quàm mortī uicinus sit.

De hīrundīne in sermone de morte mētiōnem faciam. Pelecanes uiros perfidos significant, improuide & præter rationem omnia facientes, & futura, itemq; fugitiuū, prope flumen & stagnū esse significant.

De auibus palustribus. Cap. xxi

Anates & quæcūq; aliæ palustres aut fluuiatiles aues, eadem quæ lani
& mē

& mergi significant. Quandoquidem uero etiam insecta animalia uolant, ea ipsa quoque in aurum censu recensebo.

De apibus. Cap. XXII

Pes agricolis quidem, & his qui ex
A ipsis quaestum faciunt, bonæ sunt. reliquis turbationes prædicunt, propter bombum & sonum quem edunt, & uulnera, propter aculeum. & morbum propter mel & ceram. Insidentes autem capiti somniantis, exercitus duci ac imperatori futuro, bonæ sunt. reliquis malæ, & ut plurimum à turba aut militibus interemptum iri eum qui somnium uidit præfagiunt. Similes enim sunt turbæ aut exercitui, propterea quod duci ac regi suo subiectæ parent. Occidunt autem, eo quod morticinijs insidant. Includere apes bonum est, similiter bonum est omnibus ipsas occidere, agricolis tantum exceptis. Vespe omnibus malæ sunt. Significant enim in malos & crudeles homines incisurum aliquem esse. Locustæ & parnopes & mastaces appellati, agricolis sterilitatem, aut seminum corruptionem significant. lædunt enim semina, eaque corrumpunt. Reliquis cum malis uiris aut mulieribus rem fore significant.
Scarabæi

Scarabæi, galleruæ, quæ Græcis melolonthæ, & cicendulæ, solis his, qui sordida & in honesta opificia exercent, utiles sunt. Reliquis & damni, & actionum periculofarum significatiui sunt, maxime unguentarijs & aromatarijs.

De nauigatione. Cap. XXIII

I quis nauigās uideatur sibi bene nauigare, omnibus bonum est, uerum in tempestatem incidere, tristitias & pericula significat. At uero naufragium facere, naue aut subuersa, aut corrupta, aut petris illisa, omnibus nocium est, exceptis his qui ui ab aliquibus detinentur, & seruis. hos enim à detinentibus liberat. Similis est enim nauis his qui ipsos retinent. Semper autem melius est in magna naue nauigare, & quæ solida onera habet. quandoquidem parua nauigia, etiam si bene quis nauiget, non absq; timore bona inducunt. Insuper & illud melius est, per mare uidelicet nauigare quàm per terram. Nam per terram nauigare, tardiora & difficiliora, & uix euentura bona significat. Peius autem est, ut quis per mare nauigās tempestatem incadat, quàm si per terram. Si uero quis uelit nauigare.

nauigare & non possit, aut uí ab aliquibus
 detineatur, impedimenta & detentiones
 aggressionum significat. Similiter etiám
 per terram nauigare, arboribus aut petris
 obiectis & in medio positis, detentiones &
 impedimenta significat. Videri porrò na-
 uigia à terra per mare nauigantia, aut bene
 cursum absoluentia, omnibus bonum est.
 & peregrinationis significatiuum, & pere-
 gre profectis reuersionis. Sæpe uero etiám
 nuncios marinos prædixit. & ex portu qui-
 dem in altum educta nauigia, tardiora bo-
 na faciunt; iam enim auspicantur nauiga-
 tionem. ex alto uero in portum redeuntia
 & appellentia, citius: iam enim ad terminũ
 nauigationis peruenerunt. Portus semper
 significant benefactores & amicos, etiám
 qui artificiales existunt omnes. Scopuli aut
 & subterfugia, eos quos per necessitatem,
 & non uoluntarie amamus, quicq; nobis uo-
 lentes benefaciunt. Ancoræ usum neces-
 sitatem & securitatem significant, peregrini-
 tari autem prohibent. Semper enim ob na-
 uium detentionem eiiciuntur, eaq; gratia
 repertæ sunt. Rudentes, & funes nautici
 quibus naues ad terram religantur omnes,
 o debitum

debitum significant, & redempturas, & pacta, & detentiones. Malus navis, dominum significat navis aut domus, facies siue pro-
ra navis, proretam. Puppis, gubernatorem.
gubernacula, navigationem, aut ipsius nau-
cleri pueros. Carina, merces navis inditas.
Arma, nautas. Apex siue cornu, toxarchos, id est lateribus præfectos. Qualiscun-
que igitur navis pars ardeat aut corrumpatur, naue stationem habente, verisimile est
simile & per ipsum significatū corruptum
iri. Verum naue cursum suum peragente,
& non quiescente, non vulgare periculum
circa illam ipsam partem fore significat, na-
ue uiolenta tempestate compressa. Vnde,
cunq; aut ignis in nauem feratur, inde tem-
pestatem futuram prædicat. Noui autem
quendam nauclerum qui sibi uisus est deos
in nauis locatos perdidisse, & quum ualde ti-
meret ipse, putaretq; somniū perniciem si-
gnificare, totum contrarium in bonum eua-
lit. Re enim multum aucta, æs alienum cre-
ditoribus exoluit, quibus navis erat oppi-
gnorata, atq; cōtigat ipsi hoc modo, ut non
amplius haberet qui nauē detinerent. Sem-
per porro bonum est, mare leniter purpu-
reum

reum & undosum uidere. Actiones enim magnas denūciat. Tranquillitas autē actiones impedit, propter motuū celsationem. Tempestas uero turbationes & damna portendit. Horum enim est causa.

De agricultura. Cap. XXXIII

Eminare, & plantare, & arare, quid
S significant in tractatione de artibus
prædictum est. Nunc de his quæ a
griculturam sequuntur sermonem faciam.
Aratrum bonum est ad nuptias, & libero-
rum generationem, & ad actiones. tempus
autē & moras apponit euentibus. Iugum
alijs quidem bonum est, uerum seruis ob-
staculum est libertatis, quare fractū magis
q̃ integrū his cōducit. Falx ablationis &
damni signum est, propterea quod oīa disse-
cet, & nihil uniat. Indicat & semestire tem-
poris spatium. Est enim dimidium circuli.
Bipennis seditionis & damni, ac pugnae si-
gnū est. Ascia mulieris, & muliebris quæ-
stus. & quæstus quidē muliebris, propterea
q̃ tenētī cōducit, & attrahat. Mulieris autē
propter ipsum nomen, quo grecis ἀΐνῃ ap-
pellat. Vomer, & pala, & uānus, & uenti-
la brū, damnū & abiectiōē amissionēq̃ si-

gnificāt. Vomer aut priuatim, uelut sæpe obseruauī, etiā uidentis somniū pudendū si gnificat. Quare neq; fractus uomer, neque perditus bonus est. Lora iugi, & subligar, per omnia bona sunt, maxime ad nuptias & societatem Cophini famulos signifi- cant. Plaustra uitā somniantis, propterea quod ex multis composita sunt, & multa portāt, & aliās alia. Quum tamē aliquis ex tra tempus & horam anni, uindemiare, aut metere, sibi uideatur, siue bonum siue ma- lum fuerit id quod aggredi constituit, in il- lam ipsam horam anni qua hæc fieri solent. ea quæ significantur differt. Fasces, ma- nipuli, & acerui spicarū, remoras in rebus agendis significant, itemq; laborem. Talia enim nondū cibi idonei existunt. Sīri & foueæ subterraneæ, ac fossæ frumentariæ, omniāq; in quibus adseruātur & deponun- tur semina frugū, uxore significat, & ui- ctum ac substantiam bonorum eius qui so- mniū uidit. Vnde neq; si cōterantur, neq; si concidant, bona iudicantur. Septa, ambitus, sepes, pali, & fossæ circum termi- nos egestæ, mala quidem sunt, sed timentibus securitatem significant. Ad motus ue- ro &

ro & peregrinationes, non penitus conueniunt. Nam detentiones significāt, propterea quod quæ intra ipsa sunt concludant. Iuxta reliquas uero aggeſſiones, auxilia-
rios & adſtātes adiutores, & qui in neceſſitatibus ſubſidio ſunt, ſignificant. Cæterum cōſequenter de arborib. ac plātis agemus.

De arboribus omnis generis.

Cap. XXV

Q Vercus uiros ſignificat opulētos, ob alimonīā. Huius em̄ fructum comedebant Arcades, & Archæus inquit, Arcades ex dura uiuentes glāde. Indicat & ſenem propter annositatē. & tempus, eadē gratia. Olea mulierē ſignificat, certamen, & principatum, & libertatem. Quare bonū eſt floridam uidere, & radicibus innixam, & fructū habentem maturū ac tēpeſtiuum. At uero ſi uindemiantur oleæ, alijs quidem omnibus bonæ ſunt, uerum ſeruis plagas præſagiunt, propterea quod cum plagis fructus eius decutiatur. Legere autem oliuas de terra, aut eaſdem terere, labores & moleſtias ſignificat. Laurus mulierem ſignificat opulentam, ob perpetuam uiriditatem. & formoſam, ob

sam, ob speciositatē . & eorum quæ speramus irritum successum, ob amaritudinē, & quod edī non potest. In medicis autē & uatibus ad artem referēda est, propter Apollinem. Cupressus longanimitatis, & moræ ac dilationis signum est, propter longitudinem. Pinus & strobili, naucleris & omnibus nauigantibus ad naues referendæ sunt, propter nauium firucturā, & picem, & resinam, quæ ex huiusmodi arboribus fiunt. reliquis omnibus pigritiam & timores significāt, propter solitudinis amorem.

Mali punicæ, & mali, & piri, ac pirastrī, & omnia huiuscemodī, eandem cum fructu suo rationem habent, de quo in tractatione de alimēto dixi. Platani & populi nigrae & ulmi, & oxyæ, & fraxini, omniacq; similia, solis his qui ad bellū & militiam animum adiecerunt, & fabris lignarijs conducunt. illis propter quæstum quē ex ipsis faciunt. his propter opificiū quod his fabricandis exercent. Reliquis propter sterilitatem, paupertatem & inopiā portēdunt. Sola populus alba athleticis confert, atq; id propter Herculem. Buxi, myrti, & rhododaphnae, mulieres scortatrices & non ualde

hone

honestas significāt . & his qui ad agendum aliquid prodeunt bonæ sunt . Et ægris refectiōnem ac sanitatem portendūt . Reliquis uani laboris signa existunt . Cæterum de reliquis arboribus iuxta prædictam rationem iudicationes facere oportet , ita ut semper similia euentibus assumamus . Etenim nihil aliud est somniorum iudicatio , quàm similis appositio . Quin & eius meminisse proderit , Quod arbores bonum quiddam significantes , florentes & fructum ferentes bonæ existunt . Arefactæ autem , aut funditus euersæ , aut fulmine ictæ , aut aliàs igni combustæ , contraria significant . Et rursus , quæ malum quiddam significant , & absurdos euentus habent , hæ arefactæ & corruptæ , commodiores existunt . Consequenter porrò post agriculturam , iustum fuerit & de stercore dicere .

De stercore omnis generis .

Cap. XXVI

Tercus bubulū agricolis solis conducit , similiter & equinū , aliudq; omne , excepto hūano . Reliquis tristitias & dāna significat . Inquinans uero etiā morbū .

Solis autem his qui sordida opificia exercent conducit, eisq; utile esse obseruatum est. At uero humanū stercus multum si uideatur, multa & diuersa mala significat. Habet autem hoc modo. In platea, & foro, & omni publico loco conspectum, prohibet uti locis in quibus fuerit. Sæpe uero & progredi impedit, & aliquando obediētes uxoribus suis magna mala luere fecit. Absurdum est & humano stercore inquinari alicunde defluēte. Noui quendam qui sibi uisus est, sociū & familiarē quendam diuitem, qui ipsi amicus erat, per somniū in caput ei cacare. hic successor bonorū & hæres illius socij factus est. Et rursus uisus est sibi quispiam à quodam familiari paupere percacari, & ab ipso multū læsus est, ampliusq; confusione magna pudefactus est. Verisimile enim erat, illū quidem opulentū bona sua somniantī tributurū esse. hunc uero pauperem, & nihil quod relinqueret habentem, eum qui somniū uidit contempturū esse, & in magnā confusionē proiecturum. Si uero quis seipsum stercore inquinet, crura sua inde conspurcans, eaq; percacans, sibi ipsi magnorum malorū autor erit, insuperq; ægrotabit

tabit. Malum est etiam si quis in cubile stercus emittat, magnum enim morbum praesagit. Nam qui exurgere non possunt, & in extremis constituti sunt, cubile percacant. Sæpenumero uero & uxorem & amicam dissociat somniū, culpa somniantis, & non uxoris, propterea quod cubile inquinat. Ceterum si quis in domo quam inhabitat humi aluum exonerare sibi uideatur, non amplius domo usurū esse significat. Non enim iucunda est in inquinatis conuersatio. Omnium autem periculosissimum & maxime horrendum est, in templo dei cacare, aut in foro, aut platea, aut balneo. Deorum enim iram, & magnā turpitudinem, & damnum non uulgare praesagit. Insuperq; & occulta manifestat. Sæpe uero etiam odiū somniantis efficit. At uero cacare aliquē desiderentem in oleto, aut super matula solida, multaq; stercorea excernere, omnibus bonum est. Multam enim alleuationem curarum omnisq; tristitiæ significat. Corpus enim post aluum exoneratam leuissimum redditur. Commodat & ad peregrinationem huiusmodi somnium, & ad eius qui apud exteros peregrinatur reditum, atq; hoc propter

ipsum

ipsum nomen quo stercus græcis ἀφὸς
quasi reditus & secessus appellat̃. Ego uero
obseruaui & iuxta litus, & in uis, & in ar-
uis, & iuxta flumen, & stagnum cacare, bo-
num esse, idemq; significare sicuti si quis pu-
ret se in oleo excernere, recte & rationabi-
liter huiusmodi sic eueniente. Neq; enim
loci illi à cacante læduntur, exhibentq; ipsi
cacanti commoditatem, ut absq; turpitudi-
ne onus uentris deponat. Sequitur autē ad
hūc sermonem, ut & de fluminibus, & fon-
tibus, stagnisq; ac puteis dicamus.

De fluminibus, stagno, fonte, ac
puteo. Cap. XXVII

Lumina purā & perspicuam aquam
F habentia, & quiete fluentia, bona
sunt seruis, & litigantibus in iudicio,
& peregrinari uolentib. Similia enim sunt
flumina heris & iudicibus. propterea quod
faciant quæcunq; uolunt citra correctio-
nem, & ex suispsorū sententia. Similia sunt
item peregrinationibus & moribus, pro-
pterea quod aqua non maneat, sed semper
præterfluat. Vbi uero turbatum & sordi-
dum fuerit flumen, dominorū & iudicum
minas

minas portendit, & ab omni peregrinatione arcet. Si uero etiam aliquam possessionem eius qui somnium uidit abreptam uexerint flumina, omnino damnū maius inducunt, unaq; cum damno etiam periculum significant, si ipsum uidentem simul abriperint, & adhuc peius est, si in mare deuexerint. Malum est & in flumine stare ac adundar. circumallabente flumine, & nō posse exire. Neq; enim sufferre poterit quis mala ex hoc insomnio, etiā si ualde magno ac generoso animo præditus sit.

Torrentes autem iudices significant inclementes, & dominos insuaues, & turbas, propter uiolentiam & strepitus magnitudinem. Bonū est hos penetrare, maxime pedibus, aut etiam natatu, Si uero quis reuertere se putet, ob id quod torrentem transmittere non possit, melius est ipsi desistere, & non amplius lites agere, neq; dominum in præsens adire, neq; in turba uersari. Natatē sibi uideri in flumine aut stagno, ad extremū periculū deuēturū esse significat, sed magis si flumine natet. Quæcūq; em̄ pisces in terra patiunt, talia uerī simile est & hominē in liquido passurū esse. Semper uero melius

lius est pernatate incessanter, q̃ natatori interim somnum obrepere. Fluius in domum fluens purus, uiri diuitis in domū ingressum prælagit, unde utilitas inhabitantibus est accessura. Turbatus uero ac turbidus, & maxime si quid eorum quæ in domo sunt mouetur, inimici uolentiam significat, qui & domum & inhabitatores multo damno afficiet. Si uero è domo effluat fluius, opulento uiro & multum potenti conducit. Imperabit enim urbi, & multa munifice & liberaliter in rem publicam expendet, Multiq̃ in domum ipsius uenient egeni & indigentes, omnes enim flumine opus habent. Cæterum uiro pauperi criminatur uxorem, aut aliquem ex domesticis, adulterijs inquinatum, aut aliàs turpiter se gerentem. Ad uero aliam aquam in domum fluentem uidere, ardentem domum uisurum esse significat, si quidem turbida fuerit aqua. Pura enim possessiones & pecunias accessuras prælagit. Puteum uidere in domo aut agro qui prius non fuit, bonum est: bonorum enim acquisitionem significat. Ei uero qui uxore & liberos non habet, uxorem & liberos portendit. Nymphae

phæ enim sunt in puteo, & quemadmodum uxor, sic puteus domesticis necessaria, & quibus opus habent, exhibet. Bonum est & plenum puteum uidere aqua inundante, modo non superfundatur, quandoquidem aqua quæ supereffunditur & ex puteo fluit, bona quæ accesserunt, uxorem uidelicet & liberos, non permanfura esse præfagit. Eadem significatio est etiam, ubi alieni homines eam ipsam aquam ex puteo hauriant. Stagnum magnum eadem quæ flumen significat, exceptis peregrinationibus. hoc enim à peregrinatio arcet, propterea quod aqua in ipso non fluat, sed semper in eodem loco manet. Paruum aut stagnum aut etiam mediocre, foeminam significat opulentam rebus ueneris gaudentem. Suscipit enim & stagnum eos qui inscendere uolunt, neminemque arcet. Optimum insuper est & in stagno, aut flumine nauigare, & non natare. Fontes autem & scaturigines, & salientes, aqua bona inundantes, omnibus ex æquo boni sunt, maxime ægrotantibus & egenis, alteris enim opulentia, alteris salutis signum existunt. Nihil enim æque nutrit ut aqua. Resiccati autem fon-

tes & aquam non habentes, contraria omnibus significant.

De paludibus, montibus, uis saltibusq;
ac conuallibus Cap XXVIII

Aludes pastoribus solis conducunt,

P reliquis actionū impedimenta significant, & uiatoribus impedimento

sunt propterea quod imperuiae existant.

Montes aut & saltus, uallesq; ac cōualles,

& syluę omnes, tristitias & timores, & tur-

bationes & ocia præsignant. Seruis uero

& malefactoribus tormenta & plagas, Et

diuitibus damna, propterea quod cādatur,

& semper aliquid amittant. Præstat autem

semper tales penetrare, & uias in ipsis inue-

nire, & ex his in campos deuenire, & non

in ipsis somno obrui. Qualescunq; porro

uias se quis ambulare putauerit, eiusmodi

uita utetur. Etenim latæ & planæ ac leues

& campestres, multam in rebus agēdis faci-

litatem prædicunt. Verum leues sed tamen

accliues, cum dilatione & anxietate ac tri-

sticia proposita successura esse significant.

Si uero quis transgressum esse & ad finem

peruenisse se putet, decliues quidem om-

nibus actiones impeditas & infectas red-

ducunt

dunt, exceptis timentibus & fugientibus. Hosenim citius effugituros esse præfagiūt. At uero angustæ penitus uiaæ anxietates portendunt.

De foro iudiciario & litibus.

Cap. XXIX

Orum iudiciale, & iudices, & ad-
F uocati, & leges, omnibus turbatio-
 nes & anxietates & sumptus intem-
 pestiuos præfagiūt, & occulta reuelant. Ae-
 grotantibus uero iudicatorios dies prænun-
 ciant, in quibus si quidem per somnium ui-
 cerint, in melius uitam transmutabunt. Si
 uero damnati fuerint per somniū, morien-
 tur. Si uero quis litem habens existimet se
 in iudicis loco sedere, nō damnabitur. Neq;
 enim iudex suam ipsius causam damnabit,
 sed potius aliorum omnium.

De medicis Cap. XXX

Mnibus litem habētibus medici con-
 o specti eandem cum aduocatis ratio-
 nem habent.

De omni principatu. Cap. XXXI

Egnare sibi uideri, ægrotanti quidē
R mortē prædicīt. Solus enim rex ne-
 mini subiectus est, quemadmodum
 etiam

etiam mortuus. Sano uero cognatorum & sodalium omnium amissionem ac separationem portendit. Est enim insociabile regnum. Malefactori autem uincula significat, & occulta reuelat. Cōspicius est enim rex, & à multis custoditur. Idem significat etiam regius ornatus, hoc est sceptrum, diadema, & Halurgis. Si pauper sibi uideatur regnare, multa faciet splendide & gloriose, sed nullo sui cōpendio aut lucro. Seruo regnare libertatem significat. Omnino enim regem liberum esse oportet & nemini subiectum. Regnare optimum est philosopho & uati, Nihil enim liberius est sana mente, neq; quicquam regalius esse putamus. Ducem exercitus esse, aduetis bonum est. Pauperibus autem turbationes significat & diuulgationes. Seruis uero libertatem. Scribam esse sibi uideri, alias & nihil ad se pertinentes res curare significat, ex quibus labor quidem multus somniantī erit, utilitas autem nulla penitus. Aegrotanti uero etiā hic principatus mortem præfagit, propterea quod præeat scriba. Seruo idem somnium œconomiam & fidem ac auctoritatem conciliat.

Vrbi præesse, aut pueris præfici, aut mulieribus curas & uexationes ei qui somniū uidit denunciat, propter rempublicam aut pueros aut mulieres. Præfectum annonæ esse, his qui ad medicinam animum adiecerunt conducit, & maxime his qui diætetices, quæ uictus rationem habet, sunt studiosi, propterea quod annonæ præfectus alimoninæ ac ciborum curam gerit. Reliquis turbationes ac diuulgationes significat. Si uero & lites intenderit, & sumptus inutiles fecerit, omnino etiā uituperium habebit. Neque enim potest absque his annonæ præfectus degere. Erogationes publicas elargiri de suo, agris mortem prædicat, & bonorum dissipationem. Sanis uero turbationes & diuulgationes. Solis autem his qui omnino inopes sunt, bonum est & lucrosus hoc somnium. Non enim possibile est elargiri multis eum qui non multa habeat. Bonum est & scenicis, & thymelicis, & omnibus qui se in turba demittunt. Honorem enim multum ex turba accessurum esse significat. Laudantur enim ac prædicantur qui erogationes & congiaria distribuunt. Vbi datur porrò congiarium ui-

deri sibi id accipere, bonum est. Non accipere autem, non bonum est omnibus, siue publica sit erogatio, siue priuata. Mortem enim prædicit palam, quoniam in mortuos non amplius congiarium diuiditur. Noui autem quendam ad olympia profectum, ut isthic decertaret, qui sibi uisus est, græcorum iudices athleticis dare panes, ipsi autem tardius uenienti, illos non habere quod darent, & sanè alij omnes uates iudicauerunt eum ad certamen non peruenturum esse. Et mihi quidem meritò sic iudicasse uidebatur, Etenim sic euenit. Post factam enim descriptionem, statim ut nomen dedisset, mortuus est. Qualiscunq; principatus purpuram aut aurum gestare cogit eum qui principem agit, is ipse interitum ægrotantibus significat, & occulta reuelat. Sacerdotem fieri, & sacerdotium à populo accipere, omnibus bonum est, exceptis his qui occultantur. Insignes enim sunt sacerdotes. Cuiuscunq; autem dei se putet quis sacrificum esse, eiusmodi bonum ipsi à talibus uiris siue mulieribus eueniet. Congregationi aut domui præfici, eorumq; curam gerere, uexationes & molestias temporales

rales inducit, sæpe uero etiam damna, maxime his qui sibi uidentur de suis munifici esse ac elargiri, & coenas quasdam facere, aut cōgiaria diuidere.

Omne sacerdotium omnisq; magistratus ac principatus, à quibus mulieres exclusæ sunt, si mulier putet se sacerdotio fungi, aut principem esse, mortem ipsi prædicit. Et rursus, omne sacerdotium et omnis principatus, cuius uiri exortes sunt, aut propter consuetudinem, aut legem, si uir putet se sacerdotio fungi, similiter ipsi mortē præfagit.

De bello, exercitu, ac militum delectu

Cap. XXXII

Ellum & bellica opera, omnibus turbationes & anxietates significant, exceptis militibus & ducibus belli, & his qui ex turbis, aut ex armis, aut in armis quæstū faciunt. His enim opulentiam prædicūt. Cæterū ex armorū generibus, ea quæ uelādī corporis gratia fabricata sunt, multā securitatē prædicunt, uelut sunt scutū, galea, thorax & ocreæ. Quæ uero pculiaciūtur, sæpe delictorū inuitis admissorū

p 2 causa

causa existunt, itemq; seditionum ac contentionis, uelut hasta, lancea, iaculum & funda. Machera & gladius animum somniantis significant, & manuum fortitudinem, & mentis audaciam. Scutum autem proprie mulierem significat, itemq; galea, diuitem quidem & formosam, pretiosa. Pauperem uero & deformem, non pretiosa. Delectum militum habere, aut militare, his qui quomodo cunq; ægrotant mortem significat. Nam qui militat ex priuato uitam suam transmutat, & ad alias conuersationes transit priore relicta. Sæpe uero etiam senibus mortem prædixit, reliquis autem uexationes & molestias, & motus præfagit, & peregrinationes. Segnibus & ociosis ac indigentibus actiones significat & quæstus. Neque enim ociosus est miles, neque indigus. Seruis æstimationem quidem maiorem portendit, sed tamen nondum manumissionem. Multi autem manumissi nihilominus seruiuerunt & subditi fuerunt. Nam tametsi liber sit miles, nihilo minus seruit,

De pugna solitaria Ca. XXXI

Vellum & pugnam solitariam cum
 D uno solo committere, litigare signi-
 ficat, aut aliam aliquam seditionē, &
 pugnam depugnaturum esse. Pugna enim
 appellatur etiā pugillatus ipse, etiamsi non
 per arma fiat. Eadem significant & mul-
 ctæ & iura pugnantium. Semper autem
 arma fugientis, in iudicium uocari signifi-
 cant, arma uero persequentis, in ius uoca-
 re. Obseruaui ego sæpe etiā nuptias por-
 tendere eiusmodi somnium, talis mulier-
 culæ, qualia erant arma eius qui putauit se
 pugillatu decertare. Quando uero citra no-
 menclaturam non possunt demonstratio-
 nes manifeste exhiberi, utar etiam ipsis se-
 orsim appellationibus. Si quidem igitur
 quis armatus pugillatum decertare sibi ui-
 deatur, uxorem ducet, diuitem, callidam,
 & primi loci cupidam: & diuitem quidem,
 propterea quod hoplomachus armis est p-
 tectus, callidam aut, quod gladium non ha-
 beat erectū. Primi uero loci amantem, pro-
 pterea quod ascendat & inuadat. Si uero
 quis argenteis armis pugilatū decertet, uxo-
 rem ducet mediocriter opulentā, fidelē, &

domum custodientem, ac uiro obedientē. Nam subit & protectus est, & formosior est hac armatura priore. Si uero quis cōtra sequutorem pugnet, formosam quidem ducet uxorem & opulētam, uerum fastuosam propter opes, & ob id uirum contemnentem, & malorum causam futuram, semper enim persequitur. Si uero contra Retiarium, uxorem ducet inopem & amatoriam, & fugitiuam, & quæ se facillime cuique uolenti adiungit. Eques autem uxorem diuitem quidem esse dicit & generosam, uerum mentem non habentem.

Aridareus segnem et fatuam uxorem significat. Probactor formosam quidem & gratiosam, uerum audaculam & amatoriam. Dimacherus autē, & qui orbela appellat, aut ueneficā, aut aliās malignā, aut deformē uxore significat. Atq; hæc non ut probabilia, neq; ut qui iuxta ueri similitudinem libros componit, scribo, sed per experientiam edoctus, per quam singula sic euenire solere sæpenumero obseruaui.

De cultu deorum Cap. XXXIII

Acrificare dijs ea quæ unicuiq; solē
s nia sunt & legitima, omnibus bonū
est

est. Aut enim bona adepti homines dijs sacrificant, aut aliàs ad ipsorum tutelam confugientes. At uero non solennia aut non legitima sacrificia dijs offerre, iram deorum, quibus aliquis sacrificauit, denunciat. Alios autẽ sacrificantes uidere, malũ est ægrotanti, etiamsi Aesculapio sacrificantes uideat, propter maclatæ uictimæ interitum & eadem, mortem enim significat. Coronare deos floribus & ramulis conuenientibus, eisq; recepto more dicatis, omnibus bonũ significat, non tamen citra curas euenturũ. Seruum autem admonet hoc somnium, ut domino obediat, & quæ illi grata sunt faciat. Extergere deorũ statuas, aut purgare, aut ungere, aut locos ante statuas uerrere, aut etiam ante templa, deliquisse quid contra illos ipsos deos significat. Noui ego quendam qui ex hoc somnio peccauit in eum deum, cuius statuam purgare sibi uidebatur, atq; hoc erat quod somnium ipsi prædicebat, quòd uidelicet uideret se suppli cem deo. Cõterere statuas deorũ, & eijcere è domo intus stantes & sacratas, aut destruere tẽpla, aut quid impiũ in tẽplis facere, oĩbus malũ est, & magnas clades portẽdit.

Qui enim in magnis calamitatibus uersantur, etiam à pietate erga deos recedunt.

Quod si sua sponte dii discedant, statuæq; ipsorum concidant, mortem ei qui somnium uidit, aut alicui suorum præsignant. Dei deis sacrificantes, desertam domum somniantis fore significant. Tanquam enim non sint homines, sibiipsis sacra faciunt, & ob raritatem colentium ipsos sibiipsis legitima sacra persoluunt. Si uero moueantur deorum statuæ, omnibus timores aut etiam turbationes significant, exceptis his qui in uinculis sunt, & qui peregrinari destinauerunt. Horum enim alteros liberos fore significant, ut quo libeat mouere se possint, alteros ex sedibus mouent & educunt.

De dijs cœlestibus ac terrestribus

Cap.

XXXV

Eorum alij sunt intelligibiles, alij
 D sensibiles. Et intelligibiles quidem
 plures sunt. Sensibiles uero pauci,
 de quibus sequenti sermone adhuc exactius
 declarabo. Iam uero hoc tradamus, deorum
 alij Olympij sunt, quos etiam Aetherios
 uocamus, alij cœlestes, alij terrestres, alij ma
 rini

riñi, alij fluuiatiles, alij subterranei, alij hos circum circa ambientes. Aetherij igitur merito dici possunt, Iupiter, Iuno, Venus Varania, Diana, Apollo, & ignis ætherius, & Minerua. Coelestes autem sol, luna, astra, uenti, & nebulae, & sub his consistentia ac coagmentata parelia, & trabes, & iubar, & iris. Sunt autem hi uisibiles sensibiles omnes. Ex terrestribus autem sensibiles quidem sunt hecate, pan, ephialtes, & Aesculapius, qui etiam simul intelligibilis dicitur. Intelligibiles uero Dioscuri, Hercules, Dionysius, Mercurius, Nemesis, Venus popularis pandemos græcis appellata, Vulcanus, fortuna, Pitho, siue Suada, Charites, horæ, Nymphae, Vesta. Marini deinde intelligibiles sunt, Neptunus, Amphitrite, Nereus, Nereides, Leucothea, Phorcys. Sensibiles autem ipsum mare, undae, litora, fluuijque ac stagna, & Achelous. Subterranei postea & inferi sunt, Pluto, & Proserpina, ceres, Core, Iacchus, Serapis, Isis, Anubis, Harpocrates, Hecate subterranea, Erinnyes, & daemones qui iuxta hos sunt, & timor & terror, quos aliqui Martis filios dicunt, Ipsum autem Martem alicubi

inter terrestres, alicubi inter subterraneos deos locare oportet. Qui demum circū circa hos ambiunt dii, sunt Oceanus, & Tethys, & Saturnus, & Titanes, & natura uniuersorum. Porro si quem in progressu sermonis deum protulero, simul repetam sermonem ac rationē de ipso. Ex his itaq; propositis dijs olympiis, multū potentibus tum uiris, tum foeminis, profunt si conspiciantur. Mediocribus uero coelestes, pauperib. terrestres. Subterranei autem ut plurimum solis agricolis, & qui coelare quid conantur, boni sunt. Sicut marini & fluuiatiles nauigantibus, & his qui ex aqua, aut per aquā, quæstum faciunt. Qui uero hos circum circa ambiūt dii, omnibus mali sunt, exceptis philosophis. Hi enim usq; ad finem uniuersi mentem suam extendunt. Cæterum de singulis dijs singillatim dicere euidentioris doctrinæ mihi esse uidetur. Primum igitur de olympiis sermonem faciam.

De Ioue olympio.

I Quem ipsum uidere qualem esse
opinamur, aut statuas ipsius in coelo proprium ornatū habentes, bonum est uiro regi, & opulento, alterius enim diuitias

diuitias, alterius fortunā ac regnū adauget. Aegrotāti uero salutē præsagit, sed & alijs bonus existit. Præstat autē semper gete stan-
tē, aut in throno sedentē, ita ut nō moueat,
deū uidere. Si uero moueat, & id quidē ad
exortum, bonus est. sin ad occasum, malus.
quēadmodū etiā si non propriū habeat ha-
bitū. Nā ut Panyasis ait, inualida & imbe-
cilla fore negocia somniantis prædicit.

De Iunone & Rheā.

Vno eadem mulieribus quę Iupiter
I uiris portendit, uerum uiris minora.
Eadē autē significatio Rheę est, quę
& ipsius Iunonis.

De Dianā.

Iana timētibus bona est. nam quum
D Artemis gręcis appellet, propter ip-
sum ἀρτεμις, hoc est in columitatē
intrepidos ipsos conseruat. Est & puerpe-
ris bona hæc dea, ῥαχία enim à curando
partu, gręcis uocatur, sicut latinis Lucina
à proferendo in lucem eadem dicitur. Ve-
natoribus etiā uel maxime conducit, pro-
pter Dianam ἀγροτέρα appellatam, & pi-
scatoribus, propter eandem λιμνήτηρ di-
ctam. priore ab Agra regione, in qua pri-
mum

mum uenata esse fert, posteriore à stagno deducta appellatione. Fugitiuos aut & ea quæ perdita sunt, inuentum iri promittit, nihil enim deam effugit. Agrotera autem & ceruos persequens, & arcum pro insigni habens, semper cōmodior est ad actiones obeundas, quæ iuxta alium modum fabricata est. Cæterum qui castiorem uitam delegerunt, his submissus & frugalis deæ habitus melior est, uelut & Diana Ephesia, et Pergæa, & quæ apud Lycios Libera appellatur. Nihil autem differt, siue deam qualē esse credimus, siue statuā ipsius uideamus. Siue enim carnei dei appareant, siue uelut statuæ ex materia fabricatæ, eandem rationem habent, uerum citius tum bona, tum mala significant ipsi dij immortales conspecti quàm statuæ ipsorum. Dianam nudam uidere iuxta omnem modum nemini conducit.

De Apolline.

Pollo musicis bonus est, est enim eloquentiæ & totius musicæ inuētor deus. Bonus est & medicis, pæon enim appellatur, & uatibus & philosophis, perfectos enim & celebres ipsos fore

fore præſagit, occulta etiam reuelat, idem enim cum ſole eſſe putatur. Apollo porro delphicus peregrinationes & motiones ſignificare conſuevit.

De Minerua

Inerua bona eſt manuarijs artificioꝝ,
M propter appellationem; Ergane enim hoc eſt operatrix uocat. bona eſt & uxorem ducere uolentibus, pudicam enim & domum cuſtodientem uxorem futurā eſſe præſagit. Bona eſt & philoſophis, prudentia enim eſſe putatur ipſa dea, unde etiam ex cerebro ipſam natam eſſe aiunt. Eſt & agricolis commoda, eandem enim quam terra rationem habet, uelut philoſophi tradunt. Cōducit & belli ſtudioſis, eandem enim cum Marte rationem habet. At uero mulieribus ſcortatricibus & adulteris mala eſt. Inſuper & nubere uolentibus, eſt enim uirgo hæc dea.

De igne ætherio.

Gnis ætherius omnibus bonus eſt,
I maxime ægrotantibus, ſalutis enim ſignum ipſis exiſtit, quoniam demortui ipſo non fruuntur. Conſequenter porro de cœleſtibus dicemus.

De ſole

De sole Cap. XXXVI

Olab exortu emergens splendidus
 s & purus, subiensq; sic in occasum,
 omnibus bonus est, alijs enim actio-
 nes prædicat, expergefacerit enim ex somno,
 & ad agendū cohortatur. alijs puerorū ge-
 nerationē. soles enim masculos liberos pa-
 rentes ad blandientes appellant. seruos aut
 liberos facit. Solē enim etiā libertatem ho-
 mines uocant. reliquis ad opes parandas cō-
 modus est. At uero eos qui latere & se oc-
 cultare conantur ledit. omnia enim reuelat
 & conspicua facit. Sol ab occasu exoriens,
 occulta reuelat eorū qui se latere putant, &
 ægrotū post desperationē erigit, & lippien-
 tem non fore cæcū dicit. ex multis enim te-
 nebris lucē uidebit. & apud exteros degen-
 tem reducit, etiā si iam desperatus existat.
 Bonus est & ei qui ad occidentē abire insti-
 tuit, reditū enim ipsi inde prædicat. & ei qui
 ab occasu aliquē expectat, iam enim ipsum
 ad reditum accinctum esse significat. Reli-
 quis ad omnem aggressionem & omnem
 spem cōtrarius existit, & quę proposuimus
 perficere nō sinit. Nā si hic cōtrario nature
 motu moueatur, uerisimile est & totā natu-
 ram

ram, & eius partes ægrotare. est autē omnino etiā is qui somnium uidit pars aliqua totius naturæ. Cæterū pro ratione dictorum, etiā solem à meridie aut septentrione orientem, aut in meridiē uel septentrionem occidentem iudicare oportet. Sol obscurus, aut subcruentus, aut præ feruore murmurans, omnibus malus & absurdus est, partim actionum impedimenta indicans, partim liberis somniantis morbum aut periculum, aut ipsius oculis morbum prædicat. Eis uero qui aliquid latere uolunt, & timentibus commodus obseruatus est, alteri enim latebunt, alteri nihil patientur malī. Obscurus enim sol minus adurit. Sol in terram descendens incendiū ac usuræ signū est. Idem significat etiam si in quoddam domiciliū intrauerit. Sol in cubile alicuius incumbēs & minans, morbum magnū & inflammationes prædicat. Si uero quid dicat boni aut demonstrat, opulentia signū est. Multis uero etiā filiorum generationem prædixit. Sol disparens omnibus malus, exceptis his qui latere uolunt, & qui arcana operantur. Vt plurimum uero oculorū cæcitatem futurā, aut liberorū interitum prædicat. Sol non qualis est, sed

est, sed qualis ab hominibus esse putatur, & recepto more colitur, in humana specie si uideatur, habitum habens aurigæ, athletis bonus est, & his qui peregrinari cupiunt, & aurigis. uerum ægrotantibus periculosus & perniciosus existit. Semper autem melius est solis splendorem in domum intrantem, quam ipsum solem uidere. Splendor enim propterea quod lucidiorem domum facit, acquisitionem bonorum portendit. Sol uero non sustinere posse eos qui in domo sunt malorum uim significat. Nemo enim contra ipsum tueri potest. Sed neque dans aliquid, neque auferens sol, bonus existit. dans etenim pericula denunciât, auferens uero perniciem. præstat porro semper statuam huius dei in templo locatam uidere, basiç innixam, quam ipsum deum qualis esse creditur. Nam & bona perfectiora hoc somniũ prædicat, & mala minora. Qualis autem est, & qualis in cœlo apparens cernitur, talis sanè si per somniũ uideatur, bonus itidem fuerit.

De luna

Cap. XXXVII

- L Vna uxorem significat somniantis, itemç matrem, nutrix enim esse putatur

tatur, & filiam & sororē, Core enim, id est puella appellatur. & pecunias et diuitias et negociationē decernit, itēq; nauigationē, ad huius enim motum gubernatores nauigant, & peregrinationē, quia in perpetuo motu uersatur, & somniantis oculos, quoniam uidendi etiam ipsa causa est & domina. Cōmunem portō omnes dei rationem habēt ad dominos. Mares quidē ad mares, foeminae uero ad foeminas. Recte enim uetus prouerbiū ait : Quicquid dominatur uim habet dei. Quare siquidē in melius & iucūdius mutetur luna, utilitatē ab his aut per hos qui dominātur significant. Si uero in peius, detrimentū ex ipsdē aut per eosdē. Similiter etiam quum plures fiunt lunae, & quum ea quae est euanescit. At uero si quis putet se imaginem suam in luna uidere, ei quidem qui liberos non habet, filij natiuitatem praefagit, mulieri uero somnianti, filiae. Cernit enim unusquisq; similem suspensus imaginē, hoc est filiū uel filiā. Bonum est hoc somniū & nummularijs, & foeneratoribus, & symbolo conuiualī colligendo praefectis, multū enim quaestū facient. Bonum est & his qui uideri uolūt, uerū ocul-

tatos reuelat. Aegrotantes autē & nauigātes occidit, illos quidem morbo inter cutē aquæ subijciēs, quoniā natura humida existit. Hos uero in naufragiū delapsos. Quæcūq; bona sol significat, eadem prædicit etiam luna. Similiter & quæcūq; mala, semper tamen minora. Nam & hæc minus calida est quàm sol. Significatq; semper euentus non sine foemina persona perfectū iri.

De stellis.

Cap. XXXVIII

Tellæ simul omnes splendidæ ac puræ cōspectæ, & ad peregrinationē, & ad alias actiones, & ad arcana, bonæ sunt. Neq; enim eandem cum sole aut luna rationem habent. Nam & absq; his conspicuæ existunt & illustres. Cum his uero aut penitus latentes, aut obscuriores apparent. Vnaquæque autem stella priuatim aut à colore, aut magnitudine, aut motu, aut figura motus iudicetur. si sanè quis errorem uitare uelit, quæ res uel maxime in astrorum speculationis tractatione manifesta fieri potest. At uero astra siue sydera singula iuxta suas uires etiā euentus faciūt, uelut, quæ hyemis sunt causā, anxietates & pericula, & turbationes significāt. Quæ
uero

uero serenitatis, felicitatē & prosperitatem, & opulentiam. Quæ deinde cōstitutionis solstitij causa sunt, æstiuā mutationem in melius significant, hyberna, in peius. Quin & aliqua ex ipsis etiā fabulis quæ de ipsis feruntur, similes euentus inducunt, de quib. singulatim dicere longū sanē foret, præsertim quum tota ratio ipsorū omnibus notā sit, qui saltē non penitus eruditionis omnis sunt expertes. Stellæ deficiētes è cœlo, diuitibus quidē multam paupertatē & solitudinem significāt. Simile est enim cœlum domui somniantis, stellæ uero possessionibus opibusq; ac hominibus in domo. Pauperibus uero interitū præfagit. Solis aut̃ his bonum fuerit huiusmodi somniū, qui magnū aliquod malū perpetrare pposuerūt: perficient em̃ utcūq; ardua tentauerint. Audiuī porrò quodā mihi narrāte, quod quidā putarat stellas è cœlo oēs defecisse, & caluus factus est. Quā enim rationē habet cœlū ad totū mundū, eandem habet etiam caput ad corpus. & rursus, quam rationem habent stellæ ad cœlum, eandem etiam capilli ad caput. Cæterum neque delabentes in terram stellæ, neque disparentes bonæ sunt.

Multorum enim pernitiē præsagunt. Magnæ quidem, hominum magnæ æstimationis, uulgariū uero & ignobilium parua & obscura. Sed neq; furari stellas sibi uideri bonum est. Vt plurimū enim sacrilegi hoc somnium somniantes euaserunt, nō tamen elapsi, sed deprehensi poenas pependerunt. & perpetraverunt quidem facinus, propterea quod stellis potentiores essent. deprehensi uero sunt, ob id quod plus quā humanarum uirium est tentassent. Insuper uero neq; comedere stellas bonum cuiquam est, exceptis uatibus, & qui cœlestium speculationi sunt intenti, his enim quæstum significat & multam rerum acquisitionem, reliquis interitum præsagit. Malum est item sub tecto stellas uidere. Aut enim domum desertam redditam, detectum & exustum iri significant, quo etiam intus stellæ appareant, aut dominum domus moriturū esse. At uero parelij, & trabes, & iubar, & stellæ quæ cometae siue crinitæ appellantur, item stellæ barbatae siue pogoniae, eadem significant, quæ facere solēt, ubi in aere apparentes sunt con-

spectæ.

De iride Cap. XXXIX

I Ris dextra quidem conspecta bona est. Sinistra uero mala. Dextram autem & sinistram, nō ad cœlum intel ligere oportet, sed ad solem. Quomodo- cuncq; aut aparuerit, semper his qui in mul- ta paupertate, aut alio aliquo infortunio cō stituti sunt, bona iudicetur. Hæc enim aeris constitutionem & statum semper mutat, & ambiētem alterat, omnibus aut in infor- tunio cōstitutis, et aliqua calamitate pressis, bonæ sunt presentis status mutationes.

De nebulis Cap. XL

N Ebulæ albæ felicitatis significatiuæ sunt, & à terra in cœlū sursum uergē tes ut plurimū peregrinationē signi ficāt, & eos qui apud exteros uiuunt redu- cunt, & occulta reuelāt. fuluæ aut impro- sperū rerum successum significant. Caligi- nosæ, anxietates. Nigræ, tēpestatē aut tristi- tiam.

De uentis Cap. XLI

V Entileniter & placide spirātes boni sunt. impetuosī uero & uiolenti, ho- mines iniucundos & perfidos signi- fican. Turbines aut & uenti uehementes dericula & magnas turbationes inducunt.

Sed hoc cōsiderare oportet, Quod uētī nubilū aerē faciētes omnib. quidē alijs qui in ppatulo agūt, malī sunt. Solis uero his qui occultant boni. Qui serenitatis causa sunt, cōtraria significāt. Porro his qui ex peregrinatione reduces expectāt, semper hi uenti boni sunt, qui ex his regionibus ubi illi peregre degunt, spirant. Contrarij uero eosdē apud exteros detinent. Atq; hāc quidē de cōlestibus, uerum de terrestribus dñs hoc modo iudicare conuenit.

De dñs terrestribus. Cap. XLII

Enfibles quidem dei timorum & periculorum & calamitatū significationem habēt. Nam interdū impetētes eiusmodi malorum causa fiunt. Significant item diuersimode, & nihil simile inter se unusquisq; apparens. Velut uerbi gratia, Hecaten uidere trina facie präditam super basi stantē, motus & peregrinationes significat. *Ἡὸς* enim dea appellat, propterea quod in uñs statua eius poni solet. Eandē uero unam faciem habentem uidere, omnibus malū est. Vt plurimum ab externa regiōe aut ab externo homine mala futura prädicit. Semper aut præsentiū rerum

rum statu emouet somniantē, & in iisdem manere nō finit qualicunq; tandem specie appareat. Si uero moueatur ipsa dea & ob uiam ueniat, iuxta habitum, & aspectū, & ea quę ab ipsa tenentur, euentus significat. Sed de his dicere, neq; pium, neq; tutū est. Quorū sanē omniū ratio manifesta est his qui eius deę sacris initiati sunt. Qui uero nō initiati sunt, ab initiatis discāt. De pane.

An pastoribus bonus est, propter
P pasturam, & uenatoribus, propter
 feritatem. Reliquis seditiones & tur-
 multus significat, & ea propter quę quis
 maxime sibi placet non firma esse. Non e-
 nim secure suffultos pedum gressus deus
 ipse habet. Dicunt aliqui quod Dionysia-
 cis artificibus commodum sit numen.

De Ephialte.

Phialtes idē esse qui Pan creditur, et
E latinis incubus appellatur. Diuerfa
 aut significat, grauit̄ enim premēs
 & nihil respondēs, tribulationes & angus-
 tias significat. Quicquid autē respōderit in
 interrogatus, hoc uerū est. Si uero etiā quid
 dederit, & coiuerit, magnas utilitates prædi-
 cit, maxime si nō grauauerit. Quicquid uero

accedēs fecerit, ægrotos erigit. Nunquā enim mortuos homines accedunt panes.

De Aesculapio.

Sculapius locatus in templo, & super basi stans conspectus & adoratus, omnibus, & in omnib. aggressionibus bonus est, breues solūmodo morbos inducere solitus. Si uero moueatur, aut accedat, aut in domū ingrediatur, morbū & pestem præfagit. Tūc enim maxime hominibus opus est hoc deo. His aut qui iam egrotāt salutē prædicat, pæon enim deus appellatur. Semper porrō eos qui domesticis usibus ac necessitatib. inseruiūt, & domus uillicos, Aesculapius indicat. Verum in litibus aduocatos & patronos significat.

De dioscuris.

Ioscuri nauigantibus hyemem portendunt, his uero qui super terram sunt seditionem, aut lites, aut bellum, aut magnum morbum. Ad finem uero omnibus malis indēnes liberant, & eos qui iam in aliqua clade sunt cito eripiunt. Seruatores enim dī sunt, uerum eorū qui prius in aliquo timore discrimineq; ac periculo fuerunt,

De

De Hercule.

Herculem uidere aut statuam ipsius,
omnibus bonum propositū habentibus, & iuxta legem uiuētibus, bonum est, & maxime si ab aliquibus iniuria afficiantur. Semper enim hic deus, etiam quum in humanis esset, auxilium tulit iniuria oppressis, eorumq; uindex ac assertor fuit. Verum his qui præter leges faciunt, & qui iniustum quiddam perpetrant, malus est deus, ob eandem rationem. Bonus est autem prodeuntibus in certamen, aut ad litem, aut pugnam aliquā. Callinicus enim quasi præstans uictor, deus appellatur. At uero uideri sibi conuersari cum deo, & aliquid cōmuniter facere, aut eodē cibo communicare, aut habitum eundem habere, aut à deo leoninam, aut clauam aut aliud quoddam armorum genus accipere, omnibus absurdum & malum esse obseruatum est, & sanè per longam experientiam huiusmodi cognoui, quanquam hæc nullo cuiusquam bono euenire, & rationi et ueritati consentaneum est. Qua enim deus usus est uita, eam somnianti impartitur, Dura autem et erumnosa erat dei uita, quū in hu-

manis ageret, etiam si ualde clarus & illustris esset. Sæpe uero & in eiusmodi monstra illapsurum esse significat, quibus ipse deus hæc arma habens congressus est.

De Dionysio.

Dionysus agricolis cōducit, qui lignosum fructum plantāt, & maxime uites. Conducit et cauponibus, & omnibus dionysiis artificibus. Bonus est & his qui in infortunio aliquo uersantur, quietem enim & liberationem à malis significat, propter ipsum adeo nomen, Est enim dionysus dictus ab eo quod expediat & perficiat omnia, hoc enim significatur per uerbum *διανύειν* græcis, unde dionysi appellatio est formata. His uero qui delicatam uitam degunt, & præsertim pueris, turbas & pericula & insidias & diuulgationes significat, propter historiam quæ de deo narratur, & propter naturalem dionysi rationē. Maximi enim periculi hominib. autor ipse deus existit, & tamē nihilo minus etiam hos seruat, & corrūpi non finit. Iter faciētibus, & nauigātibus malus est deus. Nam palam & ex propinquo prædonum

donum incurſus ſignificat, & uulnera, & obtruncationes. At uero chorus qui dionyſum comitat, uelut ſunt Bacchi & Bacchæ, & Baſſaræ, & ſatyri, & panes, & quæcunque alia ſunt ſimilia nomina huic deo ſacra, tum ſimul omnes, tum unusquiſque ſeorſim, magnas turbas & pericula, & diuulgationes ſignificât, excepto ſileno, qui ſolus omnibus bonus eſt, & his qui ad agendum aliquid prodeunt, & timentibus. Choream deo ducere, aut thyruſum aut arbuſculam geſtare, aut aliud quid gratum deo facere, omnibus malum eſt, exceptis ſeruis. Illis enim propter emotionē & percuſſionem mentis, deſipientiam & cladem prædicit. His uero quod nihil rerum curæ ſuæ commiſſum habent, & propter dei appellationem, ac benignitatem, libertatis ſignum eſt.

De Mercurio

Mercurius bonus eſt his qui ad eloquē-
 M tiam animum adiecerunt, & athle-
 tis, & pædotribis, & omnibus mer-
 catoriâ uitâ degētibus, & libripendis, pro-
 pterea quod oēs huiusmodi homines deum
 hunc

hunc pro tutelari numine uenerantur, bonus est & peregrinari uolentibus. Alatum enim deum esse putamus. Reliquis seditio-
 nes & tumultus denunciat, egrotantes au-
 tem occidit, propterea quod animarū du-
 ctor esse creditur. Mercurius quadran-
 gularis, σφγνοπώγων ab incuneata barba ap-
 pellatus, solis philologis conducit. Verum
 quadrangularis & imberbis, nihil his cōdu-
 cit. Etenim quod amputatam barbam ha-
 bet, omnium eorum qui circum somnian-
 tem sunt interitum præfagit.

De Nemese

Nemesis semper bona est uiuentibus
 secundum legem, & moderatis ho-
 minibus, & philologis. At uero con-
 tra leges delinquentibus, & his qui aliqui-
 bus in sidias struunt, & magnas res auspica-
 tur, contraria existit, eorumq; conatus im-
 pedit, Nam impedimēto esse, & obstare his
 quæ inconsiderate & præter animi nostri sentē-
 tiam fiunt, Nemese uocamus.

Quidā prodūt quod dea hæc
 bona quidē in peius uer-
 tat. Mala autē in
 melius,

Deue

De Venere

V Enus pandemos, hoc est popularis
appellata, circulatoribus & caupo-
nibus, & libripendis, & thymelicis,
& medicis, & scenicis omnibus, ac mere-
tricibus bona est. Matronis autem pudefa-
ctionem, & detrimentum prædicit, & eos
qui uxorem ducere proposuerunt impedit,
tanquam cum comuni uxore futura.

At uero Vrania, de qua in superiore sermo-
ne dicere uolens reliqui, ut ne sermo diuel-
leretur, contraria ueneri pandemo significat.
Maxime uero bona est ad nuptias & sodali-
tates contrahendas, & ad producendos li-
beros. Nam coniunctionum ac sobolis est
causa. Bona est & agricolis, Natura enim &
mater uniuersorum esse creditur. Bona est
& uatibus, omnis enim uaticinationis & præ-
notionis, inuentrix esse putatur.

Cæ-
terum Venus marina naucleris & guberna-
toribus & omnibus nauigantibus, bona ob-
seruata est, itemque omnibus peregrinari uo-
lentibus, propter perpetuum maris motum.
Eos uero qui in eodem loco semper perma-
nere proposuerunt, etiam inuitos ad mo-
tum cogit.

Venerem

Venerem Anadyomenen, emergentem e mari uidere, nauigantibus multam tempestatem & naufragium futurum prædicat, sed nihilo minus feruat, & res ac negocia iam desperata perficit. Semper autem bona iudicata est, quæ infernas partes usq; ad zonã uelatas habet, propterea quod mammæ, quæ maximum alimentum præbent, nudas habeat ac ostendat.

Venus tota nuda, solis meretricibus bona est, & quæstus significatiua, ad reliqua confusionem significat ut ferè à nobis obseruatum est.

De Vulcano

Vulcanus eadem quæ ignis significat ut plurimum, solum autem arcana retegat, & præsertim adulteria, propter historiam quæ de ipso fertur.

Manuarijs artificibus omnibus bonus est, & his qui nuptias aut societatem contrahere uolunt, atq; id propter follium conspirationem, & ferri unionem.

De Fortuna

Fortuna super cylindro stans, omnibus mala significat, propter basis ipsius periculositatem. Quæ uero gubernat

gubernaculū tenet, motus prædicat. Nulla est enim gubernaculi utilitas citra motum, Semper autem bona est sedens aut reclinata, securitatem enim & constantiam per ipsam figuram demonstrat. Quāto uero sumptuosior & formosior apparuerit, tāto melius esse putandum est. Quidam tamen tradunt, quod fortuna sumptuosa & ualde ornata, maxime ubi non ut statua, sed uelut ipsa fortuna appareat, paupertatis signum sit. Verisimile est enim quod sui studiosa, hominum negligens existit. Quæ uero frugaliter uestita est, & sui negligens apparet, diuitias et delicias præfigit. Manifestum est enim quod non sui ipsius, sed hominum curam gerit. Verum illi mihi non uidentur uerisimilia dicere, Est enim fortuna nihil aliud quàm ipsæ somniantium opes.

De pitho, et alijs.

Itho, et charites, et horæ, et nymphae, ad omnia et omnibus bonæ sunt. Aristobule uero et Eunomia, quæ deæ optimum consilium, et bona lex nobis dici possunt, eadem quæ Nemesis significant.

De ue-

De Vesta.

Estatum ipsa, tum statuæ ipsius, ciuitatis senatum, & loculos siue recōditoria redituum significant. Priuatis autem ipsam uitam. Principibus uero & regibus, ipsam imperij uim ac potestatem. Porro de marinis & fluuiatilibus dijs singulatim ex ordine sic res se habet.

De dijs marinis. Cap. XLIII.

Eptunus & Amphitrite, et Nereus, & Nereides, tum ipsi, tū statuæ ipsorum cōspecti, ita ut nihil mali faciāt, aut dicant, boni sunt omnibus in mari operantibus; & his qui moueri uolūt, sed & ad reliquas aggressiones nihilo minus boni sunt. Ex omnibus autē uel maxime his qui ad turbas progrediuntur, ualde conducibiles esse obseruatum est. Si uero moueātur aut turbentur, aut mali quippiam dicant aut faciant, aut patiantur, aut minētur, contraria prædictis significant. Sæpe etiam terræ motum & hymbrem futurum præsa-giuerunt.

De Leucothea.

Eucothea his qui in mari operantur bona est, ad reliqua mala, & tristitiæ ac luctus

ac luctus significatiua, propter historiam
quam de ipsa narrant. Proteus autem &
Glaucus, & phorcys, & dæmones qui cir-
ca hos sunt, dolos ac deceptiones signifi-
cant, propter facilem adspæctus transmu-
tationem. Vatibus autem boni sunt.

De Mari porro & Vndis, in sermone de
nauigatione superius in hoc ipso libro mē-
tionem feci. Litora & portus, spei signi-
ficationem habent, & salutis ipsis ægris.
Nam qui in magna tempestate sunt, ubi li-
tus uiderint & portus, suauissimam spem
potiundæ salutis secum nutriunt.

Fluuij deinde & stagna, & Nymphæ, &
Ephyrdes, boni sunt ad generandos li-
beros. Verum exactius de ipsis in superio-
ri sermone tractaui. Achelous autem ea-
dem quæ fluuij, & omnis potabilis aqua si-
gnificat, & ualidiores euentus facit. Quan-
doquidem uero de his quantum possibile
fuit sufficienter dictum est, reliquum fue-
rit ut de subterraneis ac inferis dijs dein-
ceps dicamus, itemq; de his qui

circumcirca am-
biunt.

De dijs

De dijs inferis, & de his qui circumcir-
ca ambiunt. Cap. XLIII

Luto & proserpina timentibus bo-
ni sunt. Imperant enim his qui non
amplius timent. Boni sunt & paupe-
ribus. diuitias enim & acquisitionem signifi-
cāt, propterea quod nullius rei indigi sunt
ipsorum subditi. Boni sunt & his qui ter-
ram emere uolunt, & ad principatum con-
tendentibus. Multis enim imperant hæc
numina. Sed & ad mysticos & arcanos u-
sus boni obseruati sunt hi dij. Verū si quid
graue ac durum faciant aut minentur, con-
traria significant. Ceres autem & core,
& qui iacchus appellatur, his qui initiati
sunt horum deorum sacris, bonum quid-
dam, atq; id non uulgare, futurum signifi-
cant. Non initiatis, prius timorē aliquem
& periculum inducunt, deinde uero nihi-
lominus bonum ipsum perficiunt.

Agricolis autem & his qui terram adipisci
proposuerunt bonæ sunt, dominari enim
& imperare terræ præsignificant. Et agro-
tantes erigunt & feruant. Nam fructuum
hominibus commodorum sunt causæ, qui
bus mortui non fruuntur.

Insuper

Insuper Cererem eandem cum terra rationem habere sapientes aiunt. *Ζῆλον* enim & *φερῖσβι* uocatur terra, itémque *βιόδωρ*, ab eo quod uitam & uictū mortalibus impertiatur, & fruges producat.

Bona est etiam Ceres ad nuptias, & alias aggressiones omnes per se conspecta, Non uero item Core, propter historiam quæ de ipsa fertur. Hæc enim sæpe etiam oculis somniantis periculum induxit, propter nomen. Core enim appellatur etiam in oculo pupilla.

Serapis, & Isis, & Anubis, & Harpocrates, tum ipsi, tum statuæ ipsorum ac mysteria, & omnis de ipsis sermo, atque etiam de dijs qui cum ipsis communia templa ac aras habent, turbationes & pericula, & minas, & infortunia significant, ex quibus præter expectationem præterque omnem spem seruant. Semper enim seruatores crediti sunt hi dij, eorum qui per omnia exercitati sunt, & ad extremum periculum peruenerunt. Nam eos qui iam in huiusmodi periculis constituti sunt, statim omnino seruant. Præcipue autem mysteria ipsorum lucius significationem habent.

naturalis ipsorum ratio aliud quid completur, fabulosa tamen narratio & historia hoc indicat. Hecate subterranea, & Erinnyes, & dæmones qui circa hos sunt, terribiles sunt etiam his qui iuste agunt. Verum hos qui præter leges agunt, & quibusdam insidias struunt, disperdunt. Eadem cum his significat & mater deorum appellata. Nam & tumultus & luctus per se conspecta prædicit, & occulta reuelat. Agricolis autem bona est. Terra enim esse putatur. Terror & Timor filij Martis, & ipse etiam Mars, belli ducibus, & militibus, & pugnam solitariam decertaturis, gladiatoribus & prædonibus, & aleatoribus, omnibus conducunt. Reliquis pugnas & clades significant. Harum enim causa existunt. Oceanus autem & Thetys, Philosophis & uatibus solis boni sunt, quemadmodum iam dictum est. Reliquis tristitias inducunt, & ad finem uitæ peruenisse ostendunt, exceptis his qui ad Oceanum habitant illicq; diuersantur. Saturnus & Titanes, maleficis uincula significant, & eos qui alijs insidias parant, perficere impediunt. Verum ad ea quæ latenter fiunt boni sunt, Sed neq;

neque nuptias celebrare permittunt, neque filios futuros prædicunt. At uero natura uniuersorum, & fatum, & prouidentia, & si quid aliud æqualem cum his potentiam habet, omnibus bonum prædicunt, exceptis egrotantibus, hos enim occidunt, nisi aliqua ualde benigna dixerint. Communem autem rationem & dii, & ipsorum statuæ habent. Ex ipsis uero statuæ, hæc quæ ex materia solida & imputrescibili factæ sunt, bonæ fuerint, uelut quæ ex auro constant, aut argento, aut ære, aut ebore, aut lapide, aut Electro, aut Ebano. Quæ uero ex alia materia fabricatæ sunt, minus bonæ censentur, Sæpe uero etiam quæ humiles ac uiles sunt, testaceæ, fictiles, cereæ, itēque imagines pictæ, & similes. Insuper & hoc obseruare oportet, Quicumque dii bona significant, tum ipsi, tum ipsorum statuæ, eorum neque contritas neque confractas statuas uidere bonum est. Quicumque uero mala significant, eos & destructos & dissipatos omnes uidere, itēque statuas ipsorum, bonum est, maxime uero eadem cum Nemese significant.

De Heroibus & dæmonibus

Cap. XLV

E Heroibus porrò & dæmonibus
D quid opus est dicere? eadem enim
 quæ dī significāt tum bona, tum ma
 la, uiribus tamē minora. Meminisse autem
 oportet, quod singulos ipsorum proprium
 habitum habere conuenit, & non permu
 tare, neque abiicere, neque simpliciter sta
 re, neque sine his quæ ipsis solenni more di
 cata sunt esse. Quoniam quicquid signifi
 cant siue bonum, siue malum fuerit, decipi
 unt & mentiuntur.

De terræ motibus ac hiatibus

Cap. XLVI

Erra si moueatur, res & negocia ac
T uitam somniantis motum iri signifi
 cat. Hiatus autem & cōcussiones et
 collapsiones, omnes homines iniuriā affi
 ciunt, ipsosq; perdunt, aut bona ipsorum
 corrumpunt. Solis autem his qui peregri
 nari proposuerunt, & obæratīs, fortunata
 & dextera omnia huiusmodi obseruata
 sunt. Quæ enim dissoluuntur & non con
 iuncta sunt, non amplius in priore loco cō
 tinent

inent somniantes. Quare & ex debito, & ex uinculis liberant. Cæterum de relictis, & prætermiſſis in utriſq; libris ſuperfluum fuerit dicere. Quoniam ex ſcriptis & relictis iuxta ſimilitudinem coniecturam facere oportet. Et tamen adhuc de iſſis dicetur.

De ſcala, ſartagine, mola, pila, & gallo

Cap. XLVII

Cala peregrinationis ſignum eſt, & transitionis in alium locum, Gradus uero eius, promotionem ſignificat. quidã dicunt quod etiã periculum ſignificat. Sartago uero damnum ſignificat, & mulierem gulofam. Mola ſemper durorum & difficilium negotiorum ſolutionem portendit, et fidelem ſeruum ſignificat.

Pila uxorem ſignificat. Piſtillum autem uirum. Gallus in domo pauperis, patrem familias, In domo diuitis, œconomum ſiue uillicum ſignificat, propterea quod eos qui in domo ſunt excitet ad operas obeundas.

Depilari aut pice illini, detrimentum ac damnum ſignificat.

De ouis.

Cap. XLVIII

Va medicis, et pictoribus, et his qui ex iſſis quæſtũ faciunt cõmoda ſunt.

Reliquis pauca quidem, lucri sunt signifi-
cativa, ob alendi facultatem. Multa uero,
curarum & anxietatis. Sæpe uero & litiū.
Quoniam qui ex ipsis nascuntur foetus fe-
rè semper terram pedibus eruunt, & occul-
tata inuestigant.

De Hippocentauro & Scylla, & dijs
humana specie. Cap. XLIX

Vin & huius meminisse oportet,
Q quod quæcunq; monstrosa sunt &
nequaquam possibilia præter natu-
ram intelliguntur, & rationem nō habent
ut interdiu fiant, uelut Hippocentauri, &
Scylla, & similia, ea mendaces spes & nun-
quā perficiendas inducunt. Apparent autē
dij in humana specie & forma, quando qui-
dem credimus ipsos nobis specie similes es-
se. Si itaq; ignoti dij ac deæ conspiciantur
per somnium, dinoscere eos oportet, ab æ-
tate, aut ab externis, aut ab artibus, hoc mo-
do. Ab ætate quidem, uelut puerulus con-
spectus, tēpus futurū significat, adolescens
autem præsens, & rursus, Adolescentulus
ualde iuuenis, Mercurium. Adolescens,
Herculem. Vir, Iouem. Senex, Saturnum.
Duo adolescentes, dioscuros, hoc est Ca-
storem

storem & Pollucem. Virgo Spem, aut Dianam aut Mineruam. Spem quidē, Rīdens. Dianam uero, reuerendam faciē praeferēs. Mineruā autem, acribus oculis intuēs. Fœmina iuuenicula, fortunā. Senex, Vestam. Tres fœminæ, Parcas, ubi fuerint uestibus indutæ, Nūdæ, horas, Lauātes, Nymphas. Ab externis autem sic. Dī habēt insignia, qui ergo ea insignia habēt, pro illis ipsis dīs agnoscendi sunt. Neq; enim est necesse singulatim ea recensere, quum res satis manifesta existat. Ab artibus postremum. Qui cognomines dīs artes habent, hi deos artibus ipsis praeceptos significant. Porro somnia iam uisa, & ipsorum euentus, non conuenit scribere in arte ipsa iudicādi somnia, & in doctrina speculationū, neq; uidebantur mihi idonea esse hæc huic loco. Et quidem quū Geminus Tyrius, & Demetrius Phalereus, & Artemon Milesius, multa somnia conscripserint, primus in trib. libris, secundus in quinq;, tertius in uiginti duobus, & præsertim cōpositiones medicamentorum ac curationes à Serapide. datas.

De tabula & libris. Cap. L

Abula uxorem significat, propterea
T quod omnigenas literarum formas
fufcipiat. Typos autem, hoc eft for-
mas, in cōfuetu ufu etiam ipfos liberos uo-
camus. Liber autem uitam eius qui som-
nium uidit significat, percurrunt enim ho-
mines libros, quemadmodum etiam uitam
ipfam. Sed & ueterum res gefas in memo-
riam reuocat liber, quandoquidem quæ o-
lim facta funt, in libris fcripta continen-
tur. Comedere libros, præceptoribus pue-
rorum, & fophiftis, & omnibus qui ex elo-
quentia aut libris uictum ac rem fibi com-
parant, conducit. Reliquis mortem repen-
tinam prædicit.

De perdicibus. Cap. LI

Erdices & uiros & mulieres signi-
P fificant, ut plurimum uero mulieres
magis, impias & religionis negli-
gentes, quæ nunquā nutritoribus fuis be-
neuolentiam mutuam exhibent. Nam &
ægre manfuefiunt, & uariæ funt perdice,
& folæ ex auium generibus deorum cul-
tum non habent.

De pe

De pedicis Cap. LII

Edicæ detentionis & impedimenti
P signum sunt & morbi, propter detentionem. Seruis autem, fidem & auctoritatem magnam prædicunt, ex quibus ingrati excident. In nuptis uero nuptias, & liberos non habentibus, liberos promittunt. At uero ab ipsa pedicarum materia, coniectura de nuptiarum sumptuositate facere oportet.

De plagis, Cap. LIII

Erberare eos solum bonum est quibus
V quis imperat, excepta uxore. Nam hæc si uerberat, adultera fit, reliqui ipsius uerberatis comodo plagas accipiunt. At uero eos percutere quibus, quis non imperat, bonum non est. damnum enim ex lege irrogatum prædicat. Verberari autem bonum non est, neque a dijs, neque a mortuis, neque a subditis, sed a reliquis. Semper uero bonum est lignis aut manu uerberari, malum autem loro, propter uibices inflictos, & calamo, propter strepitum & ferula. Nam & hoc lignum strepitum addit. Quandoquidem uero uerberati plagas accipiunt, inde adeo utilitatem accedere contingit, ab accipiendo uidelicet. Ego uero obseruaui hoc quod mihi ipsi accidit, Aliquando enim
per

per somnium uisus sum mihi, ab uxore mea uituperijs & plagis impeti, illa die obuiam ueniente mihi quodā, à quo animus meus planè diffidebat, turbatus sum & ualde ægre tuli: neq; enim erat uerisimile, eum qui à persona sibi subiecta, & à qua coliac honorari debebat, contumelia affectus erat, non tristari, aut non molestiam in aliqua re concipere.

De morte. Cap. LIIII

M Ortuum esse sibi uideri, & elatū,
& defossū, seruo quidē cui res
& domus heri non cōcredita est,
libertatē significat. Mortuus enim nullum dominum habet, & laborum & ministeriorum requiem inuenit. Verum seruo cui bona domini cōmissa sunt, fidem adimit mors. Viro autem uxorem non habenti nuptias prædicit. Nam & nuptiæ & mors, utraque fines hominibus esse putantur, & semper se mutuo indicant. Vnde etiā ægrotantibus uxorem ducere, ac nuptias celebrare, mortem prælagit. Nam eadem utrisq; contingunt, tum nuptias celebranti, tum morienti. Velut uerbi causa, deductio & comitatus amicorum, tum uirorum, tum foeminarum

minarū, & coronæ, & aromata, & ungen-
 ta, & cautio de bonis. At uero eum qui uxo-
 rē habet, mors ab uxore separat, & socios,
 & amicos, & fratres dissoluit, inuicemq; se-
 parat. Mortui enim cum uiuis nō conuer-
 santur, neq; uiui cum mortuis. Eum uero
 qui domi est ad externos extrudit, propte-
 rea quod nō in iisdē amplius maneat mor-
 tuus. & apud externos degentem, domum
 reducit. Nam mortuus in terrā deponitur,
 quæ communis est omnium patria. Athle-
 tis autem sacrorū certaminum uictoribus,
 mortem inducit. Perfecti enim & absoluti
 sunt mortui, quemadmodum & uictores.
 Bonum est autē & philologis & patribus
 mortuum esse sibi uideri. Habebunt enim
 monumenta, hi liberos, illi uero sapientiæ
 suæ scripta ac libros. Obseruauī deniq; &
 tristibus & timentibus mortē bonam esse.
 Timoris em̄ & tristitiæ expertes sunt mor-
 tui. Item his qui de terra litem habent, &
 qui terram emere uolunt. Terræ enim do-
 mini sunt mortui. In alijs autē litibus, ma-
 lum est mortuum esse. Nam in rebus effi-
 ciendis impotentes sunt mortui, & in uiuo-
 rum potestate positi. Si uero quis agrotans

aut

aut dolens aliqua parte, uideatur sibi mortuus esse, à morbo & à dolore liber erit. Nā & mortui neq; dolent, neq; ægrotant. Nihil autem differt siue quis mortuus esse solummodo sibi uideatur, siue elatus aut sepultus. Vium sepeliri sibi uideri, nemini confert, ut plurimum enim carcerē aut uincula significat. Quicquid autem boni siue mali significauerit mors, id ipsum si quidē quis seipsum occidat, cōtinget ei suis ipsius causa. Sin ab alio interimatur, euenient ob alterius causam etiam euentus. Omnes mortes lege irrogatæ, ea quæ significant tum bona, tum mala uehementiora faciunt. De quibus speciatim dicere operæpretium existimo.

De strangulatione Cap. LV.

Strangulari & seipsum suspendere, tribulationes et angustias significat, propter id quod his qui strangulantur contingere uidemus. Insuper etiam nō mansurum esse in domo, neq; ubi quis erat dum somnium uidit. Nam strangulatus nō amplius terram contingit, neque est in firma sede.

De ma

De maſtatione ſiue cæde. Cap. LVI

Actare aliquem ſeiſum, aut ab aliquo maſtari, eadem ſignificat quæ antea de morte relata ſunt. uerum citius perficit euentus. Sacrificari autem, & pro uictima tractari ad aram dei, aut publice in congregatione ſiue eccleſia, aut in foro, omnibus bonum eſt maxime ſeruis, qui inde præclare & ſplendide liberi erunt.

De uiuentis cõbuſtione. Cap. LVII

Iuentem comburi, eadem ſignificat quæ fulmine feriri, de quibus in ſuperioribus diximus. Priuatim autẽ & propriè uiuentem comburi, ægrotis ſalutem ſignificat, propter ipſius uerbi *κατακαΐεσθαι* compositionem. Cæterum iuuenibus, calamitates irrationabiles, & concupiſcentias amatorias ſignificat.

De cruce. Cap. LVIII

Ruciſigi omnibus qui nauigare propoſuerunt bonum eſt. Nam ex lignis & clauis conſtat crux, quemadmodum etiam nauis. & malus eius ſimilis eſt cruci. Bonum eſt & pauperi. Nam altus eſt crucifixus. Verum diuitibus damnofum eſt. Nudi enim cruciſiguntur,
& car

& carnes deperdunt crucifixi. Cæterū uirō uxorem non habentī nuptias prædicit, ob ligationem, sed tamen non adeo commodas. Eadem autē ratio est amicitie & sodalitatis. Seruos uero liberos facit. Nemini enim subiecti sunt crucifixi. Qui autem domi agere uolūt, & qui propriam terram colunt, & qui alicunde eiſci timent, eos eiſcit, & non ſinit in locis in quibus ſunt manere. prohibet enim crux terram cōtingere. Porro in ciuitate crucifixum eſſe ſibi uideri, talem magistratum ſignificat, qualis fuerit locus in quo crux poſita fuit.

De pugna cum feris. Cap. LIX

Vgnare cum feris pauperi bonum
 P eſt, multos enim habebit quos nutrit. Nam & qui cum feris pugnat à proprijs carnibus feras nutrit. Verum uirō opulento iniurias futuras à talibus denunciat, quales fuerint ipſæ feræ. Multis etiam morbuſignificauit. Nam ut à beſtijs ſic etiam à morbo corrumpuntur carnes.

Seruos autem liberos facit ſomnium

hoc, ſi ſibi uideantur à beſtijs

occīſi eſſe.

De de

De descensu ad inferos. Cap. LX

D inferos descendere indeq̃ redire,
A & speculari quæ isthîc solennî more
 instituta sunt, his quidem qui feliciter agūt damnosum est. Nam ad res gerendas impotentes sunt inferi, & frigidi & immobiles. Verū cauentibus & uerentibus, aut curiosis, aut tristatis, curarū & tristitiæ alleuiationem promittit. Sunt enim omnis tristitiæ ac curæ expertes inferi. Reliquis peregrinationis significatiui sunt, aut eos omnino ex locis in quibus sunt expellunt. atq̃ hoc partim ueteres declarant, qui eos qui longam peregrinationem profecti essent, ad inferos profectos esse dicebant. partim etiam ipsa ratio cōmonstrat, quod non in iisdem conuersationibus mortui existāt. Quod si quis ab inferis rursus ascēdere sibi uideatur, ab exteris in patriam reuertetur. Si uero non, apud exteros uitam finiet. Sæpe uero etiam eos qui apud exteros sunt, descensus ad orcum ad domum reducit. At uero si quis ad inferos profectus uideatur sibi prohiberi uiolenter à regressu ad superiores in humanis degentes, huic detentionē ab aliquibus somnium significat, aut inclusionem

sionem in carcerem. Multis uero morbum longum prædixit, & ob morbum mortem. Cæterum ascendere perfugio aliquo reposito, ab extremo periculo ægrotum seruat. Consueto enim sermone eum qui præter expectationē seruatus est, ab inferis reuersum esse dicimus.

Portare aut portari. Cap. LXI

Ortare aliquem dæmonem subterraneum, siue ipsum plutonem, siue cerberū, aut alium quendam ex inferis, si quidem maleficus id somnium uiderit, crucem ipsi significat. Similis est enim & crux mortis, & qui crucifigendus est prius ipsam portat. Si uero non maleficus uir somnium uiderit, ferā portabit, & si quidem grauabitur, ab ipsa mordebitur & morietur. Sin minus, gaudens eam deponet, & ab ipsa non lædetur. Portare aliquē uiuentium melius est quàm portari, quanto præstantius est alicui auxiliari posse, quam auxilio & ope alterius opus habere. Similis est enim is qui portat subleuantis & beneficium dantis, qui uero portatur, beneficium accipientis. Quanto debilior est is qui portat, ueluti si sit mulier aut puer, tanto peius est ei

est ei qui portatur. Nam uilium & minus auxiliari potentium opem implorabit. Soli seruo bonum est ab hero portari, & penitus pauperi ab opulento. Multum enim opis ferent à portantibus.

De mortuis. Cap. LXII

Mortuos uidere, atque id solum, & nihil aliud memorabile facere aut pati, sic affectum iri significat, quomodo affecti fuerunt mortui dum uiuebant erga somniantem. Si enim fuerunt iucundi & benefici, bona significat, & praesens tempus suauiter transigendum. Si uero non, contraria. Si uero acceperint quid tale mortui, qualia mortuis dicantur, incommodum est. Sed omnium perniciosissimi sunt qui uestes auferunt, aut argentum, aut cibos. Aut enim ipsi somnianti mortem significant, aut alicui ex cognatis aut affinibus ipsius. Quicquid autem aliud rapuerint, iuxta proportionem iudicare oportet. Quin & dantes mortui, etiam sic mali sunt, nisi sanè cibos, aut argentum, aut uestes dederint. Ego autem obseruaui quendam qui suam uxorem defunctam in somnijs uidit, procul stantem in domo, & lectos ster-

mentē, & postridie cōtigīt plures ex præmi-
nentibus illius amicis ægrotare, & apparuit
manifestē somniū post euentū. Aegrotātes
enīm indigent pro necessitate sua præpara-
tione lectorum, & non sanī.

De numismatis. Cap. LXIII

Liqui tradunt argentum esse ma-
lum, & numismata omnia. ego ue-
ro obseruauī, tenuia quidem & æ-
rea numismata tristitiæ esse causas, & ser-
monum molestorū. Verum argentea uer-
borum in paucis de rebus grauibz ac serijs
significationem habere. Aurea uero adhuc
de magis grauibz. Semper autem melius,
paucas pecunias & numismata habere, pu-
tandum est. Quoniam multæ pecuniæ pro-
pterea quod ægre dispensari possunt curas
& tristitiās significant, quemadmodum eti-
am thesaurus.

De thesauro. Ca. LXIIII

Iquis putet se thesaurum effode-
re paucas pecunias habentem, mi-
nora mala significat. Verum the-
saurus multarum pecuniarum, tristitias &
curas significat, & mortem prædicat. Neq̃
enīm absq̃ terræ effossione thesaurus repe-
ritur

ritur, quemadmodum neq; mortuus depo-
nitur. Atq; ego sanè hoc obseruauì. Quum
enim aliquando in tristitia ac cura essem, ui-
dì me in sportula habere tenuē ualde mone-
tam, & ingressus in officinam quandam,
eam ipsam furto amissi ac perdidi. & conti-
git ut illa die mihi nunciùs lætus adueniret,
de rebus quarum cura angebar, atq; sic ex-
hilarabar, & melius afficiebar. Porro in
conuentu quodam quum aliquando tales
narrationes mouerent, memini quendam
dicere, quod quandoq; ad comparandas &
exigendas pecunias proprium filium suum
ablegarit, & eo adhuc apud externos degen-
te, in somnis ipsum uiderit reuersum & di-
centē, tria milia octingenta numismata at-
tulit: & delato ad quendam somniorum do-
ctum interpretē hoc ipso somnio, respon-
sum tulerit, quod re infecta filius ipsius re-
uersurus esset, quod ipsum etiā sic euenie-
rit. ac primum quidem quod contraria sem-
per euenire solent, deinde quod etiam sem-
per per eiusmodi positionem digitorum
tria milium octingentorum, nihil
significare con-
sueuimus.

De lachrymis. Cap. LXV.

Acliryuari & dolere tum ob mor-
 L tuum, tum propter aliud quiddam;
 & ipsum adeò triftari, gaudium ob
 aliquam rem, & uoluptatem propter recte
 factum quoddam futuram prædicat, atque
 id recte & iuxta rationem. Habet enim ani-
 ma noftra cognatum quiddam ad ambien-
 tem & aerem externum. Quemadmodum
 igitur ambiens & aer, in contrarium muta-
 tur femper, à tempeftate in ferenitatem, &
 rurfus à ferenitate in tempeftatem. Sic ue-
 rifimile eft & mentem noftram, à triftitia in
 uoluptatem & gaudium mutari, & à gau-
 dio in mœrorem. Quare etiam gaudere in
 contrarium mutatum, triftitiam fignificat.
 Semper aut ob aliquid triftari oportet, &
 non fine cauffa, quoniam fruftra triftari, ob
 aliquid tristem fore præfagit.

De monumento. Cap. LXVI.

M Onumentum habere aut ædifica-
 re, bonum eft feruo, et liberos nō
 habenti alter enim liber erit, quo-
 niam non ferui, fed liberi monumenta ex-
 ftruunt ac poffident. alter filium relinquet
 monumentum fui. Sæpe uero & nuptias præ-

prædixit eiusmodi somnium. Quoniã monumentũ uelut mulier, multa corpora com-
plectitur. & terræ acquisitionem, & in uni-
uersum omnibus bonum est hoc somnium,
tum diuitibus & fortunatis, tum inopibus
& infelicibus. At uero monumenta contri-
ta aut collabentia, contraria significant.

Si mortui reuiuiscant. Cap. LXVII

M Ortui reuiuiscences, turbationes si-
gnificant & detrimenta. Etenim ue-
lut res supposita esset cogitare oportet, qualis turbatio futura sit, si mortui reui-
uiscant. Verisimile est enim quod sua bona
sint repetituri. Vnde & detrimenta, & da-
mna, ac contentiones sint orituræ.

Si mortui denuo moriantur

Cap. LXVIII

M Ortui denuo morientes, cognomini-
bus, aut similibus, aut propinquis ge-
nere, mortem præfagiũt, ut hoc mo-
do iidem bis mori uideantur.

De medicamento letali. Cap. LXIX

M Edicamentum letale, eadem quæ
mors ipsa significat. Eadem signi-
ficatio est ferarum omnis generis,

& bestiarum lectos subeuntium, quæ celeriter occidunt.

De nuptiis.

Cap. LXX

Vandoquidem & nuptiæ similes
 Q sunt morti, & à morte significan-
 tur, etiam hoc loco de ipsis men-
 tionem facere conueniens esse putavi. Vir-
 ginem ducere, ægrotanti mortem signifi-
 cat. quæcunq; enim uxorem ducēti, eadem
 etiam mortuo contingunt. Bonum est au-
 tem ei qui nouam negotiationem aggredi
 proposuit, propositum enim affecuturum
 esse significat. & speranti alicunde utilita-
 tem, accessuram esse promittit. Omnino
 enim accipit bona aliqua, quæ sponsa addu-
 cit, is qui uxorem ducit. Reliquis pertur-
 bationes & diuulgationes significat. Non
 enim sine turbatione nuptiæ perficiuntur.
 Si uero quis mulierem deuirginatā in uxo-
 rem duxerit, non noua sed uetera negotia,
 nulla poenitentia aggredietur. Si autē quis
 suam uxorem alteri nuptam uiderit, immu-
 tationem actionum, aut separationem signi-
 ficat. Si uero mulier uirum habens, sibi ui-
 deatur alteri nupsisse, quemadmodum mul-
 ti produnt, uirum defodiet, aut aliter quo-
 modocunq;

modocunq; ab ipso seperabitur. Verum ut ego obseruaui, hoc non semper contingit, sed quum aut uterū non gestat mulier, aut liberis caret, aut nihil uenale habet. Si uero nihil horum fuerit, si quidem filiolarum habuerit, eam ipsam uiro collocabit. Si uero grauida fuerit, filiam pariet, quam educatam uiro in matrimonium dabit, atq; sic nō ipsa, sed quæ eius naturæ particeps est alteri nubet, & quæ aliquid uenale habet, communicationem & contractum, uelut in nuptiis, circa uenditionem cum aliquo faciet.

De Hirundine & lusciniā.

Cap. LXXI

Vandoquidem de hirundine in sermone de auibus non memini, sed libenter reliqui, hic sanè eius mentionem faciam. Aiunt enim animal hoc mortem significare interpestiuorum corporum, & luctum, & magnam aliquam tristitiam. Ab huiusmodi enim malis etiam auem hanc natam esse ferunt. Etenim Alexander Myndius historiis fidem habere oportere dicit, cui consentit etiam Dionysius Heliopolites. Aiunt enim quod etiam si

mendax sit historia quædam, tamen propter præsumptam de ea opinionem, quod sic habeat, quum simile quid eius argumento euenturum est, atq; id anima prædicere uelit, tunc illam ipsam historiam in medium adducit. Ego uero in plurimis quidem historijs hunc sermonem consonum reperi, uerū nequaquā in omnibus. Quare in omni sermone, nō uerisimilitudini eorū quæ dicuntur addictus, eam sequor, sed experientiam euentuū amplector. Et nūc de hīrūdine dico, quod nō est mala, nisi quid absurdi faciat, aut permutetur in aliū colorem præter naturā ipsi existentem. Est enim uox eius, non lamentatio, sed cantilena remissa, & exhortatoria ad operas obeundas. Quod autem hoc uerū est, uel inde cognosci potest. Quod hyeme hīrūdo neq; uolat, neque canora est, sed & ipsa terra, & mare quieta sunt, & homines & alia omnia animalia sub tecto & in lustris suis degunt, & nihil aliud operantur. Vbi aut uer accesserit, prima hīrūdo apparet, subindicās, ut ita dixerim, singula opera aggredienda. et sanè ubi apparuerit, nunquam uespere canit, sed
mane

manē sole emergente, eos quos uiuētes deprehenderit operum admonens. Est igitur commoda & ad opera, & ad actiones, & ad musicam, & maxime omnium ad nuptias. Fidam enim & domus custodem futuram uxorem promittit, eamq; ferē græcam, aut musicam. Nam ipsa Hirundo eodem cum nobis tecto uiuit. Atqui luscinia eadē quæ hīrūdo significat, sed minora. Minus enim nobis familiaris est.

De dentibus Cap. LXXII

E dentibus exacte tradidi lib. primo.

De Verum etiā hic breue quiddam ex his quæ isthic relicta sunt dicā. Dentes in manus sumere ex ore elapsos, aut etiā in proprium sinum colligere, depositionem filiorum futuram significat, aut non permanentium aut non educandorum. Dentes lingua sua eijcere, significat ea quæ in uita dura & aduersa sunt, propria eloquentia dissoluere. Deinceps uero de uolatu, & de fidedignis dicemus, & de tempore uitæ.

De Vo.

De uolatu Cap. LXXIII

Volare sibi uideri paululū à terra distanti, figuræque recta, bonum est somnianti. Quantum enim abfuerit à terra, tanto altior est his qui utrinque circumambulāt. Semper autem feliciores altiores appellamus. Bonum est autem non in sua patria hoc facere, quoniam transmigrationem significat, propterea quod terrā non contingat. Quodam enim modo dicit somnianti somnium, quod patriam contingere & accedere non possit. Volare alas habentem, ex æquo omnibus bonum est. Nam serui ob hoc somnium manumittuntur, quoniam omnes uolantes auiculæ, neque dominum habent, neque ducē aliquem sequuntur. Pauperes autem multas pecunias acquirunt. Quemadmodum enim pecuniæ portant ac uehunt homines, sic etiā alæ aues. Diuitibus uero & ualde potentibus principatus portēdit. Quemadmodum enim ea quæ uolant superueminēt ea quæ per terram repunt, Sic principes priuatos præcellunt. At uero absque alis uolare, & multum à terra distare, periculum & timorem somniāti significat. Sed & circum tegulas

gulas uolare, ac domos, & biuia, seditiones ac turbationes animæ præfigit. Verum uideri sibi in cœlum euolare, seruos quidem in maiores domos transituros esse significat, & sæpe in regiam aulam peruenturos. Liberos autem etiam inuitos sæpe obseruaui, ob hoc somnium in Italiam profectos. Quemadmodum enim cœlum domus est deorum, Sic Italia regum. Eos uero qui latere cupiunt, & occultantur reuelat. Omnia enim quæ in cœlo sunt, manifesta & cōspicua omnibus sunt.

Volare cum auibus, significat cum alijs gentibus & externis conuersionem fore. Maleficis autem malum est, scelestos enim punit. Sæpe uero & per crucē uolare, ita ut neq; multum à terra quis distet, neq; rursus ualde humilis uolet, sed ut ea quæ in terra sunt cognoscere possit, peregrinationem quandam ac transmigrationem significat. Qualia autem obuentura sint in peregrinatione ipsi somniant, ea omnia promptum est discere ex his quæ in terra uidet. Campi enim & arua, & urbes, & uillæ, & agri, & omnia hominum opera, & fluuij pulchri, & prata, & stagna, & portus, & mare tranquillum, &

portus

portus arte parati, & naues secundo uento utentes. Hæc omnia si uidentur bonam peregrinationem præfagiunt. Valles autem & conualles, & saltus, & petrae, & ferræ, & fluuij torrentes, & montes, & rupes, omnia mala in peregrinatione futura prædicunt. Semper autem bonum est ubi quis à uolatu sursum facto rursus deuolet, & sic expergefiat. Omnium uero optimū est, uolentem uolare, & non inuitum in aërem ferri, & rursus ultro quiescere. Multam enim facilitatem & promptitudinem in rebus agendis prædicat. Verum si quis persequentibus feris, aut homine, aut dæmone uolet, minime bonum est. Timores enim ingentes & pericula magna inducit. Nam in somnis tantus erat timor, ut non sufficere ad fugam terram putaret, sed cœlum peteret. Bonum est seruo intra heri domum uolare, Multis enim in domo præminebit. Si uero extra domum uolarit, post prosperitatem è domo exhibit, mortuus quidem si per atrium domus euolauerit, uenditus uero si per ianuam, fugitiuus, si per fenestram. Supinum uolare, nauiganti aut nauigare uolenti, non est

est malum. Vt plurimum enim etiam in nauibus, ubi non tempestas, supini homines sunt, reliquis ocium prædicit. Supinos enim ociosos dicimus. ægrotos autem occidit. Omnium porro pessimum & sinistimum, uolare uelle & non posse, aut etiam uolantem caput ad terram habere, & pedes uersus cœlum. Multam enim infelicitatem somnianti significat. Quomodocumque autem uolarit homo ægrotus, morietur. Aiunt enim etiam animas à corporibus separatas in cœlum abire, superexcellenti uelocitate utentes, & ut ita dicam, uolucrum similes. Qui uero sedentarias exercent artes, ex hoc somnio ab operis cessant, quo mobiles redantur, & in sellis non maneant, propter uolatum. Vincit autem soluuntur. Est enim & pedibus & manibus exolutus qui uolat. Multati uero etiam cæci facti sunt. Similes enim sunt uolantibus cæci, propter timorē casus. In curru, aut sella, aut lectio, aut sede, siue aliquo alio fulcri aut fundamenti loco subiecto sedentem uolare, magnū morbum aut resolutionem siue paralytim significat, aut crurū usum interceptū iri, & sic curru portari, propterea quod terrā contingere nō possint.

At

At uero si quis peregrinari uelit, ei hoc somniū non ita malum est. Nam cum tota domo, omniq; instrumento domestico proficiſcetur, aut etiā uehiculis perferetur.

De fide dignis. Cap. LXXIII

E X his qui fide digni dicuntur, quibus aliquid per somnium dicentibus credere oportet & obedire, primos esse deos sentio. Nam alienū à deo est mentiri. Deinde sacerdotes: eundē enim quem dñs honorem homines ipsis habent: postea reges, & principes. Quicquid enim dominatur uim habet dei. Deinde parentes & praeceptores. Nam hi similes sunt dñs, illi ad uitam inducentes, hi quomodo uiuere oporteat docentes. Deinde Vates, & ex uatibus non deceptores, neq; uanos uates. Quaecunq; enim dixerint Pythagorici, phyllognomonici, talorū uates, igniū uates, circulorum uates, cribrorum uates, formispices, manuspices, peluium uates, mortuorum uates, ea omnia falsa & nullo fundamento nixa putare oportet. Nā ipsoꝝ artes tales sunt, atq; ipsi ne minimum quidem Vaticinationis sciunt, uerum praestigijs illudentes & defraudantes, obui-
nientes

nientes exuunt ac denudant. Reliquū itaq;
est solum ea uera esse, quæ ab his dicuntur,
ueluti sunt Augures, Astrorum inspecto-
res, somniorum interpretes, & hepatispi-
ces. Verum de mathematicis genealogia-
rum ac natiuitatum rationem inquirenti-
bus, suspensa sententia cōsiderabimus. In-
super autem fide digni sunt mortui, quoni-
am omnino uera dicunt. Duæ enim causæ
sunt propter quas mentientes decipiūt, aut
quod aliquid sperent, aut quod timeāt. At-
qui neq; sperantes quid, neq; timentes, me-
ritò uera dicunt. Tales autem sunt uel ma-
xime mortui ipsi. Amplius uero & pueri
uera dicunt, Neq; enim adhuc nouerunt
mentiri & fallere. Et omnino Senes, Nam
fide dignum per senectutem indicatur. Sed
& alia animalia penitus uera dicunt, pro-
pterea quod sermonis rationem nō tenent.
Reliqui autē, ut ne singula recensendo ser-
monem extendā, omnes, quicquid tandem
dixerint, mentiūtur, exceptis his qui uitam
in secessu degunt, & bonos mores habent.
At uero theatris seruiētes, & in pulpita et
orchestras ascendentes, inde adeò propter
simulatas personas apud omnes fidem per-
dunt

dunt, item sophistæ, & pauperes, & galli, & exsecti & spadones. Hi enim etiam non dicentes quicquam, uanas spes esse significant, propterea quod natura neque inter uiros, neque inter foeminas numerari possunt. Oportet igitur fide dignis de omnibus que dicunt fidem habere.

De temporibus uitæ. Cap. LXXV

Umana ætas iuxta aliquos, annos
 H septem habet. Vnde & medici dicunt, nemini duarum ætatum ueniam secandam esse, decem & quatuor annos natum significantes, tanquã qui adhuc ampliore sanguine opus habeat, & superfluũ sanguinem nõdum habeat. secundum quosdã annos triginta habet. Vnde & Nestorem aliqui sexaginta annos trãsgressum esse uolunt, & in tertiã ætate fuisse, atque ad nonaginta annos peruenisse, de quo sanè poeta ait: Aetatis qui hominũ duo secula uixerat, ætas Tertia sed regem cernebat. Cæterum apud nos centum anni perfectum uitæ humanæ tẽpus censentur, quandoquidem plurimos tam diu uiuere uidemus

mus, aut paulò minus annorum implētes, aut paulo ampliùs transgredientes, & alio qui rationem euētuum ad hunc numerum correspondentē ipsa experientia ostendit, & propterea etiam nos ætate usi sumus uelut centum annos cōplectente. Quicunq; igitur per integras literas scripti numeri, calculum intra cētenarium perficiunt, eos scribere & computare oportet, & opinari tot annos significare, quot uidelicet ipse numerus indicat. Sunt autem hi soli apud Græcos. $\psi, \mu \iota \alpha, \epsilon \xi, \delta \epsilon \kappa \alpha, \epsilon \nu \delta \epsilon \kappa \alpha, \sigma \epsilon \kappa \acute{\alpha} \kappa \iota, \sigma \tau \epsilon \nu \alpha$, significat quidem ψ , quinquaginta quinq; scribitur enim per ϵ quinarij numeri notam, & per ν quinquagenarij. Verum $\mu \iota \alpha$, quinquaginta unum significat, scribitur enim per μ quadragenarij numeri, & per α denarij, & per α unitatis notam.

$\epsilon \xi$ deinceps sexaginta quinque significat. Scribitur enim per ϵ quinarij, & ξ sexagenarij numeri notam. Similiter & $\delta \epsilon \kappa \alpha$, & $\epsilon \nu \delta \epsilon \kappa \alpha$, & $\sigma \epsilon \kappa \acute{\alpha} \kappa \iota, \sigma \tau \epsilon \nu \alpha$, iuxta eundem intellectum & scribere & supputare oportet. Reperientur enim in $\delta \epsilon \kappa \alpha$ uoce, triginta, in $\epsilon \nu \delta \epsilon \kappa \alpha$, octoginta quinque, in $\sigma \epsilon \kappa \acute{\alpha} \kappa \iota, \sigma \tau \epsilon \nu \alpha$, nonaginta, ita ut compositas

litteras singulatim singulas excerpamus, atque sic numeros ex ipsis colligamus.

Quicumque uero numeri per integras litteras scripti & computati, humanam ætatem excedunt, uelut $\delta' \upsilon \omicron$, quod efficit quadringenta septuaginta quatuor, iuxta eos neque possibile est, neque rationi consentaneum, ut aliquis tot annos uiuat. hos igitur numeros iuxta ascensum elementorum accipimus hoc modo. Ad significans elementum ac numerum progressi, singulorum præcedentium elementorum numerum supputamus, ueluti $\delta' \upsilon \omicron$ quæ indicantur per β apposita α , dicimus esse tria. $\pi \rho \iota \alpha$ uero cõnumeratis uno & duobus, dicimus esse sex. Similiter $\tau \epsilon \sigma \alpha \rho \alpha$ cum præcedentium elementorum numero fiunt decem. $\pi \acute{\eta} \nu \tau \epsilon$ similiter fiunt quindecim. Verum $\epsilon \zeta$ in superiore sermone indicauimus esse sexaginta quinque. At uero $\epsilon \pi \tau \alpha$ cum præcedenti numero, $\epsilon \zeta$ non connumeratis, propterea quod priuatim sexaginta quinque significant, & per elementum non iudicentur, sed per integram characterum scripturam, fiunt uiginti duo. Amplius autem $\delta \kappa \tau \omega$ fiunt triginta. Eademque ratione $\gamma \nu \epsilon \alpha$ fiunt triginta nouem.

nouem. *Δεκα* uero propriam aiunt habere rationem, Nam qui per integras literas scripti ac supputati sunt numeri, singulatim & per se significāt. Et rursus, quia non per scripturam characterum, uelut εϛ, sed per elementum significantur, *Δεκα* fiunt quadraginta nouem, secundum ascensum præcedentium elementorum numero simul supputato. Quo uero omnis ambiguitas remoueatur, Siquidem audieris uocem alicuius dicentis *Δεκα*, significat triginta, propter supputationem quæ colligitur ex *Δεκα* uoce scripta. Si uero, alicubi uideris scriptum, accipies per ipsum quadraginta nouem, iuxta prædictum intellectū, ut præcedentium elementorum numerus simul cum denario complicitur. Atque hoc modo εϛσι sexaginta nouem fiunt, & τριακοντα nonaginta nouem. Cæterum τεσσαράκοντα non amplius iuxta eundē modum accipere oportet. Neq; enim centum triginta nouem annos ullus aliquis uixerit. Quæ ratio etiam in πεντήκοντα, & adhuc maioribus numeris est obseruanda. Oportet igitur hos, non iuxta ascensum numeri elementorum, sed iuxta positionē elemēto-

rum accipere ac interpretari. Velut $\pi\omicron\sigma\alpha\iota\ \rho\omega\delta\upsilon\tau\alpha$ notantur per elementū μ quod ipsum indicabit duodecim. Est em̄ duodecimū elementū μ quod $\pi\omicron\sigma\alpha\iota\ \rho\omega\delta\upsilon\tau\alpha$ significat. Quando autē sequit̄ ex ordine v̄ consequens est ut quandoquidē ipsum μ duodecimū est elementū. & v̄ decimūtertium, siue tredecim, fiat sanē & ξ decimūquartum & significet quatuor & decem, & reliqua eodem modo. Sunt porro & quidam compositi numeri, quos diuidere oportet, uelut in primis quidem sic, decem bis dicta significant uiginti, & decem ter, triginta & quater decem, quadraginta, & quinquies decē, quinquaginta, & sexies decē, sexaginta, & septies decē, septuaginta, & octies decē, octoaginta, & nouies decē, nonaginta. Et rursus, uiginti bis, quadraginta. Viginti ter, sexaginta. Viginti quater, octoaginta. Viginti quinquies, centum. Sic & triginta bis, sexaginta, triginta ter, nonaginta. Et quadraginta bis, octoaginta, & quinquaginta bis, centū. At uero in alijs pluriū annorum numeris, uelut si quis audisset aliquem dicentē, uiues annos uiginti sex, diuidere oportet, & uiginti quidem ut uiginti

accipere

accipere, uerū ē id est sex, iuxta superiorē rationē accipere. fiunt igitur oēs anni octoginta quinque. Si uero uiginti septē, uiginti quidē per se, septē uero iuxta priorē rationē uiginti duo accipere oportet, fiūt igitur oēs quadraginta duo. Sic & uiginti octo, quinquaginta, & quicunq; alius numerus cum uicenario coniunctus, supra quinque, per se calculum & supputationem subeat. Similiter & quicunq; numerus cum tricenario copulabitur, supra tria, & quicunq; cum quadraginta, supra duo, & quicunq; cum quinquaginta, supra duo, uelut exempli gratia. Si quis audisset aliquē dicentē, uiues annos quinquaginta septem, stolidū esset sperare hominē septies quinquaginta annos uicturum esse, qui essent trecenti quinquaginta. Sed sanē septē per se iuxta superiorē rationem, unā cū quinquaginta supputati, fiunt septuaginta duo anni. Quum tamen quis fuerit intra prädictū numerū, uelut si quis annorū existens triginta, putaret aliquē sibi dicere, uiues annos quinquaginta, hic uiuet in posterū uiginti, quo unā cū priorib. triginta annis, uiginti successura quinquaginta fiant. Si uero quis annos habēs septuaginta

uideatur sibi quendam ipsi dicere, uiues annos quinquaginta, hic de cætero tredecim annos uiuet. Neq; enim de primis ipsi dicit, propterea quod primi plures q̃ quinquaginta sint, neq; tamen alios quinquaginta annos supra septuaginta uiuere possibile est, aut cōtingens. Proinde reliquos tredecim annos uiuet, quoniam v̄ elementum quinquaginta significans, decimū tertiū ex ordine locū obtinet. Consimilis autē & in alijs similibus ratio obseruetur, quū numerus qui alicui denunciatur, prius transacto tempore fuerit minor, ad futurū uero tēpus impossibilis. Insuper uero & dies, & menses, & annos ut plurimum sic diiudicare oportet. Neq; enim semper æqualis penitus ualoris reperiunt̃. Nam & per annos, menses ac dies indicātur, & per menses, anni ac dies, & per dies, menses ac anni. Ne uero & hic in ambiguitatē delabamur, ubi quis annos dixerit, siquidem fuerint moderati et possibiles, pro annis iudicent̃. Si uero multi, pro mensibus. Si aut̃ penitus modū excesserint, pro diebus. Reuertit autē ratio à diebus. Si enim multi fuerint, pro diebus iudicentur. Si uero moderati, pro mensibus.

Sin pauci

Sin pauci, pro annis. Similiter & menses iuxta possibilitatem accipere ac interpretari oportet, possibilitatem aut & impossibilitatem iudicabit, quod ad temporis uitæ rationem attinet, ipsa somniatis ætas. In alijs uero præfinitis temporibus, expectatio & respectus necessitatū. Quin & huius meminisse oportet. Quod dii sæpe pronunciant quidem ut de temporibus uitæ, significant autem non semper de tempore uitæ, sed aliquando de permutatione rerū, & seruis de libertate, & de alijs, quæ sermo supra de morte relatus cōplectitur. Hæc quidem igitur quantum possibile fuit pro uiribus nostris, citra defectū, & ut mihi uidetur ex integro, omnia dicta ac enumerata sunt tibi Cæsi Maxime uir sapientissime. Si uero quispiam ex his quibus hi libri obuenient, ex relatis quicquam ab alio aliquo acceptū esse, & non à me per experientiam cognitum putat, is uanam & temerariā alit suspicionem. Verum ubi inciderit in huius libri præfationem, eamq; diligentius expendet, intelliget sanè meum propositum ac uoluntatem. Insuper si cuipiam ad cōtrarium uergere uidetur aliquid ex relatis, ut mihi

uidetur propterea quod ab aliqua probabili ratione commoueatur, is sciat quod inueniet quidem quæ dicat, & quæ credibilia fiant, ad quæ inueniendâ neq; mihi facultas deerat. Verum non his qui in theatris applausum captant, & uerborum negociationem exercent, unquam placere uolens cōuersatus sum, sed semper experientiam & regulam testes meorum sermonum aduoco. Ego itaq; ad omnium experientiam iam perueni. Neque enim quicquam aliud feci, uerum semper & noctu & interdium circa somniorum iudicationem ac interpretationem uersatus sum. Tibi uero non est necesse ut tempus expectes, sed mox isthuc per teipsum (quæ tua sapientia atq; excellens prudentia est) de singulis ipsis iudicare poteris, num recte an secus habeant. Est autem exiguum quiddam, quod rogo, omnes qui in hos libros inciderint, nimirum, ut neq; adponant quicquam, neque ex præsentibus quid adimant. Siue enim quis poterit meis aliquid addere, facilius utique propria fecerit. Si uero quædam ex scriptis in his libris superflua iudicauerit, his tantum quæ sibi placent utatur, reliquis
ex li-

ex libris non exemptis, deum inspectorem
 & custodē omnium reueritus Apollinem,
 à quo persuasus ego, ut qui patrium numē
 mihi exístat, ad hanc tractationem progres-
 sus sum. Sæpe enim me cohortatus est, &
 maxime nunc manifeste institit mihi, quan-
 do tibi notus factus sum, et tantū non iussit
 me hæc cōscribere. Nihil igitur miri est A-
 pollinem in Daldia, quem nos patrio nomi-
 ne Mysten uocamus, ad hæc prodenda me
 cohortatum esse, ut qui uirtuti & sapientiæ
 tuę consultum uelit. Nam Lydis quendam
 hospitij necessitudinem cum Phœnicibus
 esse, hi qui patriæ res ac histori-
 am prodiderunt nar-
 rant.

Finis secundi libri Artemidori Dal-
 dianī de somniorum interpretatione,
 Iano Cornario Medico
 physico inter-
 prete.

Quæ in tertio libro Artemidori Daldiani
de somniorum interpretatione
contineantur

Hic liber cōgregatio & collectio est eo-
rum quæ in prioribus duobus libris sunt re-
licta. Quare neq; proprie tertius inscribi-
tur, sed philalethes, hoc est ueritatis ama-
tor, aut *ὑπόθεσις* hoc est inuitatorius siue
Mercurialis in uia positus

De ludo cuborum siue tessararū, Cap I

De furto II

De sacrilegio III

De mendacio IIII

De coturnicibus & gallis pugnacibus V

De formicis VI

De pediculis & lumbricis VII

De cimicibus & culicibus VIII

De pugna & odio IX

De mactatione siue cæde X

De crocodilis & fele XI

De Ichneumone & Viuerra XII

Deum factum esse XIII

Deum suscipere, aut dei habitum habere

XIIII

De gralīs XV

De deambulatione super mari XVI

Homines

Homines fingere	XVII
Vehiculo subiugatum esse	XVIII
Vehi in curru	XIX
De uaticinatione	XX
Vatem factum esse	XXI
De morbo	XXII
Suas ipsius carnes edere	XXIII
Sinistre amictum esse	XXIII
Sinistra scribere	XXV
De nouerca & uitrico	XXVI
De prædecessoribus & successoribus	XXVII
De mure & mustela	XXVIII
De luto	XXIX
De pelui	XXX
De imagine	XXXI
Do obstetrice	XXXII
De spina & aculeis	XXXIII
De litera p & numero centenario	XXXIII
De catena	XXXV
De tela & auxiliaribus instrumentis	XXXVI
De cotícula	XXXVII
De etymologia & originatione nomi- num	XXXVIII
De con	

De consolatione	XXXIX
De uulneribus & cicatrice	XL
De debito, & creditore, & locatore do mus	XLI
De infania & ebrietate	XLII
De timore	XLIII
De epistola	XLIII
De hernia	XLV
De plantis in corpore nascentibus	XLVI
De scabiē, & lepra, & elephante corporis uitio	XLVII
Lapidibus iacere aut ici	XLVIII
De cicadis	XLIX
De scilla & hastula regia	L
Eadem cum alio pati	LI
De sterquilinio	LII
De oratione	LIII
De clauē	LIII
De coco	LV
De ludo calculorum siue latrunculorum	LVI
De lanio siue macellario	LVII
De stabulario siue hospite publico	LVIII
De publicano	LIX
De leucea, & lino, & cannabe	LX
Seruari	LXI
De	

De excubijs	LXII
De foro	LXIII
De statujs	LXIII
De talpa	LXV
De nocturnis auibus	LXVI
De horologio	LXVII

ARTEMIDORI DALDIANI DE
 somniorum interpretatione
 liber tertius,
 Iano Cornario Medico phy-
 sico interprete.

P R A E F A T I O.

Q Vandoquidem magnitudinis sa-
 pientiae tuae, Cassi Maxime respe-
 ctu, ad hanc tractationem conscri-
 bendam prouocatus sum, quam in duobus
 libris pertractaui, ita ut promissum tibi or-
 dinem & consequentiam teneat, & nulla par-
 te cum ueterum proposito quicquam comu-
 ne habeat, & sane quantum possibile fuit, alia
 quidem ex asse & integro, alia uero cum qui-
 busdam concordantia, alia autem etiam iuxta assi-
 milationem pronunciata, prodidi & expres-
 si: uidebatur autem mihi adhuc aliquid toti
 argu

argumento deesse, uerum his quæ in utrisq; libris scripta sunt nihil adscribi posse aut decere, quandoquidem uelut si sano & formoso corpori aliquid attextum esset, futurum id erat, ad formositatis ac prioris pulchritudinis conseruationem, seorsim & singulatim singulis relictis, sparsim & non coaptatis capitibus, coaceruatis, hūc libellum tibi feci; ut ne quis accessum & quasi scalam nactus, ad eiusmodi quippiam conscribendum progrediatur.

De ludo cuborum siue tesserarum. Cap. I

Ubis ludere sibi uideri, contentionem futuram significat cum aliquo de argento. Nam cubi siue tesserae numerū continent, & calculi uocantur, quibus ludus is perficitur. Semper autem bonum est uincere. Si uero quis ægrotans suspicetur se calculis ludere, aut alium ludentem uidere, pessimum est si ipse relinquatur. Quoniam uictus non plures calculos habens, relinquitur. Ipsi autem cubi conspecti, seditiones & inimicitias prædicunt.

perditi

perditi uero, seditiones imminētes soluūt,
 & aucti augment. At uero puerum uidere lu-
 dentem cubis, aut talis, aut calculis, non est
 malū. Est enim puerorum cōsuetudo sem-
 per ludere. Verum uiro perfectio & mulie-
 ri malum est, talis ludere sibi uideri, nisi sa-
 nē quis hoc somniū uideat qui alicuius hæ-
 reditatem speret. Ex mortuis enim corpo-
 ribus facti sunt tali, quapropter pericula re-
 liquis præfagiunt.

De furto.

Cap. I I

Vrari sibi uideri, nemini bonum
 F est, exceptis his qui aliquos decipe-
 re uolunt. Furari enim, quod κλέψαι
 græcis hodie est, ueteres pro παραλογί-
 ζειναι, hoc est falsa supputatiōe decipere u-
 surpabant. Quanto autem maiora & pre-
 tiosiora, aut securius custodita, quis fureſ,
 tanto maius periculum sustinebit. Verisi-
 mile est enim ut quibus periculis lex fu-
 rem obijcit, iſdem somnium somniantem
 subijciat.

De sacrilegio.

Cap. I I I

Acrilegium perpetrare, & dijs obla-
 S ta donaria furari, omnibus natu-
 ra malum est, solis autem sacrificulis
 u &

& uatibus cōducit. Etenim primitias deorum consuetudine permiffum est ipsis diripere, & quodam modo à dijs nutriuntur, & non omnes manifeste accipiunt.

De mendacio. Cap. IIII

Entiri non est idoneum, nisi his qui
 M ad orchestram ascendunt, & præstigiatoribus, & quibus mos est mentiri. Minus autem malum est alienis mentiri, quàm proprijs & suis. Magnas enim calamitates significat, etiam si ob paruas res quis mentiri sibi uideatur.

De coturnicibus & gallis pugnacibus. Cap. v

Oturnices his qui eas libēter alunt,
 C nuncios significant per mare affuturos iniucundos & malos. & per mare quidem, quoniam etiam si ipsæ quidem uernaculæ regionis incolæ sint, tamen per mare accedunt. Iniucundos uero, quod & pugnaces sint & breuīs uitæ, & in sodalitatibus, & amicitijs, & nuptijs, & uitæ commercijs, seditionum & contentionū significationē habent. & ægrotis si quidem traiciant, mortē significant, propter uitæ breuitatem, nō traicientes, minus periculum.

Sed &

Sed & ad peregrinationē malæ sunt, dolos enim & insidias, & deprædationem significant. Nam & ipsæ e domibus discedentes, in manus incidunt eorum qui ipsis insidias struunt. Gallī uero pugnaces, seditio num & contentionū solummodo significatiui sunt. Verum non ad alia ita similem cū coturnicibus euentum habent.

De formicis.

Cap. VI

Formicas alas habentes uidere, ne
 F quaquā bonum est. perniciē enim
 et peregrinationes periculosas prædicunt. Reliquæ operariæ appellatæ bonæ sunt agricolis. fertilitatem enim præfagiūt. Quoniam ubi nō sunt semina, ibi nemo uiderit formicas. Bonæ sunt eadem etiā his qui ex turba rem quærunt, & ægrotis, quādo sanē nō circa corpus somniantis diuersentur. Operariæ enim appellantur, & operari non cessant, quod proprium est uiuentium. Quum autem circum corpus diuersantur, interitum præfagiunt, propterea quod terræ filiæ sunt, & frigidæ & nigrae.

u

2

De

De pediculis & lumbricis

VII

Pediculos paucos habere, & in corpore aut uestibus inuenire, eosq; occidere, bonū est. Omni enim tristitia ac cura liberatū iri somniū prædicat. Multos autem & copiam excedētes, malū. Significat enim morbū longum, aut uincula, aut multā inopiā. In his enim malis pediculi abundant. & si quidē quis abiicit & depurgat omnes, spes est ipsi ut aliquando his liberetur. Si uero quis habens ipsos experge fiat, nunq̃ seruabitur. Lumbricos excernere per sedem, aut per os, à domesticis hominibus & cohabitantibus, & ut plurimum eadem mensa utentibus iniuriā affectum, suos hostes & iniuriatores cogniturum esse & expulsurum significat, aut iuxta alium modum ipsis priuatū iri. Inhabitant enim corpori lumbrici, sed nihilo minus ipsum corpus lædunt. Postquam autē excreti fuerint, excretionē & expulsionem huiusmodi hominibus significant.

De cimicibus & culicibus

VIII

Cimices anxietates & curas significant. Aequaliter enim uelut curæ etiam hi somniū impediunt, insuperq̃

perq; erga quosdā domesticos, & ferè erga uxores, animum auersum et displicentiā inducunt. Culices autē & si quid aliud simile est, homines malos somniantē aggressuros esse significant, damnū inferentes ampliusq; diuulgantes. Cauponibus autem et uinū uendentibus, uinum in acetū permutatū iri significant. Gaudent enim aceto.

De pugna & odio. Cap. I X

Vgnare cum domesticis, non est bonum. sed neque cum externis, minus tamen malum est. Si quis agrotans putabit se pugnare, delirabit. Pugnare cum potioribus, uelut dominis, regibus, magnatibus, & omnibus præminentibus potentia hominibus, male affectum iri significat. pessime enim de eo statuent hi contra quos pugnavit. Odisse aut odio haberi, nemini conducit. Nihil autem refert nec differt quēdam odisse à quo aliquis odio habetur, quandoquidem odium inimicos facit: inimici autem neq; subleuant, neq; adiuuant. Opus est autem hominibus auxilio, opus est & subleuatibus. Quoniam itaque per huiusmodi iuuantur, malum sanè odium obseruauimus.

De mactatione siue cæde. Cap. x

M Actari & mori quid significet, in sermone de morte libro secundo prædictum est. Mactatos autem & cæsos uidere bonum est. Omnia enim proposita completa iam ad finem perducta esse significat. Quoniam cædes signum est finis.

De crocodilo & fele. Cap. xi

C Rocodilus piratam aut homicidam, aut nihilo minus uecordem & nequam significat. Quomodo cunq; autem affecerit somniantem crocodilus, sic afficiet etiam is qui per crocodilum significatur. Feles adulterum significat. Est enim fur auium. Aues autem assimilantur mulieribus, quemadmodum in primo libro admonui.

De Ichneumone & Viuerra.

Cap. XII

I Chneumon & uiuerra, homines dolosos & maleficos significant, qui nunquam uidētibus somnium, beneuoli esse possunt, propter feritatem, & quod ægre mansue fieri possint. Et Ichneumon quidem uiros significat. Viuerra autem foeminas.

Deum

Deum factum esse. Cap. XIII

I quis se deum factum esse putet, sacerdos fiet aut uates. Eundem enim honorem cum ipsis dijs habent. Si uero quis ægrotans se deum esse putet, morietur. Immortales enim dij sunt, itēq; mortui, quoniam non amplius moriētur. Si uero quis in paupertate, aut seruitute, aut uinculis, aut calamitatibus, aut quocunq; malo constitutus, hoc somnium uideat, liberabitur à malis ipsum premētibus. Facile est enim deo & promptū, ut ab omnibus malis seruet. At uero diuiti uiro & magnati, principatum maximum pro ratione dignitatis prædicat. Aequaliter enim dijs etiā principes aliquibus bene aut male facere possunt. Bonū est autem & in scenam progredientibus, propter consuetudinem representandi personas, sæpe uero etiā deorum personas assumunt.

Deum suscipere, aut dei habitum habere. Cap. XIII

Eum suscipere sibi uideri, feliciter quidem agenti curas & tristitias, & grauiā negotia prædicat. Qui enim in calamitate constituti sunt, sacrificāt

u 4 dijs

dñs, eosq̃ suscipiūt. Ei uero qui in paupertate aut angustia degit, magnum bonorum incrementū præsagit. Tunc enim maxime pauperes dñs gratias agunt, ipsosq̃ suscipiunt, quum fuerint ditati. Dei porro habitum habere, eiusq̃ ornatu amictum esse, alterius cuiusdam diuitis procuratorem fore significat, ut apparentiam quidem diuitiarum quis habeat, uerum non substantiam. Hoc sæpe sic euentū habuisse obseruauī.

De gralis.

Cap. xv

Ralas assumpsisse sibi uideri, maleficis quidē uincula significat. Nam alligantur gralę pedibus, & deambulationem alterant. Reliquis morbum aut uagabundā apud exteros uitam prædicat, propter easdem causas.

De deambulatione super mari. Ca. xvi

I quis sibi uideatur super mari deambulare, & peregrinari uoluerit, bonum est, maxime si nauigaturus est. Multam enim securitatem somnium præstat. Bonū est & seruo, & uxore ducere uolenti, ille enim domino, hic uxori imperabit. Simile est enim domino ipsum mare, propter potentiā, & uxori, propter humorem.

Bonum

Bonū est & litiganti, superior enim iudice euadēs uincet. neq; id dissimile uero est, propterea quod iudici simile sit mare, quando alios bene, alios male afficiat. Viro autē iuniori, amorē meretricū significat, & uxori somnium uidenti, meretriciæ uitæ usum. Simile est em̄ mare meretrici, propterea quod primas apparētias iucūdas obijciat, uerum plurimos male tractet. Omnibus uero qui uictum & rem ex turba quærūt, & rempublicam administrantibus, & tribunis plebis, cum multa gloria non uulgarem quæstum prædicat. Simile enim & turbæ est mare, propter ordinis confusionem.

Homines fingere. Cap. XVI

H Omnes fingere bonum est pædō-
tribis & pædagogis, quorum alteri corpora, alteri animos puerorū exercent, atq; sic quodam modo homines fingunt, illi ad concinnitatē corpora ipsorum aptando, hi mentes meliores reddendo. Bonum est & his qui liberos non habent, quoniam genuinorum filiorum generationem prædicat. Bonum est & mangonibus qui seruorum mercaturam exercent, itemq; pauperibus, illi enim ex negotia-
u 5 tione

tione multum & magnū quæstum facient, hi uero multos famulos acquirent. Maleficis autem perniciem præfagit. Nam & Promethea ferunt ob id quod homines finxerit, ignemq; furatus sit, male perijsse. Diuitibus uero & ualde potentibus, regium aliquem magnum principatum prædicit.

Vehiculo subiugatum esse.

Ca. XVIII

Vehiculo subiugatū esse, uelut quoddam animal quadrupes, seruitutem & laborem & morbum præfagit, etiam si quis ualde splendidæ & delicatæ uitæ somnium hoc uideat.

Vehi super curru. Cap. XIX

Vehi super curru aut lectica, hominibus subiugatis ad trahendum, multis imperaturum esse significat, insuperq; liberos bonos somnianti somniū hoc promittit. Verum ad peregrinationes non ualde conducit. Securitatem enim indicat, multam autem tarditatem prædicit.

De Vaticinatione. Cap. XX

Aduates proficisci, & oraculum petere, siue de aliquo interrogare, curas non uulgares somnianti accessu

ras

ras esse significat. Nō enim curiosus est de uaticinatione qui nulla cura premitur.

Quicquid autem uates uerus responderit, fidem habere oportet. Verum de differentia uatum, quibus credere aut non credere conueniat, in secundo libro, capite de fide dignis prædixi. Si uero nihil respondeat uates, omnem aggressionem, omnemq; conatum differt ac remoratur. Est enim apud sophistas, silentium non responsio, sed renuntiatio.

Vatem factum esse Cap. xxi

I quis putet se uatem factum esse, & in prædicendo celebrē haberi, multarū rerum experientiā assequetur, & curas suscipiet, partim priuatas & proprias, partim alienas. Nam uates curiosus est de malis nihil ad ipsum pertinentibus, quæ uidelicet afferunt ipsi qui de illis uaticinium petunt. Inducit sæpe etiam peregrinationes & motus hoc somnium ei qui id uidit. Propterea quod uates uagabundam uitam agant, hinc inde circumuersantes. Inducit & pauperibus opulentiam. Multi enim opus habent uate, itemq; opulento.

De motu

De Morbo Cap. XXII

Egrotare solis his qui in uinculis, aut
A magna necessitate constituti sunt, bonum est, propterea quod & morbus molem corporis soluat. reliquis magnum ocium prædicit, ociosi enim sunt ægroti. & rerum necessariarum inopiam, Inopes enim corpore ægroti fiunt. & peregrinationibus obstat, difficulter enim moueri possunt ægri. & concupiscentias impleri non sinit, Neque enim appetentias ægroti explent medici, ob periculi formidinem. At uero si quis uideatur sibi ægrotum quendam uisitare, eadem ipsi ægroto significat, si quidem is notus & familiaris existat. Si uero ignotus, ipsi somnianti. Nihil enim refert, siue quis ipse ægrotare, siue alium ignotum ægrotantem uidere, sibi uideatur. Imagines enim rerum somniantibus euenturarum ipsos propinquos esse dicimus. Quin & hoc obseruauimus. Quæcumque bona aut mala statim aut magis & uehementius euentura, anima significare uoluerit, ea ipsa circa ipsum uidentem contingentia adducit. Quæ uero tardius aut minus aut debilius, ea per alienum corpus anima uidenti ostendit.

Suas

Suas ipsius carnes edere

Cap. XXIII

Vas ipsius carnes edere sibi uideri,
 s bonum est pauperi. multa enim per
 corporis exercitationem ac laborem
 acquireret, & sic non carnes suas edet, sed
 quæstum per carnes partum cōsumet. Bo-
 num est & opifici manuario, ab eiusmodi
 maxime partibus corporis edere, per quas
 uictum & rem parat: alij enim utraq; ma-
 nu operantur, alij altera sola, alij summis
 tantum digitis, alij toto corpore. Philolo-
 gis & eloquentiæ studiosis bonum est, alijs
 exhibere os ac linguam edenda. Multo
 enim quæstu ex ore & lingua facto, suffi-
 cientes erunt etiam alijs exhibere. Si uero
 quis suum os comedat, aut suam ipsius lin-
 guā, cessabit ab eloquiij usu. Idiotis autem
 pœnitentiam ob sermonum petulantiam
 significat. Mulier suas carnes comedens
 scortabitur, atq; sic à proprio corpore nu-
 trietur. Omniautem ægrotantem habentē
 aut amicum, aut cognatum, aut aliū quen-
 dam sui studiosum, luctū prædicat. Lugen-
 tes enim suas carnes dilaniantes ipsas co-
 medunt. Diuiti autē & omni ex animi sui
 sententia

sententia uiuenti, non est bonum de suis carnibus comedere. Funditus enim subuersum iri uitam & substantiam bonorum eius qui somnium uidit significat, quemadmodum euenit etiā ei qui proprium stercus edit.

Sinistre amictum esse Cap. x x i i i i

Inistre amictum esse, aut quomodo-
 s docunq; ridicule et non ornate, omnibus malum est, & supra rerū impro-
 prosperum successum, etiam detractiōem ac derisionem aliquem sustinere oportere significat. Solis autem his qui risum hominum captant bonum fuerit hoc somnium, propter consuetudinem.

Sinistra scribere Cap. x x v

Inistra scribere, malefice quid facere
 s significat, perq; fraudulentiae ac deceptionis usum, aliquem circumuenire, & iniuria afficere. Sæpe etiam adulterum fore significat, et spurios filios clam generaturum esse. Noui autem quēdam qui ex hoc somnio ridicularum cantilenarum poeta factus est.

De nouerca

De nouerca et uítrico. Cap. XXVI

Ouercam uidere, neq; uiuentē neq;
 N mortuam bonū est. Et si quidē mo-
 lesta sit, aut irascatur, aut lædat no-
 uerca uidentem per somnium, auget ma-
 la. Si uero moderate offeratur, minora ma-
 la facit. Gratificans autem tum uerbis, tum
 factis, uanas spes et expectationes esse ait.
 Neque enim ex animo, neque beneuola
 unquam amauerit priuignum nouerca.
 Víticus porrò eadem quæ nouerca signi-
 ficat, uerum uiribus minora. Sæpe uero et
 uítricus et nouerca, peregrinationis et uitæ
 apud exteros signa sunt. Pater enim et ma-
 ter similes sunt domui. Víticus autē et no-
 uerca externitati.

De prædecessoribus et successoribus

Cap. XXVII

Rædecessores conspecti, cognati
 P scilicet qui ante parentes nostros ui-
 xerunt, curas significant ueterum
 negotiorum gratia. & si quidem boni aut
 iucundi aut grati aliquid fecerint, aut dixe-
 rint, curæ ipsæ in bonum finem desinent.
 Sin contra, in malum.

Successores autē si quidē infantes adhuc et
 parui

parui fuerint, curarum significationem habent, de quibus exactius primo libro capite de puerorum generatione dixi: qui uero iam perfecti sunt, auxilium & opem ac præsidium significant.

De mure & mustela. Cap. XXVIII

Vs famulum significat, cohabitat enim & ex ipsdem nobiscum nutritur, estq; manifestus. Bonū est multos intus uidere mures atq; eos hilares et ludentes. Multam enim lætitiā significant, & famulorū acquisitionē. Si uero quid uariègatus circa mures quis uideat, iudicationes transferre potest ex his quæ Melampus in libro de monstris ac signis, & de muribus scripsit, nihil differre putans ea quæ interdū fiunt, ab his quæ per somnium fieri uidentur. Eandem enim prædictionem habent, uelut nobis sæpenumero experientia ipsa cōmonstrauit. Per longum autem & hunc locum elaborauit, in secundo libro suæ tractationis Apollonius Attaleus. Mihi autem nunc propositum est, ea quæ significantur ostendere singulorum in superiore tractatione relictorum. Quapropter & hunc tertium librum non ut coniunctum

iunctum & coaptatum illis duobus, sed ut relictum, & ab illis separatum feci, unde & meritò inscriptionem adipiscetur, non tertius illorum, sed per se philalethes, hoc est ueritatis amator, aut *φύλαξις* id est Inuitatorius siue Mercurialis. At uero mustela mulierem significat maleficam: & malignis moribus præditam, aut litem, *δίκη* græcis appellatam, Nam uox *δίκη* parem numerum implet cum ea quæ mustelam significat, *γαλή* uidelicet, Ex iisdem enim literis eundem numerum repræsentantibus constant. Significat item mortem, quicquid enim apprehenderit hoc putrefacit: & lucrum ac utilitatem, appellatur enim à quibusdam græcis *λερδών*, quæ uox lucrum sonat, & *ιλάεια* ab hilaritatis originatione. Verum differentiam horum accipere oportet, & ex eo quod uidetur accedere, aut abire, & facere quid iucundum aut iniucundum, & prout aliquid patitur aut operatur.

De Luto.

Cap. XXXIX

L Utum morbum significat, & contumeliam, Morbum quidem propterea quod non est pura necque aqua,
x necque

neq; terra, sed ex utrisq; mixtum, ut neutrū existat. Est igit̃ mala corporis miscella, hoc est morbum prædicit, atq; id rationabiliter & meritò. Cōtumeliā autem, quia inquit. Insuper & cinædum, propter liquiditatem & exolutionem. Bonum autem fuerit his qui ex luto rem & uictum parant.

De pelui Cap. xxx

Eluis famulam significat, & ancillam fidelem. Bibere ex pelui ancillæ amorem significat, quæ significatio est etiam si quis in pelui edit. Peluim aureā aut argenteā habere, aut ancillam post manumissionem in uxorem ducere significat, aut antea manumissæ cohabitare. Peluis si frangatur, serui interitum significat. Pelui uice speculi uti, ex famula filios procreare significat. Si uero quis seruus hoc somnium uideat, qui alium famulum non habeat, iudicare oportet peluim ipsam, seruitutem ipsi significare.

De Imagine

Cap. xxxi

Mago liberos significat, & uoluntatem ac mentem somniantis. Liberos quidem, propter similitudinem, mente m

mentem autem & uoluntatem, propterea quod omnes imaginibus promittant. Imago ex materia solida & imputrescibili facta, melior est quam picta, aut lutea & cerea, aliaque consimiles. Quicquid autem partiantur imagines, hoc perpetientur etiam liberi somniantis; & conatus actionum. Sæpe uero & in parentes, & in fratres, & in alios cognomines, somnium euentum habet.

De obstetricè Cap. XXXII

Obstetrix conspecta, occultare uolat, propterea quod arcana & occulta perscrutetur. significat & damnum, & ægrotantibus mortem, Educit enim ex continente semper contentum, ipsumque terræ committit. Eos uero qui uolenter ab aliquo detinentur, liberat, Nam contentum corpus à continente exoluit, atque sic contentum corpus à continente liberans, corpus leuius facit. Si uero sæpe conspicatur obstetrix à muliere non habente in uentre, morbum ipsi denunciat. Ei uero quæ uterum gestat nihil significat, propter partus curam.

De spina & aculeis. Cap. XXXIII

Pinæ & aculei, dolores significant
 S propter acumen, & impeditiões,
 propter detentionem. & curas ac tri-
 stitias, propter asperitatem. Multis uero &
 amores, & iniurias ab hominibus malis. &
 amores quidem, propterea quod non sint
 læti amantes. Iniurias autem ab homini-
 bus malis, propter sanguinis ex uulneribus
 per illa inflicti excretionem. Et spinæ qui-
 dem ex mulieribus iniurias. Aculei uero
 ex uiris denunciant.

De litera ρ & numero centenario.

Cap. XXXIII

X literis singulis singulatim conspe-
 E ctis, uocales quidem, & timores &
 turbationes significant. Semiuoca-
 les uero, res quidem & actiones non impe-
 diunt, timores autem inducunt. Mutæ aut
 neq; timores neq; actiones inducunt. Pri-
 uatim uero litera ρ à numero iudicat. Est
 igitur his qui ad actionem animum conuer-
 tunt bona, propter numeri parilitatem.
 Nam & ἐν ἀγαθῇ uox, quæ in bonum si-
 gnificat, centenarium numerum repræsen-
 tatac explet. Est & bona his qui peregrino-
 nos

nosexpectant. Est enim numerus centenarius & in dictione ἀγγελῆν, quæ significat nuncium, & his qui dubitant utrum pedestri itinere ipsis abeundum sit, aut navigatione, consulit profectiorem pedestrem, Nam uox πεζῆ quæ pedestrem profectiorem significat, itidem centenarium numerum repræsentat. Qui uero curiosi sunt an ipsis omnino exeundum sit, his consulit ut maneant, Nam uox μῆνε, mane significās, centum repræsentat. Maleficos autem in uincula conijcit, Nam & pedicæ Græcis πῆσαι appellatæ, centenarium numerum explent, singularum literarum numero in πῆσαι uoce supputato. Pastoribus porro & equisonibus bona est litera ρ. Nam νέμε, hoc est pasce, si supputetur centenariū numerum efficit.

De catena Cap. XXXV

Atena uxorem significat, propter
 C nomen, & detentionem. Significat
 & negotiorū nō gratorū, neq; iucū-
 dorū implicationē. multas enim connexio-
 nes & iuncturas habet, & uinctos nō latos
 facit. Insuper uero remoras, cohibitionēq;
 ac impeditionē actionū significat.

De tela & auxiliaribus instrumentis

Cap. XXXVI

Ela recta motū & peregrinationem

T significat, textricē enim deambulare oportet. Altera uero tela detētionis significatiua est. Nam desidentes mulieres talem telam texunt. Omnibus autē melius est telam recens texi inchoatam uidere, quā iam excidendam, similis est enim finī uitæ. Quæ igitur nuper texi cœpit tela, longam uitam prædicat. Quæ uero iam excindenda est, breuem, excisa uero, mortem. Cæterum de rerum textarum differentia, in sermone de uestitu & ornatu, tū uirili, tum muliebri, libri secundī principio mentionem feci. Inde sanē iudicationes transferre oportet. Si quis nauigans telam uiderit, putet se malum nauis uidere. Quicquid igitur circa telam euenerit, idem etiam circa malum eueniet.

Auxiliaria autem instrumenta, & quæ ad telæ texturam præparantur, multas curas & negotiorum confusionem significant, quorum discretio sero & uix tandem continget, quā diu enim auxiliaria sunt, confusa sunt & indiscreta. Vbi autem tela fuerit

rit absoluta, singula in proprium digesta & ordinata locum, & utilitatem significant similiterq; exhibent.

De cotícula Cap. XXXVII

Otícula exhortationis est signum ac
 c laticia, & quodam modo dicit, acutiores nos fieri oportere. In amicitijs autem non auxiliantes significat, sed exhortantes & incitantes. Cotícula enim nihil cōmuniter facit cum ferro, acutius tamen ipsum reddit. Sæpe uero etiam uxorem cotícula significat.

De etymologia & originatione nominum, Cap. XXXVIII

Omina quorum originationis explicari potest, non inutilia putanda sunt ad iudicationes. Siue enim in bonis ab alijs significatis nomina fuerint gratiosa, perfectiora bona erunt. Siue in malis, minora & obtusiora mala faciunt. At uero infamia nomina cōtraria uoluntatibus, mala quidem extendunt, bona uero obtundunt. Sæpe autem & ab ipsis solis aliquid prædicere licet, uelut apud græcos, *μείων*, & *μεινεράτης*, et *λεπτινός*, peregrinari phibet.

ζῆνων autem & ζῳόφιλον, & θεόδωρον,
 ægrotos erigunt. κάρπον autem & ἐλπί-
 σφόρον, & εὐτυχον, lucrum & pecunia-
 rum adeptionem subindicant. θρασων au-
 tem & θράσυλον, & εὐβυλον, & θρασύ-
 βυλον, ad agendum incitant, & nō segnem
 esse iubent. Similiter etiā in fœmininis no-
 minibus iudicationes facere oportet.

De consolatione Cap. XXXIX

Consolatio felices quidem iniuria af-
 ficit, eos uero qui in infortunio con-
 stituti sunt, iuuat. Illos enim ad hoc
 perducit, ut consolatione opus habeant,
 propter animi abiectiōem in accidētibus
 malis. His uero bonas spēs suggerit, recte
 & rationabiliter huiusmodi eueniēte. Neq;
 enim uidenti quispiam dixerit, uidebis, sed
 & uerisimile est oculos suffusos habenti,
 quo spem & desiderium eius excitet. Neq;
 sano quisquam dicit, conualesce, sed ut par
 est ægrotanti. Sic igitur quando ad aliquem
 progressus dixeris, ditesces, felix eris, fortu-
 natus eris, facies quod uoles, non utiq; feli-
 ci, neq; ex animi sententiā agentis dicis. Si
 uero ei qui in calamitate cōstitutus est quis
 piam

piam prædicat calamitatis solutionem, tunc sanè sermonem de fide dignis resumere ac renouare oportet, quem in fine secundi libri dixi: & si quidem fide dignus fuerit qui prædixit, credere. Sin minus, ipsum ut deceptorem contemnere.

De uulneribus & cicatrice.

Cap. XL

In alia quacunque parte corporis uulnus extiterit, una cum ipsa parte, uelut læsa iudicetur. Exacte autem hic sermo traditus est in primo libro, capitibus quibus de corpore corporisque partibus ago. Si uero in pectus aut cor uulnus fuerit inflatum, iuuenibus quidem tum uiris, tum foeminis, amorem significat. senioribus uero moerorem. In dextram autem manum inflatum, in ipsam uolam, debitum significat, & moerorem ob chirographum. Cicatrix porro omnibus curarum finem ac conclusionem præfigit.

De debito, & creditore, & locatore domus. Cap. XLI

Ebitum eandem cum uita rationem habet, debemus igitur & uitam naturæ uniuersorū, uelut mu-

tuum ei qui id in manū dedit. Quin & creditor eandem cum debito rationem habet. Quare ægrotantibus instans & expostulans, periculum significat, accipiens uero etiam mortem. Creditor moriens, à tristitia & cura liberat. Insuper uero & creditor & filia, eandem rationem habent, quandoquidem & filia cum necessitate expostulat, & ubi cum multis curis fuerit educata, discedit dote accepta uelut creditor. Creditor famulo dominum significat pensionem expostulantem. Eadem quæ creditor significat etiam domus elocator.

De infania & ebrietate. Cap. XLII

Vrere bonum est his qui ad agendum aliquid animū conuertunt, improhibiti enim sunt furiosi ad quodcunq; agendum concitentur. Maxime autem bonum fuerit tribunis plebis, & populi imperium affectantibus, & qui se ipsos in turbas demittunt, maiorem enim laudem ac dignationem assequuntur. Bonum est & his qui pueros erudire uolunt, quoniā & furiosos pueri sequuntur. Sed & pauperes opulentiores fore infania indicat, Ab omnibus em̃ furiosi accipiunt, & ægro
tanti

tati sanitatē prädicit, moueri eñ & de ambulare infania permittit. & nō decumbere neq; quiescere, quēadmodū in morbo, qđ sanitatis signū est. Ebriū esse nemini bonū est, neq; uiro, neq; mulieri, multā enim desipientiā & rerū necessariarū impedimentū significat: horū enim etiā ebrietas est causa. Bonū est inebriari timentibus. Non eñ conuertuntur neq; timent ebrij.

De timore Cap. XLII

Imere nemini bonū est, quoniā timidus ad nihil resistere potest, uerum prodēs & animā & corpus, insuper aptiorē seipsum exhibet, ut citius ea patiatur quæ uel maxime timet ac formidat.

De epistola Cap. XLIII

I quis epistolā uideat, & quæ sunt in ipsa scripta, euentus erit in id quod scriptū ipsum dixerit. Si uero non uiderit quæ sunt in ipsa scripta, omnino bona erit. Propriū est enim omni epistolæ, ut salue siue gaude, & uale dicat.

De hernia. Cap. LXV

Ernia damni significationem habet, partim quidem quod æqualem numerū, uox *ἑρνια* quæ herniam

niam significat, & uox *Ζυμία* quæ damnū, repræsentēt. partim uero quod omniā quæ corpori innascuntur, neq̃ robur neq̃ pulchritudinem addētia, sed etiam præsentem decorem corporibus detrahētia, damni & curarum sunt significatiua. Quandoquidem uero uitium est hernia, atque hoc circa pudenda, nihilo minus & in his trīstitiam & anxietatem significat quæ per pudenda significantur. de quibus exactius primo libro in corporis tractatione dixi.

De plantis in corpore nascentibus. Cap. XLVI

Vamcunq̃ plantam ex corpore
 Q quis produxisse sibi uideatur, iuxta quorundam opinionem morietur: ex terra enim nascuntur plantæ, & in terram resoluuntur corpora mortuorū. Verum ut sentio, iudicationes facere oportet non solum ab ipsis plantis isthinc enascentibus, sed etiam à partibus ex quibus plantæ producuntur. Sæpe enim nō ipse qui somnium uidit mortuus est, sed qui indicatur à particula in qua plāta erat. Est autem & aliqua circa ipsas plantas differentia, ut aliquando non mortem inducant, sed se-

ctiōnes

ctiões & chirurgiās, id quod euenire potest ab his quæ frequenter secantur, uelut uíte, & similibus. Itaq; ego noui quendam qui uitem ex capite suo produxisse sibi uisus erat, & hoc solū ipsi euenit, ut uua ipsi excideretur.

De scabie, & lepra, & elephante corporis uitio Cap. XLVII

s Cabies & lepra & elephas, insigniores & celebres pauperes faciunt, & spectabiles propter opulentiam. Nā & uitia hæc conspicuos habentes ipsa faciunt. Occulta autem manifestant, propter eandem rationē. At uero diuitibus & multum potentibus uiris, principatus conciliant. Semper autem bonum est ut quis se ipsum putet habere scabiem, aut lepram, aut elephantem, aut tale quoddam uitium, uelut est uítligo, alphos græcis dicta, & impetigo. Si quis enim alium habentem uideat, mœrorem aut curam significat. Omnia enim turpia odiosaq; & ingrati aspectus uisa, animas uidentium cōtrahunt & mœstas reddunt. Verum absurdus adhuc fuerit, si ex domesticis quēdam uiderit tali uitio occupatum. Si enim famulus somnians

tis fue-

tis fuerit, inutilis ad ministerium ipsi erit.
 Si uero filius, non ex sententia patris uitam
 instituet. Si autē uxor, penitus ex his quæ
 per illam fiunt pudefiet. Cæterum his qui
 ex turba uictum sibi quærunt conducit, &
 de alijs sanè iuxta proportionem iudicare
 oportet.

Lapidibus iacere aut ici. Ca. XLVIII

Apides iacere in aliquem, malis uer-
 L bis aliquem impetere significat. Ver-
 rum lapidibus ab aliquo peti, male
 auditurum esse prædicit. Similes enim sunt
 lapides sermonibus indecoris & litigiosis.
 Sæpe uero & peregrinationem prælagit la-
 pidibus impeti. Oportet enim ut uerisimi-
 le est, eum qui impetitur fugere. Quando
 autem multi fuerint qui lapides iaciunt, bo-
 ni obseruati sunt solis his qui ex turba ui-
 ctum quærunt.

De cicadis Cap XLIX

Scadæ uiros muscos indicāt, pro-
 C pter historiā quæ de ipsis fertur.
 In necessitatibus autem, nihil iu-
 uantes, aut solum de negocijs dicentes &
 cōmemorantes. In timoribus uero, minan-
 tes, & nihil facere potētes. Nihil enim sunt
 cicadæ

cicadæ, uerum uoce tantum præstant. Aegrotantes porrò siti grauari dicunt, & omnino morituros esse. Cibo enim non fruntur.

De scilla & asphodelo. Cap. L

Cilla agricolis sterilitatis signum
 s est, propterea quod nihil esui aptum habeat. Pastoribus autē bona est, quod ex natura sua uim habeat per-
 dendi lupos. Bona fuerit etiam omnibus incuris & moerore constitutis. purgatoriam enim uim habere creditur. Feliciter agentibus, terrorum inducitrīx itemq; curarū ob-
 seruata est: neq; enim purgatione & purificatione opus est his qui non in calamitate aliqua constituti sunt. Asphodelus autem siue hastula regia, eundem quem scilla euentū, & similiter habet. solos uero ægrotos occidit, quemadmodum sæpe obseruaui. Causam autem manifestam nō est quod dicere queam, uerisimilitudinem uero habet, si propterea id contingere quis dicat, quod apud inferos campus plenus
 asphodelis esse creditur.

Eadem

Eadem cum alio pati. Cap. LI

Ati sibi uideri eadem cum alio quocunq; tandem noto, uelut eundem pedem, aut eandem manum, aut aliam quandam corporis partem, eandem pati, & omnino coægrotare, aut condolere, peccatorum illius sociū fore significat. Nam corporis morbi & partium mutilationes ac læsiones, similes sunt animæ intemperantijs & irrationabilibus concupiscentijs. Qui igitur eadem patitur, meritò simul delinquit. Noui autem quendam mutilum dextro pede, qui sibi uisus est famulum ipsi eundem pedem claudum habere, & similiter claudicare, & sanè deprehendit ipsum in amica, ex qua ipse pendeat, atque hoc erat quod somnium ipsi prædixerat, famulum uidelicet simul cum ipso peccatum esse.

De sterquilinio. Cap. LII

Terquilinium uidere, bonum est ex turba quæstum facientibus, & sordida opificia exercentibus. ex multis enim superfluitatibus sterquilinia fiunt; & à multis reijciuntur. Bonum est & his qui publica negotia perficienda suscipiunt & conducunt

conducunt. Bonum est etiam uiro pauperi in sterquilinio dormire, multas enim pecunias acquireret ac coaceruabit. Diuiti autem principatū procurat hoc somniū, aut publicum aliquem honorem, quoniam omnes populares aliquid ad sterquiliniū afferunt & adiiciunt, quemadmodum etiam principibus conferunt & dant. Perfundi sterquilinio à quodā familiari, non est bonū. inimicitiam enim & dissensionem, & iniuriā ex affundente significat. Si uero aliquis ignotus sterquiliniū iniiciat, damnum ingens praedicat.

De oratione. Cap. LIII

Ratio & petitores, & omnes homines mendici, miserabilesque & inopes, tristitiam & curam, & tabem animae, & uiro & mulieri praedicunt. Partim quod nullus ad orandum abit, qui non uehementer curis angatur. partim quod petitores & mendici ualde turpes existentes, & inopes, nihil sani habentes, omni proposito obstat & impedimento sunt. Est enim hoc uniuersale, & in omnibus infallibile, quod ignoti homines imagines sunt rerum ac negotiorum somniantibus euenturorum. Mendici uero similiter etiam ipsi apparentias &

tias & actiones suas uidentibus significant. Si uero numisma aliquod acceperint, detrimentū ingens & periculofum prædicunt. Sæpe uero & mortē ipsi qui somniū uidit, aut cuidam eius familiari. Símiles enim sunt morti, quoniā hi hominū, quemadmodum mors, nihil eorū quæ acceperunt reddunt. Mendici porro in domū ingrediētes cōtentionem quandā domus significāt, & si quid acceperint, aut ipsi ui uerentes, aut exhibēte aliquo ultro, superexcellens detrimentum quoddā significāt. Quā significatiōē etiā exhibent, ubi in regionē alicuius fuerint ingressi.

De claue Cap. LIIII

Laus per somniū conspecta, ei qui uxore ducere proposuit, fidelem & custodem domus, uxorem fore significat, & ei qui familiā emere uult, beneuolam ancillam fore prædicat. Peregrinari autem prohibet, exclusionis & detentionis significatiua existens, quoniam non ad apertas, sed ad conclusas fores clauis facta est. aliàs neq; opus erat claue, neq; foribus. Nūc aut quum non adsit custos, tunc sanē clauis usus est, foribus cōclusis. Meritò igitur obstaculo est peregrinari uolētibus. Qui uero

curare

curare & dispensare res alienas uolunt, his fidei & autoritatis significatiua est.

Decoco.

Cap. LV

Ocus qui in domo uidetur, bonus
 C est his qui uxorem ducere propo-
 fuerunt: opus est enim in nuptijs
 coco, & pauperibus, qui enim proluxa con-
 uiuia habent, illi coco utuntur. Aegrotanti-
 bus autem exacerbationes significat & in-
 flammationes, propter assationem; & ua-
 riam intemperiem, à quibus humores fiunt
 acres, uelut tradunt hi qui circa artem quæ
 de illis tractat celebres existunt: Ad finem
 etiam lachrymas, propter fumum qui à co-
 co excitatur. Occulta quoque reuelat, et quæ
 clam facta sunt in mediū producit. quoniā
 & opera coci in mediū prolata conuiuantibus
 apponuntur, & qualia sunt apparent.

De ludo calculorum siue latrunculo-
 rum.

Cap. LVI

Alculis siue latrunculis ludere sibi
 C uideri eum qui non scit, multā uti-
 litatem significat ex deceptione &
 mendacio, propterea quod multos
 calculos furetur, eosque aliàs aliter osten-
 dat, non iuxta aliquem simplicem modum;

y z sed ma-

fed malitioſe. Si uero quis alium calculis lu-
dentem uideat, eum deceptum ac defrauda-
rum detrimētum ac damnum paſſurum eſ-
ſe ſignificat.

De lanio ſiue macellario. Cap. LVII

Vi in foro uerſantur coci, carnes con-
ſcindentes & uendentes, periculorū
& damni ſignificatiui ſunt, & ægro-
tantes cito occidunt, quoniam mortua cor-
pora contingunt, atq; hæc nō integra, neq;
ſana uelut ſunt relinquunt, ſed conſcindūt.
Diuitibus autem etiam damni ſupra pericu-
la ſignificatiui ſunt. & ut plurimum in rem
pub. propterea quod eiufmodi cocus car-
nes populo diſtribuat. Sed & timentib. ſoli-
diorem timorē inducit. Debīta aut et uincu-
la ſoluit, ppter ea quod diſſecet et auferat.

De ſtabulario ſiue hōſpite pu-
blico. Cap. LVIII

Tabularius egrotantibus mortē ſigni-
ficat, ſimilis eſt enim mortī, propterea
quod omnes recipit. Reliquis omni-
bus tribulationes & anguſtias & pericula
& peregrinationes prædicat. Eſtq; ratio ma-
niſeſta, quid enim opus eſt adeo maniſeſta
interpretari. Eadem autem quæ ſtabularius
ſigni-

significat etiam ipsum stabulum.

De publicano. Cap. LIX

Vblicanus bonus est necessitatem
 P quamcunque tandem dirimere uo-
 lenti, à fine enim unde græcis *τε-
 λώνης* appellatur, complementum et finem
 omnis necessitatis prædicat. Bonus est &
 his qui aliquò moueri ac prodire propo-
 fuerunt. semper enim ad exitus stat, & par-
 ua detentione denunciata, de cetero moue-
 ri permittit, omniq; profectioe uti. Aegro-
 tantibus autē mortem præfagit: *τελευτῶν*
 enim græci mortem, uoce eiusdem cum ea
 quæ publicanū indicat originis, appellant.
 Ad nuptias uero & societates, beneuolos
 quidem fore ait socios & uxores, uerum se-
 ditiosos & pugnaces, propter eam quæ fre-
 quenter fieri solet de uectigalibus conten-
 tionem. Cæterum beneuolentiā & fidelita-
 tē ex custodiæ diligentia cōiectare oportet.

De leucea, & lino & cannabe. Cap. LX

Eucea timentibus quidem mala est,
 L solidiorem enim & grauiorē timo-
 rem inducit, & seruis tormenta &
 tribulationes prædicat, & pauperibus liber-
 tatē. exceptis his qui ex ipsa, aut per ipsam

quæstum habent. Nam & tunditur, & torquetur, & contextitur. His uero qui in delicijs uiuunt tribulationes & angustias significat, & apud exteros degentes reducit, maxime ubi trans mare fuerint. Nam & ipsa per mare apportatur. Linum ad nuptias & societates bonum est, propter texturam. & ad ea quæ sperantur propter retia, & plagas siue nubeculas, & similia, quibus homines ea quæ procul & longe absunt uenantur. Verum ad reliqua, eadem quæ leucea significat, sed uiribus minora. Cannabis super extendit, ea quæ per leuceam significatur, itemq; per linum, & immensa quædam tormenta significat, & uincula robusta. soluta tamen omnibus liberat. Sola enim ipsa post multum usum detrita resoluitur. Ceterum nosse expedierit, quod singula hæc mercaturam exercentibus ipsorum, tum emendo, tum uendendo, item his qui ex ipsis, aut per ipsa operantur, nihil horrendum aut absurdum prædicunt.

Seruari siue teneri.

Cap. LXI

s Eruari ab aliquo detentum, impedimenta rerum necessariarum, & detentiones, & remoras in præfinitis

nitis temporibus, & intentionē ac prolongationē in morbis prædicat. Qui uero in extremis laborat, his salutē denunciat. Custodiam enim & conseruationē & permanentiam rerum, uitam uocamus. Contrarium uero huius, solutionē & perditionem, hoc est mortem. At uero in carcerē & uincula ingredi uolentem, aut per uim ab aliquibus induci, morbum fortem, aut mœrorem ingentem prædicat. Lictores autem & carnifices, detentionis & mœroris significationē habent. Malefactoribus autē & occulta manifestant. Deprehensos enim, & eos quorum crimina manifesta facta sunt, accedūt.

De excubijs.

Cap. LXII

Excubiæ & festiuitates nocturnæ, & laticia cum peruigilio, ad nuptias & sodalitates bonę sunt, & pauperibus opulentia ac acquisitionis significatiuæ. quemadmodum & moerentibus & timentibus, timorem & tristitiam eximere obseruata sunt. Neque enim totā noctem peruigilarint, qui nō in multa laticia cōstituti sint. Adulteros autē & adulteras manifestos quidem faciūt, nequaquā uero puniūt. quoniā quæ in peruigilijs aguntur, nota quidem

sunt simul conuersantibus, etiamsi sint impunita, & quodam modo cōcessa, propter ebrietatem. His uero qui opulenti sunt, & quorum uita splendida est, turbationes & diuulgationes inducunt, quarum tamen finis tristitia carebit.

De foro.

Cap. LXIII

Orū turbationis & tumultus significatium est, propter turbam quæ in ipso congregari solet. Verum hominibus in foro uiuentibus bonum est, si & turba plenum, & tumultu refertum conspiciatur. Desertum uero & tumultu destitutum, his quidem ociū & rerum successum impeditum, alijs uero multam securitatem prædicat. Forum consitum penitus utiq; imperuium existit, quicquid tandem fuerit in ipso consitum. Verum aliqui tradunt eiusmodi forum in fertilitate quidem famem ciuitati, in fame uero fertilitatem portendere. Theatra porro & suburbia, & plateæ, & delubra, & deambulacra, & omnia cōmunia, eādem cum foro rationem habent.

De statuīs Cap. LXIIII

Tatuae aerae ualde magnae si moue-
 s antur, opulentiae & redditus, & pos-
 selsionis ac acquisitionis aeris signi-
 ficatiuae sunt, propter aeris motum. Verum
 quae magnitudinis sunt superexcellētis,
 hae ipsae quomodocumq; moueantur, terro-
 res & pericula non uulgaria inducunt, hor-
 rendus est enim & animū percellens horū
 motus uidentibus. At uero lapideae &
 ex alia materia, iuxta eundem modum ue-
 lut deorum statuæ iudicentur. Insuper &
 primates ciuitatis per statuas significantur.
 Quicquid igitur faciunt aut patiuntur, ea-
 dem urbis principes facturos aut passuros
 esse significant.

De Talpa Cap. LXV

Talpa hominem significat cœcum,
 T ab accidente, & irritū laborem, pro-
 pter uanum animalis conatum. Si-
 gnificat & eum qui occultus esse uult à se-
 ipso proditum esse. Nam talpa ex
 proprijs operibus manifesta
 prehenditur.

De auibus nocturnis Cap. LXVI

Octua, aluco, bubo, ulula, alio, nyctiorax, insuperq; uespertilio, & si quæ est alia auicula nocturna, actiones quidem oēs sunt inefficaces, uerum ad timores, pauores eximunt, quoniā neq; uenantur, neq; carniuoræ sunt nocturnæ aues. Sola uespertilio mulieribus prægnantibus bona est. Non enim oua parit quemadmodū aliæ aues, sed animal gignit, & lac in uberibus habet, et proprios filios educat. Quamcunq; aut harum auium quis uiderit nauigans, aut pedes iter faciēs, in magnam tempestatem, aut prædones incidet. Si uero in domū aliquā inhabitandam immigrent, omnem domū desertam fore præfagiunt.

De horologio Cap. LXVII

H Orologium, actiones, & impetus, & motus, & insidias rerum necessariarū significat. Omnia enim ad horas respiciendo homines faciunt. Quare si collabatur aut frangatur, malum sanè fuerit & perniciosum, maxime ægrotantibus. Semper autem melius, horas ante sextam horam præcedentes, hoc est antemeridionales, numerare est, quàm eas quæ post sextam

sextam sequuntur. Quæ quidem igitur in
complemētum eorum quæ desunt, & quæ
prioribus libris adscribere non conuenie-
bat, in proprium locum & alienam regio-
nem collocanda esse duxi, neq; enim inta-
cta relinquere par erat, ut ne quem acces-
sum, uelut dixi, & quasi scalam ad scriben-
dum alicui relinquam, abunde mihi relata
esse uidentur. Verum nosse operæpre-
ciū est, quod nihil ita graue & difficile est,
uelut temperaturam & mixturam eorum
quæ in somnis uidentur intelligere, & unū
ex omnibus pronunciatum ac sententiam
facere, quandoquidem sæpe contraria in-
ter se, & nihil simile habentia uidere datur.
Impossibile est autem ea quæ significantur
inter se pugnantia esse, si quidem omnia fu-
tura præfagiunt somnia. Sed quemadmo-
dū aliarum rerū ordo est et consequētia, sic
& in somnijs uerisimile est ordinem aliquē
consequi & esse. Quādo igitur aliquis ui-
derit simul bona & mala, in animo cōcipe-
re oportet, utra prius, bonāne an mala ui-
dit. Etenim in rebus humanis aliquando
bonæ spes apparentes, malum euentum
habuerunt, aliquando expectati timores,
bonorum

bonorum causa fuerunt, Interdum uero & pro magnis malis conducibile est parua pati, & rursus apparuit quandoque parua aliqua expectatio bonorum aut malorum falsa existens & uana. Eodem igitur modo & somnia mixta, meritò sunt uaria, & à plerisque ægre ac difficulter exponi possunt. Ego uero quo singula quæ significantur quisque facile assequi posset, ordinate & ornate singula, & quantum possibile fuit, plano docendi modo conscripsi. Quemadmodum autem grammatici ubi elementorum uires pueros docuerint, inde etiã quomodo omnibus simul uti oporteat admonent: Sic & ego parua quædam & quæ facile est assequi documenta, ad ea quæ relata sunt accumulabo, quo procliue sit omnibus hos libros intelligere & discere. Nam qui experientia & multo usu exercitati sunt, his expositus est & intellectu facilis sermo, & qui per se sufficiat singula abunde docere quemadmodum habent. In primo quidem libro caput diximus esse patrem eius qui somnium uidit. In secundo uero leonem diximus esse regem aut morbum, & in capite de morte, pauperibus
mori

mori bonum & conducibile esse demon-
 strauit. Quando igitur pauper uir patrem
 habens diuitem, per somnium sibi uidetur
 caput per leonem auulsum esse & mori, ue-
 risimile est patrem ipsius moriturum, ipsumque
 heredem relicturum esse, atque hoc modo
 & moerorem deponet, & opulentus eua-
 det, quum neque onerosum amplius habeat
 patrem, neque a paupertate prematur. Est
 enim caput, pater, ablatio siue auulsio, pri-
 uatio patris. Leo, morbus, quo pater ægro-
 tans moriturus est. Mors uero permutatio
 uitæ, & quod ob diuitiarum accessionem
 non amplius inops futurus est. Hoc sa-
 nè modo etiam in omnibus uarijs somnijs
 iudicationes facere oportet, ita ut ex singu-
 lis capitibus collectis & coactis, unum cor-
 pus faciamus. Sententiam porro ferre &
 pronunciare oportet imitatione sacrificu-
 lorum uictimariorum, qui singula signa ri-
 mantur, & sciunt ad quid singula conue-
 niant, & tamen pronunciata ac sententias
 nihil magis ex uno quoque quam ex omni-
 bus faciunt ac proferunt. Cæterum opto
 ut mihi contingant lectores, qui cum mul-
 ta beneuolentia hos libros legere concu-
 piscant

piscant, & non ante quàm exacte didicerint criminantur, alioqui iureiurando affirmare audeam, quod eos qui diligenter legent, non permittent hi libri à sermonibus suis discedere & auelli. Et nunc sane ea quæ utilia sunt, quemadmodum conuenire putaui, Cassi Maxime, omnia ex integro in hos libros relata sunt. At uero de inscriptione ne mireris, quapropter Artemidori Daldiani, & non Ephesij inscriptum legis, quemadmodum multos iam alios libros diuersis argumentis à me conscriptos habere uidisti. Etenim Ephesum contigit ipsam per seipsam celebrem esse, in superq; multos præclaros & fidedignos præcones nancisci: Daldia autem Lydiæ oppidulum non ualde clarum, propterea quod eiusmodi uiros non est nactum, usque ad me penitus ignobile permansit. Quapropter ipsi quod mihi à matre patria existit, hac in nutriciorum uicem rependo.

Quæ in quarto libro Artemidori Dal-
diani de somniorum interpre-
tatione contineantur.

Dissertatio docens, quod somnia iudica-
re oportet, ex natura, aut lege, aut consue-
tudine, aut arte, aut tempore, aut nominib.
Quæ uero ex cōtrarijs iudicant̃, non sunt
bona

Cap. I

De differentiâ somniorum II

De elementis III

De diuinitus immisissis somnijs IIII

De moribus localibus V

De suppellectile texta VI

De hominum obuentione VII

De priore fortuna VIII

De differentiâ hominum qui in somnis ui-
dentur IX

De opificum obuentione X

De pueris, iuuenibus, & senibus XI

De plantis cito aut tarde nascētibus, itemq̃
animalibus XIIDe muris, fundamentis, arbori-
bus XIII

De uehiculis omnis generis XIII

De adulatione XV

De uen-

De uenditione	XVI
De emptione	XVII
De acquisitione	XVIII
De paupertate	XIX
De his quæ præter ætatem infantibus acci- dunt	XX
De causarum ratione	XXI
De aratro	XXII
De his qui dicunt quod mala somnia citius eueniunt, bona uero tardius	XXIII
De medicamentorum compositioni- bus	XXIII
De literarum retextu	XXV
De his quæ æqualem numerum im- plent	XXVI
De partibus corporis	XXVII
De uomitu	XXVIII
Sape eadem somnia uidere	XXIX
De uasis & instrumentis	XXX
De cognatione	XXXI
De rebus nos cõplectentibus	XXXII
De rege	XXXIII
De coruis	XXXIII
De his quæ dicuntur in somnis & eue- niunt	XXXV
De foco	XXXVI
De com-	

De compositis somnijs	XX XVII
De immobilibus uestibus	XX XVIII
De comoedo & tragoedo	XX XIX
De coloribus	XL
De mysterijs	XLI
De operando	XLII
Faciem cœlare & inungere	XLIII
Quod non omnia somnia iudicationem ha beant	XLIII
De somnijs secundum historiam	XLV
De eo qd nemo est cōtemnendus	XLVI
De medicis	XLVII
De proprijs locis	XLVIII
De monstrosis & historijs	XLIX
De similibus & cognatis	L
De permutatione in melius	LI
De inimicis & amicis	LII
De semiperfectis operibus	LIII
De coronis non iuxta naturā sitis	LIII
De mari	LV
De his quæ ex corpore nascuntur	LVI
De his quæ iuxta copiam aut magnitudinē diuersimode eueniunt	LVII
De moribus animalium	LVIII
De arboribus & plantis	LIX
De uasis & instrumentis	LX

De moribus humanis	LXI
De ciuitatibus	LXII
Quæ in somnijs uisa eueniant	LXIII
De uasis lactis	LXIII
Non esse magna ænigmata somnijs ammi- scenda	LXV
De beneficijs aut factis possibilib.	LXVI
An possibile sit eodem tempore bona & mala somnia uidere	LXVII
De ponte	LXVIII
De exercitatione excogitandi similia	LXIX
De his quæ similiter mouentur	LXX
Quod dei eandem cum dominis rationem habent	LXXI
Quod fratres pro hostib. iudicant	LXXII
Quod uera sint quæ dei dicunt	LXXIII
De dijs improprium habitum habenti- bus	LXXIII
De dijs inter se inimicis	LXXV
De dijs & artibus	LXXVI
De dijs maribus & foeminis	LXXVII
De dijs nudis	LXXVIII
De dijs sensibilib. & senioribus	LXXIX
De heroibus	LXXX
De draconibus transformatis	LXXXI
De originationibus nominū	LXXXII
De mor-	

De mortuorum cœnis, epulisq; funebribus LXX XIII

De reuiuiscendo LXX XIII

De malis & bonis in corpore LXX V

Quâto tēpore somnîa eueniunt LXX XVI

ARTEMIDORI DALDIANI DE

somniorum interpretatione

liber quartus,

Iano Cornario Medico physico

interprete.

Præfatio, siue dissertatio. Cap. I

Artemidorus Artemidoro filio gaudium

Q Vandoquidē numinis impulsu,
& optimi uiri Cassij Maximi
studio, ad libros de somniorum
interpretatione conscribendos excitatus
sum, & progressus, quo & amico gratifi-
carer, & sapientiā meam non silentio & pi-
griciā deditam, frustra insumerem, & sanē
hos libros quantum uires meæ tulerunt, &
pro scientiā meæ facultate, neque magni-
tudine artis inferiores, neque ad sufficien-
tiam inopes & mancos, si quis modo non
penitus rudis existat, feci, singulis somnijs

quæ uideri possunt & quæ in usu sunt collectis, usus ad hoc ordine quodam & consequentia simili uitæ humanæ, à natiuitate usq; mortem singulis quæ fiunt digestis, ita ut ad quod referri, & in quod euenire unū quodq; somnium possit ostenderim, atque hoc non nuda coniectura & uerisimilitudine, sed experientia & euentuum testimonijs confisus. Quin & ea quæ ueteres sparsim, & uelut seminibus tantum iactis, & non elaborata conscripserunt, in subtilem & ueram distinctionem digessi, & quæ nouos euentus habent, aut quæ etiam per se noua succurrunt, simul comprehendī: & uidebatur mihi hæc ipsa tractatio sufficienter esse absoluta, duobus nimirum libris circumscripta & comprehensa. Postea tamen inuenta sunt quædam quæ hoc opus effugerunt, parua quidem & non multa opera digna, sed quæ tamen ab his inquiruntur quæ singula ad unguem exigunt, & nihil inexploratum relinquere conantur. Quare plurimis & memorabilibus, quantum possibile erat, coaceruatis, non ex unius argumenti sermone (neque enim possibile erat ea quæ sic inuicem separata sunt in

in unum cogere, & quasi unum corpus facere) sed uelut in incurſione ſermonum tertium librum feci, amatorem ueritatis aut inuitatorium ſiue mercurialem inſcriptū. Erat porro quis inter homines Momus deorum ac dæmonum exagitator, nemini bonus ac æquus, cui pro potentia reſiſtere oportet, ita ut non ignoremus quod pluribus armis præſtantiora opera inuadit. Et enim nunc tandem ſentio eſſe aliquos criminantes hos libros, tanquam hæc quæ in iſtis ſcripta ſunt à ueritate quidem nulla parte deficiant, Verum non penitus elaborata ſint, neq; cauſis abunde munita, Quin & relicta quædam eſſe argumento tractando neceſſaria in crimen uertunt. Quapropter & meiſplius & tui gratia, re ipſa multa agitatione mecum perpenſa, ad hunc librum conſcribendum progreſſus ſum, ut habeas unde poſſis felici coniectura ſomnia iudicare, ſi hoc ipſum ſaltem à te expectatur, & his qui ineptis quæſtionibus libenter moleſti ſunt hominibus, expedite reſpondere. Memineris autem tibi inſcriptū ac præſatione dicatum hunc librum eſſe, quo ſcilicet ipſe eo utaris, & exemplar non

multis communices . Quæ enim hic conscribentur , si apud te manserint , omnibus superiorem , aut certe nulli inferiorem te facient somniorum interpretem . Si uero alijs communicaueris , nihil quicquam te magis alijs scientem iudicabunt . Satis enim nosti quod plerique omnes rationibus nostris sunt inferiores , & ferè omnes quibus studio fuit , ut pro uiribus suis uaticinationem collapsam emendarent ac restituerent . Regulariter itaque & definite de singulis quæstionibus , iuxta propositum superiorum librorum rursus ex integro adscribam . Ad eos igitur qui non omnia causis abunde munita esse dicunt , recte dices illud ex præfatione primi libri repetitum , Nimirum manifestas demonstrationes & quæ ab omnibus facile comprehendí queant , me ex simplicibus adeò fecisse , nisi sane quid aliàs ita euident sit , ut superfluum existimauerim eius apponere interpretationem . Ad eos uero qui non omnia elaborata esse dicunt , & eos qui aliqua relictæ esse criminantur , dices , Quod aliqua quibusdam similia existentia , uelut facile cognobilia relictæ sunt , aut non elaborata , uelut fascia diade-

mati, & lepus ceruo, & camelus elephanto,
 & crocus unguentis, & quæcuncq; alia sunt
 odorata, & quod porcus & aues non ean-
 dem habent carniū suarū rationem. Cæ-
 terum his quide somnii & insomnii diffe-
 rentia percunctantur, serio iam ante præ-
 dixi, quod aliud à somnio diuersum inso-
 mnium existat, & alicubi non idem, sed
 etiam contrarium recte dixeris. Quando
 etenim artificiose quis loquitur, singula
 proprie appellare oportet, & id quod nihil
 significat, nihilq; prædicat, sed in solo som-
 no uim habet, & ab irrationali concupi-
 scentia, aut ab excellenti timore, aut reple-
 tione, aut alimentī inopia productum est,
 Insomnium uocare oportet. Quod uero
 post somnum euenturum est, manifeste exi-
 stens bonum aut malum, somnium pro-
 pter causas quas etiā isthic prædixi. Quum
 uero communiter quis loquitur, nomini-
 bus abutilicet, uelut etiam poeta fecit, ubi
 inquit:

ἄλλητε φίλοι θεῶ μοι ὕπνιον ἥλθεν
 ὄνειρος, id est.

Scite uiri diuus dedit hæc insomnia
 somnus.

Habet enim hunc morem ut æquipollentibus nominibus & uerbis utatur, & omnibus adeò orationis partibus, uelut etiam, *ἀμφὶ ποτὶ λέγῃν* inquit, id est:

Circum circa fontem. Et alibi:

εἰδ' ὁδυσσεὺς ἔλθοι τε καὶ ἴκωιτο, id est,

Ast ubi uenerit, & præsens statuetur Uliſſes, & alia quædam multa, sic etiã ait:

Diuus dedit hæc infomnia sompnus.

Porro meminisse oportet, quod hi qui res aliquas ex instituto aggrediuntur & exordiuntur, bona & proposito accommoda infomnia non habent, neq; alias quasdam irracionales imaginationes, sed omnia somnia, & ut plurimū speculatiua. Neq; enim turbatur ipſorum anima, neq; ſpe, neq; timore, & fanè etiam corporis uoluptatibus imperāt & superiores exiſtūt. Et ut in ſumma dicam, in uiro graui & ſerio infomnium nō apparet, neq; alia aliqua irrationalis imago. Quo uero nunquam decipiariſ, infomnia tum uulgo, tum hiſ qui ipſa dijudicare poſſunt, apparent. Et uulguſ quidem qualia uult, aut qualia timet, talia etiam in ſomno uidet. Verum ſapiētes & ea iudicare potentes, qualia uolūt, taliū ſignificatiua cernunt

cernunt. Si uero quis inexpertus talia uide-
rit, credere oportet nō ut in somnijs, sed ue-
lut somnijs. Velut exempli causa. Qui talia
diſiudicare poteſt, aut propterea qđ libros
de ſomniorum interpretatione contigit &
legit, aut quod cum ſomniorum interpreti-
bus conuerſatus eſt, aut quod felici ad iudi-
candum coniectura utitur, ſi quidem conti-
gerit ipſum amare mulierem aliquam, non
ipſam quam amat uidebit, ſed equum, aut
ſpeculum, aut nauem, aut mare, aut animal
fœmininum, aut uestem muliebrem, aut
aliud quiddam ex his quæ mulierem ſigni-
ficant. Si uero animo peregrinationi dedi-
to fuerit, non uehicula uidebit, neq; naues,
ſed ſtrata colligata, aut ſuppelleſtilem con-
uolutam, aut peregrinationis apparatus,
aut etiã ſibi uolare uidebitur, aut terræmo-
tum, aut bellum, aut fulmen uidebit. Et ſi
quidem timuerit quis ipſorum aliquem, aut
fugerit, non illum ipſum uidebit, ſed feram
aliquam effugere ſe putabit, & uincula di-
rumpere, & prædones occidere, & dijs ſa-
crificare, & facere quæcunq; alij homines
faciunt, quo timore & turbatione ſe exi-
mant. Quemadmodum pictor in Corin-

tho qui domini ædes perfringere solebat, multoties sibi uidebatur, partim quidem tetum propriæ domus in qua degebat perriſſe, partim uero etiam suum caput abscisſum eſſe. Et nihilominus aderat ipſi dominus, & adhuc nunc ſupereſt. Verum quoniam iudicandi de huiusmodi artē nouerat, anima ipſi artiſicioſius colluſit. Hæc enim ipſa ſi alius uidiſſet, domini mortem ipſi præſagiuiſſent. Quo uero minime dubius circa hæc hæreas, ſcias quod multi quidem & ferè plurimi, ut ne dicam oēs, ſunt qui communia inſomnia uidāt. Omnino aut̃ pauci, & ſolī ſomniorum interpretationem docti homines, qui alia, de quibus præſcriptus ſermo mihi habitus eſt.

De differentia ſomniorum.

Cap. I I

s Omnium omniū alia ſpeculatiua, alia allegorica, id eſt aliorū ſignificatiua dicimus. Et ſpeculatiua quidem quæ ſic eueniunt quemadmodum uidentur. Allegorica uero quæ ea quæ ſignificantur per ænigmata oſtendunt. Quandoquidem uero & in his error quidā accidit dubitantibus, utrū uiſa ipſa expectare oporteat

reat, aut aliud quid ex his euenturū, non facile fuerit & hic tibi dīiudicare posse. Primum igit̃ quęcunq; speculatiua sunt, euestigiō & ualde statim eueniūt. Quę uero allegorica, omnino tēpore aut multo aut modico intercedente, aut ad summū die una. Postea aut̃ stolidum utiq; fuerit, monstrosa & quę impossibile est uigilanti contingere, ea ipsa sic ut speculatiua accipere ac expectare. Velut si quis sibi uideat deus factus esse, aut uolare aut cornua habere, aut ad inferos descēdisse, aut à cane morsus esse, aut depositū accipere, aut amicum uidere aut solem, aut fugitiuum reperire, aut apud se cenā parare, aut bibere, aut aliquo intentionem dirigere, aut aliquid perdere. Hęc enim & quęcūq; his similia, alicubi quidē sic eueniunt uelut uidentur, alicubi uero allegorice & significatiue. Siquidem igitur statim eueniunt, superfluum est ipsa iudicare. Si uero non, singulis conuenientē iudicationem ex prioribus libris adaptare oportet. Quę tamen rara sunt, & semel alicubi fiunt, ea uelut monstrosa & præter ordinem & naturam harum rationū existentia, suscipienda quidē sunt, ut quę fieri possint,

usur

usurpanda uero non ut penitus & omni-
no uniuersalia. Etenim Druson Laodice-
sis qui sibi uidebatur amici domum emis-
se, post triennium tãdem emit. Verum hoc
quidem speculatiuum somnium mihi alla-
tum est, feri & non repentini euentus. Por-
rò propriorum & communium, & alieno-
rum & publicorum, & mundanorum so-
mniorum rationem, ualde sanè exacte tra-
ditam in primo libro habes. Attamen & in
hac speculatione illud adiiciemus, quod hi
qui easdem cum aliquibus artes habent, &
si ualde fuerint noti, ipsarũ artium sunt sig-
nificatiui. Proinde grammaticus nihil aliud
fuerit, quàm ipsa grammatica ars, & rhetor
rhetorice. Atq; sic etiam in artibus mecha-
nicis faber ferrarius & lignarius, artem fa-
brilem ferrariam & lignariam significant.
Velut, Philagrius rhetor, Varum rhetorẽ
agrotantem in somnis uidit, & diu præter
propositũ suũ cõsiluit. Et in Cyzico faber
qui fabrum uicinum sibi mortuum
efferr̃ uidit, exurgens ab offi-
cina, discessit, ac ur-
bem dese-
ruit.

De elementis. Cap. IIII

C Aeterum aduersus eos qui inuidiose & non abunde de elementis dictum esse putant, hic sermo conueniet, quo habeas quod ipse respondere possis, & non ab his qui plura esse dicunt decipiaris. Eorum quæ sunt, alia natura sunt, alia solennia & recepta existunt. Sunt autem prima hæc & principalia duo elementa. Quæ igitur natura existunt, eodem modo & similiter habere oportet. Eorū uero quæ solennia sint & recepta, alia quidem ipsi homines inter se constituentes sibiipsis faciunt, & appellatur huiusmodi cōsuetudo: est autem ut fama fert, lex nō scripta. alia autem ob timorem transgressionis conscribentes, leges appellant. propterea quod lege sancta hæc ita habere oportet. In communi quidem igitur paciscuntur inter se, de mysterijs, de festiuitatibus, de nundinis, de certaminibus, de militiā, de agricultura, de urbibus inhabitandis, de nuptijs, de puerorum educatione, et de alijs his similibus. Verum ex sua quisque sententia & professione, inter omnes utitur proprio uestitu, & calciatu, & uictu, et tonsura, & reliquo circa corpus ornatu

ornatu, & studio ac exercitio, & proposito quod omnium maxime probat. Nam

Alia alijs, legitima sua singulis existunt, Pindarus inquit. At uero scriptarum legum eadem potentia est. Facienti autem iuxta scripturam, laudes & honores, & celebritas magna, multaue securitas adest. Transgredienti autem scriptas leges, damna, poenæ, & pericula instant. Quod igitur lege sancitum est, indiuisibile est, præterquam temporis respectu. Consuetudo uero segmenta habet, & temporis, & artis, & nominum. Omnia enim quæ fiunt tum secundum legem, tum sine lege, omnino in tempore quodam fiunt, aut facta sunt, aut erunt. Temporis autem segmenta sunt occasiones & horæ. Faciunt autem singula homines aut artificiose, aut inartificiose. Artificiose quidem scientes & docti. Inartificiose uero, qui non collectionem meditationum & sententiarum apprehensarum ad aliquem finem utilem, artem esse diffiniunt. Opus autem est arti instrumentis & machinis, & his quæ unicuique commoda & propria iudicata sunt. Quod uero nihil eorum quæ existunt sine nomine sit, superfluum est dicere

dicere. Ex nominibus aut alia gratiosa, alia infamia sunt. Quare si quis aliquid dixerit præter ipsa sex elementa, potentia quidem horum alicuius proprium dicet, uoce autem non proprium, uelut gaudium, tristitia, & inimicitia & amicitia, & morbus & sanitas, & collapsio & profectus corporum, & pulchritudo & turpitudine, & augmentum & decrementum, & generatio & finis, & quæcunque alia his similia, secundum naturam omnia sunt, neque enim alia sunt à natura, neque ut elementa. neque enim est nudum nomen natura, sed eorum quæ penitus & omnino futura, & non futura sunt circumuolutio, natura appellatur. Sic etiam lex & consuetudo, non ipsa iuxta seipsa nomina sunt ueluti uox *Βέλτιον* & *συνδράμος*, sed alicuius lex, & alicuius consuetudo. Quare ubi quis dixerit nuptias, & adulterium, & latrocinium, & depositum, & iniuriam, & rursus tonsuram, & uestem, & aliquem cibum, seipsum latet quod legis aut consuetudinis nomen dicit, uelut aliud quoddam elementum. Sic etiam quum uas, aut machinam aliquam, aut instrumentum, uelut elementum aliquod dicit, aut artem dicit, aut nomen, aut tempus. Artem quidem quum opificium per instrumenta

indicat, nomen uero quum machinā ipsam aut uas. Tempus autem quum utraq; uelut falcem aut ligonem, messē & agriculturam. In definitis enim temporibus & falce & ligone hominibus opus est. Cōmunis quidem igitur sermo est quod omnia quæ secundum naturam, aut legem, aut consuetudinem, aut tempus, aut artem, aut nomina uidentur, bona sunt; uerum his contraria, mala & incommoda. Memineris autem quod non omnino uniuersalis est hic sermo, sed ut plurimū magis sic habet. Multa enim etiam iuxta rerum substantias, naturæ & alicui aliorum elementorum conuenienter uisa, bona fiunt. uelut uerbī gratia, uisus est sibi quidam matrem uerberare, eratq; factum ipsum præter legem, sed nihilo minus utile ipsi fuit, quandoquidem figulus erat: matrem autem terram ipsam uocamus, quam figulus uerberans operatur. proinde multum operatus & lucratus est. Meminisse autem & eius oportet, quod maior cōsuetudo minorē superat. Velut Aristides legisperitus consuetudinem habens in albis uestibus prodire, agrotans uisus est sibi albas uestes ferre, & nihil profuit ipsi consue-

consuetudo. Non enim ita diu postea mortuus est. Maior enim erat consuetudo urgens, iuxta quā mortui in albis uestibus effertur. Quin & artium potestates similes sunt, atq; etiā si actione sint dissimiles, eundem euentum habēt. Velut, Apollonides Chirurgus putauit se in theatrum ad conflictum uulnerariū progressum esse, & multos sauciare, & sanē multos per chirurgiam curauit. nam & qui uulnerariū conflictum exercent, homeristę græcis appellati, uulnerant quidem & cruentant, sed non occidere uolunt. Sic etiam chirurgus. Insuper uero & modis in libro relatis ut ueris, animū aduerte, & non delinques neq; aberrabis. Quum autem manifeste isthic & bono dicendi genere sint declarati, superfluum est hic de ipsis rursus uerba facere. Porro curiosa somnia esse opinor, de rebus & negocijs quorum curiosi sunt homines irrationali impetu & cōcupiscentia utentes, si somnia de his uideant. eadem uero etiam petitoria uocari, propterea quod petant à dijs uidere aliquid earum rerum quæ præ manibus sunt. Memineris autem quum somnium à dijs petis, ut neq; thus suffumiges,

neq; nomina arcana dicas, & in summa, nihil curiosius deos interroga. Ridiculū enim sit, si homines graues his qui cum necessitate & uolenter petūt, nihil præbent, mansuetis autem largiuntur: Deos eos qui uolenter expetunt aliquid exaudire. At uero post somniū uisum, & sacrificia & gratias age. Insuper & ridiculi sunt qui dijs leges præscribūt, de his dico qui sic petūt, si mihi faciendum hoc est, si mihi hoc continget, & si nunc uiderem Cereris fructum, sin minus, Bacchi. &, si quidem conduceret mihi & utile esset, acciperem aliquid. Si uero non, darem. In eiusmodi enim multus error contingit. Nam deus ad id quod euenturum est somnia suggerit animæ uidentis, quæ natura uaticinatrix existit, etiam si est alia somniandi causa. Qui uero ad suam ipsius interrogationem in somnis uisa excipit, si contraria fuerint, seducitur. uelut ægrotanti panes crudi, quamuis Cereris fructus sunt, sed tamen propterea quod assabuntur, uehementiorem febrem inducunt. Ei uero qui uxorem ducere & sodalitatē contrahere uult, uitis & uinū, illa quidem propter pampinos, hoc uero propter tempera-

peraturam, conuenientiora sunt quàm triticum aut hordeum. Et ei qui de profectui & promotione sua curiosus est, donare & dare aliquid melius est quàm accipere, nisi sanè à præstantioribus accipiat. Qui enim multa habet, etiam elargiri potest: qui uero non habet, accipere non uerebitur. Quare petendum quidē est à dijs somniū, de his rebus quarū aliquis est curiosus. Quomodo autem prædicere oportet, permittendum est ipsis dijs, & suæ ipsius animæ.

De diuinitus immisissis somnijs

Cap. IIII

Iuina autē somnia, ea quæ derepente instant & apparent, quemadmodum etiam omnia inexpectata, diuina, & diuinitus immissa, uocamus. Iudicare autem oportet ea quorum memoria ex integro restat, & quorum exactam comprehensionem somniator ipse habet, & quorū exacte meminit. Quoniā si uisa euenient, tu autem reperiaris non uisa iudicasse, erroris reprehensionem incurres. Oportet autē omnibus modis ignorantiae opinionem fugere & uitare.

A s De

De moribus localibus Cap. v

M Ores porrò locales, & locorum proprietates si non nosti, percūctare. Peregrinatiōes autem & lectiōes uel maxime habitum tibi horum inducent. Neq; enim soli libri de somniorū interpretatione scripti hanc cōmoditatē de se præbent, sed & qui aliam materiā ac argumentum tractant. Mulier quædam existimauit se in templum siue domum Dianæ Ephesiæ ingressam esse, isthicq; cœnare. Ipsa uero non ita diu postea mortua est. Mors enim pœna est ingressæ eò mulierculæ. Meretricula autem quædam uisa est sibi in Dianæ sacellum ingressa esse, & libertatem adeptā esse, & scortationem exercere desiit. Non enim prius in sacellum ingredi poterat, nisi à meretricatu destitisset. Proinde etiam de alijs moribus iuxta singulas ciuitates aut regiones, secundum cōsuetudinem localem iudicabis. Minime uero negliges diligenter percunctari singula que in somnijs uisa sunt. Nam aliquando ob paruā aliquam appositionem aut detractiōem euentus diuersi fiunt, etiam circa ipsam animi dispositionem ac effectiōem. Velut, quidam

Quidam ægrotantem filium habens, uisus est sibi ipsum inire, & lætari, cōualuit puer. Nam initus uerbum grecis *πρᾶνεν*, habere & perficere ac nancisci etiam significat, Sumptum aut̃ est huiusmodi somnii iudiciū, ab eo quod lætatus est. Alius uero rursum egrotantem filium habens, uisus est sibi inire ipsum, & trīstari & pœnitere. Mortuus est puer. Corrupti enim & mori, itidem uerbum initus *πρᾶνεν* significat. Verum iudiciū ab eo quod trīstatus est acceptum est. Quoniam aut̃ ipse pater erat actor, ipse adeo erat etiā puero mortis causa, qui nō debito morbi tempore ipsum nutrierat. De his quidem igitur quæ in præfatiōe et ab initio primi libri scripta sunt, hæc sufficiūt. Alia uero quæ te scire oportet hoc modo habent.

De supellectile texta. Cap. VI

Quæcunque texta sunt & plicata, non solum lina & retia, & sporte, & nubeculæ siue uela, sed & canistra & corbes, & calathi, & uittæ, & monilia aurea, & om̃es catenæ ac coronæ & quæcuncq; similes species, ad nuptias, & amicitias &

tias & sodalitates bona sunt, propter complicationem. Verum ad peregrinationem & cursum & fugam, impedimēto sunt, propter ligationes, & ad actiones inefficacia sunt, exceptis his qui cum dolo aliquid faciunt. Sunt etiam timentibus horrenda, propter uim detinendi.

De hominum obuentione. Cap. VII

Vicunque obuiam ueniunt, & qui-

Q cunque uidentur tum uiri, tum mulie-

res, amici quidem & benefactores,

& in uniuersum qui non nocent, aut nō no-

uerunt, & uiuentes & mortui, boni sunt.

Imagines enim rerum eos qui uidentur re-

putare oportet, bonarum quidem amicos,

malarum uero inimicos.

De priore fortuna Cap. VIII

Vas olim quis possedit opes aut

Q possēsiones, aut quos olim quum

diues erat, habebat homines, eos

nunc habere indigus aut pauper si sibi ui-

deatur, bonum est ipsi. Eius enim fortunæ

quæ tunc fuit, reuersionem significat. Quæ

olim quis possedit, aut quos olim homines

habuit, quum erat egenus aut pauper, si

nunc diues habere uideatur, multorum ma-

lorum

lorum & paupertatis ipsi signum est.

De differentia hominum qui in somn-
nis uidentur. Cap. IX

X hominibus qui in somnis uiden-
tur, bonas insequentes dies faciunt,
qui sunt iucundissimi aut charissimi,
aut qui uidentes amant, etiam si ipsos non
noscant. malas uero inimicissimi aut odio-
si, aut qui uidentes odio habent, etiam si
ipsos qui illi sunt lateat. Quo uero minime
dubius circa hunc sermonem hæreas, quum
aliquem amicorum uideris, & malum diem
transegeris, scito quod odio habet te, simu-
lat autem erga te amorem. Et quum quen-
dam inimicum uideris, & bona dies succes-
serit, scito quod immerito ipsum odio per-
sequeris.

De opificum obuentione. Cap. X

Vicunque opifices obuiam fiunt & ui-
dentur, similes cum artibus euen-
tus habent. Consimiles autem tum
ipsis, tum artibus, officinae ipsorum conspe-
ctæ euentus habent, excepta meretrice &
lupanari. Ipsa enim per se meretrix bona
est, Officina uero ipsius mala. Quorū cau-
sas in sermone de coitu relatas habes.

De pueris, iuuenibus, & senibus.

Cap. XI

X pueris masculi boni sunt. foeminae
E malae. ambo autem curarum signifi-
 cationem habent. Pueri & iuuenes
 conducibiliores sunt quam senes. Verum
 ad fidem faciendam uiri & senes conspecti
 pueris & iuuenibus sunt meliores, praeterquam
 si quid absurdi fecerint aut dixerint.

De plantis cito aut tarde nascentibus,

itemque de animalibus

Cap. XII

Quaeque tarde nascuntur, & tarde
 augescunt, ex plantis quidem quer-
 cus, olea, cupressus, & similes. Ex a-
 nimalibus uero elephas, cornix, ceruus &
 similia: tum bona, tum mala tardius indu-
 cunt. Quaeque autem cito nascuntur, &
 cito augescunt, ex plantis quidem uitis & per-
 sica. Ex animalibus uero porcus & similia,
 cito etiam tum bona, tum mala inducunt.
 Atque haec etiam in praefinitis temporibus ean-
 dem rationem habent. Similiter etiam omnia
 quae in agro nascuntur ad comparationem hor-
 tensium accipienda sunt. & agricolam conspe-
 ctum similiter ut hortulanum. Proprie autem
 hortus lenonibus conducit, propter multa
 semina

femina, & tempestiuam culturam. Omnes autem mulieres criminatur, uelut impudicas & meretrices. Quaecumque longa sunt, uelut cupressi, & pinus, & perticae, & uiri longi, & quaecumque similia, omnia longanimum esse iubent, & non frustra festinare. Verum mutila & breuia, festinare iubent.

De muris, fundamentis, & arboribus Cap. XIII

Vaecumque solida, muri, & fundamenta, & arbores uetustae, & ferrea & adamantina, timentibus bona sunt, si quis non ab ipsis contineatur. propter securitatem enim, timorem eximunt. Sin minus, fugiendum esse significant. Quaecumque mollia & robusta, bona ex aequo omnibus sunt. Quaecumque mollia & debilia, timentibus bona sunt. Quaecumque graua, detentionis & paupertatis sunt significatiua. Cito enim deorsum repunt.

De uehiculis omnis generis

Cap. XIII

Ehricula quaecumque in usum recepta sunt, uelut equorum, asinorum, mulorum, quibusdam bona, quibusdam mala significant. Ostendemus autem de his

A 5 rationem

rationem, ubi ad sermonem de animalibus peruenerimus. Quæ uero nō sunt recepta, uelut luporum, pardorum, canum, & aliarum bestiarum, solis his bona sunt qui potentes inimicos timēt, propterea quod subiecta sunt aurigæ animalia in his subiugata. Cæterum hominibus impositum uehi, solis his qui alicui imperare uolunt bonum est, & sophistis, & doctoribus, & pædotribis, & mancipibus. Reliquos ad diuulgationem & perniciem deducit.

De adulatione.

Cap. xv

A Dulari solis his qui id in consuetudine habent cōducit, reliquos humiliores facit. Minores enim sunt adulantes quàm qui non adulantur. Adulatore ferre aliquem, non conducit, maxime familiarem, prodicionem enim ex illo expectare oportet.

De uenditione

Cap. xvi

V Enum proponi, bonum est his qui præsentem statum permutare uolunt pauperibus & seruis. Malum autem opulentiis, & ægrotantibus, & auctoritate ac potentia præditis. Multi uero etiam rapti sunt & uenditi. At uero uenditum

ditum esse à uenum propositum esse hac ratione differt, quia perfecte factū esse quid; à non perfecte factum esse. aut quod uenditum esse, penitus & omnino euenit, Venū propositum esse, aliquando etiā nō euenit. Possibile est enim uenum propositum non diuendi. At uero in alijs omnibus somnijs, quæ fiunt omnino eueniunt.

De emptione Cap. XVII

E Mere & superacquirere omnia quæ homines in usum emūt, & thesauri loco reponūt, bonum est. Verum ea quæ in alimentum & uictum emuntur, pauperibus aptiora sunt. Opulentis autem sumptus & impensas significant.

De acquisitione Cap. XVIII

A Cquirere, & bona preciosiora & multa supellectile instructa habere, et his quæ prius nobis sunt sumptuosiora, aut etiā mediocriter meliora, bonum est. Verum non penitus supra uires ditescere. Est em̄ hoc absurdū, et damni signum. Oportet autē ditescentē sumptus facere, & insidijs ac inuidiæ expositū esse.

Nam

Nam & insidiæ diuiti struuntur, & inuidiâ multorum sustinent. At uero iuxta uel supra uires ditescere, ad uniuscuiusque potentiam ac animi magnitudinem referre oportet.

De paupertate Cap. XIX

Aupertas nemini conducit, maxime tamen rhetoribus & omnibus philologis qui sermonis studio tenentur incommoda est. Nam inopiæ uerbum ἀποπειθαι, ex equo pauperem esse, & loqui non posse significat.

De his quæ præter ætatem infantibus accidunt Cap. XX

Væ præter ætatem infantibus contingunt, mala sunt. Velut masculis barba & canicies, foeminis nuptiæ & partus, & alia omnia ante tempus mala sunt, excepta loquela. Merito autem reliqua prius quàm solitum est contingentiâ mortem significant, quia propinqua est senectâ, post quâ omnino sequitur mors. Loquela autem bona est, quia natura animal sermonis facultatem habens est homo. Grammaticus quidam uisus est sibi filium suum quinquemestrem integre & clare loqui

qui, & expectabāt quidem aliqui puerum moriturum esse. Verum uixit, & multi alij pueri ex hoc somnio. Cæterū de alijs præter ætatem contingentibus in his qui non sunt amplius infantes, in capite de alteratione libro primo exacte explicatum est.

De causarum ratione Cap. XXI

Onaberis autem de omnibus
 C causas reddere, & singulis rationibus probabiles quasdam demonstrationes annectere, ut ne, etiamsi ualde uera dicas, & tum nudas, tum distractas res proponas, minus expertus esse uidearis, & ut ipse ne decipiaris, quum causarum relatio uelut domina euentuum, fidem & autoritatē ipsis faciat. Multa enim aliquibus assidue eueniunt, & quod iuxta rationem eueniūt scimus, ex eo quod semper similiter eueniunt. Verum causas ob quas sic eueniunt inuenire non possumus. Vnde sanè putamus euentus quidem ab experientia inuentos esse, causarum autem rationes à nobis ipsis iuxta uniuscuiusque uires excogitari. Insuper porro & hoc obseruabis. Quæcunque penitus & omnino cōsequuntur ad quædam contingentia, ea etiam in somnijs

fomnis consequi necesse est, uelut, pictor quidam uisus est sibi nouercam suam ini-
re, postea inimicitiam cum patre suscepit.
Consequitur enim ad omne adulterium æ-
mulatio & inimicitia. Hoc uero etiam in a-
lijs omnibus somnijs obseruabis, & non ab-
errabis. Quęcunq; autem somnia puerorū
generationem aut nuptias significant, ea
ipsa etiam filios apud exteros degentes re-
ducunt. Vxorem itē ademptam & liberos
restituunt.

Dearatro Cap. XXII

Isus est sibi quis arare & triticum
V ferere, & redierunt ipsi filij ex pe-
regrinatione, item uxor quę ab
eo discesserat.

De his qui dicunt quod mala somnia citius,
bona uero tardius eueniunt. Cap. XXIII

T uero ad eos qui dicunt, quod ma-
A la somnia citius eueniunt, bona ue-
ro tardius, aut etiam non eueniunt,
dicere potes quod non est uerum huiusmo-
di quod dicunt. Causa autem erroris hæc
est. Aut mala uident somnia habentia ima-
ginationes bonas, & quum mala eueniant,
putant se à bonis somnijs deceptos esse:
qua-

quapropter propones ex modo speciali somnia, quæ intus quidem bona, extra uero mala existunt. Aut homines in præsens infelicitèr agentes, & mala somnia uident, significatiua instantium malorum, & bona, præfagientia futura bona, ad animi consolationem, quo uidelicet spe futurorum bonorum, non despondeant animum ob improspèrum rerum successum: quum uero nondum eueniant bona, putant se deceptos esse. Apparent autem & feliciter agentibus mala somnia, & quum nondum eueniant contemnuntur, sed tamen omnino eueniunt. Caterum ex ueris somnijs, alia omnibus mala sunt, unicuique autem iuxta uires aliquale malum significantia omnia, quæ & intus & extra mala sunt, quorū in primo libro mentionem feci: alia ex æquo omnibus bona sunt, quæ & intus & extra omnibus bona sunt: alia iuxta alteram partem bona, iuxta alteram mala sunt, & alijs quidem bona, alijs uero mala fiunt. Cognosces autem quando bona aut quando mala fient, à fortuna, aut actionibus, aut cura, aut ætate eorum qui somnia uiderunt.

De medi-

De medicamentorum compositio

nibus Cap. XXIII

C Aeterum de medicamentorū compositionibus, quod dī quidem hominibus componunt medicinas, & curationes constituunt, uanum est quærere. Multi enim & in Pergamo, & in Alexandria, itemq; alibi, compositionibus diuinis curati sunt. Sunt autem qui etiam medicinam ex huiusmodi compositionibus inuentam esse dicunt. Quod uero quidam perscribant tales compositiones multo risu dignas, etiam his qui aliquantulum modo sapiunt manifestum esse puto. Non enim uiscribunt, sed quæ ipsi finxerunt. Quum enim quis dixerit, faciliū iūsculorū compositionem hyeme quibusdam datam esse, uidetur mihi chelas peloridum selectas meliores ducere, & pelorij cerebellum, ipsius galli: Et Indos mordaces, piperis nigri quoddam genus indicat, quod mordet: Et lac uirginis, & sydus cruore roscidum, & ouem creticam, malum cydonium. propterea quod *μηλον* uox, id est malum siue pomum, etiam ouem id est *πρόβατον* significet græcis, & quæcūq; huiusmodi, ut ne longius

longius sermonem extendam. Neq; enim decet alienas nugas calumniando à proposito abscedere, Satis est autem exempli gratia per pauca hæc, talia redarguisse. Quum igitur huiusmodi absurda præscribant, videntur mihi habitum suum ostendere, quod uidelicet possint somnia fingere, magis quam deorum erga homines benignitatem intelligere, Nam ne unum quidem reuera eiusmodi uisum ad nos peruenit. Sed uide tamen his adhuc magis ridicula. *σκηπαρρον* quæ uox asciam græcis significat, quidam dixit pellem agninam, iuxta ætymon uocis græcæ, quoniam agnum tegit. Sic enim & diaulodromos gallus fit, per aulam enim currit. Quin & alia quædam similia his dicere quis poterit, aut etiam magis ridicula. Opinor autem & ipsos deos, quibus hæc tribuunt, merito indignari talia effingentibus, quoniam & ineptos imitatores, & malignos, & insipientes deos criminantur. Multi uero etiam ex libris Aristotelis de animalibus, & Archelai, itemque libris Xenocratis Aphrodisiensis edocti, ex qua re unumquodq; animal curretur, & quid singula timeant, & quo ma-

xime gaudeant, inde compositiones & curationes confinxerunt. Et sanè quidam etiam nunc compositiones & curationes effingit, qui maxime abunde in tertio sui operis huiuscemodì prodit, Verum ego etiamsi probe mihi cognitum sit eius nomen, ipsius non faciam mentionem. At uero compositiones deorum, aut simplices & nullum ænigma habentes reperiēs, Vngenta enim aut emplastra, aut cibos aut potus, iisdem nominibus quibus etiam nos appellamus, dī componunt & indicant. Aut quum etiam obscure loquuntur dī, ualde manifeste insinuant. Velut, mulier circa mammam inflammationem habens, uisa est sibi ab ouicula exsugī, & arnoglossum herbam, plantaginem latinis dictam, cataplasmatīs modo imponens sanata est. Propterea quod plantæ nomen græcis ex lingua ouilla compositum, plantaginem herbam indicabat. Qualemcunq; autem curationem reperiēs, siue ipse iudicaueris, siue alio iudicante euentum didiceris, si perscrutatus fueris reperiēs aliquid medicamenti complectentem, & non extrarei medicæ rationem traditam. Quemadmodum

dum Fronto Arthriticus curatione à dijs
 petita, uisus est sibi in suburbijs deambu-
 lare, & ignis admotione usus, multum al-
 leuatus est: tanquam compar res esset medi-
 camento & curationi. Quapropter quan-
 tum tibi possibile fuerit, rei medicæ expe-
 rimenta diligenter inuestigato, quemad-
 modum iam sæpe te exhortatus sum. Quin
 & eius uelut ridiculi & uani memineris,
 quod non egrotantes, neque omnino quid
 dolentes, si dixerint si accipiant compo-
 sitionem aut à sacerdotibus, aut ab exper-
 tis, & acceptam gestent, profuturam prius
 quàm ægotent aut aliquam corporis par-
 tem doleant. Non enim sanis, sed ægotis
 opus est curationibus. Insuper etiam mea-
 rum iudicationum, & meæ aggressiōis ad
 cognoscenda somnia memineris, & non
 ineptas quorundam iudicationes imitabe-
 ris, etiam si ab aliquibus inde laudem spe-
 raueris. Neq; etiam ab una prima syllaba
 somnia iudicabis, ne erroribus implicatus
 inglorius fias. Cuius rei exemplum recen-
 sebo. Quidam ægotans uisus est sibi, quen-
 dam Pisonem appellatum uidere, hoc som-
 nium quidam multam securitatem, & an-

nuam fertilitatem significare respondit, in superc̃p̃ agrum nonaginta annos uicturum esse dixit, coniectura ex prima syllaba nominis pisonis gr̃acis literis scripti facta, & nihilo minus mortuus est is qui somnium uidit in eo ipso morbo. Nam Piso ungenta ferre sibi uisus erat, agrotanti autem ungenta mala sunt, propterea quod unā cum mortuis inferuntur. Cæterum ne putaueris naucleri somnium huic simile esse. In terroganti enim ipsi, num ascensurus esset Romam, quidam respondit non, gr̃aca particula *οὐ*, quæ non significat usus, & in quadringentis septuaginta diebus eo peruenit. Nihil enim intererat, siue numerum ipsi diceret, siue nomen elemēti quod eum ipsum numerum significaret.

De literarum retextu

Cap. XXV

Irca literarum retextum Aristarchus, quantumuis optimus somniorum interpres, & alij quidam ueteres, omnino ridiculum quiddam admiserunt. In præfationibus enim docent quid est literarum retextus, anagrammatismus gr̃acis appellatus, sed planè uidentur

tur eo nunquam ipsi esse usi, neq; transponentes syllabas, neq; reiicientes, neq; literas apponentes. Ego uero & in principio mei operis eius mentionem feci, & nunc admo-
neo, ut literarum retextu utaris, quum som-
nium alicui iudicas & interpretaris, si uelis
hac parte alio sapientius iudicare uideri. At
uero ubi tibi ipsi iudicabis non ita utaris,
quoniam decipieris.

De his quæ æqualem calculum, si-
ue numerum implent.

Cap. XXVI

Orrò æqualem numerum imple-
P tibus uteris, quum ea quæ uiden-
tur, etiam citra ea quæ æqualem
calculum repræsentant, hoc quod æqua-
lem numerum implentia comprehendunt
significant. Velut apud Græcos *ῥαῦς* id
est anus, ægrotantibus uisa mortis signum
est. Etenim *ῥαῦς* septingenta & quatuor
repræsentat, quem numerum implet etiam
elatio, græce *ἡ ἐκφορά* appellata. Sed & ci-
tra æqualis calculi utriusque uocis res-
pectum, & ipsa anus elationis est significati-
ua, utpote quæ non ita diu postea sit mori-

tura. Si uero aliquando somnium in nulla somniorum iudicandorum speculatione subiacens repereris, & iudicare non possis, ne animo abiecto tristeris. Nam sunt quædam quæ ante euentum iudicari non possunt, quæ tamen si forte iudicaueris, felix & fortunatus esse mihi uideberis.

Sin minus, non propterea artis rudis. Velut, uisus est sibi quidam exercitus Imperator, in machæra sua scriptas esse tres literas græcas: κ θ. gerebatur autem bellum Iudaicum in Cyrene, & is qui somnium uidit fortiter se gerens in bello uictore uasit, atque hoc erat quod diximus, per κ enim Iudæis, per θ uero Cyrenæis, per θ mors hoc est θάνατος significabatur. Verum ante euentum, somnium à nemine iudicari poterat. Vbi autem euentus contigissent, etiam ualde bene iudicabile apparebat. Videtur autem mihi & Aristander Alexandro Macedoni Tyrum obsidenti, & propter temporis moram tristi & anxio, & per somnium sibi uiso, in scuto suo satyrum ludentem uidere, feliciter somnium hoc iudicasse. Nam & in Tyro fuerat, & debellanti regi Tyrios aderat.

Etenim

Etenim nomen Satyros græcis literis scriptum, in σατύρ & distinguens, regem ad bellum alacrius urgendū concitauit, Quare & urbem cœpit, uelut ex distinctione Aristander ei promisit. σατύρ enim, tua Tyros est, significat. His simile est & subscriptum. Syrus Antipatri seruus uisus est sibi infernas pedum suorum partes, ipsas uidelicet plantas non habere, & uiuus exustus est, Nam quod ab aliquo significatur, rursus illius significatiuum est, à quo significatur. Velut, mulier quædam uisa est sibi oculos dolere, ægrotauerunt eius filij. Aliâ mulier existimauit filios suos ægrotare, & ex oculis ægrotauit. Diogenes Nauclerus nauis faciem siue proram uisus est sibi perdidisse, & non longe post proreta ipsius mortuus est. Et in Mileto quidam proretam efferre sibi uisus & sepelire, nauis faciem ac proram ipsam perdidit. Et qui patrem ægrotare putabat, caput doluit. Quod uero caput patris

significantium sit in primo libro didicisti.

B

4

De parti

De partibus corporis. Cap. XXVII

N uniuersum autem ex corporis
I partibus, superiores ad potiores &
 præstantiores refer, omnes autem
 infernas ad minores & minus præstantes.
 Sunt autem in capite tales, palpebræ, den-
 tes, labra & lingua. In toto uero corpore,
 quæ supra cingulum & infra cingulum exi-
 stunt. Dextras autem partes, ad uiros aut
 seniores. Sinistras ad foeminas, aut iu-
 niores tum mares, tum foeminas referes.
 Verum de singulis speciatiim, ex diuisione
 de corpore eiusq; partibus libro primo tra-
 ctata iudicabis.

De uomitu. Cap. XXVIII

Mnem uomitum & sanguinis, &
O cibi, & pituitæ, indigentibus qui-
 dem, in utilitatem iudicabis, opulen-
 tis uero, in detrimentum. Illi enim non u-
 tique perderent quid, si non prius possi-
 derent. Hi uero habentes aliquid, id ipsum
 perdunt.

Sæpe eadem somnia uidere

Cap. XXIX

Omnia quæ sæpe uidentur, siqui-
 dem ex paruis interuallis uideantur
 & con-

& cōtinenter, semper idem significare putato. Ea gratia autem sæpe uideri, ut magis ipsis animum aduertas & credas. Nam & nobis mos est, quum quid serium dicamus, ut id sæpe repetamus. Sic igitur & anima quando seria præfagit, & memorabilia ac non præter rem existentia, sæpe ipsa ostendit, aut quod multo ante tēpore quàm eueniant ipsa uidere cœpit, & non destitit, nec relinquit. Quādo autem magna fuerint interualla, quibus idem somnium sæpe uidetur, aliàs alia significare putato. Quemadmodum enim si multi idem somnium uiderint, diuersimode unicuique eueniet, propterea quod non omnes in iisdem negocijs uersantur: Sic etiam, si in diuersis temporibus idem somniū quis uideat, diuersimode ipsi eueniet, propterea quod non semper in iisdem negocijs uersetur. Velut uerbi causa, Visus est sibi quispiam nasum perdidisse, erat autem unguentarius, & perdidit merces naui impositas, & cessauit unguenta uendere, propterea quod nasum non habebat. non habebat enim amplius instrumentum quo unguenta probaret, in arte quā exercebat. Idē igitur quum iam nō am

plius unguentarius esset, rursus uisus est sibi nasum nō habere, & criminis falsi reus peractus, fugitiuus patriæ suæ factus est. Quicquid enim faciei deest, indecoram & ignominiose turpem ipsam facit. Est autē facies pudoris & reuerentiæ ac autoramenti imago. Merito itaq; etiam ille ignominiosus factus est. Idem ille uisus est sibi rursus nasum non habere, & non longe post mortuus est. Nam caluæ mortuorum nasum non habent. At uero primum somnium uelut mercatori, in ungenta euentum habuit. Secundum ut uiro status & autoramenti integri, in ipsam dignitatem. Tertium autem ægrotanti, in ipsum corpus euenit. atque sic idem somnium in uno & eodem homine, ter non similiter euentum sortitum est.

De uasis & instrumentis.

Cap. xxx

Numquodq; uas & instrumentum, aut artem significat, aut id quod in ipso continetur, Velut dolia, uinum aut oleum. & acerui, triticum, aut hordeum. aut iuxta proportionem simile quiddam quod in usu est. Quemadmodum instrumenta

strumenta omnia, amicos & liberos ac parentes. & penus, questorem penuarium. et ciste & thesauraria, uxores & œconomos. Quidam equestris ordinis uir, expeditio- nem exercitus à rege petens, uisus est sibi, uocatus ab aliquo exire è domo ubi erat, et quum descendisset duos gradus, accipere ab eo qui uocarat coronam oleagineam, ta- lem qualem in pompis equites Romani ge- stare solent. & ualde quidem lætus erat.

Confidebant autem somnio & hi qui circa ipsum erant. Verum petitionē non est asse- quutus. Accipiebat enim coronam non a- scendens, sed descendens de gradibus. dici- mus autem profectus & successus, ascēsus. Cæterum corona fecit ipsum in uxorē du- cere uirginem, propter ligationem. Hoc so- mnium propterea tibi conscripsi, ut discas quod primis somniorum imaginationibus animum adhibere non oportet, sed simul ordini omnium uisorum. Qui enim à sola

corona iudicauerunt, nulla de

scensus ratione habita,

omnes decepti

sunt.

De

De cognatione Cap. XXXI

O Mnes à genere, totum genus significant, maxime pueri. Nā quicquid tandem aliud significant, simul etiam genus indicant. Velut, Visus est sibi quis suam filiam gibbosam uidere, mortua est soror illius qui somnium uidit, recte & secundum rationem. erat enim ipsi genus non sanum.

De rebus nos contententibus

Cap. XXXII

O Mnia contentiua & complexiua nostri ipsorum, eādem rationem habent. uestis, domus, murus, nauis, & similia. Velut, uisus est sibi quispiam lignea ueste amictus esse. Nauigabat, & nauigatio ipsi tarde processit. Erat em̄ lignea uestis ipsa nauis. Visus est sibi quis uestem mediam scissam esse, contrita est ipsius domus. Nam quod ipsum cōtinebat, non erat integrum. Tegulam domus putauit quis seperdidisse, perdidit uestes. Nam quod tegeret ipsum non amplius erat. Murū putauit quis diffractum esse, erat autem nauclerus, & parietes ac latera nauis ipsi rupta sunt. Impetūt enim murum hostes, nauem
mare

mare & tempestas. Verū hæc omnia etiam
 ad corpus relationem habent, Qui itaq; ui-
 dit uestem per somniū ruptam, merito uul-
 neratus est, & iuxta illam partē, iuxta quā
 circumdatae uestis fissura erat. Quemadmo-
 dum enim ipsi uestis, sic animæ corpus cir-
 cundatum erat. Cæterum simul cum alijs
 euentibus, serui etiam ad corpus domino-
 rum referuntur. Qui igitur uisus est sibi, fa-
 mulum febricitantem uidere, meritò ipse
 ægrotauit. Quam enim rationem habet fa-
 mulus ad uidentem, eandem habet corpus
 ad animam. Existimauit quis equi calci-
 tum se habere, militauit & factus est eques.
 Nihil enim intererat aut ipsum, aut equum
 ipsius gestatorem, calciatum habere. Multi
 enim euentus & in similes, & in sanguine
 iunctos, & in cognomines eueniunt. Ve-
 lut, uisa est sibi mulier quædam uirum ha-
 bens, alteri nupsisse. Neq; autem uir ipsius
 ægrotabat, ut ipso defosso alteri nubere
 posset. Neq; quicquam uenale habebat, ut
 quemadmodū nupta cum alio commuta-
 tionem & contractū faceret. Neq; sanè fi-
 lia ipsi erat nubilis, ut illam in matrimoni-
 um alicui collocaret, & sic nō seipsam, sed
 filiam

filiam uideret alteri nuptam. Neq; ipsa ægrotabat, ut moreretur. quoniã & nuptiæ, & mors eandem rationem habēt, quia quæ ad utrunq; consequuntur similia existunt. Erat autem ipsi soror cognominis, quæ ægrotabat & mortua est, & quod ipsi euenturū erat ubi ægrotasset, hoc sorori cognomini euenit.

De rege

Cap. XXXIII

Ex, templum, et miles, & epistola regis, & argentum, & quæcunq; eiusmodi, se mutuo significant.

Stratonicus putabat se regem calcitrare, & progressus inuenit aureum numisma quod calcauerat. Nihil enim differebat siue regem, siue ipsius imaginem, calcitrare aut calcare. Zenon sibi uisus est centurio factus esse, & progressus accepit cētum regias epistolas. Cratinus noster argētei templi prefectus esse sibi uisus, argētei regij prefectus & dispensator factus est. Quicquid ex ore dederit rex, per sententiā latam proderit accipienti. Chrysippus Corinthius ex ore regis duos accipiens dentes, in una die duabus sententijs latis coram rege litigans uicit. Porro uocabulum *βίβη* id est uita, *βίβη* fariam

fariam à te accipiatur, aliquādo ut bona & possessiones, aliquando ut ipsum uiuere.

De coruis. Cap. XX XIII

Mulier opulenta uisa est sibi, tres cor-
uos ipsi instare, & impudenter in-
tueri, unum autem ex ipsis etiam uo-
ce rupta dicere, ego te exuiam faciam, &
eos coruos postquam ter circumuolassent
ipsam auolare. Hæc post nonum diem mor-
tua est, recte & secundum rationem. Nam
exuiam te faciam, simile erat uelut si di-
xisset, extra uitam te faciam, hoc est occi-
dam. Tres uero ter circumacti, nouem dies
indicabant.

De his quæ dicuntur in somnis, &

eueniunt. Cap. XXXV

Quæcūq; quis dicit alteri non ex ar-
te suipsius, in seipsū eueniūt. Quæ-
cūq; uero ex arte, in illum respici-
unt, nequaquam uero in ipsum dicentem.
Cæterū uelut in mechanicis artibus, quæ-
cūq; quis didicit si fecerit, bonū est. Sic etiā
in relijs. Quæcūq; enim medici legalia, aut
legisperiti medica, aut medici uatidica di-
cūt, hæc in ipsos dicētes eueniūt. Quæcūq;
uero legisperiti, legalia, aut Medici medica,
aut

aut uates uatidica dicunt, hæc ab ipsis uelut egregium in artibus suis documentum præbentibus accipere oportet. Visus est sibi quidam medicus cuidam dicere, Rhomanus quum sis, græcam uxorem ne ducas: ipse ducta uxore, multa mala ab ipsa passus est. Ex quibus quis commoditatem percipit, his benefacere sibi uideri, aut nequaquam sanè lædere ipsos, cōueniens est. quoniam aliàs non fruetur utilitate ex ipsis resultante. Heraclides Thyaterenus tragœdus, Rhomæ certaturus tragœdorum certamē, uisus est sibi spectatores trucidare, & iudices, & amicos. superatus est certando. Neque enim solet quis amicos occidere, sed inimicos. Quodam igitur modo dicebat ipsi somnium, spectatores fore inimicos, itemq; iudices. & sanè aliàs etiā ipsi suffragari non poterant trucidati. Alexander philosophus uisus est sibi morti adiudicatus, & excusationibus prætentis, uix à cruce solutus esse. Quum autē esset uir philosophiæ studijs deditus, non nuptiarum, non sodalitatis, non diuitiarum, non aliarum rerum quæ per crucem significantur, curiosus erat, Sequenti die in contentionē cum

cum Cynico quodam peruenit, & ligno caput percussus est, atq; hoc erat quod anima ipsi prælagiuerat, parū abfore ut ligno percussus moreret. & cito sanè mortuus esset, nisi liberatus fuisset. Hoc somnium docebit te, quid quærere oporteat, etiam de his quæ possibile est euenire. Vxor fullonis nigras uestes habere sibi uisa, & in his cōtempa induere albas, filiū perdidit, & post triduum ipsum reperit. Sic etiam sunt alba nigris meliora. Quidā in Pergamo fragmenta panis, & integros panes excacare sibi uisus, decollatus est. quemadmodum enim caput ipsi non esset quod commanducare posset, anima ipsi prælagiuit.

De foco.

Cap. XXXVI

Focum apud exteros ædificare, et qui non proposuit uxorem ducere, aut isthic habitare, mortē prælagit. Bithynus adolescens Romæ focum extruere sibi uisus, mortuus est.

De cōpositis somnijs Cap. XXXVII

Compositorū somniorum capita diuides, & unumquodq; seorsim iudicabis. Velut, si uisus esset sibi quis nauigare, deinde ē nauī egressus super mare

C

deam

deambulare, hoc modo iudicabis. navigationis quidem in secundo libro, deambulationis uero super mare in tertio libro iudicationes accipies.

De immobilibus uestibus.

Cap. XXXVIII

Nihil immobilium circum corpus fitum cōmodum est. Quidam in Magnesia sibi uisus æreis uestibus amictus esse, recte mortuus est. Erant enim uestes ipsum cōplectentes immobiles, quales statuīs circūdari solent, hæ aut non uiuunt.

De comædo & tragædo. Ca. XXXIX

Isus est sibi quis fabulā docere semiuiri, androgynon græci appellant, & ægrotauit ipsi pudendum. & primum quidem propter nomen, secundum uero propter id quod accidit conspectis. Et sanè Androgynus quid significet nosti, itemq; quid Gallus. Memineris autē quod siue comædiā, siue tragædiam quis agere se putet, eiusq; recordatur, iuxta argumentum dramatis euentus iudicantur.

De

De coloribus Cap. XL

Væ colore similia sunt, in idem eueniunt. Aethiopem quis per somnium muneris accipiens, postridie uas carbonibus plenum accepit.

De mysterijs Cap. XLI

Vicquid mysteria in se continent, similes euentus faciunt, & in tanto tempore conspecta, in quanto absoluntur. Erat festiuitas & mysteria Dionysii siue Bacchi, uisa est sibi foemina, inebriata Baccho tripudiare, & proprium filium trium annorum occidit. Nam fabula quæ de Agaue & Pentheo fertur, eiusmodi est. & deo ipsi Trieterica sacra celebrantur tertio quoque anno.

De operando Cap. XLII

Vod autem operari eandem quam uiuere rationem habet, hoc somnium edocere potest. Visa est sibi mulier quædam telam texuisse, postridie mortua est. Non enim amplius quod operaretur habebat, hoc est non amplius habebat uiuere.

Faciem calare & inungere.

Cap. XLIII

NEquè occultare, neq; oblinere aliquo faciem, bonum est. Nō enim infontem & à peccatis alienū esse aiunt eum qui somniū uidit. Paphius adolescens uisus est sibi faciē oblini, uelut mulieres. In adulterio deprehensus est, & damnatus turpiter se gessit. Quaecūq; in aliud commoda sunt, in aliud impensa incommoda fiunt, & non sunt somnianti utilia. Creticus mercator uisus est sibi uino lauari, & dixit quispiā ipsi ex his qui artis interpretandi somnia magnam famam obtinebat, quæstum facies ex uino, & ex alienum quo obstrictus es ablues. Verum res minime sic habebat. sed uinum ipsi corruptū est. Nam ipsum uinum lauacrū de cætero absurdum & inutile erat.

Quod non omnia somnia iudicationem habeant Cap. XLIII

Sunt quedam quæ in somnijs ipsis ornatus gratia uidentur, quæ relinquere oportet. Quemadmodum enim si quis in domum ingreditur, omnino & porticum & posticū & superiorem ianuam

nuæ partem uidet, sed non propter hæc ingreditur: sic non ex his iudicationem facere oportet, sed ab ipsa domo. Visus est sibi quidam uidere uxorem suam in lupanari purpureis uestibus amictā sedere. fecimus iudicationem non à uestibus, neque à de-
fessu, neque ab alio quoniam, sed à solo lupanari. Erat qui somniū uidit publicanus, & exercebat quæstum sordidū ac turpem. Artem enim aut negociationem, aut opus somniantis, uxorem esse putamus. Quem admodum igitur natura non necessitatis solum gratia omnia facit, sed etiam ornatus, uelut pāpīnos in uitibus: Sic etiam ipsa anima multa ornatus gratia contemplatur, & sæpe à parte totum demonstrat. Velut, existimauit quidam se sororis uestes habere & indutus esse. hæres sororis factus est. Quod autem lux commodior est tenebris, si quis non uelit latere, uel inde condiscere potes. Menippus Magnesius non diu ante Romanū certamen, uisus est sibi dum pancratium decertaret, noctem factam esse, & nō solum superatus est in certamine in turbe Rhomana, sed etiam manum fauciatum artem desiuit.

De somnijs secundum historiam

Cap. XLV

Vod non penitus effugiant somnia

Quod historiarum rationem, inde sanè cōdidiceris. Mulier quædam uisa est sibi Herculis labores perfecisse, non ita longe postea incendio correpta, finiuit uitam. Aiunt enim Herculem corpore igni consumptum esse. Quando tamen historijs animus aduertere oportet, & quando non, ubi ad eum ipsum locum peruenero, etiam hoc te docebo.

De eo quod nemo est contemnendus.

Cap. XLVI

Contemnere neque unum aliquem priuatum, neque multos, neque populum conducit, quemadmodum neque contemnentis opera facere aut pati, nisi his solum qui principes agere possunt. Existimauit quidam uxorem suam reductis uestibus ostendere ipsi pudendum. Multorumque malorum causa ipsi uxor fuit. Etenim uelut contemptibili denudatū pudendum obiecit. Visus est sibi quis in conuictu & sodalitia, sublati uestibus singulos urina aspergere. expulsus est e sodalitia uelut ignominiosus.

Par

Par est enim eos qui per uolentiā se tam petulanter & probrose gerūt, odio haberi & expelli. Visus est sibi quis in theatro populo referto lotiū egerere, is in leges deliquit. meritò, principes enim & præfectos legū, uelut isthic spectatores, contempsit Cæterum principes & magistratus sibi uideri inferiores contemnere, nihil absoni est.

De medicis. Cap. XLVII

T uero de medicis, quod omnibus
 A benefactoribus & opem ferentibus eandem rationem habent, in secundo libro diximus. Nunc uero documento quodam confirmabo eum sermonem à somnif euentu. Quidam litem habēs, uisus est sibi ægrotare, & medicos non habere, contigit ut aduocatis destitueretur. Morbus enim litem indicabat, iudicari enim utrosq; dicimus, & litigantes & ægrotantes. Medici autem aduocatos significabant.

De proprijs locis. Cap. XLVIII

N super & huius memineris, qd quæ
 I non in proprio loco uidentur, contrariū ei quod aliàs significatur præfagiunt. Velut, uisus est sibi quidam uirum aliquē familiarem & amicū, cum cuius filia

stupri consuetudinē habebat, equū ipsi mittere, equisonem autem per duos gradus adductū equū, in cubiculū ubi ipse decumbebat inducere, & nō lōge post prohibitus est ab accessu ad amicā. Equus enim mulierem significabat, locus aut, quod non permanens esset. Neq; enim possibile erat equū ultra duos gradus sub tertiæ cōtignationis coenaculum perductum, isthīc permanere.

De monstrosis & historijs. Cap. XLIX

Væcunq; monstrosa sunt, & nequa

Q. quā possibilia ut existant, uelut Hippocētaurus & Scylla, uanas fore expectationes significant, uelut in secundo libro est prædictū. Aliquando autē spes quidam ipsas non perficiunt. propositas uero res sibiipsis similes faciūt. Visus est sibi quidam uir cupiens sibi liberos gigni, uxorem habens prægnantem, hippocentaurum sibi natum esse. gemini ipsi nati sunt infantes, duo enim sunt corpora hippocentauri, sed neuter puerorum educatus est, nequaquā enim possibile est hippocentaurū esse, aut nasci, si uero etiam nascatur, impossibile est educari. Quæcunq; historiæ duplicē habēt rationem, alijs quidem sic habere dicentib.

alijs

alijs uero aliter, harum utram tandem insequeris ut similiter euenturam, recte feceris, etiam si successus non respondeat. Praestat autem utraque opinioniones & scire, & narrare, uelut est somnium ab Aegyptio relatum. Visus est sibi quis phoenicem auem pingere. Interpretatus est Aegyptius, quod is qui somnium uidit ad paupertatem tantam peruenturus esset, ut patrem mortuum, ob multam inopiam, ipse humeris positum elaturus esset. Etenim Phoenix auis patrem suum sepelit, & abiectum esse non sinat. An quidem igitur sic euenit somnium haud scio. certe ille sic exposuit, & sane iuxta hanc historiae partem uerisimile erat sic euenturum esse. uerum dicunt aliqui, quod phoenix non sepelit patrem, neque omnino ipsi superstes est pater, neque alius quispiam progenitorum. Sed quum ipsum fatum ducit proficiscitur in Aegyptum, unde non sane est hominibus notum, & ipse sibi ipsi ex ex calia & myrrha construens rogam uita decedit. At uero ubi exusta est pyra, post tempus ex cinere uermiculum generari aiunt, qui incrementum adeptus transmutatur, & rursus phoenix euadit, & auolat ab

Aegypto, eò unde prior phœnix uenerat. Quare si quis eum qui somnium uidit parentibus desertum fore dixerit, iuxta hanc historiæ partem successu non carebit. Memineris autem quod solis his historijs animum aduertere conuenit, quarum ex multis & magnis coniecturis fides firmata & recepta est, quod ueræ existant, uelut bello persico, & quod hoc præcessit Troiano, & similibus. Horum enim tentoria ostenduntur, & præliorum loci, & exercitus sedes, & urbium ac ararū ædificationes, & quæcunque alia ad hæc sequi solent. Quum igitur tale quoddam quis uiderit, omnino simile quid ipsi euenturum est. Insuper & diuulgatis historijs mentem adhibere conuenit, & his quæ à plurimis creduntur, uelut sunt quæ de Prometheo, & Niobe feruntur, & singulæ quæ in tragœdijs conscribuntur. Hæ enim etiã si non ita habeant, tamen propterea quod à plurimis creduntur, consimiles narrationi suæ euentus habent. Quæcunque uero exilis fidei, nugarumq; ac deliramentorum plenæ sunt, uelut quæ de Gigantum pugna, & de Spartis tum in Thebis, tum in Colchis feruntur, ac similes

les: aut penitus non euenient, aut iuxta superiorem sermonem, omnem expectationem irritam faciunt & obliterant, & uanas ac inanes spes prædicunt. Nisi sanè ex physicis aliqua, physicam & naturalem suscipiant expositionem. Velut, uisus est sibi quis Endymion factus esse, & à luna amari: contigit ipsi multa celebritas, & nominis gloria, & quæstus præterea insignis & luculentus, ex studio uaticinationis ex astris. Nam & Endymionem fabula refert quæ sanè uulgo circumfertur, à luna amatum esse, & cum ipsa coiuisse. Verum qui talia studiosius rimantur tradunt, Endymionem astrologiæ cognitione maxime omnes homines præcelluisse, & noctu excubantem, putatum esse cum luna coire, ac consuetudinem habere.

De similibus & cognatis

Cap. L

Vicquid uiderit quis simile aut cognatum aut familiare, hoc si cum familiari simul & cognato uideatur, minus malum fuerit. Velut, uisus est sibi quidam dolium uini plenum habēs, uitem ex dolio enatam esse. Est autem & apud Phœbum

Phœbum Antiochenum tale somnium. Visus est sibi quis dolium uino plenum habens, è doleo oleam excreuisse, & ait Phœbus, quod omnes qui de uino biberunt mortui sunt, Vipera nimirum uino immortua. At uero ei qui sibi uisus est, è dolio similiter uitem productam esse, erat quidem similiter uipera mortua in dolio, & uinum similiter corruptum erat, non tamen aliqui id biberunt, neq; mortui sunt. placuit enim ipsis excolare uinum prius, ut antea quam rursus biberent, quod accidisset discerent. Repertis autem feræ ossibus, effuderunt uinum. Verisimile autem erat illos non morituros esse. Non enim si quid uitis est, hoc statim est & uinum. Vnde sanè impotabile factum est uinum. Quoniam autem familiaris est uitis uino in dolio, minus malum somnium erat, quapropter etiam mortui non sunt.

De permutatione in melius

Cap. LI

Minis transmutatio in melius, bona est diuitibus, etiamsi quis in deum transmutetur. Oportet autem nihil defectuosum habere. Velut, uisus est sibi
 . . . quis

quis, Sol factus esse, & per forum progredi, habens radios undecim. Dux exercitus factus est ipsius urbis, & undecim transactis mensibus in principatu, mortuus est. Propterea quod non haberet perfectum radiorum numerum. Multa autem & de seipsis addūt eventibus loci ipsi, quod uel inde cognoscere potes. Videri sibi crucifixum esse, gloriam et opulētiam significat, gloriam quidem, propterea quod altior reliquis crucifixus existit, opulētiam autem, quod multas aues nutriat. Menander in Græcia uisus est sibi crucifixus esse, ante templum Diospolis urbis, & sacerdos illius dei factus, splendidior & opulentior euasit.

De inimicis & amicis Cap. LII

Nsuper & eius meminisse te oportet. Quod amici simul cum inimicis conuersantes & congregati, in inimicitiam cum eo qui somnium uidit ueniunt. Felenus uisus est sibi, quosdam amicorum suorum simul cum inimicis parare profectionem, & in hostilitatem cum amicis suis uenit, ob quasdam alias causas nihil ad inimicos pertinentes,

De semiperfectis operibus

Cap. LIII

Emiperfecta opera, penitus impro-
 sperum successum & inefficiam si-
 gnificant, et ne principia quidem ex-
 hibent. Cilix fratris hæreditatem à rege pe-
 tens, uisus est sibi ouiculam tōdere usq; ad
 medietatē, & accepta plurima uelleris par-
 te, quod reliquum erat detōdere nō potēs,
 expergefactus est. Et expectabat quidē di-
 midium hæreditatis se accepturum esse, ue-
 rum accepit omnino nihil.

De coronis non iuxta naturam sitis

Cap. LIIII

Væcunque coronæ bonum quid si-
 gnificant, hæ ipsæ non circa caput
 existentes, sed circa aliam quandam
 corporis partem, supra hoc quod nihil bo-
 ni significant, insuper etiam male existunt.
 Zoilus ad Olympiā ducens proprios fi-
 lios certaturos, alterum lucia, alterum pan-
 cratio, uisus est sibi talo s pedis coronatos
 esse olea, & oleastro, & ualde hilaris erat,
 tanquam sacræ & uictoriales essent coro-
 næ, & quæ in olympiis darentur. Verum
 mortui sunt ipsi filij ante certamen, Nam
 coronæ

coronæ circa talos sitæ non procul absunt à terra.

De Mari

Cap. LV

Væ mare significat, & scopuli circa
 Q ipsum, itemq; portus, & subterfugia,
 & littora, & nauigia, ipsumq; nauigare, in secundo libro antea audiuiſti. Et tamen etiã nunc quid tibi eiusmodi quod accidit narrabitur. Viſus est ſibi quis in mare cadere, & ad profundum deferri, & ſentire quomodo diu deferretur, & tandem præ timore expergeſactus eſt. Is ducta in uxorem meretrice, ſimul cum ipſa tranſmigrauit, & magnam uitæ partem apud exteros homines detriuit. Horum cauſas referre ſuperuacaneum exiſtimo.

De his quæ ex corpore naſcuntur

Cap. LVI

Væcunq; aſidue circa partem aliquam corporis ſunt, hæc eandem cum enatis rationem habent. Velut, uiſus eſt ſibi quidam ligna habere ex digitis enata. Et rurfus, uiſus eſt ſibi quis lanas habere ex pectore enatas itemq; ſcapulis, & hic quidem tabe conſumptus, phthiſicus periit. Ille Gubernator nauis factus eſt.

Huic

Huic enim semper ligna erant in manibus, gubernaculorū uidelicet. Alteri lanæ semper circa thoracē erant, propter morbum.

De his quæ iuxta multitudinem aut

magnitudinem, diuersimode

eueniunt Cap. LVII

Nsuper & hoc obseruabis, Quod somnia & iuxta multitudinem, & rursum iuxta magnitudinem aliter eueniunt. Iuxta multitudinem quidem, uelut in cepis, si quis ægrotans uideatur sibi semel cepas edere, si quidem multas, conualefcet, alium autem quendam lugebit. Si uero paucas, morietur. Lachrymantur enim qui cepas edunt, lachrymātur autem & morientes. Neq; enim sine lachrymis aliquis uita decedit, Modice autem ipsi lachrymantur, ut aliquando etiam uicinos lateāt, solis palpebris humectis. Verum qui lugeant, multum. Nam diu lachrymantur. Iuxta magnitudinem autem, uelut in capris & hedīs. Capras enim neq; albas, neq; nigras uidere, bonum est, excepto ipso caprario. Hedi autem omnes boni sunt. Hæc tibi in omnibus somnijs obseruentur, nūc exempli tantum gratia in his solis relata.

Quædam

Quædam uero eandem habent rationem, & in multitudine, & in magnitudine, & in paucitate ac paruitate, uelut ouiculæ. Hæ enim & multæ & paucae conspectæ, itemq; una sola, eandem habent rationem.

De moribus animalium.

Cap. LVIII

Portet autem & animalium mores
 O ad humanos conferre, & mentem
 ac uoluntatem uniuscuiusq; , iuxta
 simile animal considerare. Velut uerbî cau-
 sa, magnanima, & libera, & actualia, & hor-
 rendâ, eiusmodi homines prædicunt. Ve-
 lut, leo, tigris, pardalis, elephas, aquila, har-
 pe. Et uiolenta & aspera, & implacabilia,
 & temeraria, similes sibiipsis homines præ-
 sagiunt, uelut aper & ursus. Et timida ac
 fugacia & illiberalia, timidos & fugitiuos
 nobis exhibent, uelut ceruus, lepus, canis.

Segnia & ignaua ac malefica, uelut hyæ-
 nâ, segnes & ignauos, sæpe uero etiam ue-
 neficos adducunt. Et ex iaculantibus ue-
 nenum, ea quæ horrenda sunt & robusta
 ac potentia, magnos uiros exhibent, uelut
 draco, & basiliscus, & dryinas. Quæ uero
 multum uenenum habent, diuites uiros &

D mulieres

mulieres, uelut aspís, & uípera, & seps. Ma-
iora uero, imaginationem & apparentiã po-
tentíæ habentia, arrogantes & incōstantes
homines, uelut pareas, & physsalus, & ty-
phlenis. Verum parua, ut phalangia, & hy-
dri, & lacerti, paruos quidem & contempti-
les, sed ad male afficiendum sufficientes ho-
mines exhibent. Quæ palàm rapiunt, præ-
dones, & raptores, uelut accípiter, et lupo.
Quæ uero rapiunt quidem, non autem pa-
lãm, insidiatores, uelut miluus & uulpes.
Formosa & gratiosa, honestatis & pulchri-
tudínis amatores, uelut psittacus, & per-
dix, & pauo. Musica & iucundam uocem
habentia, philologos, & musicos, & gratio-
sos, ut hirundo, & luscínia, & regulus, &
similia. Imitatoria, præstigiatores & male-
ficos, uelut simia, merula, & pica. Varia
& interpuncta, non simplici mente prædi-
tos, sæpe uero & flagris cæsos ac notatos.
Operaria laboris tolerántia, operarios &
subditos, uelut asini & boues. Sunt enim
hæc operaria. Verũ operaria quidem, non
autem subdita, rebelles & superbos, uelut
tauri, & bos armentarius, & equi grægarj,
& equæ armentariæ, & onagri. Quæ ue-

ro gregatim pascuntur, homines sociales & gregales exhibent, unde etiam ad sodalitatem comoda existunt, uelut ciconice, grues, sturni, graculi, & columbae. Horum aliqua etiam tempestates praedicunt, uelut graculi & sturni, & praedones ac hostes, uelut grues & ciconiae. Quae uero morticinis insident, & non uenantur, segnes & pigros homines, aut uespillones & mortuorum funeratores ac sepultores, aut coriarios, aut alias ex urbibus emotos significant, uelut uultures. Nocturna & nihil interdiu facientia, adulteros aut fures, aut eos qui nocturnum questum faciunt, uelut noctua, & nycticorax, & ulula, & cornix. & similia. Quae multis utuntur uociferationibus, multarum linguarum peritos & multarum rerum scientiam habentes, uelut coruus & cornix, & similia. Regionis amantia & uernacula, prope habitates & prope fores, ut hirundo & lepus. Hec uero etiam fugitiuos in domum redire significant, natura liberos existentes. Memineris autem quod quaecumque animalia in multa iudicari possunt, ea in omnia ista iudicantur, uelut pardalis, & magnanimum significat ob mores, & uariū ob colorē.

Similiter & perdix, formosum & uersutū
ac scelestum. Et in uniuersum quum ha-
beas exempla & de his, & de alijs quæ non
sunt hic connumerata, in primis libris, in-
de ratiocinationem facito. Insuper uero
& hoc considera. Quæcunq; animalia dijs
dicata sunt, illos ipsos deos significant. In
communi autem omnia mansueta & nobis
familiariter connutrita, ad familiares refer,
agrestia uero ad inimicos, aut ad morbum,
aut tempus iniucundum, & improsperrum
rerum successum. Quemadmodum e-
nim feræ homines lædunt, sic etiam inimi-
ci, & morbi, & improsperrus successus. Man-
sueta quidem igitur animalia habere, bo-
num est, itémque sana uidere, & à nobis ip-
sis teneri, & ab inimicis, & à feris. Verum
agrestia, etiam morientia, & non capta à no-
bis, bona fuerint, itém si à nostris & familia-
ribus nobis animalibus teneantur. Si ue-
ro ab hostibus teneantur, aut superiora
uidentibus fiant, aut mala aliqua di-
spositione affecta sint, absur-
da utique fuerint, & si-
nistra om-
nia,

De arboribus & plantis Cap. LVIII

De arboribus porrò & plantis specia-
 tim in sermone de agricultura libro
 secundo tractatum est. Memineris
 autem quod arbor eandem cum fructibus
 rationem habet, & cum dijs quibus una-
 quæq; sacrata est. In communi autem om-
 nes frugiferae syluestribus sunt meliores,
 & ex frugiferis quæ folia non amittunt, ex-
 cepta olea et lauro. Harum autem alteram,
 oleam scilicet, in ægrotantibus mortiferam
 esse obseruatum est, & ipsam, & fructus
 eius, & folia. Laurus uero salutaris est. Et
 ualde quidem uerisimiliter hoc contingit.
 Nam cum mortuis oleas simul efferunt.
 Nequaquam uero laurum. Infructuo-
 sæ arbores sunt peiores, exceptis his qui ex
 ipsis, aut per ipsas quæstum faciunt. Et an-
 nosæ quidem, in præfinitis temporibus dila-
 tionis signa sunt. In morbis autem, saluta-
 res sunt. Reliquos euentus tardius indu-
 cūt. Similiter etiam quæ tarde nascuntur &
 augescunt. Contrariæ his contrariorum si-
 gnificationem habent. Spinæ porrò &
 palī, & paliuri, & rubi, & glandes, ad secu-
 ritatem quidem omnia commoda existunt,

propterea quod sepes inde fiant, & regiones includantur. Verū ad explicationes nō ualde cōmoda sunt, propter cohibendī facultatē. Publicanis autē & cauponibus, & prædonibus, & libripendis, & hominibus fraudulentis, cōmodiora alijs sunt, propterea, quod uiolenter aliena inuadāt, & ab alijs etiā non uolentibus abstrahant.

De uasis & instrumentis. Cap. L X

I Nsuper & à uasis ac instrumentis, non solum artes, & quæstum ex artibus accipere oportet, sed etiam ipsos artifices, aut uasis utentes. Velut, uisus est sibi quis frenum equi perdidisse, mortuus est ipsius equis. Rursus, uisus est sibi quidam cyathū ipsius derepente fractum esse. Mortuus est ipsius pincerna. Eadē ratio à te in omnibus uasis ac instrumentis seruetur. Amplius aut quæcunq; nullatenus possibile est perdere, ea si in somnijs perdantur, mortē ei qui somnium uidit, aut oculorū detrimentū præfagit. Velut, uisus est sibi quis mundū perdidisse, & mortuus est. Quēadmodū enim perditis nemo uti potest, sic etiā hæc quibus quis non utitur, quantum ad se pertinet, perdidit.

De mo

De moribus humanis

Cap. LXI

Vin & hominū mores prius diligen-
 Q ter explora, hoc est curiose percun-
 ctare, & si non tutum sit ab ipsis per-
 cunctari, dilatione in præsens facta, ab alio
 interroga quomodo hac parte se habeant,
 ut ne aberres. Velut, uisus est sibi quis ab
 uxore sua fellari, & per multum tempus ni-
 hil euenit ipsis eorum qui in tali uisione sig-
 nificantur, quæ sanè alijs hominibus eueni-
 re solent. Quum autem non esset manife-
 sta causa, mirabar, & mihi præter rationem
 esse uidebatur, nihil ipsis euenire. Postea
 autem temporis progressu didici, quod sa-
 nè utrisq; mos esset id facere, & ora non pu-
 ra habere, quapropter & meritò nihil ipsis
 euenit, uerum ad quæ pauidi & consterna-
 ti erant, ea uidebant. Cuius exemplum ha-
 bes eos qui sibi uidentur furari, occidere,
 sacrilegium facere, & similia. Sæpe enim
 hæc ipsis animo obuersantur. Et si quis hæc
 uelut ænigmata aliquid futuri significantia
 aggrediatur, errat & decipitur circa artes.
 Inhibebis autem & eos qui putant, quod
 somnia secundū uniuscuiusq; natiuitatem

& bona & mala uidentur. Dicunt enim stellas benignas, quum nō possint bonum aliquod facere, per somnia tamen lætificant & exhilarant. Malignas contra stellas, quum non possint mali quid facere, propter aliarum stellarum reluctationem, per somnia sanè conturbant & perterrefaciunt. Etenim si hoc uerum esset, somnia euentum non haberent. Nunc uero & bona & mala somnia eueniunt, unumquodq; secundum propriam rationem. Et somnia eruditiora idiotæ homines nequaquam uident: de his dico qui indocti sunt idiotæ: sed quicunque doctrinam & philologiam amant, & qui non sunt ineruditi. Vnde quis uel maxime discere potest, quod ipsius animæ opera sunt somnia, & non ab aliquo externo fiunt. Porro ex uersibus, aut iambis, aut epigrammatis, aut alijs sermonibus in somnis oblati, quæcunq; perfectam sententiam exhibent, ea ipsa euentum exhibent. Velut, uisus est sibi quis, quendam fidedignum ipsi dicere Hesiodicum carmen hoc,

Ne male lucreris, mala lucra æqualia damnis.

Hic

Hic fanè prædationibus deditus, captus ac punitus est. Quædam uero ad poematis argumentū remittunt sui iudicationē, quæcunq; scilicet non perfectā sententiā exhibent. Velut, uisa est sibi serua quædā, dominā ipsi dicere Euripidis iambicum hunc.

Assas edas carnes meas, te te expleas.

Hæc æmulatione ob zelotypiam à domina infestata, infinita mala pertulit. Verisimile enim erat euentus ipsi consimiles successuros argumēto Andromaches, quod ab Euripide tractatur. Rursus uir pauper uisus est sibi, quempiam hunc iambicum dicere.

Venere cūcta præter spem primū semel.

Thesaurū reperit & ditatus est. Mulier quædam uisa est sibi dicere quendam.

Patroclus iacet, at nudata & mortua, ppter Corpora decertāt, Hector fert splēdidus ar/
Huius uir apud exteros peregrinus (ma.
mortuus est, & bonis ipsius in fiscū relatis
in contentionē uenit, & litibus diuexata ni/
hil tamen profecit, sed dum adhuc litigaret
mortua est. Vides quòd ex his aliqua quidē
euentum abunde exhibuerunt, nihil opus
habentia poematū argumentis. alia uero iuxta
historias poematum eueniunt.

De ciuitatibus

Cap. LXII

INsuper & ex urbibus præstat familiariores uidere, quàm alias. uelut patrias, aut in quibus quis feliciter uixit. Peregrinas autem & non familiares aut non consuetas uidere, minus bonum est. Simul uero omnes bonum est uidere uiris refertas, & probe habitatas, & ciuibus plenas & alijs rebus affluētes, ex quibus urbis magnitudo aut felicitas ostenditur. Verum de solatas aut contrafactas uidere urbes non est bonum, siue familiares sint, siue peregrinæ. Significant autem patriæ etiam parentes. Velut, uisus est sibi quis patriam terræ motu corruere. & pater ipsius morti adiudicatus perijt.

Quæ in somnis uisa eueniāt Ca. LXIII

Væcunq; consequuntur interdium ad

Quædam in somnis uisa, ea ipsa eueniunt, Maxime uero adulterare, inimicitiam aduersus uirum constupratæ ipsi somnianti inducit. Sequitur enim odium adulteri ex marito adulteræ siue constupratæ. Quæcunq; uero non consequuntur interdium, ea ipsa neq; in somnis prima uisione eueniunt. Velut, uisus est sibi quis, dominum

minū suū prostituere & acclinare ipsi propriā uxore, & inimicitia penitus nulla inter ipsum & dñm oborta est. Verū & pecunias & oīa bona heri sibi cōmissa dispensauit, & uniuersæ domui præfectus est. Verisimile ēmerat nullā fore æmulationē aduersus eū, qui propriā uxore suā ipsi prostituisset.

De uasis lactis Cap. LXIIII

I Nsuper quedam circa uasa diuersimo de eueniunt, uelut lac in mulctra, que stuosum est, in pelui uero, dñi signū. Neq; enim utatur ipso quispiā in cibo. Cōtrarium autem est, eo quod ad usum paratū est non uti, atq; inde damnū oritur.

Non esse magna ænigmata somnijs ammiscenda Cap. LXV

E Os porrò qui magna ænigmata somnijs applicāt perspuito & reiſcito, tanq; non habētes intellectū aut somnii imaginationē, aut tanq; dñi uersutias & malignitatē non reprobēt & damnent, si sanē in tantas nugas coniſciant eos qui somnia uident, qui pro eo quod futura per somnia discant, insuper etiam non quæ sunt ipsis necessaria quærunt. Satis enim nosti, quod aliqua somnia nequaq; possibile est uidere. Quale est huiusmodi quòd dicunt.

Quidam perdiderat seruum, et uisus est sibi quendam ipsi dicere: In expeditionis immunibus est seruus tuus. inuentus est in Thebis seruus, quoniam soli Bœoticorū Thebani ad Ilium non militauerunt. Et rursus dicunt quod ægrotans quis uisus est sibi, quendam sibi dicere: Monocrepidī, hoc est unam crepidam habenti sacrificato, & cura beris. sacrificauit is Mercurio, aiunt eīm hūc deum, Perseo ad Gorgonis caput amputandum abeunte, alterum tantum calciamentum habuisse. multa autē etiam alia huiusmodi referunt, quæ magis historiæ inexpertes, & quibus res ipsa peregrina est, redarguere uidentur, q̃ ipsos somniorum interpretes. Omnia uero eiusmodi facile est uolenti tibi discere, quo de his probe respondere possis. Sunt enim & apud Lycophronem in Alexādra, & apud Heraclidē ponticum in fabulamentis, & apud Partheniū in Elogijs, & apud alios multos historiæ peregrinæ & non uulgares.

De beneficijs aut factis possibilibus.

Cap. LXVI

Animaduersionē præterea habe & beneficiorū aut factorum, quæ ab aliquibus

quibus fieri possunt, aut non. Visus est sibi quis ab hero occisus esse, ab occisore manumissus est. quoniam mors hoc significabat. qui uero mortis, idem etiā libertatis autor erat. poterat enim hoc. Qui uero à conseruo uisus est sibi occidi, liber quidem non euasit, neque enim potens erat conseruus ipsum manumittere. in inimicitiam autem cum ipso deuenit. Non enim sunt amici occisores his qui occiduntur.

An possibile sit eodem tempore bona & malā somnia uidere. Cap. L X V I I

Orrò ad eos qui interrogant an possibile sit eodem tēpore bona & mala somnia uidere, & utris fidem habere oporteat quærunt, malis ne an bonis, & num altera altera tollant, aut confirmēt, dicere potes, Non modo eodem tempore, uerum etiam eadem nocte, & eodem somnio, & bonum & malum possibile esse sæpe uidere. & appones somnia quæ multa per pauca significant, aut multa per multa. atque nihil sanè miri est, si unicuiq; homini & negocia, & uita, talia existunt. Sæpe enim eodem tēpore, & bonum & malum quippiam patiuntur, faciuntq;, & uicissim
& si-

& simul. Ne credas aut his quæ euenerunt, tanq̃ rursus similiter euenturis. Existimato uero aliquid recēs ipsa tibi portēdere, & sic tibi eueniet. Nec solis ueteribus euētibz acquiescas, sed etiā semper quid prioribus simile adinuenire coneris. quoniā ridiculū planē fit, uulgi more sola ea quæ scripta aut dicta sunt in memoriā reuocare. quale quid aliquādo Antipatro somniorum interpreti cōtigat. Visus est sibi quidā cum ferro coire, uelut cum muliere. Contigitq̃ ipsum in seruitutē adiudicari ac damnari, & semper cum ferro conuersari. Verū bonus Antipater hoc somniū in memoriā reuocans, alteri cuidā sibi uiso cum ferro coire, interpreta- tus est damnationē in gladiatoriiū duellum. Hoc autem non sic euenit, sed qui somniū uidit uirilibus priuatus & exectus est.

De ponte Cap. LXVIII

Nsuper & hoc apud Phœbū relatū, I multos in errorē inducit. Visus est sibi quis pons factus esse, & factus est fluminis transmissor, idē enim opus cū ponte habebat. atq̃ hoc solū Phœbus ipse perscribit. Nunc uero diues quidā uir uisus est sibi pons factus esse, & à populī multitudi-
ne con

ne contemptus, uelut pons cōculcatus est. Viderunt autē aliquando hoc somnium & mulier, & puer formosus, & in scortationē collapsi, multos suscipient ac transmittent. Quin & litigans quispiam ob somnium superior inimicis suis euadet, atq; ipso etiā iudice, simile enim flumen iudici, propterea quod impune quæ uult facit. Pons autem superne supra fluuium existit.

De exercitatione excogitandi si-

milia Cap. LXVIII

Aeterum ad exercitationem excogitandi similia, sufficiēs fuerit tibi hoc propositum somnium. Mulier uterum ferens uisa est sibi, draconem genuisse. Qui ex ipsa natus est rhetor optimus & celebris euasit. Duplicem enim linguam draco habet, quemadmodum & rhetor. Erat autem & opulenta mulier. Viaticum enim eruditionis sunt diuitiæ. Alia idem somnium uidit, & qui ex ipsa natus est, sacerdos factus est. Sacer enim est draco, & mystes, & omnibus mysterijs præsens aderat, nam & ipsa quæ somnium uidit sacerdotis uxor erat. Alia idem somnium uidit, & qui ex ipsa natus est, uates optimus factus est.

Est enim

Est enim draco facer, uatidicissimo deorū
Apollini dicatus. Erat autē & ipsa mulier
Vatis filia. Alia idem somniū uidit, & qui
ex ipsa natus est, scelestus & legum uiola-
tor euasit, & multas in urbe foeminas con-
stuprauit. Per angustissimos enim & remo-
tos secessus subiens draco, obseruantes ip-
sum latere conatur. Erat autē & mulier adul-
tera & scortatrix. Alia idem somniū uidit,
& qui ex ipsa natus est, latrocinij reus ac da-
mnatus, capite plexus est. Etenim draco
ubi captus fuerit, in caput percussus mori-
tur. Erat autem & mulier non ualde proba-
tæ uitæ. Alia idem somnium uidit, & qui
ex ipsa natus est, fugitiuus euasit, non enim
recto gressu utitur draco. Erat autē & mu-
lier serua. Alia idem somnium uidit, & qui
ex ipsa natus est, paralyticus ac membris re-
solutus factus est. etenim draco toto cor-
pore ad gradiendum utitur, quemadmo-
dum etiam homines paralyti resoluti. Erat
autem & mulier ut somnium uidit in mor-
bo, Verisimile erat igitur & infantē in mor-
bo conceptum, ac utero gestatum,
non conseruaturum esse sa-
num gressum.

De his quæ similiter mouentur.

Cap. LXX

Vacuncq; similiter mouentur, in somnis uisa eandem rationem habent.

Velut ; uisus est sibi quis à dracone in alterum pedem commorsus esse, & à rota percussus est in uia in eundem pedem, quem cōmorsum sibi per somniū putabat. Etenim rota dū uoluitur toto corpore mouetur, quemadmodum graditur draco.

Quod dei cum dominis eandem rationem habent. Cap. LXXI

Vod dei dominis eandem rationem habent, etiam in sermone de dijs prædiximus, & euentus nihilominus te docebunt. & nunc eius rei demonstrandæ gratia, simile somniū tibi proponatur. Seruus quidam uisus est sibi cum Ioue pila ludere, & cum domino in contentionem peruenit, & liberius eum alloquens odio habitus est. Iupiter enim dominum significabat, pilæ lusus, ex æquo collatum sermonem & contentionē. Contentiose enim ludunt qui pila ludunt. Quoties enim acceperint pilam toties repellūt. Et in uniuersum domini, parentes, præceptores,

E dñ, eam

dij, eandem rationē habent. Et filius, & nepos, & pater, & auus, & filia, & neptis, & mater, & auia, eandem rationem habent.

Quod fratres pro hostibus iudicantur. Cap. LXXII

I Nsuper & fratres cum hostibus eandem rationem habēt, quod ad euentus attinet, & uicissim hostes cū fratribus. Non enim in utilitatem nascuntur, sed in detrimentū, quemadmodum etiā hostes. quoniā quæ quis solus habiturus erat, ea nō solus, sed ex medietate, aut tertia parte, unā cum fratribus habet. Timocrates uisus est sibi, quendam fratrum suorū mortuū sepelire, & non ita diu postea quendam hostem mortuum uidit. Non solum autem inimicorum perniciem fratres moriētes significant, sed etiam damni expectati solutionem. Diocles grammaticus timens argenti perditionē ex inexperientia, fratrem mortuū esse sibi uisus est, & indemnis permanfit.

Quod uera sint quæ dij dicūt. Ca. LXXIII

Q Uod neq; dij, neq; alij fide digni mentiantur, sed quæcunq; dixerint uera dicant, in secundo libro singulatim tractatum est. Quandoquidem uero homines

mines, quibusdā ipsis dictis, & nō euenientibus, deceptos se esse putant, retractabitur tibi & hic sermo, Qd' sanè dñi fide digniq; oēs, omnia quidē uera dicunt, sed aliquando simpliciter loquuntur, aliquādo per ænigmata insinuant. Quum igitur simpliciter dixerint, nullum negociū exhibēt, neq; nugantur, propter dictionis simplicitatem. Vbi uero per ænigmata loquuntur, & non simpliciter dixerint, ænigmata sunt interpretanda. Etenim uerisimile est deos multa per uerborum inuolucra dicere. quādoquidem & sapientiores nobis ipsis existentes, nihil uolūt nos absq; tortura assequi ac cōdiscere. Velut, uisus est sibi quis Pana ipsi dicere, uxor tua uenenū tibi dabit, per quēdam notū & familiarē. Huius uxor uenenum quidē nō dedit, uerū per adulteriū ab illo ipso cōstuprata est, per quē dixerat Pan ipsam uenenū exhibiturā esse. Nā & ueneri exhibitio, & adulteriū, clandestine fiunt, & ambo insidiæ uocātur. & neq; adultera, neq; uenefica, amāt uiros. Insuperq; nō ita longe postea uxor ipsi morte adempta est. Omnia enim mors ipsa dissoluit. Venenū aut eandem cum morte rationem habet.

De dijs improprium habitum habentibus. Cap. LXXIII

Insuper & dii ubi proprium habitum non habuerint, neque in loco iusto, neque in figura conuenienti fuerint, quicquid sanè dixerint mendacia dicunt & decipiunt. Quare omnium simul animaduersionem habere oportet, dicentis, dicti, loci, figuræ & habitus dicentis. Chrysostomus. Lyrista causam habens super pueri in seruitutem acto, uisus est sibi, uidere Pana in foro desidentem, Romanam uestem & calciatum habentem, & percunctati ipsi de negotio dicere, uinces: causam perdidit & superatus est. & merito certe hoc ipsi sic euenit. Etenim deus deserti amator & negocijs nullis impeditus, & solam hiniuli pellem habens, & fustem ligneum, & fistulam, in foro in ueste ciuili sedebat. Ad eundem igitur modum etiam iudicationes somniorum in somnis obuenientes, si quidem simplices fuerint & non enigmate inuolutæ, per se iudicandas esse putabis, & ipsas iudicationes in seipsis habere, neque temere conaberis dicere in ea que per somnium sunt iudicata. Quum uero ipsæ iudicationes ab aliquibus

quibus in somnijs factæ, nō fuerint simplices, tentabis etiā ipsas iudicationes interpretari & diiudicare. Velut, Plutarchus in cœlum ascendere duce Mercurio sibi uidebatur. & sequenti nocte per somniū interpretatus est ipsi quis somnium, & dixit, felicem ipsum fore, atq; hoc esse, in cælū ipsum ascendere, superexcellentē uidelicet felicitatem. Aegrotabat aut Plutarchus, & à morbo male afficiebat, & nō longe postea mortuus est, atq; hoc erat quod & somniū, & interpretatio ipsi significabat. Etenim ascensus in cœlū, ægrotanti interitus, & magna felicitas, mortis signū est. Solus em̄ is felix est, qui nullius incommodi aut infelicitatis particeps est. talis aut est uita defunctus

De dijs inter se inimicis Cap. LXXV

Ii qui inimici inter se esse credunt, si mul conspecti inimicitiae & seditiosis sunt significatiui. Velut Mars et Vulcanus simul uisi, & Neptunus ac Minerva, & Iupiter ac Saturnus. Et olympj dij simul cum gigantibus conspecti.

De dijs & artibus Cap. LXXVI

Quicumq; dij artibus uidentiu cōueniūt, eos uidere præstat q̄ cōtrarios.

Mali enim sunt qui artibus non opitulantur:
uelut adaquatoribus Vulcanus, & fabris
ferrarijs Achelous, & lenonibus Diana.

De dijs maribus & foeminis.

Cap. LXXVII

Væcunq; masculi dii uiris significāt,
Q eadem etiā deæ foeminæ foeminis.

Masculi dii uiris magis quàm foemi-
nis conducunt, & foeminæ deæ mulieribus
quàm uiris. Masculi dii foeminarū uestitū
aut indumenta habentes, aut alia quædam
gestamina, mulieribus magis q̃ uiris confe-
runt: foeminæ deæ habitū indutæ uirilem,
uiris magis q̃ foeminis cōducunt.

De dijs nudis Cap. LXXVIII

Dij absq; armis & donarijs cōspecti,
mali sunt.

De dijs sensibilibus & senioribus.

Cap. LXXIX

N Vllus sensibiliū deorum ulli pauperi
cōducit. Et maiores dii, ac seniores,
& ordine prælati, præstantioribus magis q̃
uilioribus conferunt. Sol simul cum astris
conspēctus, iniucundus est & absurdus, ni-
si imperet astris ipsaq; præcedat. Verum
circūuentus ab astris, ab inferioribus ma-
le affe

le affectum iri somniantem prædicat. Imperans autem astris ipsaq; præcedens, inimicis superiorem fore significat, & præsentē fortunam corroborat, & ad præsentia bona etiam alia acquisiturum esse significat. Simile est enim maius & potentius, uidentis somnium. Minora uero & inferiora, inimicis & subditis.

De heroibus Cap. LXXX

Eroes & heroides eandem cum dijs
 H rationem habent, præterquam quantum potentia inferiores sunt. Nam & bona & mala minora significant. Semper autē humiles & subtristes ac parui conspecti, heroes significant prope uidentis domum locatos, aut nondum consecratos, aut consecrationem & festiuitatem petentes, aut à quibusdā cōtumelia affectos, aut sub terra adhuc sepultos. Oportet igitur ipsos perquirere, ac inuentos consecrare & colere. Quodcuncq; uero malum fecerint heroes in domum ingressi, inimicorū aut latronum incursum ac irruptionem significant.

De draconibus transformatis.

Cap. LXXXI

Racones in uirostrāformati, heroas

D significāt, in mulieres uero heroidas.

De originationibus nominum.

Cap. LXXXII

Vod multa somnia etiā ex nominū

Q originationibus & etymologijs iudicanda sint, hinc condiscere licet, Menecrates grāmaticus somniū huiusmodi retulit. Quidā filios sibi nasci cupiens, uisus est sibi occurrere debitori, & debitum accipere, & debitori apochen & receptæ debitæ pecuniæ testimonium dare. atq; somnium quidem sic habebat. Narrat autem quod, quū somniorū interpretes in Alexandria ipsum iudicare non possent, dubius homo quid nam somniū significaret, supplicauerit Serapidī, ut ipsi ænigma interpretaretur. Et sane uisus est sibi, Serapin ipsi dicere, nō erūt tibi filij, qui enim apochen exhibuit, usurā non accipit. Appellatur autē græcis omnis partus ac prognatus filius τὸκος, qua uoce etiā usura significatur. Memineris aut quòd gratiosorū nominū inconstantes sunt succellus & etymologia, si non etiā ea quibus impo

bus imposita sunt nomina, in idem uergāt. Quare non nominis solum etymologiā, sed eius qui in somnis nominatur actum ac statum etiam respicere oportet. Velut, Paulus Iurisperitus litem habens coram Imperatore, uisus est sibi, Niconem quendam, hoc est uictorem appellatum, ipsi adesse ac patrocinari. Erat autem Nicon olim coram Imperatore in causa quadam condemnatus. Et Paulus quidem nominis solum animaduersionem habuit. Verum somnium ipsi condemnationis significatiuum erat, recte & iuxta rationem, quia erat etiam Nicon uictus ac condemnatus.

De mortuorum cœnis ac epulis funebribus Cap. LXXXIII

Væ in mortuorum cœnis funebribusque epulis, quibusdam apponuntur, neque uidere, neque comedere bonum est, neque etiam epulum funebre apponere. Aegrotanti enim mortem prælagit, sanis uero alicuius familiaris interitum prædicit. Syrus uisus est sibi, funebre epulum hero apponere, & non ita longe post dominum sepeliuit. Quemadmodum & qui à patrono rursus liberatus ac manumissus,

sibi in somnis uidebatur, patronū per mortem amisit.

De reuiuiscendo Cap. LXXXIII

Vin & in his qui sibi mori uidentur,

Q considerare oportet, an ne reuiuiscere aliquis se putet. Non enim amplius ea quæ per mortem significantur eueniunt. Leonas Syrus luctator decertaturus Rhomæ certamen, uisus est sibi mortuus esse & efferri, uerum aliptā quendam siue unctorem obuiā ipsi factum, indignari aduersus efferentes, quod confestim & nimis festinabunde ipsum efferrent, posse enim ipsum reuiuiscere, Deinde ubi oleo calido ac lanis ipsum circa pectus illeuisset, rursus uiuentem ipsum fecisse. Hic feliciter decertauit, & illustrem luctam perfecit. Iamiam uero coronandus, prohibitus est ab Alipta, proponente ac obijciente coronæ lucellum. accepto enim argento non permisit ipsum pro corona luctantem decertare. Menander Smyrnæus, ad olympia proficiscens uisus est sibi, in stadio in olympijs sepultus esse, & olympij certaminis uictor euasis. Quæcunq; mortuo dicantur, ea neq; dare mortuo, neq; accipere a mortuo

à mortuo bonum est. Aut enim ipsi qui somnium, aut alicui ex cognatis eius, mortē prædicat. Accipere autem omnia & simul & singulatim à mortuo, conducit, maxime cibos, & argentum, & uestes, & uasa.

De malis & bonis in corpore

Cap. XXXV

Væcunq; mala ac bona circa corpus, non tota, sed ex dimidio uidentur, & bona & mala minora faciūt. Velut, Diognosti uxor uisa est sibi, in dextra solum gena barbam habere, & quum significet somnium omnibus mulieribus non innuptis, neq; liberis carentibus. insuperq; non gestantibus uterū, uiduitatē, cōtigat ut ipsa, neq; cū uiro esset, neq; tamē ipso spoliata esset, sed multo tēpore domū asseruaret relicta in patria, uiro apud externos populos peregrināte. Nihil aut refert, siue mulier barbam habere sibi uideat, siue uiri pudenda, siue uestitum, aut tonsuram, aut aliud quid uirile habere sibi uideatur, eadem enim euenient. Similiter & in uiris. Nihil enim refert, siue totum corpus in mulierem transmutatum esse sibi uideantur, siue solam muliebrē naturam habere, siue

siue uestitum, aut calciatum, aut implicamenta muliebria. Hæc enim euenient, non similiter semiperfectis operibus, nec somnio Cilicis, qui sibi uidebatur ouem tondere usque ad medietatem. Porro euentuum summam & caput inuenire tibi curæ sit, & consequentes accessiones conare quidem inuenire, uerum successu destitutus ne doleas, neque tristeris. Syrus somnium proposuit contentiosi euentus. Somnium autem huiusmodi erat. Mulier uterum gerens, uisa est sibi anserem peperisse, iudicatum est, si quidem sacerdotis uxor fuerit, partus uiuet. Sacri enim sunt anseres, & in templis diuersantur. Si uero non, si quidem puella fuerit, uicturam quidem, sed meretriciam uitam instituturam esse, propter eximiam anserum pulchritudinem: si uero masculus, non uicturum esse, quia anser solidos & planos pedes, homo uero fillos. Quæ uero non eiusdem generis, aut eiusdem speciei sunt, ea contraria ad filiorum educationem existunt. Alius dixit, masculum genitum in aqua periturum esse. Si quidem igitur non penitus & omnino anser in aqua esset, sed solum ipsi immoreretur, & non
infini

infinite essent ipsi mortes, meritò reprehenderetur somnij interpret, quod non dixit puerum in aqua moriturum esse. Si uero oportebat quidem breuís uitæ ipsum nasci, coincidit autem ipsi, quod in aqua periturus esset, sufficiens & ex abundantí hac iudicatio erat. Etenim non discernere utrum mas an foemina in lucem proditus esset, rationabiliter contigit, possibile est enim & masculum & foeminam anserem esse.

Quanto tempore somnia eueniant

Cap. LXX XVI

Aeterum his qui interrogant quanto tempore somnia eueniunt, meritò sic respondebis. Quæcunque in definitis temporibus fiunt ex rebus quæ existunt, ea etiam in somnijs uisa, in iisdem temporibus eueniunt, uelut certamina, conuentus, magistratus, & exercituum duces, & similia. Quæcunque uero ex rebus existentibus, in indeterminatis & non fixis temporibus fiunt, indeterminate etiã eueniunt, uelut concubitus, & cibi, & excretiones, & præexcretiones, & his conferentia, exceptis animalibus. Hæc enim quan-
to tem-

to tempore gignunt, hoc est, quanto in utero gestantur, tanto etiam eueniunt. Insuper di, & reges, & parentes, & domini, nō in determinatis temporibus eueniunt. Accipies autem moderatos euentus & tempora, ex adiacentibus singulis eorum quæ uidentur, aut ab ipsis expectationibus. Rīdiculum enim fuerit ei qui de crastino timet aut sperat, & somnium uidit, in anni horas futura iudicare.

Amplius autem & quorum inuentio ad dies exposita est, diebus eueniunt, quorum uero diuturnior, longiori tempore. Et quæ à longe uidentur, uelut quæ circa cœlum, propter distantiam serius eueniunt. Quin & hoc obseruabis, Quod & bona & mala somnia, magnis quidem uiris aut mulieribus, magna & bona & mala inducunt. Mediocribus uero, mediocria, pauperibus & inopibus, penitus parua, & maxime bona somnia. Nam & hoc uerisimilitudinem habet, quum hi etiam quodcunque obtigit arripiunt, boniq; consulunt, & ualde lætantur. Recte itaque Callimachium hoc habet.

Semper enim paruis parua dedere dei.

Hæc

Hæc quidem igitur o fili abunde ac minime defectuose habent, omnibus dubijs in arte interpretandi somnia solutis, atq; ita supinis iacētibus ac facile cognobilibus tibi futuris. Nosti autem quod non somniorum euentus tibi referre mihi propositum erat, sed segregatim ad unamquamq; quæstionem solutiones cōtrahere ac congregare. Euentus autem singulorum exempli gratia sunt adiecti. Porro historiæ gratia, quo possis minori labore exercitationibus uti, collectis quàm plurimis somnijs quomodo euenerūt,

conabor tibi alium
adhuc librū facere.

**Finis quarti libri Artemidori Daldiani
de somniorum interpretatione.**

Iano Cornario Medico

**Physico inter-
prete.**

ARTEMIDORI DALDIANI
de somniorum euentibus li-
ber quintus

Iano Cornario Medico Phy-
sico interprete.

Artemidorus Artemidoro filio gaudium.

On immeritò fortassis o fili de
tarditate nostra conquereris, si
ob segnicē admissa esset. Quan-
do uero propositū erat historā
somnia quæ euenerūt tibi
in unum coaceruare, difficile sanè & opero-
sum id erat, quum proposuissem saltem ea
quæ perscriptiōe digna essent somnia col-
ligere. Nam uulgaria quidem & facile, &
in breui tempore, quàm plurima perscri-
bere potuissem, Verum talia ex qualium
relatione non solum quis non pudeat, sed
etiam sibi placere ac gloriari queat, non ci-
tra laborem ac temporis moram possibile
est congregare, maxime si quis nō supinam
operam præstare, sed bona fide rem tracta-
re uelit. Proinde & ad conuentus Græciæ,
& in Asia, & rursus in Italia, de industria
digressus

digressus, & optima quæq; quantū possibi-
le fuit somnīa adeptus, hunc librū tibi post
laborē mihi in præcedentibus libris exan-
tlatū, utilissimū futurū, tū tibi ipsi, tū si cui
cōmunicare libuerit, exemplarem feci. Re-
peries autē in singulis somnijs nudos euen-
tus, uelut euenerunt, citra scenā & tragœ-
diam perscriptos. Nihil enim aliud quā fī-
dem ab experiētia simulq; utilitatē collige-
re, consiliū fuit. Quapropter his quæ in om-
nia ab iisdē possibile est euenire, secundum
uidentīū fortunas, & propositā, ætatesq; ac
alias circūstantias, relictis, quandoquidē pri-
mus quidē liber, & secundus, & tertius his
maxime sunt referti, quartus uero tibi in
hoc dicatus, artificialē continēs speculatio-
nē, & intrepidā quæditorū interpretationē
exacte absolutus est, & tamen tibi amplius
opus esse arbitratus exercitacione, qua tu
teipsum exercere posses, quemadmodū in
fine quarti libri promisi, nunc promissum
meū ratum habēs ac cōfirmans, fidem meā
libero, ac promissum præsto. Som. I

Vīsus est sibi quis, ad firmamentum tem-
pli Neptuni, catena alligatus esse. Factus
est sacerdos Neptuni, oportebat em̄ ipsum

inseparabilem sacerdotem esse.

II

Visus est sibi quis, propriam uxorẽ productā uelut uictimā maclare, & carnes concisas uendere, & questū ualde magnū facere, Insuper uero gaudere sibi uidebatur, & collectā ex diuendita carne pecuniā occultare conari, ut circūstantē inuidiā uitaret. Hic uxorẽ suā produxit ac turpiter prostituit, & erat quidē factū ipsum utile ad quæstum, dignū autē quod occultaretur.

III

Visus est sibi quis, in gymnasiū quod in patria ipsius erat ingressus, uidere imaginem suam, quæ sanē inerat isthic suspensa. Deinde uidebatur ipsi tota compages externa imaginis dissoluta esse: percunctanti autem cuidam quid circa imaginem accidisset, respondere se putabat. Imago quidem mea integra manet, compages uero soluta est. Claudus factus est utrunq; pedem. Merito, Gymnasium enim signum erat bonæ habitudinis totius domus. Imago uero ea quæ circa faciem sunt significabat, Externa autem compages, reliqua corporis membra erant.

IIII

Visus est sibi quis, culum suū thure extergere, impietatis dānatus est. Nā id quo
deos

deos colimus, ille contumelia affecit. odor aut iudiciū fuit, rem non fore occultā. V

Vifus est sibi quis contritū liquidū sinapi bibere, lis ipsi intendebatur, & cædis accusatus, dānatus est ac capite plexus, Erat em̄ neq; consuetus, neq; omnino potabilis potus & sanè prius dijudicatus ab eo q̄ dici solet, Quis unq; sinapi bibit? A iudice igitur ad mortē damnatus. VI

Vifus est sibi quis Xanthū fluviū Troianæ regionis sanguinē factū esse magnum quidem & uix credibile id erat, sed tamē sic aliquando accidisse legimus. Sanguinem is per integrū decenniū reiecit, nō tamē mortuus est, quod & uerisimile erat q̄ immortalis fluuius existat. VII

Vifus est sibi quis, in Nemea uirorum luctum decertare, & uincere & coronari. Lis erat ipsi de agro in quo maxima inerat palus, & sanè uictor euasit iuxta uisionis rationem, propterea quod uictores in Nemea apio coronantur. VIII

Vifus est sibi quis, in puluinari triticum pro tomento habere. Erat ipsi uxor quæ nunquam antea cōceperat, ea hoc ipso anno grauida facta puerum masculū peperit.

Nam puluinar uxore paritura esse significabat, triticum uero masculinum semine. I X

Quidam Aesculapio gallum se oblaturum esse uouit, si per annum a morbis liber maneret. Deinde paucis diebus interiectis, rursus Aesculapio uouit alterum adhuc gallum, si non lippitudine uexaretur. Et sane in noctem uisus est sibi, Aesculapium ipsi dicere, unus gallus mihi sufficit. A morbis igitur liber permansit; sed lippitudine fortiter uexatus est. Vno enim uoto contentus deus, alterum renuit. X

Visus est sibi quis iniuriarum accusatus, literas ac libellos iustificationis suae perdidisse, & sequenti die lite intenta ab omnibus actionibus liberatus est, atque hoc erat quod somnium ipsi significabat. Nimirum remissis actionibus, non amplius opus fore libellis iustificationis. XI

Visus est sibi quis, a luna lucernam accendere, caecus factus est. unde enim impossibile erat accipere, inde lumen accipiebat. Et alias aiunt lunam proprium lumen non habere. XII

Visa est sibi foemina quaedam, in luna tres proprias imagines uidere, peperit ter-
geminas

geminas puellas, quæ eo ipso mense perierunt. Erāt enim imagines ipsæ puellæ, unus aut cōtinebat ipsas circulus. Nā in una pellicula secunda appellata aiunt medici contineri infantes ac fœtus in utero materno.

Non uixerunt autem longiori tempore, propter lunam. XIII

Visus est sibi luctator quidā de iudicio sollicitus, Aesculapiū iudicē esse, & profectus cum alijs adolescētibus, ante educationē luctatorū ad certamē, à deo reprobatus esse, & sanè ante certamē mortu⁹ est. Deus em̄ non certaminis, sed magis uitæ, iudex esse credit̄. Merito igit̄ ipsum eiecit. XIII

Visus est sibi quis, in luna suam faciem uidere, peregre profectus est in longinquas regiones, & plurimum tempus errabūdus apud exteros transegit. Perpetuus enim lunæ motus, ipsum similiter diuagaturum esse indicabat. XV

Visus est sibi quis, ferreum pudendum habere, natus est ipsi filius, à quo occisus est. Ferrum enim à rubigine, quæ ex ipso nascitur consumitur. XVI

Visus est sibi quis nauclerus, in beatorū insulis esse, ac inibi ab heroibus detineri, &

postea à superueniente Agamemnone liberari. In coactam seruitutē illapsus, ab imperatorijs procuratoribus detentus est. Postea cum rege colloquutus, è seruitute liberatus est

XVII

Visus est sibi quis à domo sua peregre profectus, clauem domus perdidisse, reuersus reperit filiam corruptam, Quodammodo enim dicebat ipsi somnium, res domi non adeo in tuto esse.

XVIII

Visus est sibi quis, ex capite suo oleā enatam esse, fortiter philosophiæ studia sectatus est, & doctrina ac exercitatione consequenter usus. Sēper uirēs enim est planta, & solida, & Miueruæ dicata. Ipsa autē dea sapientia esse putatur.

XIX

Visus est sibi quis, cum sole exoriri, & cū luna pariter currere: strāgulatus est, atq; sic & sol & luna exoriētes, uidebāt ipsum sub limē ac pendentem.

XX

Visus est sibi quis, seruū suū quē prae alijs multi faciebat, facē factū esse, eius generis quæ pharus appellatur. Cæcus factus est, & à seruo manducebatur, atq; hoc modo per illum lucē uidebat.

XXI

Visus est sibi quis, in tripodis circulo magnum

gnū mare pernauigare: iniuriarū criminis accusatus, cōuictus, & in insulam relegatus est. Nā quod ipsum cōtinebat, alluebatur, & circulus figura insulæ erat. XXII

Visus est sibi quis, propriū filiū excoriare, & utrem facere, postridie filius ipsius in fluuiū illapsus suffocatus est. Etenim à mortuis carnibus detractis corijs utres fiūt, quibus liquores excipi solent. XXIII

Visus est sibi quis, stellam è cœlo decidere, & aliā stellā à terra in cœlū ascendere. Is seruus cuiusdā erat, deinde dominus ipsius mortuus est. Arbitratus autē se liberum & sine domino esse, filiū reperit prioris heri, cui seruire cogebat. Stella itaq; cadēs, moriturum dominum significabat, Quæ uero in cœlum ascēdebat, filiū sub cuius dominio rursus seruiturus esset. XXIII

Visus est sibi quis, in choenicem alium exonerare, coitus cum sorore sua manifestus factus ac damnatus est. Est enim Chœnix mensura. Mensura aut legi similis est. Quodam igitur modo legem uiolabat, utpote qui præter leges totī græciæ communes faciebat. XXV

Visus est sibi qs, amicā suā uidere in urna

testacea ardentem. Mortua est amica ipsius occisa à publico seruo. Mortem enim merito significabat mulieri, quod in fictili uase esset, à publico aut seruo, quoniã etiã urna publica est, & omnib. subseruiẽs. XXVI

Visus est sibi quis, nomen Serapidis æreæ laminæ inscriptũ circũ collũ obligatũ, uelut lorum gestare, Angina apprehensus in septem diebus mortuus est. Nam terrestris deus esse putatus est, & eandem cum Plutone rationem habet, & nomen eius septem literas habet, & iuxta quam partem lorum obligatum habebat, iuxta illam ægrotans mortuus est. XXVII

Visus est sibi quis, focum apud externos ubi degebat, extruere, Mortuus est apud externos ubi ædificauit focum. Erat enim signum totiũs dissolutionis ac finis focus ipse, quem apud externos extruens finẽ habiturus erat. XXVIII

Visus est sibi quis apud externos degens, focũ extruere, & pro lapidibus proprios libros luto oblinere, & incrustare, deinde mutato consilio structurã deiecisse, & ab ædificando cessasse. ægrotauit morbo maligno, & ubi ad extremum peruenisset seruatus

uatus est. Horū caussas manifestas existentes superfluū puto adscribere. XXXIX

Vīsus est sibi quis, à muliere quā ex multo tempore nouerat, persecutionem pati, quæ gestiebat ipsi penulas circumnectere, in medio ex cōmissuris ac futuris dissolutas, & tandem inuitus coactus esse. Hunc amās mulier ipsi inuito nupsit, & post paucos annos morte ipsi adempta est, propterea quod penulæ essent dissolutæ. XXX

Vīsa est sibi quædam mulier ægrotans, prægnās esse, iāq; ex partu laborare, ac prope tēpus pariendi esse. Insuper uero mulierem quandā circa has res non inexpertā, attingere ipsam, ac dicere. Nūc quidē nō pariet, uerū post menses septē puerū edet pulchrum ualde & amabilē, Decubuit morbo ualde periculoso, unde nō putabat quispiā ipsam seruatum iri, & sanè nihil remittente morbo quo sanitatē consequeretur, post septē dies mortua est. Meritò, depositura em erat onus & curas post septē menses. Verū pulcher puer, mors ipsa erat, quæ amabilior erat & præeligenda, propterea quod morbos & erumnas uitæ aufert. XXXI

Vīsus est sibi quidam non obscurus, se
F 5 ipsum

ipsum inire, publicanus mercium ingentiū ad id calamitatis deuenit, ut per desperationem, ob inopiā & aeris alieni frequentiam, seipsum uita priuaret. Merito, aderat enim ipsi tātus alterius corporis defectus, & sumptuum inopia per somnium, ut etiam appetentiam ab ipsis auerteret: aut quod non esset aliud corpus quo uti posset, aut quod neque coire posset, neque quod insumeret haberet. XXXII

Visus est sibi quis, anulum suū quo omnia obsignabat, eiecisse, deinde quærens, lapidē quī in ipso erat in multas partes comminutum reperisse, ita ut de cætero inutilis esset. annihilata sunt ipsi omnia negocia, per quinque & quinquaginta dies. XXXIII

Visus est sibi quis, ubi prospexisset male olētes circa podicē & umbilicū locos, medicamentū lethale ultro inuenire. ebibit igitur sustinēs infortuniū fatorūq; necessitatem. Hic ob timorē ne necessariae & absconditæ ipsius partes olidæ fierēt, præter rationē & decorū seipsum desperās dānauit, & usturā citius admisit & interijt. XXXIII

Visus est sibi quis, faces à foco domestico accendere nō posse, & de cœlo accende

re. crucifixus est, atq; hoc modo ab igne coelestis concalfactus est. XXXV

Visus est sibi quis, sororē habens diuitē simulq; ægrotantē, ante sororis domū ficū enatā esse, & decerptas ex ipsa ficus nigras septem numero comedere. mortua est soror, hærede relicto eo qui somniū uidit, ubi septem superuixisset dies. Rationes sunt euidentes. XXXVI

Visus est sibi quis, à duce exercitus suæ urbis, & è domo eiici, & ex gymnasio, hūc pater ædibus expulit. Quam enim rationē dux exercitus in urbe habet, eādē habet pater domi. XXXVII

Visa est sibi quædā mulier, in dextra māma oculū habere, ea filiū habebat unice dilectū, quē non longe post plāxit. qua ratione em̄ is qui aliquādo uisus est sibi in humero oculū habere, humerū perdidit, quodam modo enim dicebat per somniū, respice humerū, animaduersionē habe humeri. Eadē ratione & mulier, non māmam, sed similē mammæ filium amisit. XXXVIII

Visus est sibi quis, suū ipsius sterco cum pane comedere, ac delectari. præter legē hæres factus est, citra culpā tamen, propterea quod delectari sibi uidebatur eo epulo, nō

autem extra suspicionem, propter stercus. Verisimile enim erat hoc lucrum turpitudi-
ne plenum esse. XXXIX

Visus est sibi quis duas filias uirgines ha-
bens, priorem quidem habere auream Ve-
nerem in capite alligatam, alteram uero ui-
tis stipitem indidem enatam. Harum prior
nuplit, altera mortua est. Nam Venus nu-
ptiarum & generationis liberorū signum
erat, iuxta illud Homericum:

Tu iucunda obeas genialis factaq; lecti:
& materiæ preciositas, iucunditatē nuptia-
rum significabat. & aliās conueniēs est Ve-
neri aurū quod illigatū habebat. & liberorū
procreatio, indissolubiles nuptias significa-
bat. At uero uitis, mortis signum erat alte-
ri filiae imminentis, propterea quod è terra
nascatur, in terrā aut corpora etiā resoluun-
tur. & quod summo uigoris tempore, uitis
fructu priuetur. XL

Visus est sibi quis, ex carnibus exire,
uelut serpens deposita senectā & exuuiō se
exerit, postridie mortuus est. Nam anima
corpus relictura tales imaginationes ipsi ex-
hibebat. XLI

Visus est sibi quis per somniū in Isthmo
esse

esse, & propriū filiū querere. Perijt filius ipsius, propter fabulā Melicertæ. XLII

Visus est sibi quis tres filios habēs, à duobus cōcīsus esitari, et iuniorē re cognita aliis indignari ac tristē esse, & rem indignam auersatū dicere, Ego de parente non edam. Cōtiguit iuniorē filium ipsius mori, solus enim non esurus erat, non de carnibus, sed de bonis paternis, prior parente uita decedens, & non assequens hæreditatem. Verū reliqui qui esitarunt, successores bonorum paternorum facti sunt. XLIII

Visus est sibi quis, sororem ipsius à patre, uiro abstrahi, & alteri nuptū dari. Contigit eum qui somniū uidit mori. Eteñ pater merito significabat Iouem deū uite autorē ipsi somnianti. Soror uero eandem cum anima rationē habens, abstracta à uiro, de corpore abstrahēda erat à dæmone, & in alijs cōuersationibus ac sedibus futura. Quemadmodum hominū opinio est, mortuorū animas corporibus seperatas, in alijs conuersationibus esse. XLIII

Visus est sibi quidam ahtleta, uterū gestare, & duas nigras infantes foemellas parere. cæcus factus est. & pupillæ ipsius prolapsæ

lapsæ nigræ factæ sunt. XLV

Visus est sibi uir quidam pancratiaſtes, ad certamen peperisse, & infantem puerū suum comedisse, eo certamine inferior factus & superatus est, & de cætero athleticam desuiuit. Non enim uiri, sed mulieris opus sibi sustinere uidebatur. XLVI

Visus est sibi qs, à sua matre rursus gigni. Ab exteris reuersus in patriā inuenit matrē egrotatē, et heres ipsi successit. atq; hoc erat rursus ab ipsa gigni, nimirū ex paupertate ad opulentiā redigi à matre. Nā in multa inopia ac paupertate cōstitutus erat. XLVII

Visus est sibi quis, barbam suam ardere splendido ac pure igne, huius filius nobilis & splendidus factus est in uaticinatione, non tamē diu simul uixerunt, sed per incommoditatē quandam separati, seorsim uixerunt. Etenim nobilem faciebat filium barba ardens, nam filius ornamentū est patris, quemadmodum barba faciei. Quādoquidē uero ignis omnē materiā minuere solet, nō permansit apud ipsum filius. separatus est aut, nō mortuus, propterea q̃ citra fumum ignis purus arderet XLVIII

Vir quidā Pancratiaſtes in Olympijs de certa-

certaturus lucra simul & pancratio, uisus est sibi, utraq; manus ipsius aureas facias esse, neutram coronā adeptus est. Nam aureis manibus uelut ociosis ac immobilibus usus erat.

XLIX

Visus est sibi quis, transformatus ursæ manus habere, damnatus ad mortem, cum bestiis depugnauit, & ad palum ligatus ab urso corrosus est. Hoc enim & manui contingit: quum enim intra speluncam latitat ursa, ori manū inserit, & uelut adedens exigit, indeq; nutritur.

L

Visus est sibi quis apud exteros legatum obiens, per somnium ad domū rediisse, deinde adstantem uxorem ipsi dicere, musa parua mortua est. literas accepit ab uxore, quod minimus natus ex liberis ipsius mortuus esset, suavis enim puer erat & desiderabilis, uelut musæ.

LI

Visus est sibi quis, audire quendam dicentem, baculum ipsius confractum esse. ægrotauit, & paralyti resolutus est. firmamentum enim corporis à baculo indicabatur, hoc est robur & bona habitudo. Idem anxius & moleste ferens paralytim diutius perseverantem, uisus est sibi, baculum
ipsius

ipsius confractum esse, & ualde statim sanitatem adeptus est. Non enim amplius ipsi fulcro opus fore significabat, quoniam ipso de cætero ad ambulandū usurus erat. LII

Visus est sibi quis fratrem habens apud exteros degentem, & significantē subinde de aduētū suo, fratrem ipsius cæcū factum adesse. Mortuus est qui somniū uidit. Merito, quoniā impossibile erat ut frater ipsum uideret. LIII

Visa est sibi mulier quædā, ancillam eius imagine ipsius, quam in tabula depictā habebat, & uestib. ipsius ab ipsa acceptis uti, uelut ad pōpam accessura esset. Ea ipsa ancilla statim uirum ab ipsa: falsis criminatio- nib. intentis: abduxit, & dāni atq; pomparū itineris faciēdi, ipsi causa fuit. LIIII

Visus est sibi quis, alterum humerum uidere uolens, nō posse, unoculus factus est. atq; hoc modo, iuxta illum humerum oculum non habens, neq; humerum ipsum uidere potuit. LV

Cursor in Olympia stadio decertans coronatus, aliud certamen parabat decertare, & uidebatur sibi in corona Olympica, uelut in pelui pedes lauari, inferior factus est

est eo certamine, & stadij quoq; gloriā obfuscauit. Nam prioris coronæ decus confusione affectit.

LVI

Visus est sibi quis super boue nigro uel hi, bouem uero inuitum ipsum ferre, aut aliud quid malī perpetrare. Nauigabat, & illa ipsa die in magno periculo fuit, & non post multos dies in naufragium collapsus, naue pereunte, uix seruatus est. Quomodo autē inter bouem ac nauem similitudo sit, in secundo libro relatum est.

LVII

Visus est sibi quis, aquilam uiscera ipsius unguibus correpta per urbem in theatrū, multa turba refertū ferre, & ostendere spectatoribus, atq; ipsius patri filijs carenti, in hoc somnīo natus est ipsi filiū insignis & clarus in urbe. etenim aquila græca sui appellatione *ἀετός*, significabat hunc annū, in quo filius ipsi nasci deberet, uiscera uero filium, sic enim & filium uocare consuetudo obtinuit. Delatio autem in theatrū filij celebritatem significabat

LVIII

Visus est sibi quis, in alueolo panario, (qui & Mastra, & Cardopus græcis appellatur) sanguine humano referto, à quibusdā portari, & congelatū sanguinem edere, de

G inde

inde obuiā uenientē ipsi matrem dicere, O fili, ignominiosam me fecisti. Postea uerò deponētibus ipsum gestatoribus, ad domū peruenisse sibi uidebatur. Duello ac monomachiae nomina dedit, & multis annis crudelem pugillatū decertauit. Nam humanū sanguinem edere, ab humano sanguine crudele & impium alimentū ipsi significabat, & matris uox, ignominiam uitae praesagebat. Portari autē à baiulis & alueolo panario, perpetuū ac asiduum periculum significabat. Quae enim isthic ponūtur, omnino insumuntur, & fortassis in monomachia perisset tandem nisi depositus in domū suā peruenisset. Sero enim à quibusdā fauentibus ipsi permotus ac persuasus, à monomachis & gladiatoribus liber euasit. LIX

Visus est sibi quis, iaculum coelitus delapsū ipsum sauciasse in alterū pedem, hic à serpente cōmorsus est, qui Acontias à iaculo graecis appellatur, & pede illo carie ac putredine consumpto, mortuus est. LX

Visus est sibi quis, sub iugum actus esse, & simul cū fratre subiugatus esse, qui iam diu uita defunctus erat, & sanè à matre sic subiugatus sibi uidebatur, & uelut iumentum

tum impelli, matre habenas moderante. Is uenit ad matrē ægrotās, & mortuus est, & sepultus simul cum fratre, atq; has bigas misera mater coniunxit. L X I

Visus est sibi quis, ab Aesculapio gladio percussus in uentrem uita decedere, Hinc abscessus in uentre factus est, & medicus ipsius Aesculapius fuit, sectione in ipso usus. L X II

Visus est sibi quis, pudendū suū pane ac caseo, uelut animal quoddam cibare, male interiit. Cibum enim quē ori offerre oportebat, pudendo obrulit. Velut obscure & in ænigmate significans, quod neq; faciem, neq; os haberet. L X III

Visa est sibi mulier quædam, ex pectore ipsius tritici spicas enatas esse, & in naturā ipsius refractas rursus immergi. Hæc per casum aliquem ignara cum filio suo coiuit, deinde seipsam interfecit, & male periit. Spicæ enim filium significabant, Verū immersio spicarum in naturā ipsius, coitum. At uero interitum ipsius, significabant semina ex corpore ipsius enata. propterea quod è terra, & non è uiuentium corporibus enascantur. L X IIII

Vīsus est sibi quis, in tunica propria cimices ualde multos ac magnos reperire, ac abominari, & ipsos abijcere uelle, sed non posse. Postridie didicit uxore suā stupri consuetudinem cum quibusdam habere, & ex eo quidem tristatus est, sed ab ipsa nō discessit, impedimento quodā prohibitus. Significabant enim tunicæ, uxore ipsi circumpliatam, cimices uero turpitudinem. quoniā autem non poterat ipsos pro uoluntate sua auferre ac reiicere, neq; ab uxore iuxta propositū suum discedere potuit. L X V

Vīsus est sibi quis, pudēdū suum usq; ad extremū circulū pilosum factum esse, & hirsutum ac ualde densis pilis obsitum esse, de repēte enatis manifestarius palām cīnædus factus est, omni corporis uoluptate intemperāter usus, effœminatus existēs & androgynus, uerū solo pudendo iuxta ritum uirilem non est usus. Proinde adeo ociosam hanc partem habebat, ut propterea quod ad aliud corpus non affricaretur, etiam pilos produceret. L X V I

Vīsus est sibi quis, aliquē ipsi dicere, sacrificia Aesculapio. Postridie in magnam calamitatē incidit, delapsus enim à uehiculo subuerso

subuerso, dextrā manum attriuit. atq; hoc erat quod ille significabat, cauere uidelicet oportere, & deo malorū depulsori, ac dīras amolienti sacrificare. L X V I I

Visus est sibi quis, speculum habere tonforis, & stare in platea prope forum, & magni facere speculo uti posse. postea concessa sibi speculo, se contemplatus est, uiditq; imaginem suam totam maculis refertam. Amore tenebatur hic amicæ, & nullo permittēte ipsi eam ducere, ui duxit, & natus est ipsi filius uituperabilis, nō solum ob factum, sed q; etiā distortos oculos haberet. Verum speculū tonforis, cōmunem uxorem significabat. & quæ omnibus exposita esset, & quæ nō facili adultero uteretur. prohibebatur enim ipsam ducere in uxorem. Quoniā uero uidit imaginē suam, natus est ipsi filius, in reliquis similis, non aut irreprehensibilis, propterea quod maculas haberet. L X V I I I

Visus est sibi quis, in podice os habere, & dentes magnos ac pulchros, & uocem per ipsum edere, ac cibum capere, & quæcunque per os fieri solent, omnia similiter habere. ob petulantiam linguæ patriam

suam reliquit, & in exilium expulsus est. prætermitto dicere causas, uerisimiles enim & rationabiles erant euentus. L X I X

Visus est sibi quis Romæ degens, circū urbē uolare prope tegulas, & exultare ob uolādi successum, & admirationi esse omnibus spectantibus. Verū à dolore quodā & cordis morfu cessare à uolando, & præ pudore occultari. Hic admirandus uir & excellens ac nobilis uates erat, & in urbe degēs multas opes acquisiuit, unaq; in magna omniū admiratione fuit, nullā tamen utilitatē, neq; ex uaticinatione, neq; ex diuitijs percepit. Verū uxor ipsum prodēs auertit, ut præ pudore aliò cōmigraret. L X X

Visus est sibi quis, ad uolandum se accingens, ab amico quodam prohibitus esse, ex dextro pede detentus. Nomen autem amici Iulius erat. Hic à Roma transmigraturus erat, & sanè ea quæ ad profectiōem requirunt, præparauerat. Iam uero instante Iulio mense, ob incōmoditatem quandam prohibitus est, & remoratus. Non tamē ea mora ad finem durabat, quia amicus erat à quo detinebatur. L X X I

Visus est sibi quis ægrotans, in templum Iouis

Iouis profectus esse, & interrogare deū his uerbis, Melius ne habebo & uicturus sum? Et Iupiter quidem respondit ipsi nihil, annuit autem prono capite. Postridie is mortuus est, & ualde meritò, in terrā enim prospiciebat deorsum pronuens deus. Quod uero non præter rationem hoc euenerit, ex alio somnio cognouimus. LXXII

Mulier quædā ægrotans, uisa est sibi Venerem interrogare per somnium an uictura esset, & dea abnuīt sursum moto capite; & nihilominus uixit mulier. Cōtraria enim priori figura, in cœlum uidelicet respicientis, salutaris erat. LXXIII

Visa est sibi mulier quædā quæ filios sibi gigni optabat, fellas uidere obstetricarias, quibus mulieres in puerperio utuntur, mari innatantes. Prægnātem quidem ipsam esse contigit, mater aut non est facta, uerum septem quos peperit filios, mori uidit ante tēpus, fasciis adhuc inuolutos. LXXIIII

Visus est sibi quis, transformatus arbor magna factus & bifida, & alteram quidem partē esse populum albā, alterā uero pinū. Deinde populo quidem aues omnis generis insidere, pinui uero laros & mergos,

& quæcunq; aliæ sunt marinæ aues. Natⁱ sunt ipsi filij duo, quorum alter athleticam & laboriosam uitam duxit, propter populum albam, & multam terram peragrans, omnis generis homines & minime cognatos ptulit. Alter tametsi agricolę filius esset, nauclerus factus est, & nō ignobilis nauta. Ipse uero q̄ somniū uidit, ad longā senectā peruenit, & feliciter uitā finiuit. LXXV

Visus est sibi quis qui filiū pancratiasten ad olympia perduxerat, filium ipsum morti adiudicatum esse, & maclandum à longe ad aram Iouis. Ipse autem multum lamentans, & plurimis precibus fuis, impetrasse sibi amplius uidebatur, ut filius morti non traderetur. Huius filius selectus est ad certamen, ac decertauit, & quum in magna spe uictoriæ assequendæ esset, inferior factus ac superatus est. Merito, neq; enim in fine, hoc est complemento uictoriæ erat, neq; sanè publicum adeptus est honorem. Quemadmodum enim uerisimile est, ut qui magno animo ac studio ad aliquod perficiendum incumbunt, etiam publice magnis honoribus digni censeantur, Eodem modo & Olympionicæ,

LXXVI

Visus

Visus est sibi quis qui filiū ad olympia luctatorem perduxerat, filiū à græcis iudicib. maectatū in stadio sepultum esse. Huius filius Olympionices, hoc est uictor in Olympico certamine euasit. Nam consequens est, ut mortuo sepulchralis inscriptio & epitaphiū statuat, quemadmodū Olympionicæ ut beatus dicatur.

L X X V I I

Visus est sibi quis, dicere ipsi aliquē, Mortem quidem ne timeas, uiuere autē non potes. Cæcus factus est, recte & iuxta rationē hoc ipso eueniente, Non moriebatur enim inquātū & quatenus uiuebat. Nō uiuebat aut quatenus lucē nō uidebat.

L X X V I I I

Cursor sacrū certamen decertaturus, uisus est sibi amphorā habens ad fontem peruenisse, haustrurus aquā: & donec peruenerat ad fontem, aqua fluebat, adhuc autē ad eunte ipso, & uolēte capere, cessauit aqua. Postq̃ uero interiecto tempore rursus adiret, similiterq̃ flueret, iam ipso adeunte rursus cessauit, & tertio eodē modo, ad finem uero etiam in totū defecit, adeo ut is iratus proijceret ac confringeret amphorā, quam ferebat. Hic in certamine cursus ex æquo alteri ferebatur, & quamuis uictoriæ lanx ad

ipsum magis inclinaret, tamen rursum currere cogeatur, & quū secundo ad metam simul cum aduersario peruenisset, tertio currit, & quū non parum multa lancis inclinatio secundū ipsum esset, corona priuatus est. Promouebat em̄ aduersariū is qui certamen celebrabat. In somnio itaq; alsimulari poterat, fons certamini. Canalis aut̄ certamini præfecto. Aqua coronæ, amphora exercitio. Priuatio aquæ, canali ipsam per tempus exhibente, priuationi coronæ, propter præfectum aduersario fauentem. Exercitiū frustra factum, amphoræ quam postremum indignatus confregit. LXXIX

Cursor sacrū certamen decertaturus, uisus est sibi canalem aquæ cœno ac stercore refertum scopis expurgare, ac multa aqua eluere, quo amplum ac probe perfluum & purum redderet. Postridie admoto clysteri, & eductis ex uentre induratis stercoribus, quamuis propinquū esset certamen, tamen leuipes ac promptus ad cursum factus, coronatus est. LXXX

Visa est sibi mulier quædam, amatorem ipsius porcinum caput ipsi donasse. Odio habuit amatorem, ipsumq; reliquit. Veneri

neri enim ingratus est porcus. LXXXI

Visus est sibi quidam circularis tibicen, plantas pedum suorum in tibiae excavatas esse. Desiuit tibia canere, & à certando quieuit ac cessauit, atque sic tibijs usus est pedibus, uelut in tibiae excavatis, non amplius uidelicet progrediens ad scenarum opera. LXXXII

Visus est sibi quis, conuictores & suae tribus phratoras ipsi instantes derepente dicere, suscipe nos & coenam para. Ipse uero dicere sibi uidebatur, Ego certe aes non habeo, neque unde uos conuiuio excipere possim, atque his uerbis illos à se ammouisse. Postridie in naufragium collapsus, & ad extremum periculum deuolutus, uix seruatus est. Merito & pro somni ratione ipsi hoc eueniente. Mos enim conuictoribus, etiam in defunctorum aedes ingredi ac coenare. Epulum autem à defuncto exhibitum esse dicitur, pro honore quem conuictores defuncto habent. Verum ille qui ipsos non excepit, merito periculum significabat. quia uero ipse non promisit epulum, merito seruatus est. Nam instantes, & expectantes sui ad coenam exceptionem, à se repellebat. At uero
naufra

naufragium significabat, quod ob penuriã pecuniæ ipsos repulit. L X X X I I I

Visus est sibi quis, panem in melle tinctum edere. ad sermones ac disciplinas philosophiæ animũ adiecit, & sapientiam ipsorum sibi cõparauit, multasq; opes acquisiuit. Significabat enim mel sapientiæ suauiloquentiam ut uerisimile est, panis uero opulentiam. L X X X I I I I

Visus est sibi quis, ex pectore ipsius tritici spicas enatas esse, deinde accessisse aliquem ac spicas euulsisse, tanq; sibi indecoras. Habebat filios duos, & mortui sunt ambo in calamitatẽ malã delapsi, Latronibus enim irrũpentibus in ædes ipsorũ, quas in agris habebant, perierunt. Significabant enim spicæ filios, erat enim masculum semẽ. Ablatio uero spicarum, puerorũ occisionẽ & sublationem. L X X X V

Visus est sibi seruus quidam, ouum ab hera accipere coctum, & putamen quidẽ abijcere, ouo uero uti, Huius hera pręgnans erat, & postea filiolum genuit, atq; ipsa quidem mortua est, Qui uero somniũ uidit infantẽ accepit & educauit, à uiro heræ id facere iussus, atq; hoc modo circumambiens & com

& complectens reiectile, & nullius pretij erat, contentum uero, alimēti occasionem somnianti dedit.

L X X X V I

Visa est sibi mulier quædam pudendum mariti à reliquo corpore resectum, in manibus habere, eiusq; curam agere, ac multam prouidentiam adhibere, ut seruaretur. Natus est ipsi filius ex marito, quem educauit. Nam uiri pudendum, filij signū erat, ex ipso enim filius natus fuerat. Quandoquidem uero ipsum à reliquo corpore ademptum erat, filium educauit, uiro autē per mortem spoliata est.

L X X X V I I

Visus est sibi quis, à Marte iniri, affectio ipsi facta est circa sedē & meatū, & quum nō posset aliis aliquo modo curari, sectione usus curatus est. Significabat em̄ Mars ferrum, quēadmodū etiā cōsuetudine transnominatiue per Metonymiā appellamus. Verum uoluptas in coitu, non lethalem fore sectionem indicabat.

L X X X V I I I

Visus est sibi quis, argentum non habere, atq; ideo tristis esse. Contigit ut in stuporem attonitum collaberetur, & moreretur. Merito, non enim sumptus uitæ ipsi suppetebant, neq; unde uitæ sustentandæ necessaria

cessaria

cessaria accipere, habebat. LXXXIX

Visus est sibi quis stomachum egrotans, et ab Aesculapio auxiliare compositionem medicamenti precatus, per somnium in templum dei ingredi, & deum extentis dextræ manus suæ digitis exhibere ipsi ad edendum palmulas quinque. Has itaque comedit ac curatus est. Nam palmæ glandes bonæ & gratiosiores, digiti Græcis, hoc est dactyli uocantur. XC

Visus est sibi quis, aurum multum ac splendendum supra humeros ferre. Cæcus factus est ob splendorē auri, Nam ut uerisimile est, uisum ipsius obscurabat. XCI

Visus est sibi quis, tria pudenda habere, seruus erat, & manumissus est, & tria nomina pro uno acquisiuit, duobus ex manumittente assumptis. XCII

Quidam ægrotans precatus est Serapim, ut si conualiturus esset, dextram manum ipsi in somnijs concuteret, sin minus, sinistram. & sane uisus est sibi, in templum Serapidis ingredi, & cerberum abrepta manu eius dextra ipsum concutere. Sequenti die mortuus est. Merito, ablata enim dextera, expeditior erat cerberus ad ipsum suscipiendum, qui alias
mors

mors esse putatur.

XCIII

Vifus est fibi quis, à Serapide in calathū, quem in capite fitum habebat, coniectus esse, Mortuus est. Pluto enim deus ille esse creditur.

XCIII

Quidam sectionem circa scrotū admissurus, precatus est Serapim, ut somniū ipsi immitteret de sectionis successu, & uifus est fibi, deū ipsi dicere, Cōfidens sectionē admitte, seclius curaberis. Mortuus est, Erat enim uelut sanatus, citra dolorem futurus. Verisimile autē erat, hoc sic ipsi euenturum esse, quoniā non Olympius neq; Aetherius est deus, sed subterraneus.

XCIV

Vifus est fibi quidam Athleta, resectis pudendis, & simul uincto capite coronatus esse, factus est sacrorū certaminū uictor, & non ignobilis. & quousq; sanē incorruptus erat, splendide & insigniter athleticā exercebat. postquam autē rebus uenereis usus esset, inglorius artem desiuuit.

Basileæ per Hieronymū Frobenium
& Nicolaum Episcopium,
mense Ianuario, Anno

M. D. XLIII

